

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C81.

ASIA: .....

Genèvessa olevan lähetystön rap. n:o 1.

Ministeri Holetti.

26/1 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

N:o 164.

26 päivänä helmikuuta 1933.

5 290 bl. 33
17/2.33
5 031

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o 1,
joka sisältää:

Kansainvälinen työkonferenssi Genevessä
tammikuulla 1933. siv.1-12.

Vastaanottakan, Herra Ministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni uudistettu vakuutus.

Antti Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri
Antti Hackzell,
Helsinki.

Salainen.

Geneve ..... SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 1.

Geneve .....ssa 26 p:nä tammi kuuta 1933.

ULKOASIANMI	
5 290 ke.	33
12/2 33	
5 C31	

Asia: Kansainvälinen työkonferenssi.

Genevessä tammikuulla 1933.

Yhtenä keinona nykyisen kansainvälisen työttömyyden poistamiseksi on jo pitkät ajat suositettu työpäivän lyhentämistä sellaisilla tuotantoaloilla, joilla sitä voidaan käytännöllisesti pitää mahdollisena. Varsinaisen sysäyksen tälle pyrkimykselle antoi ensiksi B.I.T. erinäisissä tutkimuksissaan ja vastaava Yhdysvalloissa toimeenpantu tutkimus, sekä vihdoin Italian hallitus viime vuoden heinäkuulla ehdoittaessaan, että Kansainliitto kutsuisi koolle ylimääräisen työkonferenssin käsittelemään asiaa. Tällä aloitteellaan Italian hallitus tahtoi valmistaa kysymyksen käsittelyä tulevassa kansainvälisessä ekonomisessa ja finanssikonferenssissa tänä vuonna. Asia joutui Työtoimiston hallintoneuvostossa esille viime lokakuulla, jolloin päätettiin kutsua koolle asian käsittelyä varten valmistava työkonferenssi tammikuun 10 päiväksi.

Toisin kuin tavallisissa työkonferensseissa oli tällä kertaa hallitusten edustajia vain yksi kutakin maata kohti. Sitä paitsi oli kutsu lähetetty Yhdysvaltain, Venäjän ja Egyptin hallituksille. Kutsua olivat noudattaneet ainoastaan 35 valtiota. Näistä olivat seuraavat 19 lähettäneet täydellisen valtuuskunnan, johon kuuluivat siis hallitusten, työnantajain ja työntekijäin edustajat, nimittäin Itävalta, Belgia, Britannian valtakunta, Kanada, Tšhekkoslovakia, Tanska, Ranska, Saksa, Italia, Japani, Luxembourg,

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

Hollanti, Puola, Portugal, Romania, Espanja, Ruotsi, Sveitsi ja Jugoslavia. Norja oli lähettänyt hallituksen edustajan ja työnantajain edustajan. Seuraavat 15 valtiota olivat lähettäneet ainoastaan hallitusten edustajan, nimittäin: Albania, Brasilia, Bulgaria, Chile, Kiina, Cuba, Suomi, Unkari, India, Irlanti, Latvia, Meksiko, Persia, Etelä-Afrika ja Turkki. Yhdysvallat, Venäjä ja Egypti eivät olleet missään muodossa noudattaneet kutsua ja Dominikaaninen tasavalta oli lähettänyt vain huomioitsijan. Siten oli konferenssissa läsnä kaiken kaikkiaan 74 edustajaa, joilla oli äänioikeus.

Konferenssin töiden pohjaksi otettiin Työtoimiston valmistama raportti erinäisine liitteineen.

Itse pääkysymyksestä keskusteltiin usean päivän aikana, jolloin 54 puhujaa esitti mielipiteensä. Suurin piirtein katsoen kaikki puhujat olivat yhtä mieltä siitä, että työttömyys oli kautta maailman saanut niin uhkaavan luonteen, että jotain varmasti tehokkaita keinoja oli koetettava löytää niin pian kuin mahdollista vähentämään työttömyyttä. Sitävastoin eivät puhujat suinkaan tulleet samaan tulokseen sen kysymyksen suhteen voisiko työpäivän lyhentäminen muodostaa tärkeän keinon työttömyyden vähentämiseksi.

Tällaisen toimenpiteen puolesta puhuivat ennen kaikkea työväenjärjestöjen edustajat. Mutta samalla kuin he kannattivat työpäivän lyhentämistä käsittämään 40 työtuntia viikossa, he korostivat miten välttämätöntä olisi, että työpäivän lyhentämisen ohella työväen viikkopalkat pysytettäisiin, mikäli mahdollista entisellään. Tätä kantaansa he perustelivat lähinnä seuraavilla näkökohdilla:

1/ Työnsaantimahdollisuuksia oli hankittava mahdollisimman suurelle määrälle työväkeä, jotta nämä perheineen voisivat tulla toimeen;

- 2/ Varsinkin nuorisolle oli hankittava työtä, etteivät työhön pystyvät nuoret henkilöt työttöminä vetäytyessään joutuisi demoralisoiduiksi;
- 3/ Nykyinen työttömyys tuottaa valtioiden finansseille raskaita seurauksia uhaten budjettien tasapainoa ja myös vaarallisella inflatiolla;
- 4/ Työttömyys supistaa pelottavasti suurten kuluttajalaumojen kulutuskäkyä ja aiheuttaa siten uutta työttömyyttä;
- 5/ Pelkästään finanssi- ja ekonomista laatua olevilla keinoilla ei voida tarpeeksi nopeasti ja laajasti ratkaista työttömyyskysymystä.
- 6/ Työtuntien vähentäminen sitävastoin johtaisi omalta osaltaan tukkuhintojen stabilisointiin;
- 7/ Pelkät ekonomiset parannuskeinot eivät voisi ulottua vaikutuksiltaan n.s. teknologiseen työttömyyteen, jonka olemassaoloa ei voi kieltää ja josta voidaan selviytyä ainoastaan työtuntien vähentämisen kautta;
- 8/ Viime vuosina tapahtunut teollisuuden kehitys rationalisoinnin ja mekanisoinnin kautta sallii teollisuuden soveltautua työpäivän supistamiseen;
- 9/ Samalla kuin 40-tuntinen työviikko lisääisi kulutusta se riittäisi aikaansaamaan tarpeellisen suuruista tuotantoa ja sallisi työväen saada entistä pitempiä lepoaikoja;
- 10/ Työpäivän lyhentäminen helpottaisi uusien kollektiivisten sopimusten aikaansaamista eikä tuottaisi vaikeuksia nykyään voimassa oleville sopimuksille;
- Eräät työväen ja hallitusten edustajat katsoivat vielä voitvansa puoltaa työpäivän lyhentämistä sillä selityksellä, että lisääntyneitä tuotantokustannuksia korvaisivat m.m. työväen lisääntynyt kulutuskyky ja yhteiskunnan vapautuminen työttömyydestä aiheutuvista suurista kustannuksista.

Työnantajain taholta esitettiin aivan johdonmukaisesti lukuisia vastaväitteitä työpäivän lyhentämistä vastaan:

- 1/ Ei voida ottaa esimerkiksi niitä tapauksia, jolloin viime vuosina työnantajat ja työntekijät ovat sopineet työpäivän lyhentämisestä, koska se on tapahtunut vapaaehtoisuuden tietä eri-näisissä mahdollisissa tapauksissa, jotavastoin konferenssi käsittelee kysymystä pakollisena yleisenä toimenpiteenä,
- 2/ Työpäivän lyhentäminen ehdotetulla tavalla, samalla kuin työväen viikkopalkat pysytettäisiin suurin piirtein katsoen entisellään, lisäisi tuntuvasti tuotantokustannuksia ja tukkuhintoja, mikä vuorostaan johtaisi kulutuksen pienentämiseen ja uuteen työttömyyteen;
- 3/ On otettava laskuissa huomioon tuotantokustannuksia laskettaessa kaikki palkat ja yhteiskunnalliset rasitukset kunkin eri hyödykelajin tuotannosta ja jaosta, mikäli työpäivän lyhentäminen vaikuttaa niihin;
- 4/ Viikkopalkkain pysyttäminen entisellään johtaisi vaaralliseen inflatioon;
- 5/ Jos palkat vähennettäisiin samassa suhteessa kuin työpäivä, ei sillä voitaisi lisätä yleistä kulutuskykyä ja joka tapauksessa tuotantokustannukset kohoaisivat;
- 6/ Tuotantokustannusten kohoaminen teollisuuden alalla vähentäisi vielä entisestäänkin maatalousväestön kykyä ostaa teollisuustuotteita. Koska jo nykyisin maatalousväestön ostokyky on tuntuvasti heikentynyt, työpäivän lyhentäminen johtaisi nykyistä vielä suurempaan epäsuhteeseen teollisuuden ja maatalouden välillä;
- 7/ Joskin nykyistä suuremman työläismäärän käyttäminen työssä lisäisi työläisten yleistä ostokykyä viikkopalkkojen pysyessä entisellään, siitä olisi kuitenkin seurauksena toisten väestöluokkien heikentynyt kulutuskyky, joten kokonaisuuden kannalta katsottuna teollisuustuotteiden menekkiä ei kuitenkaan saataisi kohoamaan;

8/ Varsinkin pienissä teollisuuslaitoksissa olisi vaikeaa toteuttaa 40-tunnin työviikkoa, jota paitsi niissä teollisuuslaitoksissa, joissa jo tehdään työtä 40 tuntia tai vähemmän viikossa, ei voitaisi pakkokeinoilla lisätä työläisten lukua;

9/ Vaihdellessa kunkin maan omien olosuhteiden mukaan syntyisi teknillisiä vaikeuksia saada työttömät nopeasti saavuttamaan kullakin alalla tarvittavaa ammattitaitoa, jota heillä ei ennestään olisi ja työttömien siirtäminen toisille paikkakunnille, asuntojen hankkiminen siellä, tämä kaikki tulisi monessa tapauksessa tuottamaan käytännöllisiä vaikeuksia työn hankkimisessa työttömille;

10/ Niissä maissa, joissa vanhastaan työpäivän pituus ja palkat ovat järjestetyt vapaaehtoisten kollektiivisopimusten kautta, työpäivän pakollinen lyhentäminen järkyttäisi sangen laajasti näitä sopimuksia ja toisi teollisuuteen siten kaikenlaista levottomuutta;

11/ Työpäivän pakollinen lyhentäminen jouduttaisi keinotekoisesti rationalisointia korvaamaan työpäivän lyhentämisestä aiheutuvan tuotannon supistumisen ja tuotantokustannusten kohoamisen; siitä todennäköisesti olisi vuorostaan seurauksena työttömyyden lisääntyminen entisestäänkin;

12/ Seurauksena siitä, että työpäivän lyhentäminen vaikuttaisi eri tavalla eri maissa tuotantokustannuksiin ja tukkuhintoihin, olisi uusien vaikeuksien luominen eri maiden kesken kilpailla keskenään. Tästä vuorostaan lisääntyisi entisestäänkin eri maiden taloudellinen nationalismi, joka olisi omansa yhäkin rajoittamaan kansainvälistä kauppaa;

13/ Uusi yleinen ja pakollinen työpäivän lyhentäminen riistäisi teollisuudelta tarpeellisen joustavuuden, häiritsisi sen soveltautumista nykyisiin olosuhteisiin ja siten estäisi teollisuuden mahdollisuuksia päästä jälleen elpymään.

14/ Jokaisen ratkaisun tällä alalla tulisi muodostua kansainväliseksi, mutta kokemus on osoittanut, että Kansainvälinen Työjärjestö ei ole onnistunut löytämään yleistä ratkaisua kysymykselle

työpäivän pituudesta, jonka ratkaisun kaikki maat ratifioisivat ja soveltaisivat käytäntöön; sitäpaitsi tällainen ratkaisu ei tulisi koskemaan Kansainliiton ulkopuolella olevia maita.

15/ Työttömyyskysymyksen efektiivinen ratkaisu voidaan saada aikaan niiden toimenpiteiden kautta, joita tuleva kansainvälinen ekonoominen konferenssi tulee suosittamaan.

Useimpien hallitusten edustajat, jotka ottivat osaa keskusteluun, olivat sitä mieltä, että kysymys työpäivän lyhentämisestä yhtenä keinona työttömyyden vähentämiseksi ansaitsi mitä tarkinta tutkimista ja siinä mielessä hyväksyivät kansainvälisen työjärjestön toimenpiteet tässä suhteessa. Ainoastaan Englannin hallituksen edustaja Mr. Norman ilmoitti jyrkästi vastustavansa ehdotusta työpäivän lyhentämisestä, koska siihen liittyi pakostakin kysymys palkoista.

Yleiskeskustelun päätyttyä osoittautui, että konferenssin oli annettava vastaus lähinnä seuraaviin kolmeen kysymykseen:

1/Voiko työpäivän lyhentäminen olla omaisa johtamaan työttömyyden vähentämiseen?

2/Onko välttämätöntä tämän tuloksen aikaansaamiseksi saattaa voimaan kansainvälinen sopimus?

3/Onko olemassa erikoisia ehtoja, jotka täytyy ottaa välttämättömästi huomioon työpäivän lyhentämisen saattamisesta tehokkaaksi ja onko erikoisen välttämätöntä, että samalla työläisten elintaso pysytetään entisellään?

Vastaukseksi niihin kysymyksiin esitettiin kaksi ehdotusta, toisen oli laatinut työntekijäin ryhmä ja toisen Ranskan, Belgian, Hollannin, Espanjan, Chilen, Saksan ja Italian hallitusten edustajat.

Työntekijäin ryhmän ehdotus kuului:

" Konferenssi katsoo, että keskustelu 40-tunnin työviikosta on tapahtuva sillä edellytyksellä, että viikko- tai kuukausipalkat eivät ole supistettavat, vaikka työpäivä lyhennettäisiin tehtävän sopimuksen hyväksymisen ja toimeenpanon mukaisesti".

Yllämainittujen hallitusten edustajain ehdotus kuului:

" Konferenssi

harkittuaan esitettyjä syitä sekä työpäivän lyhentämisen puolesta että vastaan katsoo, että sellainen toimenpide olisi omansa vaikuttamaan yhtenä keinona työttömyyden vähentämiseen.

Konferenssi senvuoksi päättää tutkia kysymyksen yksityiskohtia ottaen perustaksi ne kysymykset, jotka sisältyvät toiseen osaan Kansainvälisen Työtoimiston raportin johtopäätöksistä, jotta saataisiin aikaan kansainvälinen järjestely, jonka soveltamisessa otettaisiin huomioon mahdollisuus säilyttää palkan nauttijain elintaso entisellään. "

Näistä molemmista ehdotuksista äänestettäessä hyljättiin ensin työläisten ryhmän ehdotus 32:lla äänellä 21 vastaan. Enemmistön muodostivat 12 hallitusten edustajaa ja 20 työnantajain valtuutettua, kun taas vähemmistöön kuului 2 hallitusten edustajaa ja 19 työväen valtuutettua. Äänestyksestä pidättäytyi 17 edustajaa.

Hävittyään näin äänestyksessä työläisten ryhmän puolesta annettiin konferenssille seuraava selitys:

" Tulemme äänestämään hallitusten valtuutettujen ehdotuksen puolesta, koska siihen sisältyy sama periaate kuin oli perustana työläisten ehdotuksessa.

Jos, kuten toivomme, se ehdotus tulee hyväksytyksi, me olemme vakuutetut, että Kansainvälisen Työtoimiston suorittettava työ, joka tulee täydentämään tämän konferenssin työtä, tulee tehtäväksi siihen suuntaan kuin työväen ehdotus päätöslauselmaksi

viittaa ja kuin myös sisältyy hallitusten valtuutettujen ehdotukseen."

Tämän jälkeen äänestettäessä hallitusten edustajain ehdotuksesta se hyväksyttiin 40:llä äänellä 22:ta vastaan. Sen puolesta äänestivät 21 hallitusten edustajaa, 19 työläisten edustajaa ja 1 työnantajain edustaja, kun taas vähemmistön muodostivat 3 hallitusten ja 19 työnantajain edustajaa. Äänestyksestä pidettäytyi tällä kertaa vain 7 edustajaa.

Äänestyksen tuloksen tultua tunnetuksi tehtiin konferenssille työnantajain edustajain taholta seuraava huomautus:

"Työnantajain ryhmä on tarkasti harkinnut asemaansa sen äänestyksen johdosta, joka juuri on tapahtunut. Me olemme jo aikaisemmin ilmoittaneet olevamme syvästi vakuutetut, että ne ehdotukset, jotka nyt tulevat keskusteltaviksi, ovat epäkäytännölliset eivätkä tarjoa mitään parannuskeinoa työttömyydelle. Meidän esittämämme vastaväitteet ovat ratkaisevan tärkeät. Se tilanne, joka on syntynyt äsken hyväksytyyn päätöslauselman kautta, oikeuttaisi meidät heti erotaan tästä konferenssista. Me tiedämme kuitenkin miten sellainen menettely olisi altis väärinkäsityksille ja väärille tulkinnolle. Mikäli me siis voimme edelleen olla mukana tässä konferenssissa, me tahdomme välttää sellaisia väärinkäsityksiä ja vääriä tulkintoja. Mutta samalla tahdomme tehdä selväksi, että meidän vastustuksemme pysyy muuttumattomana ja että läsnäolomme ei millään tavalla tule prejudisoimaan myöhempiä toimintaamme tässä asiassa."

Ennen kuin konferenssi tämän jälkeen siirtyi käsittelemään Työtoimiston raportin yllämainittua kohtaa (Durée de travail et chômage, sivut 131 ja 132.) esitti työläisten ryhmä konferenssille seuraavan tiedonannon kannastaan:

"Työläisten ryhmä valmistavassa konferenssissa on suurella mielipahalla havainnut, että keskusteluista työpäivän lyhentämisestä maatalous on alunperin päätetty jättää huomioon ottamatta.

Työläisten ryhmä protestoi jyrkästi maanviljelyksen ~~jättä~~ syrjäyttämistä vastaan näin tärkeiden kysymysten yhteydessä.

Työläisten ryhmä toteaa että kansainvälinen työkonferenssi kolmannella istuntokaudellaan 1921 lykkäsi tuonnemmaksi kysymyksen työpäivän säännöstelystä maatalouden alalla eikä sen jälkeen enemmän kuin kymmeneen vuoteen asiasta ole kuulunut mitään.

Työläisten ryhmä toteaa edelleen että rationalisointi ja pula aiheuttavat yhä lisääntyvää työttömyyttä sekä maatalouden että teollisuuden alalla, ja on vakuutettu, että on ehdottoman välttämätöntä lyhentää suhteettoman pitkiä työpäiviä myöskin maatalouden alalla toimivilta työläisiltä.

Työläisten ryhmä senvuoksi pyytää konferenssia suosittamaan Kansainvälisen Työtoimiston hallintoneuvostolle, että se jättäisi Työtoimiston tehtäväksi panna välittömästi alulle tutkimus maatalouden alalla käytettyjen työpäivien pituudesta, jotta saataisiin niin pian kuin mahdollista aikaan kansainvälinen sopimus maatalouden työpäivien säännöstelemisestä ja rajoittamisesta."

Kuten tietty, päätti hallintoneuvosto viime syyskuun 22 päivänä, ettei tässä konferenssissa olisi otettava esille kysymystä maatalouden työpäivien lyhentämisestä.

Työläisten yllämainitusta ehdotuksesta syntyi pitempi väittely, minkä jälkeen konferenssi hyväksyi 33:lla äänellä 19:ää vastaan Ranskan hallituksen edustajan, M. Picquenard'in seuraavan ehdotuksen päätöslauselmaksi:

" Konferenssi,

" vaikka katsoo, että maatalous kuuluu kansainvälisen työjärjestön kompetenssiin,

on toisaalta sitä mieltä että työpäivän lyhentäminen maatalouslalla ei kuulu tämän konferenssin käsiteltäviin kysymyksiin,

päätää siirtää työläisten ehdotuksen päätöslauselmaksi Kansainväliselle Työtoimistolle."

Selvyyden vuoksi konferenssi päätti täsmällistyttää Työtoimiston raportissa esitettyjä eri kysymyksiä, joten ratkaisevat äänestykset tulivat koskemaan seuraavia kysymyksiä:

1/"Onko pyrittävä saamaan aikaan kansainvälisessä työkonferenssissa sopimus?"

Konferenssi hyväksyi tämän päätöslauselman myönteiseen suuntaan 36:lla äänellä 21 vastaan. Enemmistön muodostivat 18 hallitusten ja 18 työläisten edustajaa, kun taas vähemmistöön kuului 3 hallitusten ja 19 työnantajain edustajaa.

2/"Onko konferenssi sitä mieltä, että tehtävä sopimus tulisi lyhytaikaiseksi ja tarpeen tullen uudistettavaksi?"

Myönteisen vastauksen puolesta äänesti tälläkin kertaa 18 hallitusten ja 18 työläisten edustajaa. Mutta tällöin tehtiin työnantajain taholta se huomautus, että päätös ei ollut sitova, koska sen puolesta ei ollut äänestänyt puolet konferenssissa olevista edustajista.

3/"Onko sopimus laadittava siten, että se sallii monelaisia menettelyjä työpäivän lyhentämisen suhteen, kunhan työtuntien kokonaisuus vastaa tehtävän sopimuksen määräyksiä?"

Myönteisen päätöslauselman puolesta äänesti 21 hallitusten ja 19 työläisten edustajaa.

Seuraavat kysymykset otettiin Työtoimiston raportin esittämässä muodossa äänestettäväksi, jolloin kysymyksen a) puolesta äänesti 18 hallitukseen ja 19 työläisten edustajaa. Kysymys b) ei saavuttanut tarpeellista äänimäärää, sillä sen puolesta äänesti vain 11 hallitusten ja 19 työläisten edustajaa. Sitävastoin taas kysymys c) sai riittävän enemmistön, nimittäin 37 ääntä, joista 18 hallitusten ja 19 työläisten edustajilta. Kysymys d) jätettiin ohjelmasta pois, joten kysymyksestä e/ tuli konferenssin asiakirjoihin kysymys d). Äänestettäessä siitä ei saavutettu tarpeellista enemmistöä.

Myöskin kysymys siitä olisiko tehtäväsopimukseen sisällytettävä määräyksiä rautateistä ja muista kuljetuslaitoksista raukesi sikseen riittävän kannatuksen puutteessa.

6/ "Onko suotavaa rajoittaa mahdollisten ylityötuntien määrä?"

Konferenssi hyväksyi tämän ehdotuksen 36:lla äänellä, joista 17 hallitusten ja 19 työläisten ääntä.

7/ "Olisiko sopimuksessa määrättävä, että keskimääräinen työviikko ei saisi olla 40 tuntia pitempi, paitsi mikäli sopimus sallii poikkeuksia?"

Myönteisen vastauksen puolesta äänesti 16 hallitusten ja 19 työläisten edustajaa.

8/ "Olisiko erikoisia määräyksiä annettava sopimuksessa sen soveltamisesta pieniin työlaitoksiin?"

Ehdotus ei saanut riittävää enemmistöä.

9/ Kysymys siitä olisiko sopimus sovellettava ei ainoastaan teollisuuteen vaan myös kauppaan, aiheutti useita eri ehdotuksia päätöslauselmaksi, mutta mikään niistä ei saavuttanut riittävää enemmistöä.

10/ "Millaisen muodon sopimus työpäivän lyhentämisestä tulisikin saamaan, olisiko siihen sisällytettävä suositus, joka koskee työläisten elintason ja palkkoja?"

Myönteisen vastauksen puolesta äänesti 13 hallitusten ja 19 työläisten edustajaa, jota vastoin vastaan äänesti 3 hallitusten ja 16 työnantajain edustajaa. Tämä kysymys esiintyy kysymyksenä n:o 6 Työtoimiston raportissa.

11/ Tämän kysymyksen konferenssi otti samalla tavalla Työtoimiston raportista, jossa se esiintyy kysymyksenä n:o 7.

Se hyväksyttiin 41:llä äänellä yhtä ääntä vastaan. Enemmistön muodostivat 21 hallituksen, 19 työntekijäin ja 1 työnantajain ääntä.

Kun konferenssi näin oli suorittanut varsinaisen työohjelman-
sa loppuun, ilmoitettiin työnantajain taholta vielä kerran, että
työnantajain edustajat eivät olleet ottaneet osaa asiain käsitte-
lyyn sen jälkeen kuin konferenssi oli 36:lla äänellä 21:tä vastaan
päättänyt käsitellä positiivisessa tarkoituksessa ehdotusta työajan
lyhentämisestä.

Siitä ei voi olla epäilystäkään, etteikö nykyisissä olosuh-
teissa ole jotakuinkin toivotonta odottaa, että kansainvälinen työ-
järjestö voisi pikaisesti saada voimaan kansainvälisen sopimuksen
työajan lyhentämisestä k.o. tavalla. Mutta toisaalta kuuluu Kansain-
liiton yleisiin menettelytapoihin, että varsinkin milloin jotkut
hallitukset esittävät jonkun tarkkan ohjelman Kansainliiton tutkit-
tavaksi, silloin muut hallitukset lojaalisesti kannattavat ehdotus-
ta. Siten, kun tässä nimenomaisessa tapauksessa siksi suuret teol-
lisuusmaat kuin Saksa, Ranska, Italia, Belgia, Hollanti ja Espanja
olivat antaneet hallitustensa virallisen kannatuksen tämän kysy-
myksen tutkimiselle, jotta voitaisiin nähdä tulevassa kansainväli-
sessä ekonomisessa konferenssissa olisiko mahdollista käyttää ylei-
sempää työajan lyhentämistä yhtenä keinona työttömyyden vähentämi-
seksi, oli luonnollista että toisten hallitusten edustajat konfe-
rensissa kannattivat yllämainittujen hallitusten ehdotusta.

Rudolf Steiner

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön rap. n:o 2.

Ministeri Holsti.

30/1 1933.

4 päivänä helmikuuta 1933.

N:o 131.

Herra Ulkoasiainministeri,

13/2.33
2 pöytä: 33
5 C31.

Ohellisena minulla on kunnia Teille lähettää
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o
2, joka sisältää:

Tuleva kansainvälinen ekonoominen ja finanssi-
konferenssi. siv.1-7.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurim-
man kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Rudolf Steiner

Herra Ulkoasiainministeri
Antti Hackzell,
Helsinki.

Salainen.

Geneve ..... **SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.**

RAPORTTI n:o 2.

Geneve ..... ssa 30 p:nä tammi kuuta 1933.

KOKOASIAININ...		
13/2-33	2290ae	33
5	C31	

Asia: Tuleva kansainvälinen .....
ekonoominen ja finanssikonferenssi.

Konferenssin valmistelutyöt ovat jälleen päässeet pitkän askeleen eteenpäin.

Viime marraskuulla saivat molemmat konferenssia valmistamaan asetetut komiteat itse asiassa sangen vähän aikaan lähinnä sen kautta, että tärkeimpien suurvaltojen edustajat pysyttelivät sangen itsepäisesti omien maittensa erikoisetujen kannalla. Kun nyt komiteat kokoontuivat tässä kuussa uudelleen, voitiin verrattain nopeasti päästä positiivisiin tuloksiin. Kahden kuukauden loma-aika oli opettanut suurvaltoja ymmärtämään, ettei enää ollut mahdollisuutta jatkaa itsekkään politiikan ajamista, vaan että myömytyksiä tulisi tehdä mahdollisimman paljon ennenkuin voitaisiin luoda kestävä pohja konferenssin onnistumiselle. Komiteain onnistui näin valmistaa luonnos konferenssin ohjelmaksi ja t.k. 19 päivänä se jätettiin Neuvoston komitean harkittavaksi. Ohjelma sisältää seuraavaa:

a) Questions financières:

Politique monétaire et politique de crédit;
Difficultés relatives au change;
Niveau des prix;
Circulation des capitaux.

b) Questions économiques:

Amélioration du régime de la production et des

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.....

échanges, en ce qui concerne particulièrement:

- la politique douanière;
- les prohibitions et restrictions d'importation et d'exportation
- les contingents et autres entraves au commerce;
- les ententes entre producteurs.

Tätä ehdotusta ohjelmaksi komiteat perustelevat lähemmin huomauttamalla m.m. "Une politique de "petits moyens" ne résoudra pas la crise. Nous croyons que les gouvernements doivent être résolus à faire prévaloir des solutions larges, comportant en tout point une action concertée. L'action économique est fonction de l'action monétaire et financière, et vice versa. Faute de mesures prises d'un commun accord dans ces deux domaines, nul progrès ne peut être réalisé ni dans l'un ni dans l'autre. Bien que nous nous soyons référés dans son ensemble à l'ordre des questions indiqué dans la résolution de Lausanne, nous ne pensons pas qu'une classification précise présente une importance particulière à cet égard."

Näitä kysymyksiä, joita hallitusten tulisi aivan erikoisesti harkita, on ensiksikin keinojen löytäminen miten ne maat, jotka ovat luopuneet kultakannasta, voisivat palata takaisin kultastandardiin. Toiseksi on kiinnitettävä mahdollisimman paljon huomiota siihen tavattoman suureen epäsuhteeseen, johon ovat joutuneet keskenään tuotantokustannukset ja hinnat. Tässä yhteydessä komiteat huomauttavat vielä, että maailmassa on tällä hetkellä vähintäinkin 30 miljoonaa työtöntä, joiden asemaa ei voida parantaa, ellei saada tuotantoa kannattavaksi. Kolmanneksi täytyisi hallitusten vihdoinkin tajuta, että kaikki viime vuosina toteutetut järjestelmät, jotka häiritsevät kansainvälisiä luottosuhteita sen sanan laajimmassa merkityksessä, olisi saatava mahdollisimman pian poistetuiksi, budjetit olisi saatettava tasapainoon j.n.e. Lopuksi

on välttämätöntä palauttaa kansainvälisen kaupan vapaus.

Mutta olisi väärin syrjäyttää näiden perusteluiden loppulause, siksi merkityksellinen se on:

- "Tel est le programme que nous présentons. Nous ne voudrions pas donner l'impression que son adoption puisse, d'un moment à l'autre, délivrer le monde des difficultés de la situation actuelle. Cependant, si les gouvernements sont prêts à s'engager dans cette voie et à résoudre également les questions politiques qui ne sont pas du ressort de la Conférence, nous pensons que la confiance et la prospérité pourront renaître." -

Kuten tästä näkyy, ovat komiteat katsoneet välttämättömäksi huomauttaa miten tavattoman tärkeä merkitys on nykyisen taloudellisen pulan selvittämisessä myös puhtaasti poliittisilla problemeilla. Ne on saatava tavalla tai toisella päiväjärjestyksestä pois, jos on mieli pelastaa maailma edes joltisellakaan nopeudella sen nykyisestä taloudellisesta ahdingosta.

Tila luonnollisesti ei salli selostaa yksityiskohtaisesti tämän ohjelman eri problemeja ja esitettyjä neuvoja.

Neuvoston komitea käsitteli ohjelmaehdotusta t.k. 26 päivänä ja lähetti sen sellaisenaan suosituksineen Neuvostolle, joka saman menoon hyväksyi sen ja päätti lähettää sen kaikille hallituksille, jotka tulevat ottamaan osaa konferenssiin. Samalla Neuvosto päätti kutsua konferenssin presidentiksi Mr. Ramsay Mac Donaldin.

Mutta Konferenssin kokoontumisen ajasta ei Neuvosto vielä uskaltanut tehdä lopullista päätöstä. Viime kesänä Lausannen konferenssin aikaan uskottiin optimistisesti, että konferenssi voisi kokoontua jo viime vuoden lopulla. Kun sitten molempien valmistavien komiteain työ viime syksynä jäi

varsin vaillinaiseksi, rupesi Ramsay Mac Donald puhumaan ensi maaliskuusta sopivana kokoontumisen aikana. Mutta kun Neuvosto nyt on päättänyt jättää hallituksille ainakin kolmen kuukauden ajan perehtyä konferenssin ohjelmaan, merkitsee se, että konferenssi voi aikaisintaan kokoontua touko-kesäkuulla. Sihteeristöissä ei kuitenkaan uskota tähän mahdollisuuteen, sillä otsakuttavasti tahtovat sitä ennen ainakin tärkeimmät europalaiset velallismaat saada Yhdysvaltain kanssa sopimuksen aikaan sotavelkojen lopullisesta kohtalosta. Näin ollen ei Genevessä pidetä lainkaan mahdollisena, etteikö konferenssi kokoontuisi vasta ensi syksynä ja todennäköisesti silloin Kansainliiton Yleiskokouksen jälkeen.

Muista konferenssin onnistumisen edellytyksistä on syytä tähän lisätä vielä eräitä huomautuksia, joita viime päivinä olen kuullut.

Vaikka Englannin kannassa, mitä tulee kansainvälisen ekonoomisen ja finanssikonferenssin onnistumisen edellytyksiin, on viime kuukausina tapahtunut ilmeistä selvennystä, täytyy edelleen katsoa, niin sanotaan Sihteeristöissä, että Englannilta vieläkin puuttuu täysin selvät suuntaviivat. Se johtuu ennen kaikkea siitä, että parlamentin suuri enemmistö teoreettisesti ajaa protektionismia, kun taas tärkein kauppapolitiikkaa hoitava virasto, nimittäin Board of Trade järjestelmällisesti ajattelee vapaakaupan hengessä. Myöskin kansan suuri enemmistö on itse asiassa vapaakaupan kannalla eikä usko Ottavan konferenssin ohjelman onnistumiseen. Vielä huomautetaan, että tulevassa kansainvälisessä ekonoomisessa ja finanssikonferenssissa Englannin käy peräti vaikeaksi tavoitella tuloksia, jotka toisaalta olisivat sopusoinnussa Ottavan ohjelman kanssa ja toisaalta vastaisivat kansainvälisen kaupan elvyttämisen vaatimuksia.

Näiden moninaisten ristiriitojen voittamiseksi tarvittaisiin Englannissa johdonmukaista ja varmaa kaikkien tärkeimpien taloudellisten probleemien yhteenkuuluvaisuutta käsittävää politiikka, mutta sitä ei ole tähän mennessä saatu aikaan ja on vähän toiveita olemassa että siihen voitaisiin päästä niiden muutamien kuukausien aikana jotka ovat jäljellä käytettävissä ennen maailman ekonoomisen ja finanssikonferenssin kokoustumista.

Varsin valitettavaa on, että myöskin Yhdysvalloissa ollaan kokonaan ilman määrätietoista talouspolitiikkaa. Tällä hetkellä demokraattien omassa leirissä on kaksi vastakkaista ekonoomista teoriaa vallalla. On problemaattista ehtiikö Roosevelt ennen kansainvälistä konferenssia saada puolueensa omaksumaan yhtenäisen taloudellisen ohjelman edes sisäpoliittisia, saattikka sitten ulkopoliittisia tarpeita varten.

Merkkinä tästä Rooseveltin aseman vaikeudesta pidetään sitä, että hän vastoin odotuksia on suostunut aloittamaan neuvottelut lähinnä Englannin kanssa velka-asiaain järjestelystä jo ennen maailman taloudellisen konferenssin kokoustumista. Aikaisemmin U.S.A:n taholta oli myönteisimmillä hetkillä annettu aavistua, että sotavelat voitaisiin järjestää uudelle kannalle sen mukaan kuin europalaiset velallismaat suostuisivat tekemään Amerikalle taloudellista laatua olevia myönnytyksiä. Mutta nyt siis al/etaan neuvottelut velkojen järjestelystä omana itsenäisenä probleemina voimatta saada Europalta vastikkeeksi näitä muita hyvityksiä.

Jos katsotaan Rooseveltillä sittenkin olevan jokin erikoinen painostuskeino Englantia vastaan, on se, niin huomautetaan Sihteeristössä, se ilmeinen mahdollisuus, että hän omaksuisi verrattain voimakkaan amerikalaisen mielipiteen inflation hyväksi.

Jos U.S.A. tarkoituksellisesti ryhtyisi polkemaan dollarin kurssia, menettäisi Englanti maailmankaupassa sen hyödyn, minkä se kilpailussa kultakannalle jääneiden maiden kanssa on saavuttanut syyskuusta 1931.

Mutta tälläkin Rooseveltin mahdollisella aseella Englantia vastaan on taas omat rajoituksensa. Olisi luonnollisempaa, että Yhdysvallat ja Ranska saisivat Englannin nopeasti palaamaan kultakantaan kuin, että Yhdysvallat seuraisivat kullan suhteen enemmän tai vähemmän määrätietoisesti Englannin viimeaikaista politiikkaa. Myöskään Roosevelt ei siis voi kiristää Englantia velkaneuvotteluissa liian tiukalle, koska sillä todennäköisesti lisättäisiin Englannin haluttomuutta palata takaisin kultakantaan.

Kysymykseeni mitä laskelmia Sihteeristössä on Englannin palaamisen suhteen takaisin kultaan, on minulle vastattu seuraavasti:

Aikaisintaan voinee tämä tapahtua kuluvan vuoden lopulla sen jälkeen kun kansainvälinen konferenssi on luonut positiivisen pohjan maailman talouspuolan selvittelylle.

Mutta tämä on kaikesta huolimatta optimistisin laskelma. Luultavinta päinvastoin on, että Englanti tulee kultakantaan palaamisessa noudattamaan varovaisen hidasta politiikkaa, joka voi vaatia vielä ainakin parin vuoden ajan ennen kuin punta jälleen palaa kultakannalle. Englanti halunnee ensin verrattain pitkähkön ajan käytännössä kokeilla mikä punnan kurssi osottautuu toisaalta vakavimmaksi, toisaalta Englannin omien laskelmien kannalta edullisemmaksi ja vasta kokeiluajan jälkeen se määrännee punnan lopullisen kulta-arvon. Mutta tätä verrattain pessimististä kantaa vastaan huomautetaan taas, että lähinnä Yhdysvallat ja Ranska voivat tarjota Englannille siksi hyviä etuja, että sen kannattaa jo ainakin jonkun verran aikaisemmin ottaa kultakanta uudelleen käyttöön. Mitä houkutuskeinoja / Amerika ja Ranska tällöin puolestaan voisi käyttää, on vaikea varmuudella sanoa niin kauan kuin Yhdysval-

tain ja Ranskan omat finanssit ovat ahdingossa ja kauppatasekin erittäin epäedullinen. Kolme etua lasketaan Ranskan kuitenkin voivan yrittää tarjota Englannille, nimittäin suuria helpoituksia kontingenttien suhteen ja vastaavia tullialennuksia, sekä vielä entistä kiinteämpää yhteistoimintaa maailman yleisen talouspuolan selvittämiseksi. Sihteeristössä ei pidetä mahdollisena, etteikö Ranska olisi valmis vielä erikoisiin myönnytyksiin Englannille, jos Englanti yhdessä Ranskan kanssa ottaisi isännöyden tuon n.s. Stresan suuren rahaston perustamisessa.

Oman epävarmuuden tekijän muodostaa tällä hetkellä ehkä enemmän kuin aikaisemmin Italian suhtautuminen nykyisiin kansainvälisiin taloudellisiin pulmiin. Sihteeristöstä saa sen käsityksen kuin useilla Italian edustajilla Kansainliitossa olisi kylläkin varsin varma kantansa, mutta heidän yksityisistä lausunnoistaan pilkistää entistä paljoka selvemmin esiin epäily, ettei Mussolini taaskaan olisi oikein tapahtumien tasolla. Kun häntä aikoinaan neuvottiin stabilisoimaan liira verrattain alhaiseen kurssiin, ei Mussolini ymmärtänyt vähäkään sellaista kantaa, vaan hän luuli välttämättömäksi Italian kansainvälisen arvon nimessä stabilisoida liira mahdollisimman korkealle. Nyt alkaa jälleen ilmetä oireita siitä, että Mussolini sotkee taloudelliseen ja finanssiohjelmaansa samanlaisia prestige-näkökohtia, jopa suorastaan puhtaasti ulkopoliittisia rivaliteettisyyttä. On näinollen tällä hetkellä entistä vaikeampi esittää otaksusia Italian tulevasta esiintymisestä kansainvälisessä ekonomisessa ja finanssikonferenssissa.

Ruusuhaara

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 31.

ASIA:

Geneven? olevan lähetysten rap. n:o 3.

Ministeri Holsti.

8/2 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

8 päivänä helmikuuta 1933.

N:o 150.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
1 290 he. 33
13/2.33
5 C 81

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena minulla on kunnia Teille lähettää
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o 3,
joka sisältää:

Synkkiä enteitä

siv.1-7.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurim-
man kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Antti Hackzell
Antti Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri

Antti Hackzell,

Helsinki.

Salainen.

Geneve ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 3.

Geneve ..... ssa 8 p:nä helmi kuuta 19 33.

ULKOASIANMINISTERIÖN		
1/290 p. 33		
13/2-33	=	UL
5	C31	

Asia: Synkkiä enteitä.

Tässä kuussa on kulunut umpeen tasan 10 vuotta siitä hetkestä, jolloin tulin Kansainliiton Neuvoston kutsumana jäseneksi komiteaan, jonka tehtävänä oli valmistaa Peruskirjan 8:n artiklan mukaisesti yleistä varustusten supistamista. Jo edellisenä syksynä olin ollut ensi kertaa Yleiskokouksessa Suomen edustajana ja silloin olin alustavasti perehtynyt näihin samoihin problemeihin. Nyt on varustusten supistamiskonferenssi juuri aloittanut toisen suuren istuntokautensa ja johtavilla henkilöillä näkyy vielä olevan uskoa, että konferenssi kykenee saamaan aivan lähikuukausina ehkä sangenkin huomattavia tuloksia aikaan. Ennen kaikkea tahdotaan ylläpitää tätä optimismia sen vuoksi, että kansainvälinen taloudellinen pula vaatii radikaalisia toimenpiteitä aseman pelastamiseksi ja näistä toimenpiteistä on epäilemättä yhtenä tärkeimmistä sotilasbudjettien tuntuva supistaminen. Tulevan kansainvälisen taloudellisen konferenssin onnistuminen vaatii siten mitä voimakkaimmin, että ennen sen konferenssin kokoontumista varustusten supistamiskonferenssi on johtanut ainakin jonkinlaisiin positiivisiin tuloksiin.

Mutta kaiken tämän ilmeisen välttämättömyyden vastakohtaksi on varsinkin viime kuukausina noussut kansainvälisen poliittisen tilanteen erittäin nopea huonontuminen. Japanin esiintyminen Kiinaa

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

vastaan on puolentoista vuoden ajan järkyttänyt erittäin pahasti yleistä luottamusta Kansainliiton Peruskirjan ja Parisin-paktin loukkaamattomuuteen. Bolivian ja Paraguain välinen tosiasiallinen sotatila ei ole ollut sekään ilman samallaista negatiivista vaikutusta. Perun juuri aloittama selkkaus Kolumbiaa vastaan on uusimpana lisänä sotaisen hengen tuhoisiin ilmauksiin. Ja kun nyt Hitler hoitaa Saksan kohtaloita, tunnetaan Genevessä vähemmän kuin kymmeneen viime vuoteen luottamusta poliittisten riitaisuuksien selvittämiseen rauhanomaisin keinoin. Puheita varustusten supistamisesta kuunnellaan näinä päivinä Genevessä vain toisella korvalla, sillä kaikki näkyvät hiljaisuudessa harkitsevan mitä todellisia edellytyksiä on enään olemassa tämän konferenssin onnistumisella radikaalisesti vähentää maailman sotilasbudjettejä ja sitä tietä helpottaa vuorostaan tulevan ekonoomisen konferenssin tehtäviä. Kymmeneen vuoteen en ole tuntenut Geneven poliittista ilmapiiriä niin suunnattoman painostavana kuin mitä se on tätä nykyä.

Jätän tässä yhteydessä koskettelematta kiinalais-japanilaisista selkkausta, koska siihen on syytä palata tarkemmin ensi viikolla Yleiskokouksen kokoontuessa käsittelemään Comité de 19-in uusinta raporttia. Myöhempiin yhteyteen voivat myös jäädä selostukset noista muutamista etelä-amerikalaisista rajariidoista. Tahdon tällä kertaa keskittyä vain siihen probleemiin, joka tällä hetkellä eniten askarruttaa mieliä Kansainliitossa, nimittäin kysymykseen rauhansopimusten tarkistamisesta sellaisena kuin se alkaa aivan määrätietoisesti esiintyä Saksan, Unkarin ja Italian vaatimuksena.

siitä ei suinkaan voi olla epäilystä, etteivätkö useimmat Kansainliiton jäsenvaltiot pidä mitä tärkeimpänä, että Peruskirjan 19:nnen artiklan mukaisesti "L'Assemblée peut, de temps à autre, inviter les Membres de la Société à procéder à un nouvel examen des traités devenus inapplicables, ainsi que des situations internationales dont le maintien pourrait mettre en péril la paix du monde". Paljon on myös arvosteltu maailman-

sodan jälkeisten rauhansopimusten erinäisiä määräyksiä rajoista, koska kansallisia näkökohtia olisi varmaankin voitu ottaa huomioon enemmän kuin silloin tehtiin. Mutta toisaalta kysytään mitä suurimmalla oikeutuksella onko juuri nykyhetki otollisin rauhansopimusten tarkistamiselle? Ensimmäinen ehto, jotta saataisiin kansainvälinen kauppa käyntiin, kansainväliset ja kunkin maan sisäiset luottosuhteet palaamaan normaaliksi ja koko kapitalistista tuotantojärjestelmää uhkaava työttömyys selvitetyksi, on poliittisen rauhan säilyminen maailmassa. Jos lasketaan toiseen vaakakuppiin kaikki nämä koko sivistynyttä maailmaa koskevat ekonomiset intressit ja toiseen vaakakuppiin ne suhteellisen pienet minorigrafiidat, jotka aiheutuvat, jos nykyisistä rajasuhteista, täytyy toki myöntää, että jälkimmäiset probleemit ovat höyhenen vertaisia verrattuna painavuudeltaan koko maailman taloudellisten intressien suunnattomaan merkitykseen. Tästä vuorostaan seuraa, että maailmassa on pohjimmaltaan otettuna äärimmäisen vähän sympatioja rauhansopimusten revisionia kohtaan juuri tällä ekonomisessa suhteessa maailmalle niin kriitillisellä ajankohdalla. Kaikki järkisyöt puhuvat päinvastoin sen puolesta, että nyt ensiksi saataisiin kansainvälinen sopimus aikaan varustusten supistamisesta ja sotilasbudjettien pienentämisestä ja että sen jälkeen ennen tämän vuoden loppua päästäisiin kansainvälisessä ekonomisessa konferenssissa mitä positiivisiin tuloksiin maailman taloudellisen pulan selvittämiseksi. Kun näin olisi saatu aikaan sotilaallisessa ja taloudellisessa suhteessa entistä paremmat olot ja keskinäinen luottamus palautetuksi, silloin voitaisiin kolmantena probleemina ottaa esille kysymys rauhansopimusten sellaisesta tarkistuksesta, johon Peruskirjan 19 artikla tarjoaa rauhanomaan tilaisuuden.

Mutta nykyistä kansainvälistä kaaosta tahtovat Saksa, Italia ja Unkari käyttää hyväkseen lisätäkseen revisionivaatimuk-

silla ennestäänkin suurta poliittista epäluottamusta ja taloudellista paniikkia. Näistä maista tuntuu kaikesta päätäten siltä kuin niillä ei olisi mitään menetettävänä vaikka maailmaa uhkai-
si kuinka onneton sekamelska tähansa.

Että Saksa ja Unkari ovat maailmansodan ajoilta saakka hiljaisessa mielessään tavoitelleet rauhansopimusten tarkistamista, sen olemme kaikki tietäneet. Mussolinin ohjelmaan tämä revisioni sukelsi vasta pari kolme vuotta sitten, vaikka hän tosin jo sitä ennenkin oli muitten sotaisten puheittensa yhteydessä tehnyt sen suuntaisia viittauksia. Mutta että ^{tämän} vuosi 1933 tulisi muodostumaan näiden kolmen maan ulkopoliitikassa / aktiiviseksi esiintymisen hetkeksi, siitä allettiin Genevessä päästä selville varsinaisimmin vasta viime vuoden lopulla. Senvuoksi sanotaankin Genevessä että tämä vuosi tulee olemaan pahin koko Kansainliiton historiassa.

Jos jollekulle maalle tämä revisionistinen tendenssi on tullut ikävänä yllätyksenä, on se ennen kaikkea Englanti. Liiallisella luottamuksella Englanti myönteli lainoja Saksalle ja välitti vielä ranskalaistekin kapitaalia Saksaan ottaakseen siitä hyvän välityspalkkion. Sitten alkoi 1931 Amerika äkisti periä euroopalaisia saataviaan ja Englannin finanssimaailma joutui tunnettuun ahdinkoon. Viime keväänä Ramsay Mac Donaldin täytyi ottaa johtoonsa Lausanneen konferenssi, jossa Saksa pääsi päällimäisenä hyötymään. Tuskin oli tästä pulmasta selviydytty, kun viime heinäkuulla Saksa ilmoitti jäävänsä varustusten supistamiskonferenssista pois, ellei sille taastaisi sotilaallista tasa-arvoisuutta. Sen hyvityksen antaminen joutui vuorostaan Sir John Simonin vastuulle ja hänen onnistui löytää mahdollinen ratkaisu, joka sai Saksan palaamaan takaisin Geneveen. Mutta mitkään englantilaiset palvelukset eivät tyydytä Saksaa. Nyt Saksa on juuri näinä päivinä ilmoittanut Kansainliitolle pysyvänsä ainoastaan tämän kuun loppuun saakka Italian alulle panemassa ja kaikkien maiden hyväksymässä varustusmenojen taukopolitiikassa. Sen jälkeen siis Saksa tahtoo käyttää vapaasti varoja uuteen varustau-

tumiseensa. Todellakin järkevää politiikkaa juuri niitten viikkojen edellä, joiden kuluessa tänä keväänä Englannin pitäisi ensimmäisenä aloittaa neuvottelut Yhdysvaltain kanssa siitä, että Euroopaparka on liian köyhä maksamaan sotavelkansa Amerikalle!

Ei ole ihme jos vanhastaan sellaiset saksalais-ystävälliset lehdet kuin Observer ja Manchester Guardian nyt ovat äkisti muuttaneet kantansa: jos Saksan uusin ulkopoliittika on ollut tällaista tuleksiltaan, mitä sitten on odotettavissa, kun von Papen ja Hitler yhdessä pääsevät hoitamaan kaiken lisäksi vielä revisionikysymystä?

Oma probleeminsa on Genevälle ollut viime päivinä suurten aselähetyksen paljastuminen Itävallassa. Pikku-Entente vaatii asiaa esille Neuvostossa, mutta se peloittaa Englantia ja sen vuoksi Englanti on yhdessä Ranskan kanssa tehnyt diplomaattisia démarcheja Roomassa. Mutta kuinka on mahdollista, kysytään, että Mussolini, jonka valtakunnassa ei saa mitään tapahtua hänen tietämättään, ei tiedä mitään näistä suurista salaisista aselähetyksistä Italiasta Itävaltaan ja Unkariin? Ja jos hän niistä on tiennyt, mihin hän on pyrkinyt heittäessään tällaisen tulikekaleen keskelle varustusten supistamiskonferenssia? Silläkö tavalla hän tahtoo toteuttaa varustusten radikaalisen supistamisen, jota hänen edustajansa täällä Genevessä yhdessä ajaa innokkaimmin Saksan ja Neuvostovenäjän kanssa? Eikö ole ilmeistä, että kaikki nämä aselähetykset ovat vain ennakkovalmistusta rauhansopimusten revisionin esittämiselle?

Mitä Unkariin tulee, menetti se eilen täällä arvokkaimman esitaistelijansa, kreivi Albert Apponyin. Sanottakoon tästä kunnian vanhuksesta mitä tahansa ajoilta, jolloin hän huolehti Unkarin vierasheimosten kansallisuuksien hävittämisestä, ainakin Kansainliitossa hän nautti suurempaa ja yleisempää arvovaltaa kuin kukaan muu Unkarin edustaja. Hänen kuolemansa kautta on nyt Kansainliitto menettänyt sen ainoan unkarilaisen, joka olisi voinut joltiseläkin arvovallalla puhua Unkarin rajasuhteiden korjaamisesta. Missä äänilajissa Unkarin vaatimukset tämän jälkeen tulevat esitettävik-

si, on ainakin toistaiseksi vaikea arvata. Mutta tuskin erehdyttään, jos otaksutaan, ettei maailman rauhanasia ole kreivi Apponyin poistumisen kautta parantunut.

Ranska on kaiken aikaa aavistanut näiden pahojen päivien tuloa. Briand koetti Locarno-politiikallaan, Rheinin-maan evakuoinnilla j.n.e. sovittaa Ranskan ja Saksan välisiä kahtauksia. Puhe, jolla Briand koko Kansainliiton nimessä syyskuun 1926 lausui Saksan valtuuskunnan tervetulleeksi Yleiskokoukseen, säilyy kaikkien läsnäolleiden mielessä ehkä suurimpana kansainvälisenä puheena, minkä on koskaan kuullut. "Mitä me ranskalaiset ja saksalaiset olemme hyötyneet vuosisatojen aikana välillämme käydyistä sodista, sillä niistä on ollut seurauksena vain hävitystä ja vihaa. Nyt on tykkien ja kuularuiskujen vihdoin väistyttävä ja uusien oikeuteen nojautuvien suhteiden synnyttävä välillemme....." Mutta nämä suuren ja viisaan miehen neuvot ovat vuosi vuodelta painuneet yhä enemmän umpeen. Hitlerin ohjelmassa niillä ei taida olla edes reuna-
muistuksen merkitystä.

Nyt on siis tänä vuonna kysymys siitä miten käy Anschluss-jatukseen, Puolan koridorin ja Schlesian, miten Tšekkoslovakian ja Jugoslavian rajojen. Jos Ranska sallisi liittolaisensa menettävän alueitaan Saksalle ja Unkarille, merkitseisikö se lopullisten edellytysten luomista Ranskan ja Saksan välisen parantumiseksi, vai eikö päinvastoin se yllyttäisi Saksaa, Unkaria ja Italiaa yhä uusien ja entistä vielä suurempien vaatimusten esittämiseen? Jos jälkimmäinen vaihtoehto osoittautuisi oikeaksi, mihin vihdoin joutuisi normaalisten olojen kehittyminen Euroopassa? Tähän viimeksimainittuun kysymykseen ei voi olla tarjolla muuta kuin yksi ainoa vastaus: Kansainliitto hajalle ja Europa lopulliseen kaokseen. Että se samalla merkitseisi Europan koko taloudellisenkin pohjan uutta suurta järkyttämistä, luokkavastakahtien tavatonta kärjistämistä ja ehkä hyvinkin tuhoisia kumousliikkeitä monessa maassa, siitä ei voi

olla suurtakaan epäilystä.

Selostaessani näitä viime viikkoina Genevessä alituisesti kuulemiani keskusteluja en ole tahtonut olla pessimistinen. Mutta, kuten sanoin tämän raportin alussa, olen nyt kymmenen vuotta ollut säännöllisesti seuraamassa Kansainliiton pyrkimyksiä saada yleinen varustusten supistaminen aikaan ja varojen säästäminen hyödyllisempiin tarkoituksiin kuin uuteen varustuskilpailuun ja sen vuoksi täytyy minun todeta, että yllämainituista syistä mieliala Genevessä nyt on synkempi kuin se koskaan tähän saakka on ollut. Jo parin viime vuoden ajan olen raporteissani viitanut kansainvälisen politiikan kärjistymiseen tätä nykyistä mitä vaikeinta kriisiänsä kohti ja kun olemme jo joutumassa keskellä pahinta tilannetta, silloin on se uskallettava suoraan sanoa. Jos Saksassa olisi Brüningin tapaisia valtiomiehiä johdossa, voitaisiin suhtautua joltisellakin luottamuksella kriisin selvenemiseen. Mutta Hitlerin tapaiset aivot eivät koskaan ole luodut maailmanpolitiikkaa varten sen sanan konstruktivisessa merkityksessä.

Puolustusministeri

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA: _____

Seurasta olevan lähetyksen ref. n:o 4.

Ministeri Kolsti.

9/2 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

N:o 153.

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

9 päivänä helmikuuta 1933.

Herra Ulkoasiainministeri,

4 290ke. 33
15/2.33
5 031

Ohellisena minulla on kunnia Teille lähettää
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o 4,
joka sisältää:

Kiinalais-japanilainen selkkaus siv.1-4.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurim-
man kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Ruudolf Murto

Herra Ulkoasiainministeri
Antti Hackzell,
Helsinki.

Salainen.

Geneve ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 4.

Geneve ..... ssa 9 p:nä helmi kuuta 19 33.

ULKOASIANMINISTERIÖ	
4 29 p:nä	33
15/2 33	
5	C 31

Asia: Kiinalais-japanilainen

selkkaus.

Päivä päivältä on lykkäytynyt 19-miehen komissionin uuden raportin valmistuminen. Tällä hetkellä otaksutaan, että raportti saadaan valmiiksi ensi viikon alussa ja että Yleiskokous kokoontuu ensi viikon lopulla. Mutta tällaisia ennustuksia Yleiskokouksen pikaisesta kutumisesta koolle on kuulunut jo parin viikon ajan. En siis pitäisi aivan mahdottomana etteikö vieläkin tulisi lykkäystä.

Tuskin koko sinä aikana, jolloin Kansainliitto on käsitellyt k.o. selkkausta, on ollut kertaakaan niin vaikea saada varmoja tietoja tilanteesta kuin viime päivinä olen saanut kokea, seikka, joka osoittaa kuinka sekavaksi se on käynyt. Mutta toisaalta täytyy tervehtiä tätä tilanteen epävarmuutta sittenkin ainakin jonkinlaisella tyytyväisyydellä, sillä se ilmeisesti osoittaa, että Japanin kanta on alkanut horjua. Jos se esiintyisi vielä yhtä jyrkkänä kuin tähän saakka, silloinhan asema olisi yhtä selvä kuin tähän saakka.

Että Japanin kannassa on tapahtunut ainakin jonkinlainen muutos, siitä ei sinänsä voi olla epäilystä. Eilen illalla tapasin erään henkilön, joka on poikkeuksellisen hyvin selvillä Japanin politiikasta ja hän kertoi Matsukan juuri ilmoittaneen hänelle

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

luottamuksellisesti, että Japani on nyttemmin valmis tinkimään kuudesta eri kohdasta 19-miehen komissionin alkuperäisestä raporttiluonnoksessa. Nämä myönnytykset ovat itsessään tosin verrattain pienet muissa suhteissa, paitsi siinä mikä koskee ehdotusta, että Yleiskokous suosittaisi Kansainliiton jäsenvaltioita olemaan tunnustamatta Mandshuriaa itsenäiseksi valtioksi. Tahtomatta kuitenkaan tehdä lopullisia johtopäätöksiä yllämainitun tiedon nojalla, luulen kuitenkin voivani päätellä, että Matsuokan nykyisenä tehtävänä ei enää ole Lyttonin raportin täydellinen vastustaminen ja Japanin tähän saakka harjoittaman politiikan yksityiskohtainen puolustaminen, vaan että hän nyttemmin koettaa vain lievennellä 19-miehen komissionin raporttiluonnoksen ankarimpia kohtia.

Tätä käsitystäni tukee vielä se erinomaisen valaiseva aineisto, jonka Ministeri Winckelman v.k. 6 päivänä lähetti käyttäväkseni.

Lähin syy, minkä vuoksi Japani tätä nykyä on entistä ainakin jonkunverran taipuisampi, lienee etsittävässä suurvaltain kannan selvässä jyrkentymisessä. Niinkuin sotavelkojen korvausasiassa Yhdysvaltain tulevan presidentin politiikka jo on tullut selvästi esiin, on täysi syy otaksua, että hän on antanut toisten suurvaltain näin jo etukäteen tietää mikä hänen politiikkansa tulee olemaan Mandshurian selkkauksen suhteen. Sir John Simon on ilmeisesti saanut tästä Rooseveltin kannanotosta entistä enemmän rohkeutta asettua Kansainliitossa Japania vastaan. Mitä Ranskaan tulee, katsotaan Genevessä Paul-Boncourin asettuvan samaten jyrkemmälle kannalle kuin mitä Herriot katsoi mahdolliseksi tehdä.

Tämä suurvaltain päättävämpi esiintyminen Japania vastaan on ilmennyt ennen kaikkea juuri 19-miehen komissionin viime istunnoissa. Siten M.M. Benes ja de Madariaga eivät enää ole pakoitettut taistelemaan jokseenkin yksin kaikkein jyrkimmän kannanoton puolesta, vaan voidaan katsoa komissionin nyttemmin edustavan

paljoa yhtenäisempää politiikkaa kuin aikaisemmin.

Tämä kaikki Kansainliiton Yleiskokouksen edustamien mielteiden kääntyminen entistä määrätietoisemmin Lyttonin raportin suositusten puolelle ei ole voinut olla vaikuttamatta Japanin politiikkaan. Tietysti Genevessä kiertelee yhä huhuja Japanin aikeista luopua Kansainliitosta, mutta Yleiskokouksen tärkeimmät henkilöt eivät näy ainakaan enää ottavan noita huhuja varsin vakavalta kannalta. Sinä hetkenä, jolloin Japani jättäisi Kansainliiton, pyrkisi Kiina Japanin tilalle Neuvoston vakinaiseksi jäseneksi ja sitä siltä olisi verrattain vaikea kieltää. Mutta jos kerran taas Kiina pääsisi näin Neuvoston vakinaiseksi jäseneksi, voisi kestää hyvinkin kauan ennenkuin Japani pääsisi jälleen entiseen asemaansa Neuvostossa. Sitäpaitsi Japanin eroaminen Kansainliitosta ei vapauttaisi sitä suinkaan kädenkäänteessä velvollisuuksistaan, sillä Peruskirjan ensimmäisen artiklan kolmas kohta kuuluu: "Tout Membre de la Société peut, après un préavis de deux ans, se retirer de la Société, à la condition d'avoir rempli à ce moment toutes les obligations internationales, y compris celles du présent Pacte." Tämän mukaan siis Japani jäisi jo muodollisestikin Kansainliiton sitomaksi niin kauan kuin sen politiikka Mandshuriassa jatkuisi Kansainliiton tavoittelemia päämääriä vastaan.

Toiseksi täytyy katsoa, että taloudellinen tilanne Japanissa tuskin kestää kovinkaan kauan tämän kansainvälisen selkkauksen järjestelmällistä ylläpitämistä. Hetken täytyy tulla, jolloin Japanin on kysyttävä itseltään kannattaako viedä emämaa taloudellisen luhistumisen partaalle, jotta epätoivoisesti saataisiin pysyiksi kiinni Mandshurian poliittisissa ja taloudellisissa eduissa.

Kerrottuaani näin miten Genevessä lasketaan Japanin tulevan ainakin asteettaisesti perääntymään Kansainliiton painostuksesta, olen velvollinen toisaalta lisäämään, että Genevessä ei suinkaan

ole suljettu silmiä siltä mahdollisuudelta, että kevään kuluessa japanilaiset sotilaspiirit panevat liikkeelle kaikki käytettävänä olevat sotavoimat Jeholin valtaamiseksi, jotta ennen lopullista selvittelyä Kansainliiton ja Kiinan kanssa tämä tärkeä maakunta olisi sotilaallisesti saatu yhdistetyksi Mantchuoko'hon. Mutta ennen kuin näistä valtauspuehista voi tulla lopullisesti tosi, lienee Yleiskokous jo kokoontunut uudelleen. Palaan siis asiaan lähinnä sen keskustelun yhteydessä, joka tulee Yleiskokouksessa tapahtumaan nyt valmistuksenalaisena olevan 19-miehen komissionin raportin johdosta.

Ruusu-Puusti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₃₁.

ASIA: _____

① Suomessa olevan lähetystön rap. n:o 5.

Ministeri Holsti.

20/2 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

N:o 158.

10 päivänä helmikuuta 1933.

6 290 he. 33
12/2-33

Herra Ulkoasiainministeri,

5 C₃₁

Ohellisena minulla on kunnia Teille lähettää
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o 5,
joka sisältää:

Sihteeristön korkein johto siv.1-2.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suu-
rimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Ruhovalta

Herra Ulkoasiainministeri

Antti Hackzell,

Helsinki.

Salainen.

Geneve SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 5.

Geneve ssa 10 p:nä helmi kuuta 1933.

6 290 kae.	33
18/2.33	
5 C 21	

Asia: Sihteeristön korkein johto.

T.k. 4 päivänä Neuvosto vahvisti M. Azcaraten nimityksen pääsihteerin ensimmäiseksi apulaiseksi. Samalla vahvistettiin myös Mr. Waltersin nimittäminen alivaltiosihteeriksi.

Näiden nimitysten kautta on nyt Sihteeristön korkein johto tullut järjestetyksi lopullisesti.

Mitä M. Azcaraten nimitykseen tulee, koettivat Irlannin ja Norjan edustajat, Mr. Lester ja tohtori Andvord kahdessa Neuvoston salaisessa istunnossa kaikin keinoin vastustaa hänen nimittämistään, mutta mikään ei auttanut, siksi hyvästi Sir Eric Drummond ja M. Avenol olivat valmistelleet Neuvoston toisia jäseniä hyväksymään heidän ehdokkaansa.

Sitävastoin tapahtui Mr. Waltersin nimityksen hyväksyminen paljoakin yksimielisemmällä tavalla.

Sir Eric Drummondin erotessa ensi kesäkuun viimeisenä päivänä astuu siis M. Avenol pääsihteerin virkaan ja M. Pilotti tulee M. Avenolin tilalle. Mutta tässä korkeimpien virkojen järjestelyssä tapahtuu nyt kuitenkin ^{se}muutos, että M. Azcaratesta tulee M. Avenolin ensimmäinen ja M. Pilotista vasta toinen pääsihteerin apulainen. Periaatteellisesti se merkitsee sitä, että nyt pääsihteerin läheisin mies ei ole peräisin suurvallasta, vaan n.s.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

pienestä maasta ja käytännössä taas vastaavasti, milloin M. Avenol tulee olemaan lomalla tai virkamatkoilla, toimii M. Azcarate Sihteeristön päällikkönä eikä M. Pilotti. Mutta samalla kun näin pienten maiden edut tulevat entistä enemmän ainakin teoriassa kohoamaan Kansainliiton korkeimmassa johdossa, tapahtuu vielä näiden uusien nimitysten kautta eräs toinen suurvaltain etujen syrjäyttäminen, nimittäin Japanille ei tule enää mitään paikkaa Sihteeristön korkeimpien virkamiesten joukossa. M. Sugimura, joka vuodesta 1927 on ollut alivaltiosihteerinä ja samalla poliittisen osaston päällikkönä, saa nyt seuraajakseen englantilaisen Mr. Waltersin, kun hän huhtikuulla luopuu Kansainliiton palveluksesta.

Sihteeristön korkein johto tulee näinollen ensi heinäkuun ensimmäiseen päivään mennessä saamaan seuraavan kokoonpanon:

Pääsihteeri: M. Avenol (ranskalainen);

1:nen pääsihteerin apulainen: M. Azcarate (espanjalainen);

2:nen " " : M. Pilotti (italialainen);

Alivaltiosihteerejä:

M. Trendelenburg (saksalainen);

M. Walters (englantilainen).

Mitä tulee M. Comertin äskettäin tapahtuneeseen eroamiseen Sihteeristön informatic-osaston päällikön toimesta, ei näytä vieläkaan päästyn hänen seuraajansa nimittämisessä askeltaakaan eteenpäin. Ehdokkaina ovat edelleenkin M. Pelt (hollantilainen) ja Sweetser (amerikalainen).

Ruuhkanta!

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 31.

ASIA: .....

Seuraava olevan lähetystön rap. n:o 6.

Ministeri Holsti:

17/2 1933.

17 päivänä helmikuuta 1933.

N:o 186.

8 291 Ae. 33
22/2.33
5 C31.

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o 6,
joka sisältää

Pikku-ententen uusi järjestäytyminen siv.1-11.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni uudistettu vakuutus.

Ruusillahti.

Herra Ulkoasiainministeri

Antti Hackzell,

Helsinki.

Geneve ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 6.

Geneve ..... ssa 17 p:nä helmi kuuta 19 33.

8 29/1 he. 33
22/2.33
5 C31

Asia: Pikku-ententen uusi järjes-
täytyminen.

Eilen tapahtunut Tsekkoslovakian, Romanian ja Jugoslavian ulkoasiainministerien konferenssin päättyminen täällä Genevessä on herättänyt tšekäläisissä kansainvälisissä piireissä erinomaisen suurta huomiota sen kautta, että konferenssissa luotiin pikku-entente sekä teoreettisesti, että käytännöllisesti katsoen entistä paljoa lujemmalle pohjalle. Sopimus siitä erinäisine liitteineen allekirjoitettiin eilen päivällä ja sen pääkohdat saatettiin samalla julkisuuteen.

Suurin piirtein katsoen voidaan ryhmittää Genevessä näinä päivinä tästä tapahtumasta esitetyt mielipiteet kahteen aivan vastakkaiseen pääluokkaan.

Ne, jotka ovat pitäneet muistissaan pikku-ententen alkuvaiheet ja myöhemmän toiminnan, ovat pitäneet itsestään selvänä, että tämä kolmen vallan ryhmä tahtoo edelleen kiinnittää päähuomiionsa rauhansopimusten säilyttämiseen sinällään ja siten on tämä pikku-ententen entistä kiinteämpi järjestäytyminen heidän käsityksensä mukaan kohdistettu etusijassa Unkaria, mutta samalla myös Italiaa ja Saksaa vastaan. Tämän kannan edustajat valittavat siten konferenssin tulosta muka entistä suurempana esteenä Europan poliittisten olojen rauhoittumiselle.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....

Tavallinen-

Toisaalta taas on tässä pikku-ententen entistä lujemmassa yhteenliittymisessä tahdottu nähdä ennen kaikkea luonnollinen tulos Kansainliiton tähänastisesta pyrkimyksestä saada paikallisten valtioiden välisten yhmittysten kautta luoduksi poliittista lisäturvallisuutta, joka voi olla omansa helpoittamaan varustusten supistamista ja joka kaikissa tapauksissa on omansa turvaamaan rauhan säilymistä. Senvuoksi on näinä päivinä Genevessä kuulunut ääntä niinkin optimistisessä uskossa, että pikku-entente vähitellen voi, jos sen politiikka onnistuu, laajeta käsittämään eräitä muita pieniä maita, lähinnä Unkarin ja Itävallan, ehkä myös Bulgarian ja Puolan. Tätä tietä voitaisiin siis asteettaisesti päästä Europan yhdsyvaltojen lopulliseen syntymiseen.

Niiden monien eri henkilöiden xxxxxx joukossa, joiden kanssa minulla näinä päivinä on ollut verrattain pitkiäkin keskusteluja k.o. asiasta, on ollut kummankin yllämainitun käsityskannan edustajia. Tahdon senvuoksi tässä erikseen selostaa keskusteluni eilen illalla M. Titulescon kanssa, jotta sen kautta saisin esitetyksi eräitä sellaisia näkökohtia, joita en ole kuullut muilta tahoilta.

Annettuaan minun tutustua konferenssin juuri muutama tunti aikaisemmin allekirjoitettuihin asiakirjoihin Rumanian ulkoasiainministeri selitti konferenssin päätöksiä ja niiden tarkoitusperiä seuraavasti:

M. Titulesco oli ollut ensimmäisiä valtiomiehiä suunnittelemassa pikku-ententen luomista. Silloisena tarkoitusperänä oli ensi kädessä rauhan säilyttäminen, ettei maailma uudelleen Kaakkois-Europan vuoksi olisi joutunut sotaan selkkauksiin, mikä olisi voinut syöstä Europan kaakseen ja ehkä bolshevismiin. Suurvaltain taholta tämä pikku-ententen pyrkimys sai hyvin vähän ymmärtämystä osakseen. Koska oli ilmeistä, että kaikista suurvalloista Italialla oli suurimmat intressit rauhan säilyttämiseksi sen lähimmässä naapuristossa, tahtoivat Rumanian, Jugoslavian ja Tsekkoslovakian hallitukset sattaa ententensä mahdollisimman kiinteäseen yhteistoimintaan

juuri Italian kanssa, mutta Italia asettui kokonaan torjuvalle kannalle. Vähitellen alkoi Ranskassa yleinen mielipide ja sanomalehdistö kääntyä suopeaksi pikku-ententeä kohtaan ja tätä tietä kehittyi sekä pikku-ententen että Ranskan virallisten piirien taholla ajatus näiden neljän maan lähentymiseksi toisiinsa. Loppujen lopuksi on maailma tottunut siihen ajatukseen, että pikku-entente oikeastaan muka on vain jonkinlainen Ranskan satelliitti, joka on valmis palvelemaan Ranskan tarkoitusperiä toisaalta Saksaan, toisaalta Italiaa vastaan.

Kun nyt Tšekkoslovakia, Jugoslavia ja Rumania ovat päättäneet järjestää yhteistoimintansa entistä jujemmaksi, tullaan tietysti monella taholla jatkamaan tuota aikaisempaa väitettä pikku-ententen muka täydellisestä alistuvaisuudesta Ranskan johtoon. Mutta että nämä ennakkoluulot ovat harhauttavat, siitä hän, M. Titulesco tahtoi minulle esittää seuraavat todistukset:

Mitä ensinnäkin pikku-ententen ja Italian väleihin tulee, on luonnollisesti pahimpana kompastuskohtana Italian ja Jugoslavian välinen hermostuneisuus. Ajattelemattomat yltiöpäät Jugoslaviassa ovat kieltämättä tehneet monenlaisia tuhuuksia, joista fascistinen Italia on syvästi loukkaantunut. Mutta kuningas Aleksanterin äskeisen vierailun aikana Rumiassa saattoi M. Titulesco saada täysin varmoja takeita siitä, että Jugoslavian hallitus tahtoo vilpittömästi päästä mitä parhaimpiin suhteisiin Italian kanssa. Rumanian ja Tšekkoslovakian hallitukset tulevat tekemään voitavansa, että tämä uusi yhteisymmärrys Jugoslavian ja Italian välillä saadaan aikaan.

Toisena tärkeänä ulkopoliittisena probleemina tulee olemaan yritys saada Italian ja Ranskan väliset riitaisuudet pois päiväjärjestyksestä. Heti kun Italia vapautuu pelosta, että Jugoslavia on Ranskan välikappale Italiaa vastaan, on entistä parempia toiveita olemassa, että Italian ja Ranskan välillä olevat muut riitakysymykset saadaan sovinnolla selvitetyiksi.

Mitä sitten taas siihen väitteeseen tulee, että pikku-ententen tarkoituksena on kuristaa Unkari poliittisesti ja taloudellisesti, ei se vanha väite tule vastakaan pitämään paikkaansa. Päinvastoin tulee pikku-ententen tarkoituksena olemaan tarjota Unkarille niin täydellistä yhteistoimintaa taloudellisella alalla kuin suinkin Unkari on valmis ottamaan vastaan. Jos saataisiin pikku-ententen ja Unkarin välillä tullimuurit alennetuiksi, tai suorastaan poistetuiksi, syntyisi erinomaisen suuri taloudellinen kokonaisuus, jolla pitäisi olla kaikki mahdollisuudet taloudellisen hyvinvoinnin palauttamiseksi. Näin kiinteä taloudellinen yhteenkuuluvaisuus edellyttää vuorostaan sellaistenkin esteiden, kuin passipakon poistamista. Ainoastaan sisäpoliittisessa suhteessa, kuten kansalaisuudessa, äänioikeudessa, lainkäytössä j.n.e. jäisivät olot suurin piirtein katsoen entiselleen. Kun otetaan huomioon kuinka takapajulla nämä maat ovat hyvinkin monessa suhteessa verrattuna vanhoihin sivistysmaihin, pitäisi olla jokaiselle ajattelevalle ihmiselle ilmeistä, että pikku-ententen ja Unkarin kansojen taloudellisen hyvinvoinnin kehittämisen on koko Euroopalle paljoa välttämättömämpää kuin kiistelyt vielä vuosikymmeneksi eteenpäin valtiollisista rajoista, joita ei koskaan voida saada näissä osissa Eurooppa sellaisiksi, että ne tulisivat tyydyttämään kaikkia kansallisuuksia samalla kertaa. Vanhoilta ajoilta ovat näissä maissa kansallisuudet suurin piirtein katsoen niin sekoitetut, ettei täysin selviä kansallisuusrajoja voi kukaan määrätä. Sitäpaitsi on syntyväisyys eri kansallisuuksien ja uskontokuntien keskuudessa hyvin vaihtelevainen. Siitä tulee olemaan seurauksena, että muutamien vuosikymmenien kuluttua toiset kansallisuudet ovat lisääntyneet hyvinkin paljon ja toiset suhteellisen vähän. Tuonnempina siis eivät enää mitkään tällä hetkellä voimassa olevat, tai moititut rajat vastaisi myöhemmän ajan vaatimuksia määrätä rajat, mikäli mahdollista, kansallisuuksien mukaan. Lisäksi tulee, että yleisen sivistyksen ja taloudellisen kehityksen yhä kohotessa eri kan-

sallisuudet k.o. osassa Europpa tulevat pakostakin sekaantumaan keskenään nykyistä vielä enemmän ja siten poliittisten rajojen vahvistaminen kansallisuusrajoja myöten käy entistäkin mahdottomammaksi.

Jotta saataisiin Europan poliittinen ja taloudellinen kehitys suuntautumaan näille luonnollisille urille, on, jatkoi M. Titulesco, pikku-entente sisällyttänyt uuteen sopimukseensa määräyksen, että sen on edelleen toimittava sellaista rauhansopimusten kiihkomielistä revisionivaatimusta vastaan kuin varsinkin viime kuukausina on jälleen alettu esittää unhoittamalla paljota tärkeämmät rauhanomaisen yhteistoiminnan vaatimukset Europan pelastamiseksi nykyisestä poliittisesta levottomuudesta ja taloudellisesta häädästä.

Yhteistoimintaa Itävallan kanssa pikku-entente tahtoo myös pitää yhtenä tarkoituksenaan. Mutta vieläkin tärkeämpää tulee olemaan monipuolinen lähentyminen Saksaan, koska vain sitä tietä päästään todella tärkeä askel eteenpäin yleensä Keski-eurooppalaisten poliittisten ja taloudellisten probleemien rauhanomaisista ratkaisua kohti. Vasta kun pikku-ententen ja Saksan kanssa on päästy sovinnollisuudessa yhtä pitkälle kuin toivotaan lähimässä tulevaisuudessa saatavan aikaan Italian kanssa, avautuvat mahdollisuudet sellaiseen vieläkin laajempaan eurooppalaiseen yhteistoimintaan kuin on välttämätöntä, jos on mieli yleensä koskaan päästä Europan poliittisessä järjestäytymisessä ja taloudellisessa vuorovaikutuksessa nykyistä vaillinaista olotilaa korkeammalle asteelle.

Jos ottaa huomioon nämä pikku-ententen uudessa järjestäytymisessä vaikuttaneet näkökohdat ja suunnitellut päämaalit, silloin täytyy myöntää, jatkoi M. Titulesco, että ne henkilöt Genevessä, jotka näinä päivinä ovat tahtoneet tulkita konferenssin tulosta ensimmäiseksi aluksi Europan yhdysvaltain luomiselle, ovat suurin piirtein aivan oikeassa.

Jos kuitenkin pikku-entente uudessa muodossa on tähdätty jotain maata vastaan, on se luonnollisesti Neuvostovenäjä. Bolshevistinen propaganda pikku-ententin maissa on ilmeinen vaara ja sitäpaitsi epätyytyttävät venäläis-romanialaiset poliittiset välit vaativat Rumanialle lisätakeita. Kun nyt konferenssissa on päätetty, etteivät nämä kolme maata tule tekemään kukin erikseen minkään vieraan maan kanssa sopimuksia, merkitsee se siis sitä, etteivät Tšekkoslovakia ja Jugoslavia antaudu Venäjän kanssa sen läheisempiin väleihin kuin vallitsee sen ja Rumanian välillä.

Lopuksi M. Titulesco tahtoi korostaa tämän uuden yhtymän yleistä poliittista merkitystä Europan asian johdossa. Tšekkoslovakian, Jugoslavian ja Rumanian väestöt tekevät tällä hetkellä lähes 50 mil. onaa. Sellaisen valtioryhmän sanan täytyy painaa jotakin Europan kohtaloista päätettäessä.

Jotta tämä vaikutus tulisi täysin tehokkaaksi, on konferenssissa päätetty muodostaa yhteinen pysyväinen neuvosto, jonka jäseninä ovat varsinaisesti kaikki kolme ulkoasiainministeriä, mutta johon myös voidaan määrätä muita tarvittavia lisäjäseniä. Neuvoston kokouksia pidetään ainakin kolmasti vuodessa. Kukin vuorossaan toimiva neuvoston puheenjohtaja on oikeutettu tarpeen tullen toimimaan koko pikku-ententen nimessä. Jotta tämä järjestelmä olisi mahdollisimman nopea ja tehokas, tullaan, milloin esim. Rumanian ulkoasiainministeri on puheenjohtajana, asettamaan hänen käytettäväkseen virkamiehiä Tšekkoslovakiasta ja Jugoslaviasta. Näiden virkamiesten kautta antaa sitten Rumanian ulkoasiainministeri kaikki ohjeensa Tšekkoslovakian ja Jugoslavian hallituksille, niin ettei tähän enää käytetä tavallista diplomaattista lähetystötiä. Ollakseen samaan aikaan mahdollisimman kiinteässä yhteistyössä Kansainliiton kanssa, tullaan Geneveen perustamaan yhteinen virasto.

Myöskin taloudellisella alalla tullaan järjestämään samantyyppisiä yhteisiä elimiä, jotta saadaan tässäkin suhteessa yhteistoiminta mahdollisimman kiinteäksi ja tehokkaaksi.

Lyhyesti sanoen, jatkoi M. Titulesco, olemme nyt luoneet jonkinlaisen korkeamman asteen valtioyhtymän, super-étatän.

Sen mukaan kuin toisten naapurimaiden mieli tekee yhtyä tähän pikku-ententeen, tullaan niille, kuten sanottu, antamaan siihen täysi lupa ja yhteistä järjestysmuotoa kehitetään silloin vastaavasti. Jos jostain Euroopan nykyisistä oloista tahdotaan ottaa sopiva esimerkki, voitaneen suuremmista erehdyksittä sanoa, että pikku-entente on tavallaan kuin Saksa ilman Preussia, sillä pikku-ententella ei ole ketään sellaista suurta jäsentä kuin Saksan valtioiden joukossa ylivoimaisena on Preussi.

Selostettuani näin pitkää keskusteluaani M. Titulescon kanssa en katso tarpeelliseksi tehdä erikseen selkoa konferenssin päätösten yksityiskohdista. Sen sijaan lienee paikallaan, että lisään muutamia huomautuksia sekä M. Titulescon selitysten, että muutamien muiden kuulemieni lausuntojen johdosta.

Erikoista arvoa tahtoisin panna keskustelulleni tästä asiasta kenraali Tanczos'in kanssa. Hän on Unkarin valtuuskunnan puheenjohtaja kreivi Apponyi'n kuoleman jälkeen, hän on entinen maansa ulkoasiainministeri ja on vuodesta 1923 saakka ollut Unkarin valtuutettu Kansainliiton tärkeimmissä kokouksissa. Hänen käsityksensä pikku-ententen uudesta järjestäytymisestä on pääkohdiltaan seuraava:

On tietysti vaikea heti arvioida oikein koko kantavuudeltaan pikku-ententen k.o. konferenssin ~~xxxxxx~~ merkitystä. Monenlaisia selityksiä on näinä päivinä kuultu Genevessä tästä asiasta, mutta hänen käsityksensä mukaan, sanoi kenraali Tanczos, ansaitsee suurinta huomiota se, joka ottaa lähtökohdakseen nykyhetken ulkopoliittisen tilanteen Euroopassa. Kun pikku-entente luotiin, oli sen tehtävänä estää rauhansopimusten tarkistaminen sillä tavalla kuin unkarilaiset vaatimuksot esittivät. Tällä hetkellä on euroalainen ulkopoliittinen tilanne muuttunut siksi

paljon, että unkarilainen revisionivaatimus on merkitykseltään työntynyt jokseenkin taka-alalle. Todennäköisesti ovat sensijaan Tsekkoslovakian, Rumanian ja Jugoslavian ulkoministerit pitäneet silmällä kurkin näiden maiden ilmeisesti suurinta ulkopoliittista probleemia. Jugoslavian suhteen se merkitsee turvan hankkimista siltä varalta, että Ranska selvittäisi lähiaikoina välinsä Italian kanssa syrjäyttämällä Jugoslavian edut. Toisin sanoen Jugoslavia voi tämän jälkeen luottaa siihen, että Rumania heittää sikseen vanhat ystävyysuhteensa Italiaan ja kannattaa Jugoslavian etuja Italian vaatimuksia vastaan. Rumanialle taas on ollut mitä tärkeintä saada rumaniaalais-puolalaisten suhteiden kylmenemisen sijasta Tsekkoslovakian ja Jugoslavian varma kannatus Venäjää vastaan. Kolmanneksi on Tsekkoslovakia hitleriläisyyden valtauspääsyn jälkeen Saksassa tuntemut entistä suurempaa toiminnan vapauden tarvetta Saksaan päin. Tämä käy nyt mahdolliseksi sen kautta, että Rumania ja Jugoslavia ovat ottaneet vastuulleen entistä suurempia sitoumuksia Unkaria vastaan.

Lyhyesti sanoen, kenraali Tanczosin mielestä kukin pikku-ententen jäsenvaltio on saanut itselleen lisätakeita sitä suurvaltaa vastaan, joka kullekin niistä on tällä hetkellä vaarallisin probleemi, nimittäin Jugoslavia Italiaa vastaan, Rumania Venäjää vastaan ja Tsekkoslovakia Saksaa vastaan. Tältä kannalta kaftsottuna täytyy tulla siihen tulokseen, että Unkari tämän jälkeen tulee tuntemaan poliittisesti pikku-ententen taholta vähemmän painostusta kuin aikaisemmin.

Muista kuulemistani lausunnoista ansaitsee huomiota vielä se käsityskanta, joka on suhteellisen monella henkilöllä ja jonka pääsävy käy seuraavaan suuntaan:

Jugoslavian ja Italian välillä ei ole todellisuudessa olemassa mitään varsinaisesti vaarallista etujen ristiriitaa, vaan kaikki ärtyneisyys johtuu etusijassa ennakkoluuloista. Yksinpä saksalaisella taholla on tässä suhteessa se käsitys vallalla, että

Jugoslavia voi suhteellisen helposti tarjota Italialle kaikki hyvän naapurisuuden takeet, kunhan Italia vain olisi valmis ojentamaan ystävän käden. Mutta Italia on hermostunut suhteistaan Ranskaan eikä ole halukas hellittämään painostustaan Jugoslaviaan päin niin kauan kuin epäsope Ranskan kanssa jatkaa. Ainoa tie Ranskan ja Jugoslavian välisen parantumiseen Italian kanssa käy sen vuoksi Pariisiin kautta Belgradiin eikä Belgradin kautta Pariisiin.

Mitä taas Rumaniaan tulee, on sen täytynyt antaa Puolalle entistä suurempaa toiminnan vapautta, vaikka näiden maiden välinen liitto pysyykin voimassa. Kun siis Puola on tunnetulla tavalla lähentynyt Venäjään samaan aikaan kun Rumania on pysynyt Venäjään kohtaan kylmänä, on tämän täytynyt tapahtua, jotta Puola saisi keskittää kaiken huomionsa Saksan revisionivaatimuksiin. Tämä kaikki vuorostaan on tapahtunut Ranskan hyvällä suostumuksella, koska Ranskan on täytynyt saada Saksaa vastaan lisätukea Tšekkoslovakian ohella vielä Puolalta. Toisin sanoen, tämän katsantokannan mukaan Ranska sittenkin on kaikkien näiden uusien järjestyksien takana siinä mielessä, että pikku-entente tämän jälkeen huolehtii Jugoslavian turvallisuudesta Italiaa vastaan, Ranska ja Puola Tšekkoslovakian osittaisella kannatuksella pitävät silmällä hitleriläisyyden valtaannousua Saksassa ja, mikäli tarvitaan, pikku-entente ja Ranska koettavat turvata Rumanian liialliselta venäläiseltä painostukselta. Unkari jää näissä suuremmissa laskelmissa sotilaallisesti ja taloudellisesti heikkona maana varsinaisten poliittisten tarkoitusperien ulkopuolelle muussa merkityksessä kuin, että status quo saadaan säilytetyksi.

Mikäli tahtoisin tällä hetkellä esittää oman käsitykseni pikku-ententen uudesta järjestäytymisestä ja sen tulevista poliittisista pyrkimyksistä, luulisin suuremmitta erehdyksittä voivani väittää, että selityksissään ovat oikeinpaan osuneet ulkoasiainministeri Titulesco ja kenraali Tanczos.

Pikku-ententelle on vuosiksi eteenpäin mitä tärkeintä, että rauha saadaan säilytetyksi ja näiden maiden taloudellinen ja yhteiskunnallinen tila perusteellisesti lujitetuksi. Sen ensimmäisenä ehtona on, että, rauhansopimuksia ei ryhdytä edes rauhanomaisin keinoin tarkistamaan, saatikka sitten sodilla mullistamaan. Aika työskentelee Tsekkoslovakian, Rumanian ja Jugoslavian hyväksi, sillä niiden väestöt lisääntyvät nopeasti ja niillä on yhteisesti suuria luonnonrikkauksia käytettävänä. Jos niiden onnistuisi kaikista epäilyksistä huolimatta saada läheistä taloudellista yhteistoimintaa aikaan Unkarin kanssa, katoaisi niiden keskestä mitä arin vaaran momentti. Sovinnon aikaansaaminen Italian kanssa samalla kuin Italian ja Ranskankin välit paraneisivat tarjoisivat niille entistä suuremman mahdollisuuden tavoitella lopullista selvitystä Rumanian ja Venäjän välillä. Jos vielä Puolan ja Venäjän välinen sovinnollisuus jatkuisi, jäisi siis viimeiseksi probleemiksi lähentymisen aikaansaaminen Saksan kanssa sillä tavalla kuin M. Titulesco on minulle hahmoitellut. Hyvinkin monella taholla Genevessä on se käsitys vallalla, että nykyinen Hitlerin ja hänen oikeistolaisten tovereittensa von Papenin ja Hugenbergin valtakausi ei voi muodostua kovinkaan pitkäaikaiseksi, sillä Saksan kansa on sentään poliittisesti liian valveutunutta kestääkseen kovinkaan kauan nykyisen hallituksen yksinvaltaisia pyrkimyksiä ja diktatoorista esiintymistä. Uuden demokraattisen Saksan täytyy syntyä ainakin jonkun ajan kuluttua ja silloin on tärkeää, että pikku-entente on keskinäisesti hyvin järjestäytynyt ja poliittiselta merkitykseltään vaikutusvaltainen.

Mutta kaikki tämä tietysti on optimistisinta laskelmaa. Pahimmassa tapauksessa voi käydä niin, että pikku-ententen suhteet Italiaan, Venäjään ja Saksaan jäävät jännittyneiksi. Näin käydessä taas täytyy olettaa, että pikku-entente tämän moninkertaisen ulkonaisen painostuksen alaisena täydentää keskinäistä järjestäytymistään ja lujittuu entistäkin enemmän. Mutta tässäkin tapauksessa

siitä voidaan odottaa kehittyvän Euroopan poliittiseen elämään tärkeä tekijä, jonka mielipiteitä ja merkitystä tullaan verrattain vakavasti ottamaan huomioon. Jo aivan lähiaikoina saamme kuulla millä voimalla Saksa, Unkari ja Italia tulee esittämään arvostelunsa pikku-ententen tästä järjestäytymisestä. Jos tämä arvostelu käy hyvinkin kirpeäksi, on se paras merkki siitä, että Tsekkoslovakian, Rumanian ja Jugoslavian järjestäytyminen yhtenäiseksi ulkopoliittiseksi tekijäksi tunnetaan Saksassa, Unkarissa ja Italiassa ehkä sangenkin pahaksi esteeksi revisionivaatimusten toteutumiselle.

Voin näin suurin piirtein katsoen yhtyä siihen aivan yleiseen käsitykseen Genevessä, että juuri päätynyt Tsekkoslovakian, Rumanian ja Jugoslavian ulkoasiainministerien konferenssi on itsessään ollut viime aikojen tärkeimpiä poliittisia tapahtumia Euroopassa.

Genevessä, helmikuun 17 päivänä 1933.

Rudolf Heide

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Csi.

ASIA:

① Suomessa olevan lähetyksen kap. n:o 7.

Ministeri Holsti.

20/2 1933.

20 päivänä helmikuuta 1933.

N:o 195.

9 29/1/33 33

25/2.33

Herra Ulkoasiainministeri,

5 C 31.

Ohellisena minulla on kunnia lähettää Teille
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o 7,
joka sisältää:

Kansainvälinen asekauppa siv.1 - 4.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, erin-
omaisen kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Rubeus

Herra Ulkoasiainministeri

Antti Hackzell,

Helsinki.

Geneve ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 7 .

Geneve ssa 20 p:nä helmi kuuta 19 33.

ULKOASIAINLIIKETOIMIKUNTA

g 291/ae. 33

25/2.33

5 C3.

Asia: Kansainvälinen asekauppa.

Vuodesta 1925 on Kansainliitolla ollut valmiina sopimus kansainvälisen asekaupan kontrollista, mutta sitä ei ole saatu, kuten tietty, lopullisesti voimaan senvuoksi, että ratifiointeja ei ole ilmestynyt tarpeeksi. M.m. Suomi on asettunut sille kannalle, ettemme voi yhtyä sopimukseen niin kauan kuin Kansainliitto ei ole saanut valmiiksi vastaavaa sopimusta yksityisen ase-teollisuuden kontrollista. Kaikki yritykset valmistuttaa tämä jälkimmäinen sopimus ovat tähän saakka rauenneet siitä syystä, että ne maat, joilla on suuri yksityinen sotatarpeiden teollisuus, eivät ole taipuneet niiden maiden tahtoon, joilta, suurin piirtein katsoen, tämä teollisuus puuttuu. Varustusten supistamiskonferenssi koettaa nyt parhaillaan vielä kerran saada aikaan kompromissien kautta sopimuksen yksityisen ase-teollisuuden kontrollista, jotta vihdoin saataisiin voimaan tuo kohta kahdeksan vuotta valmiina ollut sopimus asekaupan kontrollista.

Tämä kansainvälisen kontrollin puute asekaupan ja yksityisen ase-teollisuuden alalla alkaa käydä näinä aikoina maailmalle liiankin kohtalokkaaksi. Sodanuhka Kaukaisessa-Idässä, kauan jatkuneet tosiasialliset vihollisuudet Bolivian ja Paraguain välillä ja näinä päivinä puhjennut sotatila Columbian ja Perun välillä, sekä uusim-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
 3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen

mat salaiset aseiden kuljetukset Italiasta Itävaltaan, ellei paremminkin sanoen Unkariin, ovat saaneet tärkeimpien suurvaltain valtiomiehet toimimaan. Täytyy ryhtyä väliaikaisiin toimenpiteisiin asekaupan kontrolloimiseksi, kunnes saadaan molemmat yllämainitut kansainväliset sopimukset lopultakin voimaan.

Ensimmäisen sysäyksen tälle pyrkimykselle antoi presidentti Hoover viime tammikuun 10 päivänä, jolloin hän pyysi kongressilta valtuuksia kieltää sotatarpeiden vienti milloin se osottautuisi tarpeelliseksi rauhan säilyttämiseksi. Kuvaavaa on, että seuraavana päivänä Mr. Roosevelt saattoi julkisuuteen oman kantansa: "Olen kauan kannattanut sellaista sotatarpeiden viennin kieltä varsinkin, milloin niitä tahdotaan kuljettaa valtioille, jotka ovat syyvät hyökkäyksiin toisia kansoja kohtaan, s.o. hyökkävälle kansallisuudelle".

T.k. 15 päivänä valmistui Kansainliiton Sihteeristössä memorandum, jossa tehdään selkoa Mr. Stimsonin virallisesta kannasta k.o. asiasta. Siinä lyhyesti sanoen asetetaan sille kannalle, että miltei kaikki muut kansat, paitsi Yhdysvallat ja Venäjä ovat siihen määrin kansainvälisten sitoumusten ja lähinnä juuri Kansainliiton Peruskirjan sitomat, etteivät ne voi sotien sattuessa pysyä sellaisella puolueettomalla kannalla kuin ennen maailman sotaa, milloin nykyoloissa esiintyisi sotaisia selkkauksia. Senvuoksi ei enään pitäisi sallia vapaata sotatarpeiden myyntiä, koska se johtuu paremminkin yksityisestä voitonhalusta kuin yleisestä oikeudentunnosta. Jos senvuoksi Kansainliiton jäsenvaltiot sopivat keskenään, etteivät ne myy sotatarpeita sotiville puolille, täytyy Yhdysvaltain oman arvonsa nimessä asettua samalle kannalle.

Tämä Yhdysvaltain ilmeisen luja kannanotto on vuorostaan johtanut siihen, että Sir John Simon on sekä Lontoossa että Genevessä ryhtynyt ajamaan sängen päättävässä muodossa asiaa siihen suuntaan, että olisi saatava aikaan ainakin tärkeimpien maiden kesken väliaikainen sopimus kansainvälisen asekaupan kontrolliksi.

Muodollisesti sir John Simonin démarchen lähtökohdaksi on tahdottu ottaa Bolivian ja Paraguain välinen sotatila ja uhkaava tilanne Columbian-Perun rajoilla. Mutta tosiasiallisesti on tämän kaiken takana kaksi paljoo vakavampaa probleemia, nimittäin aseiden lähetykset Italiasta erinäisiin europalaisiin maihin, sekä lopullinen sodanuhka Kiinan ja Japanin välillä.

Elleivät Englanti ja Ranska olisi niin päättävästi esiintyneet Italiaa ja Itävaltaa vastaan näinä päivinä tunnettujen aselähetysten johdosta Itävaltaan tarkoituksella toimittaa ne sieltä joko Unkariin, tai sitten kapinaa varten kroanteille, olisivat pikku-ententen ulkoministerit vaatineet Neuvostoa sekaantumaan tähän toiseen italialaiseen aselähetysten skandaaliin. Mutta ettei Italian arvoa loukattaisi liikaa keskellä varustusten supistamiskonferenssi^a missä Italian viralliset edustajat kilvan Saksan ja Venäjän edustajain kanssa puhuvat sotavarustusten turmiollisuudesta, on tälle Englannin uudelle alotteelle asekaupan kontrolliksi tahdottu antaa Etelä-amerikalainen naamio. Samalla tavalla, mitä tulee tilanteeseen Itä-Aasiassa, ei Foreign Office ole pitänyt suotavana antaa démarchensa aliotsikoksi tunnetusta: "aselähetykset varsinkin Japaniin estettävä". Sen sijaan on Foreign Office antanut, kuten äsken juuri kuulin Sihteeristössä, Sir Austen Chamberlainin tehtäväksi laatia ja hyväksyttää League of Nations Union'in toimeenpanevan valiokunnan kokouksessa päätöslauselma, jossa suositetaan, että" milloin joku kahden maan välinen konflikti on johtanut siihen, että asia on aiheuttanut Kansainliitossa jonkun päätöksen, tai että on valmistettu raportti, jolloin toinen riitapuoli hyväksyy tuon päätöksen tai raportin, mutta toinen riitapuoli hylkää sen, silloin on Kansainliiton jäsenvaltioiden ja Kelloggin paktin allekirjoittaneiden valtioiden mahdotonta sallia sotatarpeiden kuljetusta siihen maahan, joka näin on kieltäytynyt täyttämästä sitoumuksiaan".

On itsestään selvä, että tämä Sir Austen Chamberlainin valmistama ja hyväksyttämä päätöslauselma on tähdätty kokonaan aselähetyksiä vastaan Japaniin.

Lähiaikoina on siis odotettavissa, että Yhdysvallat, Englanti ja Ranska ryhtyvät lopullisiin toimenpiteisiin saadaksesen ainakin jonkinlaisen kansainvälisen kontrollin alaiseksi sotatarpeiden kuljetus^{ksen} niihin maihin, joissa parhaillaan tapahtuu varustautumista joko uhkaaviin selkkauksiin tai puhjenneiden viihollisuuksien jatkamiseksi. Mutta luonnollisesti samalla joutuu nykyistä tarkemman kontrollin alaiseksi myös sellainen salainen sotatarpeiden kuljetus, jota Italia on jälleen yrittänyt harjoittaa.

Ei voi muuta kuin toivoa, että tämä suurvaltain kiire keskeyttää sotatarpeiden kuljetus erinäisiin osiin maailmaa tulee osaltaan helpoittamaan varustusten supistamiskonferenssin työtä, mikäli se koskee kansainvälisen vakinaisen sopimuksen aikaansaamista yksityisen aseollisuuden kontrolloimiseksi. Kun se sopimus on saatu aikaan, on vihdoinkin toiveita olemassa, että tuo jo v. 1925 valmistettu sopimus asekaupan kontrollista saatetaan voimaan rinnan ensiksimmäitun sopimuksen kanssa.

Genevessä, 20 p:nä helmikuuta 1933.

Austen Chamberlain

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA: _____

Genéressä olevan lähetystön rapo. n:o 8.

Ministeri Kolehmainen.

22/2 1933.

N:o 209.

22 päivänä helmikuuta 1933.

10 29/2. 33

1/3.33

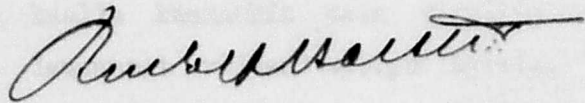
Herra Ulkoasiainministeri,

5 Cvi

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o 8,
joka sisältää:

Englantilais-persialainen öljyriita siv.1-8.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, erin-
omaisen kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri
Antti Hackzell,
Helsinki.

Geneve ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 8.

Geneve ..... ssa 22 p:nä helmi kuuta 19 33.

10 29.1.33 33
1/3.33
5 C31

Asia: Englantilais-persialainen

öljyriita.

Raportissani n:o 45 viime joulukuun 23 päivältä käsittelin otsakeasiaa sen johdosta, että se oli muutama päivä aikaisemmin joutunut Neuvoston työohjelmaan.

Kun asia sitten tuli viime tammikuun 26 päivänä varsinaiseen käsittelyyn, saatiin kuulla kummankin maan virallisten edustajain ensimmäiset pitkät lausunnot riidan synnyn syistä. Vaikka muilta töiltä en ole ennättänyt erikoisessa raportissa selostaa aikaisemmin Neuvostolle jätettyjä asiakirjoja ja koska lähinnä Suomen kannalta on mielenkiintoisin Sir John Simonin lausunto Neuvostossa v.k. 26 päivänä, supistan tälläkin kertaa lähinnä juuri ajan puutteen vuoksi selostukseni tähän Sir John Simonin lausunnon analysointiin.

Muutamien alustavien täsmällistytämisien jälkeen, joiden kautta hän tahtoi määritellä riitaisuuden todellisen luonteen, Sir John Simon tahtoi heti painaa Neuvoston mieleen, että Persian hallituksen menettely keskeyttäessään neuvottelut englantilaisen yhtiön kanssa ja sanoessaan yhteen menoon irti aikaisemman sopimuksensa yhtiön kanssa oli luonut tilanteen, joka "might well develop into a still more serious situation leading to a rupture between two countries both of whom, I am sure, desire to maintain friendly relations".

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

Se, mikä mielestäni puhtaasti loogilliselta kannalta kiinnittää eniten huomiota tässä Sir Johnin lausunnon kohdassa, on hänen välittömästi käyttämänsä uhkaustekijä. Vuosi takaperin suomalais-englantilaisista laivojen korvausriitaa käsitelleessään Neuvosto sai Lordi Cecililtä kuulla muutamia ilmeisiä letkauksia siitä, että Neuvoston oli turha edes yrittää käsitellä tätä riitaisuutta Peruskirjan 15 artiklan nojalla, koska Suomen ja Englannin välillä ei voinut missään tapauksessa esiintyä sellaista poliittista jännitystä tämän riidan vuoksi, joka jännitys voisi kehittyä välien katkeamisen asteelle. Mutta nyt kun Englannin hallitus itse kantajana vetoaa Neuvoston väliin tuloon englantilaisen yhtiön etujen pelastamiseksi, silloin Sir John Simon heti katsoo mahdolliseksi teroittaa Neuvoston mieliin, että riidan jatkuminen voisi johtaa näin vakaviin konsekvensseihin kuin välien katkeamiseen.

Että loogilliselta kannalta Englannin hallituksen on nyt täytynyt mennä tässä öljyriidassa näin pitkälle, sen ymmärrämme, koska se on sopusoinnussa sen tulkinnan kanssa, jonka vuosi takaperin Lordi Cecil antoi Peruskirjan 15 artiklan soveltamisen edellytyksistä. Mutta jos siirrytään vastaavaan moraaliseen analyysiin, ei voi olla hämmästyttävää miten täysin vastakkaisella tavalla Englanti on menetellyt toisaalta laivariidassamme ja toisaalta tässä öljykonfliktissa.

Kun kantajana on pieni Suomi, silloin Englanti kieltää kaiken "rupture"n mahdollisuuden, mutta heti kun Englanti itse on kantajana, silloin se selittää täysin vakavissaan Neuvostolle, että riidan jatkuminen voisi mahdollisesti johtaa välien katkeamiseen. Toisin sanoen kummankin riidan oma sisäinen luonne tahdotaan näin työntää kokonaan taka-alalle ja etu-alalle vedetään diplomaattiset, etten sanoisi sotilaalliset mahtikeinot: maailma neuraisi jos Suomi yksityristen kansalaistensa etujen nimessä uhkaisi Englantia, mutta Neuvoston täytyy heti ottaa vakavasti

varteen Englannin ulkoasiainministerin uhkaus, että ellei Neuvosto kiirehdi apuun, voivat Englannin ja Persian väliset diplomaattiset välit katketa ja ken tietää mitä muita vielä pahempia seurauksia siitä voi olla. Koska Suomelta puuttuu kaikki mahtikeinot Englantia vastaan, älköön siis Neuvosto ottako lainkaan esille Peruskirjan 15 artiklan nojalla eikä edes muistakaan syistä suomalaista kannetta, mutta käsitelköön sitä hartaammin englantilaista kannetta, koska Englannilla on mahdollisuus ajaa riitansa "rupturen" asteelle saakka. Niinkuin yksityisessä elämässä oikeutta on jaettava riippumatta siitä onko kantaja vähäväkinen tai mahtava, täytyisi myös Kansainliiton Neuvoston edessä käsitellä riitaisuuksia sekä logiikan että moraalien kannalta samassa johdonmukaisuuden hengessä. Mutta suomalais-englantilainen riitaisuus on vielä Neuvoston kompetenssin suhteen odottamassa ensimmäisen arbitraattorin ratkaisua ja sen jälkeen tulee toisen arbitraattorin vuoro antaa vieläkin tärkeämpi päätöksensä ennenkuin Neuvosto voi ottaa lopullisesti ratkaistaksensa kuuluuko Suomen kantelun käsittely sen kompetenssiin. Mutta koska Englannilla on valtakeinot ajaa riitansa Persian kanssa vaikkapa "rupture"en, silloin voidaan heti ottaa kantelu käsiteltäväksi Neuvostossa ja vieläpä itse artiklan 15 nojalla!

Hyppään Sir John Simonin puheesta useiden kappaleiden ylitse tullakseni seuraavaan kohtaan:

Selostettuaan Persian hallituksen ja englantilaisen öljy-yhtiön välisten neuvottelujen kulkua viime marraskuun 27 päivään saakka, jolloin Persia ilman muuta sanoi irti koko sopimuksen, Sir John Simon totesi, että tällainen menettely on "a breach of international law and a wrong in respect of which His Majesty's Government are both entitled and obliged to take up the matter on behalf of the Company".

Tämäkin kohta ansaitsee oman analyysinsä.

Siitä hetkestä saakka kun Neuvosto ensi kerran syyskuulla 1931 ryhtyi käsittelemään Suomen kannetta Englantia vastaan, on Englannin taholta säännöllisesti kielletty Suomen Hallitukselta oikeus ottaa omakseen suomalaisten laivanomistajain korvausvaatimuksen. Kaiken lisäksi, vaikka vuodesta 1918 alkaen Suomen ja Englannin välillä tapahtui sekä diplomaattisia neuvotteluja että diplomaattista kirjeenvaihtoa tästä korvausasiasta, on Englanti Neuvostossa koettanut selittää, että riitaisuus koskee Englannin hallitusta ja yksityisiä Suomen kansalaisia, joten tässä asiassa ei esiinny kahden hallituksen välistä erimielisyyttä, mikä on edellytyksenä, että Neuvosto voisi käsitellä sitä.

Mutta kun on kysymyksessä yksityisen englantilaisen yhtiön mahdollinen pakko maksaa Persian hallitukselle entistä suurempaa korvausta ja tällöin Persian hallitus omavaltaisesti sanoo irti sopimuksen, silloin Englannin hallitus heti ottaa yksityisten kansalaistensa asian omakseen, jotta se sitä tietä voitaisiin saattaa Neuvoston eteen.

Yksinkertaisinkin logiikka ja moraali on velvollinen tunnustamaan Neuvoston edessä Suomelle oikeuden pitää kannettaan hallituksen kanteena Suomen yksityisten kansalaisten etujen turvaamiseksi vieraan hallituksen mielivaltaa vastaan aivan samoista syistä ja samalla tavalla kuin Englannin hallitus on omaksunut yksityisten kansalaistensa asian ja kanteen erään toisen vieraan hallituksen mielivaltaa vastaan.

Edelleen herättää huomiota Sir John Simonin puheessa sekä kohta, jossa hän polemisoi Persian hallituksen kantaa vastaan, kun tämä jälkimmäinen esittää moitteen siitä, ettei Englanti ole neuvonut kansalaisiaan saattamaan asiaa persialaisen tuomioistuimen eteen, vaan on tahtonut suoraa päätä vedota Neuvostoon. Persian

hallitus oli tässä yhteydessä hieman ilkeämielisesti viitannut Englannin omaan kantaan suomalaisessa korvausasiassa, kun Englannin mielestä suomalaisten laivanomistajien olisi tullut ajakennettaan aivan loppuun saakka englantilaisessa tuomioistuimessa. Polemisoiden nyt tätä persialaista viittausta vastaan Sir John Simon koetti osoittaa, että on olemassa suuri eroavaisuus suomalaisen ja persialaisen tapauksen välillä. Anglo-Persian Oil Companyn ja Persian hallituksen välisen sopimuksen artikla 17 sisältää määräyksen arbitragesta riitaisuuksien ratkaisukeinona ja koska, sanoi Sir John Simon, Persian hallitus nyt oli julistanut tämän sopimuksen mitättömäksi, oli siis oljyhtiö menettänyt mahdollisuuden saada etunsa turvatuksi välitystuomiomenettelyn kautta. Senvuoksi ei yhtiö voi nyt vedota persialaiseen tuomioistuimeen, koska sopimuksessa ei oltu edellytetty sille mitään kompetenssia.

Etä tässäkin on kysymyksessä saivartelu, on itsestään selvää. Jos joku yksityinen englantilainen kauppahuone, turisti t.m.s. katsoo joutuneensa Persiassa kärsimään taloudellista vääryyttä, on heillä jokaisella oikeus viime tingassa turvautua persialaiseen oikeudenkäyntiin. Britteihin arvovaltaiset englantilaiset juristit ovat selittäneet, ettei suomalaisilla laivanomistajilla ollut mitään mahdollisuutta jatkaa oikeudenkäyntiään englantilaisessa tuomioistuimessa, kun taas Englannin hallituksen juristit väittävät päinvastaista. Saamme nyt piakkoin kuulla ruotsalaisen arbitraattorin vastauksen tähän Neuvoston kyselyyn. Olisi sangen mielenkiintoista nähdä millaisen vastauksen joku toinen arbitraattori antaisi, jos Neuvosto päättäisi alistaa hänen oppineeseen analyysiinsä Sir John Simonin väitteen, ettei Anglo-Persian Oil Companylla voi olla Persiassa mitään muita oikeuskeinoja käytettävänä kuin ne, jotka olivat määrättyt nyt riidanalaisessa sopimuksessa.

Puheensa lopussa Sir John Simon esiintyi suorastaan tavalla, joka mahdollisimman paljon lähenteli Suomen Hallituksen kantaa meidän asiamme joutuessa Neuvoston eteen: "it was the duty of His Majesty's Government to adopt one or other of the two methods, judicial settlement or reference to the Council, prescribed by Article 15 for such cases. .... His Majesty's Government have adopted the method of bringing the matter before the League, and by so doing they have shown both their confidence in the justice of their case and their desire to make the fullest possible use of the methods provided by the Covenant for the settlement of international disputes"....." it is the first duty of the Council in proceedings under Article 15 to endeavour to effect a settlement of the dispute, and it is the earnest hope of His Majesty's Government that, under the guidance of the Rapporteur, the Council may bring about an amicable and equitable settlement which will ensure the continuance in the future of the friendly relations between themselves and the Persian Government which they are most anxious to maintain,....."

Mutta kun Suomen Hallitus teki aivan samanlaisia vetoamuksia Neuvoston apuun, silloin Englannin hallituksen edustaja teki voitavansa saadakseen Neuvoston uskomaan, ettei mikään Peruskirjan artikla oikeuttanut Neuvostoa sekaantumaan Englannin hallituksen ja erään vieraan maan yksityisten kansalaisten väliseen riitaan, jossa on kysymys vahinkoon joutuneiden taloudellisesta hyvittämisestä!

Tämä Englannin erilainen kanta laiva-asiamme ja sen omassa öljyriidassa on herättänyt melkoista huomiota Kansainliiton piireissä ja minulle on tehty monelaisia huomautuksia,

joiden kaikkien kärki on ollut suunnattu Englantia vastaan meidän hyväksemme. Jos suomalainen laiva-asia olisi tullut Neuvostossa esiin vasta sen jälkeen kuin Englanti oli saattanut Neuvoston eteen tämän riitansa Persian kanssa, olisi varmaan, niin minulle on sanottu, Neuvosto heti voinut asettua sille kannalle, että meidänkin asiamme ilman muuta kuuluu sen kompetenssiin.

Mitä erikseen Sihteeristöön tulee, olen kuullut Englannin siellä koettaneen selittää, että eroavaisuus Suomen ja Persian asian välillä on ennen kaikkea kahtalainen: ensiksi, että Suomen ja Englannin välillä ei ole ollut voimassa laivojen suhteen mitään sellaista sopimusta kuin Englannin öljy-yhtiön ja Persian hallituksen välillä; ja toiseksi, että suomalainen kanne nostaa kysymyksen succestionista, jota tapausta ei esiinny englantilais-persialaisessa riidassa. Tästä syystä siis Englannin mielestä Neuvosto ei ole kompetentti käsittelemään suomalaista kannetta, mutta Englannin kanne ehdottomasti kuuluu Neuvoston käsiteltäviin asioihin.

Näitä selityksiä vastaan olen huomauttanut seuraavaa:

Suomalaiset laivat joutuivat Englannin palvelukseen keskeellä maailman sotaa, jolloin ylimalkaan sotivat puolet toimivat force majeure-periaatteen mukaan. Sitävastoin syntyi sopimus Englannin öljy-yhtiön ja Persian hallituksen välillä rauhan aikana. On myös huomattava, että maailmansodan aikana, jolloin laivat joutuivat Englannin käyttöön, Englanti katsoi olevansa tekemisissä virallisesti oman liittolaisensa kanssa, jonka lipun alla suomalaiset laivat purjehtivat, kun taas on mahdotonta edellyttää, että Anglo-Persian Oil Company olisi voinut kohdella itsenäistä Persiaa maana, jolta ilman muuta otetaan konnessiononi tekemättä miitä ensin sopimusta.

Mitä taas tulee kysymykseen Suomesta succesioni-valtiona, menee Englanti tässäkin väitteessään liian pitkälle. Tosiasia on,

että Persian nykyinen hallitus on samalla tavalla herättänyt kysymyksen successionista selittäessään, että Persian edellinen hallitus, eli se, joka teki sopimuksen mainitun englantilaisen yhtiön kanssa, ei valvonut vähääkään Persian kansan etuja ja että senvuoksi nykyinen hallitus katsoo olevansa oikeutettu vaatimaan sopimuksen perusteellista tarkistamista.

Näitä vastaväitteitäni ja muita samansuuntaisia selityksiäni on Sihteeristössä pidetty oikeina. Tältäkin kannalta siis ei voida katsoa, että Englannin esittämät väitteet menettelynsä tueksi näissä molemmissa tapauksissa ovat olleet paikkansa pitävät. Luonnollisesti on laiva-asiamme ja englantilais-persialaisen öljyriidan välillä olemassa erinäisiä eroavaisuuksia, sitä ei kukaan tahdo kieltää, mutta samanlaisuudet ovat kuitenkin kaikkienkin näitä eroavaisuuksia tuntuvasti suuremmat.

Genevessä, 22 päivänä helmikuuta 1933.

Rubens

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA: .....

Genèressä olevan lähetystön rap. n:o 9.

Ministeriölehti.

28/2 1933.

28 p:nä helmikuuta 1933.

N:o 239.

Herra Ulkoasiainministeri,

8/3.33

11 29/1 ac. 33
5 C31

Ohellisena minulla on kunnia Teille lähettää
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o 9,
joka sisältää:

Kiinalais-japanilaisen selkkauksen uusin vaihe.siv.1-12.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni uudistettu vakuutus.

Antti Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri
Antti Hackzell,
Helsinki.

Salainen.

Geneve ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 9.

Geneve ..... ssa 28 p:nä helmi kuuta 1933.

ULKOASIAINMIESTE		
11 291 Pac.		33
8/3.33	le	U.M.
5	C30	

Asia: Kiinalais-japanilaisen salk-
kauksen uusin vaihe.

Tiistai. helmikuun 21 päivä. 1933 tulee omalla tavallaan aina säilymään maistorikkaana Kansainliiton historiassa, sillä silloin kokoontui uudelleen ylimääräinen Yleiskokous antamaan tuomionsa sen sanan moraalisisessa merkityksessä Japanin menettelystä Mandshurian asiassa. Sanon tahallani "moraalisisessa merkityksessä", sillä ainakaan tällä hetkellä ei vielä ole tietoa mistään sellaisesta sanktioiden soveltamisesta Japania vastaan, joka oikeuttaisi käsittämään Yleiskokouksen päätöstä suoranaiseksi juriidiseksi ratkaisuksi, joka, ellei Japani heti taipuisi, johtaisi Peruskirjan 16 artiklan edellyttämiin rangaistus-toimenpiteisiin.

Että muodollisesti kaikille valtuuskunnille jäisi aikaa perehtyä Comité de 19-in tunnettuun yksimieliseen raporttiin, päätti Yleiskokous lykätä lopullisen päätöksen tekemisen kolmeksi päiväksi eteenpäin. Kun sitten kokoonnuttiin t.k. 24 p:nä, suoritettiin muodollisuuden toinen puoli: raportti hyväksyttiin tuloksella, jota kaikki osasivat etukäteen odottaa. Eräitä Etelä- ja Keski-Amerikan maita oli poissa, joten läsnä olleitten val-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen

- 1) Tavallinen. .... lle.
 2) Tavallinen ja lisäksi ..... lle.
 3) Ei tiedoituksiin. ....
 4) Ei tiedoituksiin, mutta ..... lle.

tioiden lukumäärä rajoittui 44:hän. Näistä yksi ainoa pidättäytyi äänestämistä ilmoittamalla tuon tavan mukaisen "abstention", nimittäin Siam, joka katsoi parhaassa tapauksessa, ettei sillä ollut syytä asettua sen enemmän Japanin kuin Kiinan puolelle, mutta joka todellisuudessa lienee kuitenkin tällä kieltäytymisellä ~~luullut~~ / antavansa edes jonkinlaisen pienen kannatuksen Japanille koko muuta maailmaa vastaan. Heti kun Siamin edustaja oli äänestysvuorollaan huutanut ^{absten}tioninsa, vallitsi suuressa kokouksalissa ensiksi kuolemanhiljaisuus ja sitten räjähti yleinen nauru. Ainoastaan M. Matsuoka äänesti päättävästi niinkuin odottaa sopikin raportin hyväksymistä vastaan. Sitten Yleiskokous 42:llä äänellä hyväksyi raportin. Koska Perubirjan 15 artiklan mukaisesti riitapuolten ääniä ei lasketa, koska Neuvosto sitten oli yksimielisesti hyväksynyt raportin ja koska Yleiskokouksessa muiden maiden äänten enemmistö lasketaan Neuvoston yksimielisyyden ohella myös Yleiskokouksen yksimielisyydeksi, saattoi siis Yleiskokouksen presidentti Hymans julistaa raportin tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

M. Matsuoka teki tämän jälkeen lyhyessä puheessa Yleiskokoukselle selväksi, että Japanin hallitus valitti syvästi tuloista ja että Japanin yritys Kansainliiton avulla saada järjestys palautetuksi Itä-Aasiassa oli nyt saavuttanut äärimmäisyyden rajan. Mutta niin monen odottamaa juhlallista julistusta, että Japani jättäisi Kansainliiton, sitä ei kuulunut M. Matsuokan huulilta. Hän tovereineen ja sihteereineen poistui kokouksalista niin suuren hiljaisuuden vallitessa, ettei kuulunut muuta kuin lukuisten suurten valokuvauskoneiden napsahdusta kun tämä historiallinen tapaus ikuistettiin.

On syytä luoda lyhyt katsaus tämän riidan aikaisempiin vaiheisiin.

Kun Japani syyskuun 18 p. 1931 ryhtyi sotilaallisin keinoin "palauttamaan" järjestystä" Mandshuriassa sekaantui Kansainliiton Neuvosto seuraavalla lokakuulla Kiinan pyynnöstä tähän täyteen mielivaltaisuuteen. Niinkuin tarkemmin kerroin raporttissani n:o 22 lokakuun 31 p:ltä 1931 tapahtui silloin ensi kerran se tosiasiallinen ihme, että Yhdysvaltain edustaja, Mr. Gilbert asettui Neuvoston puheenjohtajan, Briandin pyynnöstä neuvospöydän ääreen tosin ei Kansainliiton Peruskirjan, vaan Briand-Kelloggin paktin loukkaamattomuuden turvaamiseksi. Sillä hetkellä näytti todellakin siltä kuin Kansainliiton onnistuisi Yhdysvaltain tukemana keskeyttää Japanin väkivaltainen esiintyminen. Mutta ei kestänyt kauan ennenkuin suurvaltain painostus alkoi Japanin mielestä tuntua enemmän teoreettiselta kuin käytännölliseltä kantavuudeltaan. Siten Japani sai rohkeutta tunnettuun seikkailuunsa Shanghaissa viime vuoden alussa. Seurauksena oli, että suurvaltain täytyi uudelleen kiristää otettaan. Helmikuun lopulla saatettiin siten julkisuuteen Stimsonin kirje senaattori Borah'ille, jossa kirjeessä käytettiin sangen ankaraa kieltä Japanin sotaista esiintymistä vastaan ja sanoihin aikoihin Kansainliiton Neuvosto lähetti nyt ensi kerran tilanteen johdosta nootin yksinomaan Japanille eikä tällä kerralla enää Kiinalle. Maaliskuun 3 p:nä kokoontui Yks ylimääräinen Yleiskokous antamaan pontta koko Kansainliiton esiintymiselle Japania vastaan ja vihdoin saatiin Japani poistamaan sotavoimansa Shanghaista.

Mutta Japanin tarkoitus ei alun pitäen ollutkaan ollut asettautuminen pysyväisesti Shanghaihin. Lähdettyään siis sieltä se suuntasi sitä lujemmin toimenpiteensä Mandshuriaan ikäänkuin Kansainliiton moraalinen tuomio ei olisikaan kohdistunut siihen osaan Kiinaa. Koko kesän Japani jatkoi tätä Mandshurian valtausta. Syksyllä palasi takaisin Geneveen Lordi Lyttonin johtama tutkimuskomitea esittääkseen Neuvostolle selostuksensa tilanteesta Mandshuriassa ja ehdotuksensa pulan ratkaisemiseksi.

On tunnettu salaisuus, että komitean raportti olisi tullut Japania vastaan vieläkin jyrkemmäksi, jos komitean enemmistö olisi pysynyt kannallaan. Mutta toisaalta katsottiin mitä välttämättömimmäksi, että komitea esiintyisi Neuvoston edessä aivan yksimielisenä ja tämä oli sitäkin tärkeämpää, kun myös Yhdysvalloilla oli komiteassa edustajansa. Näin tahdottiin saada koko Kansainliitto ja Yhdysvallat yhteiseen rintamaan Japania vastaan. Mutta tämäkin lievennetty raportti tuotti Neuvostolle suurta päänvaivaa, sillä Japanin taholta annettiin ymmärtää, että raportin hyväksyminen Neuvostossa voisi johtaa Japanin eroamiseen Kansainliitosta. Senvuoksi Neuvosto siirsi raportin sellaisenaan sen Comité de 19'in käsiteltäväksi, joka kevästä saakka oli ylimääräisen Yleiskokouksen elimenä hoitanut koko kiinalais-japanilaisesta selkkausta. Kuten tietty, oli tämä komitea siten kokoonpantu, että siihen kuuluivat kaikki Neuvoston jäsenet Kiinaa ja Japania lukuunottamatta, sekä 7 pientä maata. Tältä komitealta Lyttonin-raportti joutui viime joulukuun 6 päivänä Yleiskokoukseen, jossa Japani turhaan koetti pelastaa tilannetta. Kuten raportissani n:o 40 viime joulukuun 10 päivältä selostin tarkemmin, pidettiin Yleiskokouksessa varsinkin pienten maiden taholta mitä ankarimpia puheita Japania vastaan, kun taas suurvallat koettivat "ymmärtää" Japanin menettelyä jonkun verran pienemmäksi syyniksi. Yleiskokous päätti hyväksyä raportin ja antoi Comité de 19'in tehtäväksi seurata tapahtumain kulkua ja valmistaa ehdotus riidan ratkaisemiseksi.

Tämä ehdotus oli sitten se, joka jaettiin Kansainliiton jäsenvaltioille t.k. 17 päivänä ja joka tuli Yleiskokouksessa sillä tavalla yksimielisesti hyväksytyksi kuin olen kertonut tämän raportin alussa.

Yleiskokouksen hyväksymistä suosituksista ansaitsee tässä erikoista huomiota ennen kaikkea se kohta, jossa todetaan että Mandshuria kuuluu Kiinan suveräniseen valtaan. Senvuoksi Japanin täytyy ryhtyä toimenpiteisiin kaikkien joukkojensa vetämiseksi pois muista osista Mandshuriaa paitsi mitä tulee etelä-mandshurilaiseen rautatiealueeseen. Mutta toisaalta ei voida katsoa mahdolliseksi jättää oloja Mandshuriassa entiselleen ja senvuoksi suositetaan, että Mandshurialle myönnettäisiin laaja sisäinen autonomia, jolloin otettaisiin myös erikoisesti huomioon Japanin ja yleensä kolmansien valtioiden edut. Kiinan tulee antaa tästä järjestelystä deklaratio, jota on pidettävä kantavuudeltaan kansainvälisen sitoumuksen luontoisena.

Toiseksi on perustettava erityinen elin huolehtimaan molempien riitapuolien välisistä neuvotteluista Yleiskokouksen hyväksymien suositusten toteuttamiseksi. Tähän komiteaan Yleiskokous päätti pyytää Saksan, Belgian, Englannin, Kanadan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Hollannin, Portugalin, Tsekkoslovakian sekä Turkin hallituksia kukin määräämään jäsenen. Komitean tulee tiedottaa Kansainliitolle tilanteen kehityksestä sekä myöskin Yhdysvaltain ja Venäjän hallituksille, jos nämä molemmat suostuvat lähettämään kumpikin oman edustajansa komiteaan.

Edelleen Yleiskokous päätti pysyä "kokoontuneena", jotta se voisi koska tahansa ryhtyä uudelleen käsittelemään kaikkia tilanteen vaatimia toimenpiteitä.

Luonnollisesti nämä Yleiskokouksen päätökset ovat herättäneet mitä erilaisempia johtopäätöksiä.

Mitä ensinnä Japaniin tulee, on se, kuten sanottu, jättänyt vielä avoimeksi kysymyksen siitä eroaako se monien uhkauksiensa mukaisesti Kansainliitosta. Kuten olen viime

viikkoina useaan eri kertaan sähköiteitse tiedoittanut Ministeriölle, ei yleensä Kansainliiton johtavimmissa piireissä ole otettu näitä uhkauksia lopullisen vakavalta kannalta. Vielä viimeksi eilen Sir Eric Drummond selitti minulle käsittävänä tilanteen tässä suhteessa siten, että Japanin sotilaspiirit vaativat eroamista Liitosta saadakseen siten muka vapaammin toimia Mandshurian valtaamiseksi. Mutta on muistettava, että vaikka Japani virallisesti ilmoittaisikin lähiaikoina, että se luopuu jäsenyydestään Kansainliitossa, täytyy sen pysyä Liiton jäsenenä vielä kaksi vuotta eteenpäin ja sen ajan kuluessa Japani voi vielä hyvinkin peruuttaa tämän päätöksensä havaitessaan, ettei eroaminen Liitosta sittenkään tule tuottamaan sille nykyistä suurempaa toiminnan vapautta Mandshurian suhteen. Tahdon vielä lisätä, että eräs Japanin valtuuskunnan jäsen sanoi minulle samana päivänä kuin Japanin valtuuskunta poistui Yleiskokouksesta, että Japani joka tapauksessa jää Kansainvälisen Työjärjestön jäseneksi ja tulee muutenkin useilla eri aloilla jatkamaan yhteistoimintaansa Kansainliiton kanssa samalla tavalla kuin tähänkin saakka.

Muiden maiden suhtautuminen Yleiskokouksen päätökseen voidaan jakaa ainakin kahteen pääluokkaan. Jo aikaisemmissa raporteissani olen osoittanut miten itse asiassa suuri ero on ollut toisaalta suurvaltain ja toisaalta yleensä pienten maiden suhtautumisessa Mandshurian riitaan. Tätä eroa voidaan havaita edelleenkin, s.o. suurvallat ovat esiintymisessään varovaisempia kuin pienet maat siitä yksinkertaisesta syystä, että jos nyt tulisi ryhdyttäväksi suoranaisiin sanktioihin niskoitelevaa Japania vastaan, lankeaisi suurin vastuu juuri suurvaltain niskoille. Puhumattakaan nyt mitään siitä, että Europan

ja muiden maanosien pienet maat kykeneisivät lähettämään sota-voimia japanilaisten karkoittamiseksi Mandshuriasta, on itseltään selvää, ettei näiden maiden ekonoominen ja finanssipainostuskaan vaikuttaisi sanottavasti Japanin palaamiseen järkiin. Ainoastaan suurvaltain ja niiden joukossa myös Yhdysvaltain esiintyminen sotilaallisina, tai ainakin ekonoomisina painostuskeinoin Japania vastaan voi merkitä jotain todellakin olennaista. Mutta miten saadaan tämä suurvaltain uhkaava esiintyminen Japania vastaan aikaan, on tällä hetkellä yhtä avoin kysymys kuin vuosi sitten. Saksan uhkaava esiintyminen revisiönivaatimuksineen, hitleriläisyyden valtaan pääsy j.n.e. pakottaa Englannin ja Ranskan keskittämään kaiken huomionsa europalaisiin problemeihin, joiden rinnalla Mandshurian suvereenisuuden pysyttämisen Kiinan käsissä on kokonaan toisarvoinen kysymys. Ellei Englanti ja Ranska taas katso voivansa ryhtyä joihinkin voimakeinoihin Japania vastaan, on turha odottaa, että Saksa ja Italia tekisivät jotain radikaalista Kansainliiton arvovallan säilyttämiseksi Itä-Aasiassa. Mutta tämä europalaisten suurvaltain tosiasiallisesti passiivinen suhtautuminen Japanin sotaiseen esiintymiseen ei tietysti voi kannustaa Yhdysvaltoja menemään Kansainliiton puolesta pitemmälle kuin mihin Liiton jäsenvaltiot itse ovat valmiit. Ja kaikkein vähimmin voidaan odottaa, että Neuvostovenäjä asettuisi Kansainliiton asiamieheksi Japania vastaan.

Näinollen täytyy kaiken realipoliittisen järjen nimessä tulla siihen tulokseen, että yhtä vähän kuin vuosi takaperin Kansainliiton Neuvoston ja Yhdysvaltain nootit saivat Japania luopumaan Mandshurian valtausaikeista, voidaan odottaa, että Japani nyt keskeyttäisi tämän Yleiskokouksen hyväksymän toimintaohjelman vuoksi Jeholin maakunnan anastustoimenpiteet. Ainoastaan,

jos Japani pelkäisi, että Kansainliitto ja Yhdysvallat näinä aikoina ryhtyisivät selviin sanktioihin, voisi sen odottaa lupuvan anastusaikaistaan. Mutta, kuten sanottu, tällaista sanktioiden pelkoa ei tällä hetkellä ole olemassa. Korkeintaan voi käydä niin, että tärkeimmät maat tulevat kevään kuluessa sopimaan siitä, ettei Japanille ja Kiinalle myydä muita sotatarpeita kuin joista on vanhat kontrahdit voimassa. Mutta vaikka tämä Englannin nyt alullepanema vastatoimenpide tulisikin saamaan toisten maiden hyväksymisen, on vaikea uskoa, että Japani joutuisi siitä suurempaan pulaan kuin Kiina.

Sanottuani kaiken tämän sen kannan selostamiseksi, joka pitää Yleiskokouksen päätöstä verrattain teoreettisena merkitykseltään olen velvollinen kiinnittämään yhtä paljon huomiota siihenkin käsitykseen, joka tervehtii Yleiskokouksen kannanottoa sangen suurella tyytyväisyydellä.

Tahdon lähteä negatiivisimmasta analyysin tuloksesta, nim. siitä, että Japanin esiintyminen on osoittanut miten puutteellinen on toisaalta Kansainliiton Peruskirja, kun se sallii erinäisissä tapauksissa riitaisuuksien ratkaisemisen aseellisin keinoin ja toisaalta Briand-Kellogg'in pakti, kun siihen ei sisälly nimenomaisia määräyksiä sanktioista. Sen vuoksi ne henkilöt, jotka ovat tervehtineet tyytyväisyydellä Yleiskokouksen päätöstä juuri tässä mielessä, ovat nyt odottamassa, että Kansainliiton jäsenvaltiot ja Yhdysvallat tulevat verrattain nopeasti tunnustamaan, että ainoa keino sotien estämiseksi vastaisuudessa on Briand-Kellogg'in paktin täydentäminen sanktioilla ja Kansainliiton Peruskirjan tiukentaminen siten, että kaikkinaisen sodan mahdollisuus kielletään ja sanktiopykälää vahvistetaan. Näitä terveen järjen harrastuksia on, kuten tietty, viime vuosina esiintynyt sekä Kansainliiton omassa piirissä että Yhdysvalloissa ja senvuoksi voidaan nyt odottaa, että asia joutuu entistä vakavamman harkinnan alaiseksi.

Jos tätä viimeksi mainittua käsitystä Yleiskokouksen päätöksestä voidaan joltisellakin syyllä kutsua "vahingonilon kannaksi", on paljokaan positiivisempi se mielipide, joka katsoo, että Yleiskokouksen päätös merkitsee erittäin suurta voittoa koko Kansainliiton olemassaololle. Kun 1923 Italia miehitti Korfun, oli Yleiskokous koolla, ja vaikka silloin pienet maat tahtoivat, että Yleiskokous puuttuisi asiaan, veivät suurvallat tämän riitaisuuden ratkaisun n.s. ambassadöörikonferenssin asiaksi Pariisiin sillä muodollisella selityksellä, että Balkanilla murhatut italialaiset upseerit esiintyivät siellä ambassadöörikonferenssin eikä Kansainliiton valtuuttamina. Tosiasia kuitenkin oli, että lähinnä Englanti ja Ranska pelkäsivät, että Yleiskokous käsitellessään asiaa tulisi vaatimaan näiltä suurvalloilta voimakeinoja, ellei Italia hyvällä poistuisi Korfusta. Mutta kun nyt toinen suurvalta, Japani, on kymmentä vuotta myöhemmin kysymyksessä rauhanhäiritsijänä, silloin ollaan jo päästy Kansainliiton arvovallan kohottamisessa niin pitkälle, että ei ainoastaan Kansainliiton omat suurvaltajäsenet, vaan vieläpä Yhdysvallat Liiton ulkopuolelta saadaan Liiton pienten maiden kanssa esiintymään yhteisrintamassa Japania vastaan. Tämä kaikki ennustaa yksinomaan hyvää Kansainliiton tulevaisuudelle, niin päätetään, vaikka ei vielä tällä hetkellä voitaisikaan saada aikaan selvää sanktiopoliittikka Japania vastaan. Täytyy siis voida odottaa, että kehityksen kulkiessa tähän suuntaan tullaan verrattain pian hetkeen, jolloin Kansainliiton päätökset jotain rauhanrikkojaa vastaan voidaan suorastaan vaatia heti toimeenpantaviksi, muutoin saatetaan sanktiot käytäntöön.

Omasta puolestani tahtoisin lisätä, että kieltämättä kaikilla näillä eri käsityssuunnilla Yleiskokouksen äskeisen päätöksen merkityksestä on oma oikeutuksensa.

Jos arvostellaan tilannetta lähinnä k.o. probleemin kannalta, täytyy myöntää, että Kansainliiton Yleiskokouksen päätös ei suinkaan takaa, että Japani nyt peräytyisi politiikastaan sen enempää kuin se on tähän saakka välittänyt Kansainliiton ja Yhdysvaltain väliintulosta. Mutta on avoimesti samalla tunnustettava, että Mandshurian valtausyritys on sattunut ajankohtaan, jolloin presidenttivaihdoksen vuoksi Yhdysvalloissa ja Saksan Gleichberechtigung- ja rauhansopimusten revisionivaatimuksen takia Kansainliitolla on ollut poikkeuksellisen suuria vaikeuksia todellisen painostuksen harjoittamiseksi Japania vastaan. Jos tämä otetaan huomioon, täytyy vastaavasti myöntää, että ne ovat olleet oikeassa, jotka ovat tyytyväisyydellä todenneet Kansainliiton tällä kertaa jo voineen asettua suurvaltaa vastaan kokonaan toisella tavalla kuin 10 vuotta sitten Italian tapauksessa. Jos siis arvostellaan tilannetta "pitkän päälle", ei voida tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että Kansainliitto ja Yhdysvallat ovat selvästi kehittymässä oikeaan suuntaan maailmanrauhan turvaamisen tiellä. Jos seuraavien 10 vuoden kuluessa päästään tässä suunnassa yhtä pitkä askel eteenpäin kuin viimeisten 10 vuoden ajan on tehty, silloin voidaan odottaa, että Kansainliiton Peruskirjaa ja Briand-Kellogg' paktia voidaan pitää loukkaamattomana varmemmin sanktioin kuin mitä tällä hetkellä vielä on mahdollista.

Olen tässä puhunut Yhdysvalloista sangen määrättyllä tendenssillä ja luulen siihen todella olleen syytä. Syksyllä 1931 alkoi Yhdysvaltain yhteitoiminta Kansainliiton kanssa Japania vastaan ja tätä kosketusta on kaiken aikaa jatkettu, vaikka heikkouksiakin on esiintynyt lähestyvän systeemin vaihdoksen kautta Amerikassa. Mutta kun Comité de 19 sai t.k. 17 p:nä raporttinsa julkisuuteen, silloin oli se myös Washingtonissa

hallituksen käsiteltävänä ja ennen kuin Yleiskokouksen päätös syntyi t.k. 24 p:nä, tiedettiin Genevessä, että Yhdysvallat tulevat kaikissa suhteissa puolestaan hyväksymään komitean raportin. Kun siis Yleiskokous oli puolestaan hyväksynyt raportin, tiedotti Yhdysvaltain lähettiläs Bernissä, ministeri Hugh R. Wilson Sir Eric Drummondille Mr. Stimsonin vastauksen, josta ilmenee selvästi että myöskin Yhdysvaltain hallitus hyväksyy puolestaan Yleiskokouksen ohjelman; otan tästä Washingtonissa t.k. 25 p:nä päivätystä kirjelmästä seuraavan kohdan:

"Les constatations de faits auxquelles est arrivée la Société des Nations et la compréhension des faits que le Gouvernement américain a obtenue par les rapports de ses propres représentants concordent en substance. A la lumière de ses constatations de faits, l'Assemblée de la Société a formulé en termes mesurés des conclusions. Sur ces conclusions, le gouvernement américain est d'accord d'une manière générale. Dans leurs affirmations, respectivement du principe de non reconnaissance et de leur attitude à cet égard, la Société des Nations et les Etats-Unis sont sur un terrain ~~incommune~~ commun. La Société des Nations a recommandé des principes de règlement. Pour autant qu'il est approprié aux termes des traités auxquels le gouvernement américain est partie, ce gouvernement exprime son acceptation générale des principes ainsi recommandés."

Viikkoa ennen päivää, jolloin loppuu Yhdysvalloissa sen puolueen valtakausi, joka sisäpoliittisten vehkeilyjen vuoksi kaatoi presidentti Wilsonin maailmanpoliittisen ohjelman ja jätti Yhdysvallat Kansainliiton ulkopuolelle, tuli näin Kansainliitolle saman republikaanisen puolueen suuri tunnustus, että Yhdysvaltain täytyy sittenkin kulkea käsi kädessä Kansainliiton kanssa milloin maailmanrauhan ja sivistyskansojen välisen oikeusjärjestyksen turvaaminen väkivallan tekijöitä vastaan käy tarpeelliseksi.

Olen tahallani jättänyt raportissani viimeiseksi tämän näkökohdan esittämisen, koska se minusta on sinänsä sittenkin tärkeämpi tapahtuma ja saavutus kuin Kansainliiton jäsenvaltioiden välinen yksimielisyys Japanin tuomitsemisessa ja sitoumuksessa olla tunnustamatta väkivaltaista alueellista anastusta. Että Yhdysvaltain politiikka käy olosuhteiden omasta pakosta aivan samaan suuntaan tällä republikaanisen systeemin kaatumisen hetkellä kuin kaikkien Kansainliiton jäsenvaltioiden politiikka, on mielestäni paras lupaus ja onnellisin enne tulevaisuuden suhteen. Se on sinänsä tärkeämpi saavutus kuin jos olisi voitu täydentää Yleiskokouksen päätöstä joillakin enemmän tai vähemmän epämääräisillä viittauksilla sanktioiden soveltamiseen, ellei Japani suostu järjestämään Mandshurian kysymystä sillä tavalla kuin Yleiskokous on hahmoitellut. Yleiskokous ei ole mennyt hajalle, vaan voi kokoontua milloin tahansa jatkaa tätä politiikkaansa. Viikon kuluttua on Yhdysvalloissa jälleen demokraattinen hallitus ja täytyy voida odottaa sen tulevan jatkamaan ehkä vieläkin määrätietoisemmin yhteistoimintaansa Kansainliiton kanssa. Tämä Kansainliiton ja Yhdysvaltain yhteinen esiintyminen Japania vastaan voi sittenkin ajan mittaan merkitä Mandshurian kysymyksen ratkaisulle enemmän kuin jos äskeistä päätöstämme olisi voitu täydentää joillakin sanktioiden uhkauksilla, joiden suhteen Yhdysvaltain mukaan tuloa ei olisi ehkä saatukaan turvatuksi.

Genevessä, helmikuun 28 päivänä 1933.

Ruben S. H. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C81.

ASIA: _____

Quivessa olevan lähetystalon rapo. n:o 10.

Ministeri Holsti.

7/3 1933.

N:o 262.

4 p:nä maaliskuuta 1933.

Herra Ulkoasiainministeri,

12 29/3.33 33
B/3.33
5 C30.

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o 10,
joka sisältää:

Eräs japanilainen lausunto kansainvälisestä asemasta

siv. 1-9.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, erin-
omaisen kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Rudolf Hauni.

Herra Ulkoasiainministeri
Antti Hackzell,
Helsinki.

Geneven lähetystön

Raportti n:o 10.

Genevessä, 4 p:nä maaliskuuta 1933.

KOASIA
12 29/100 33
13/3.33
5 03

Asia: Eräs japanilainen lausunto
kansainvälisestä asemasta.

Eräs Japanin tunnetuimpia diplomaatteja keskusteli näinä päivinä sangenkin pitkältä kanssani useimmista tämän hetken tärkeimmistä problemeista kansainvälisen politiikan alalla, mutta pyysi nimenomaan, etten missään yhteydessä mainitseisi hänen nimeänsä. Selostan senvuoksi pääkohtia tästä keskustelustamme jättäen hänen nimensä salaisuudekseni. Anonymiteettinsa turvissa hän saattoi puhua mahdollisimman suurella avomielisyydellä ja senvuoksi hänen mielipiteensä ansaitsevat sitä suurempaa huomiota.

Koskettelimme ensiksi kiinalais-japanilaista selkkausta.

Hän ei tahtonut kieltää, etteikö olisi paljonkin perää siinä yleisesti Genevessä vallitsevassa käsityksessä, että jos Japanin diplomatia olisi saanut alunpitäen hoitaa Mandshurian kysymystä sen uusimmassa vaiheessa, olisi todennäköisesti käynyt niin, että Kansainliitto olisi muodossa taikka toisessa antanut Japanille tehtäväksi ryhtyä toimenpiteisiin kiinalaisten rosvojoukkojen karkoittamiseksi. Tämä vuorostaan olisi voinut olla mahdollinen ainoastaan japanilaisten joukkojen tuntuvan lisäämisen kautta Mandshuriassa ja yleensäkin japanilaisen miehityksen laajentamisen kautta siellä. Asteettaisesti Japani näin olisi, suurin piirtein katsoen voinut saavuttaa saman tuloksen kuin nykyisellä väkivaltaisella anastuspolitiikallaan. Mutta, niin katsotaan Genevessä, japanilaiset sotilaspiirit kokonaan outoina Kansain-

Jakelu:
Tavallinen.

liiton ja Yhdysvaltain yleiselle ajattelutavalle tahtoivat saavuttaa kotimaan silmissä suurta sotilaallista kunniaa ja sen vuoksi käytiin Mandshuriaan käsiksi kaikella sillä julkeudella ja väkivaltaisuuudella, joka kuuluu suoranaiseen sodankäyntiin. Tulos on nyt ollut se, että Japani on menettänyt koko maailman sympatiat, jotka vanhastaan olisivat olleet sen puolella, jos se olisi ymmärtänyt seurata diplomaattiansa neuvoja, eikä olisi kuunnellut sotilaspiiriensä hathauttavaa ääntä.

Mutta myönnettyään, että Japani on näin tehnyt itsensä syyppäiksi suuriin virheisiin tahtoi hän kuitenkin yhtä selvästi moittia varsinkin Eurooppaa, mutta myös Yhdysvaltoja vastaavan suuruisista erehdyksistä.

Ensinnäkin on Japania syvästi loukannut se, että Lyttönin raportti, sekä Comité de 19'in siihen nojatuva raportti tuomitsevat yksipuolisesti Japanin menettelyn, mutta jättää kokonaan ottamatta huomioon kaikki ne sopimusten loukkaukset, joita Kiina on tehnyt Japania vastaan. Näin katsottuna kuin Japani olisi tahtonut, olisi paremminkin ollut aste- kuin asia-ero niiden loukkausten välillä kansainvälisiä sopimuksia kohtaan, joihin sekä Kiina että Japani ovat tehneet itsensä syyppäiksi.

Kansainliiton ja Yhdysvaltain menettely tilanteen arvo-
telussa on ollut lisäksi kokonaan juriidinen, kun olisi tullut ottaa huomioon myös puhtaasti poliittisia näkökohtia. Kiina elää tämän vuosisadan alusta alkaen suoranaudessa kaaoksessa eikä sekasorto suinkaan ole ollut pienin Mandshuriassa. Kansainliitto ja Yhdysvallat ovat nyt tuijottaneet itsensä sokeiksi Nankinin hallituksen asiattomiin väitteisiin, että sen suvereeninen valta ulottuu yli koko Kiinan, kun tosiasia on, että suurin osa Kiinaa on kaikenlaisten sotilasdiktaattorien vallassa. Japanin esiintyminen Mandshuriassa ei loukkaa tosiasiallisesti Nankinin hallitusta sen enempää kuin nuo Kiinan omat sotilaalliset itsevaltiaat, jotka kieltävät tunnustamasta Nankinin hallituksen ylivaltaa.

Elleivät Kansainliitto ja Yhdysvallat olisi erehtyneet heti antamaan kaiken kannatuksensa Nankinin hallitukselle, olisi se sovinnolla taipunut Mantsuokon itsenäisen valtion perustamiseen Japanin kannattamalla tavalla. Mutta nyt on Nankinin hallitus saanut liikaa moraalista kannatusta sekä Euroopalta että Amerikalta ja tuloksena on suoranaisten sodan laajeneminen Itä-Aasiassa.

Kaikista suurvalloista on Englanti Amerikan ohella eniten syyppä tähän onnettomaan tulokseen, selitti mainittu japanilainen japanilainen diplomaatti. Aluksi nämä molemmat anglo-saksiset suurvallat pysyivät paremminkin välittävällä kannalla, koska kummallakaan ei ollut halua loukata Japania. Mutta vähitellen on yleinen mielipide Yhdysvalloissa saatu ärsytetyksi Japania vastaan ja Kansainliitossa taas ovat suurvallat hiljalleen taipuneet pienten maiden puhtaasti juridiseen katsantokantaan. Englanti ja Yhdysvallat tulevat vielä katkerasti katumaan tätä lyhytnäköisyyttään, sillä Japanissa tulee nationalismi suuntautumaan nyt ennen kaikkea näitä kahta suurvaltaa vastaan.

Kysymykseeni tuleeko Japani eroamaan Kansainliitosta, vastasi hän tavallaan myöntävästi, tavallaan kiertävästi. Japanin yhtyminen Kansainliiton perustajiin oli tarvinut sekä keisarin, että salaisen neuvoston nimenomaisen suostumuksen, pelkkä hallituksen ja parlamentin päätös ei riittänyt. Samaten kysymys Japanin eroamisesta Liitosta vaatii keisarin ja salaisen neuvoston päätöksen ja voi näinollen pitää sängen luultavana, että Hänen Majesteettinsa hyväksyy hallituksen tarkoituksen tehdä ilmoitus Japanin eroamisesta. Mutta voihan esiintyä tuonnempana joitakin näkökohtia, hän jatkoi, jotka saavat keisarin ja salaisen neuvoston luopumaan Japanin eroamisen aikeista.

Tulimme sitten kysymykseen Venäjän ja Japanin välisistä suhteista sekä yleensä, että erikoisesti Mantsuokon valtion

luomisen johdosta.

Hän myönsi jälleen tässäkin yhteydessä, että jos Japanin diplomatia olisi saanut kaikella varovaisuudella valmistella maailman yleistä mielipidettä selittämällä, että Japanin täytyy puhtaasti itsesuojeluksen tarkoituksissa ryhtyä karkoittamaan kommunistisia aineksia Mandshuriasta, olisi kansainvälinen tilanne tällä hetkellä aivan toinen. Ehkä myös oli erheellistä, että Japani päinvastoin antoi viime vuonna maailman tulla siihen uskoon, että se tavoitteli suhteittensa parantamista Venäjään. Mutta ainakin tällä hetkellä on ehdottoman varmaa, että Venäjän ja Kiinan lähestyttyä uudelleen toisiaan Japanilla ei ole mitään hyvää odotettavana Venäjän taholta. Mitä tulevaisuuteen tulee, luuli hän voivansa vakuuttaa, ettei tuonnempanakaan ole odotettavissa bolshevistisen Venäjän ja Japanin lähentymistä toisiinsa. Ainoastaan Venäjän taholta Japania voi uhata vielä kerran suuri vaara, muut suurvallat ovat siinä suhteessa aivan liian etäällä.

Kysymykseeni luuliko hän, että hitleriläisyyden voitto Saksassa johtaisi Venäjän ja Saksan välien kylmenemiseen, vastasi hän kieltävästi. Diktatuurien alla elävät Italia ja Turkki, jotka ovat hävittäneet kaiken kommunismin omilta alueiltaan, ovat Venäjän vilpittömimpiä ystäviä eikä senvuoksi nykyisen Saksan hallituksen taistelun kommunismia vastaan tarvitse kansainvälisen politiikan kannalta sen enempää merkitä Saksan ja Venäjän suhteiden huonontumista. Päinvastoin on syytä uskoa, että Saksa sotilaallisista syistä tulee tekemään kaiken voitavansa pysyäkseen Euroopassa Venäjän varmimpana ystäväenä, vaikka kolmannen internationalen suhteet Moskovan ja Berliinin välillä loppuisivatkin.

Tästä kysymyksestä jouduimme välittömästi keskustelemaan tilanteesta yleensä Saksassa.

Hänen käsityksensä mukaan sisäpoliittinen asema Saksassa on tosiasiallisesti huonompi kuin mitä Euroopassa yleensä näyttää uskottavan. Saksan kansalta puuttuu todellinen poliittinen koulu-

tus. Eniten tämä ilmenee natsien tavattoman suuressa vallassa, vaikka heiltä puuttuu konstruktivinen ohjelma, sekä toiseksi oikeistopuolueiden niin hyvin sisä- kuin ulkopoliittikasta Saksalla olisi ollut kaikki mahdollisuudet selviytyä vaikeuksistaan, jos olisi noudatettu aikaisempaa hallitusuuntaa. Mutta nyt on odotettavissa mitä ankarimpia poliittisia selkkauksia sisäisissä oloissa, kun tulee lopullinen taistelu vallasta kolmen pääryhmän välillä. Natsien jääminen valtaan voi tapahtua ainoastaan oikeiston myötävaikutuksella, mutta se on mahdollista vain kompromissin kautta lähinnä taloudellisten probleemien alalla. Tätä kompromissia tuskin tullaan saamaan aikaan, sillä oikeisto ei voi suostua hitleriläisten niihin taloudellisiin vaatimuksiin, joiden toteuttamisesta riippuu massojen pysyminen Hitlerin vallassa. Toisaalta taas, jos Hitler siirtyy kompromissin tarkoituksessa liiaksi oikealle, menettää hän ehkä suurimman osan nykyisistä kannatajistaan. Kolmannen ryhmän muodostavat lähinnä ne puolueet, jotka ovat tähän saakka olleet parlamentarismien tukena. Näitä puolueita, varsinkaan sosiaalidemokraatteja ja katoolisia puolueita oikeiston ja hitleriläisten on mahdoton tuhota. Jäljelle näin jää kolme viimeiseen saakka itsepäistä ryhmää taistelemaan lopullisesta vallasta. Taistelu voi tulla pitkäksi ja pahemmaksi kuin Europpassa näyttää peljättävän. Mutta japanilaisilla silmillä katsottuna täytyy tilannetta pitää joka tapauksessa erinomaisen arveluttavana.

Siirryimme tämän jälkeen kysymykseen pikku-ententistä.

Onko näinä päivinä allekirjoitettu Tsekkoslovakian, Rumanian ja Jugoslavian kesken myöskin sotilaallinen sopimus, on itsessään kokonaan toisarvoinen seikka. Pääasia on, että näiden maiden kesken on nyt luotu entistä kiinteämpi poliittinen ja taloudellinen yhteistoiminta ja täytyy sen vuoksi edellyttää, että myös niiden yleisesikunnat ovat saatetut

mitä elimellisimpään kosketukseen keskenään, olkoon tämä tapahtunut joko kirjallisen sitoumuksen nojalla, tai ilman sitä. Pikku-entente on nyt kansainvälisen politiikan alalla otettava huomioon tosiasiallisena suurvaltana, joka on sotilaalliselta merkitykseltään ehkä suurempi kuin Itävalta-Unkari aikoinaan.

Tästä aiheesta hän siirtyi kysymättänikin tekemään vertailuja Europan erinäisten toisten maiden sotilaallisen merkityksen kesken. Pidän tätä hänen selitystään sitäkin merkillisempänä, kun hän sanoi nojautuvansa tässä lausunnossaan Europassa olevien japanilaisten upseerien salaisiin raportteihin.

Saksasta hän väitti näin, että se on sotilaallisesti paljoo vahvempi ja valmiimpi kuin Saksa itse puolestaan tunnustaa julkisesti ja kuin Europassa yleensä uskotaan.

Samaten hän sanoi Japanin pitävän Puolaa sotilaallisesti ja vieläpä taloudellisesti paljoo voimakkaampana poliittisena tekijänä kuin käsitetään Europassa.

Mitä Italiaan tulee, sanoi hän Japanin sotilaseksperttien pitävän sitä varsinkin maalla paljoo heikompana kuin on yleisenä käsityksenä.

Mutta Ranskakaan ei ole sotilaallisesti niin vahva kuin väitetään ja peljätään. Ranskan kansa on väsynyt sotaan eikä harrasta puolustuskysymystään täydellä voimalla.

Kooten näin johtopäätöksensä hän tuli siihen tulokseen, että toisaalta Puola ja pikku-entente, toisaalta Saksa merkitsevät rauhan säilymiselle Keski-Europassa enemmän kuin mitä Europassa tahdotaan uskoa, koska täällä pidetään liiaksi etualalla Ranskan ja Italian sotilaallista voimaa.

Mitä Italiaan yleensäkin tulee, sanoi hän sen ekonoomisen tilan olevan sangen huonon kaikista Mussolinin ~~keh~~ kehuselemisistä huolimatta. Tämä Italian taloudellinen heikkous ei voi olla ajan mittaan vaikuttamatta Mussolinin sekä ulko- että sisäpolitiikkaan. Sitäpaitsi, jatkoi japanilainen diplomaatti,

alkaa Mussolinissa vähitellen tuntua henkilökohtaisesti lisääntyneen iän mukana suurempi harkitsevaisuus, joten voidaan odottaa, että hänen lähetessään kerran kuuttakymmentä ikävuotta hän jättää kokonaan entiset suureleensä ja alkaa katsella asioita entistä edesvastuullisemmalla tavalla.

Kuultuani näin hänen ja hänen maanmiestensä käsityksen tilanteesta Euroopassa kysyin häneltä suoraan katsooko hän, että läheisinä vuosina Europaa uhkaa todellinen sodan vaara. Hänen vastauksensa kuului:

Jos järkisyyt saavat riittävästi vaikuttaa, ei mitään varsinaista sodanvaaraa pitäisi esiintyä Euroopassa pitkiksi ajoiksi eteenpäin. Puola, pikku-entente, Ranska, Belgia ja Englanti ovat itse asiassa sotilaallisesti yhteensä siksi vahvat, että ne voivat turvata rauhan säilymisen, mikäli järkisyyden annetaan vaikuttaa. Mutta meidän on muistettava, että Saksassa on suurin osa muorisoa kasvatettu maailmansodan jälkeen poliittisesti väärään suuntaan ja senvuoksi se haaveilee liiaksi ulkopoliittisten probleemien alalla. On näinollen mahdoton varmuudella sanoa mihin nykyinen muori polvi Saksassa tulee lopulta ryhtymään, jos se pääsee näkemään, että muut Europan maat ovat keskenään eripuraiset ja liiaksi valmiit taipumaan kaikkiin saksalaisien yltiöpäisiin vaatimuksiin. Sitäpaitsi täytyyhän aina ottaa laskelmissa huomioon, että sotaisia selkkauksia voi syntyä odottamattomista tapahtumista. Kaiken kaikkiaan siis ei tällä hetkellä ole vielä syytä peljätä lähivuosien aikana ilmisotaa Euroopassa, mutta toisaalta ei myöskään voi tilannetta pitää rauhan säilymisen etteiden kannalta täysin tyydyttävänä.

Selostettuani näin keskusteluani k.o. japanilaisen diplomaatin kanssa katson olevan syytä tehdä omasta puolestani eräitä johtopäätöksiä.

Mitä tulee tilanteeseen Itä-Aasiassa, on hyvin ymmärrettävää, että japanilainen diplomaatti lausunnossaan koetti kulkea

keskitietä. Siten hän ymmärsi täysin miten mahdotonta on, että muu maailma vaikenemisella syrjäyttäisi Japanin ilmeiset rikkomukset n.s. yhdeksän vallan sopimusta, Kansainliiton Peruskirjaa ja BriandKellogg-paktia vastaan. Mitään edullista vaikutusta ei maailmaan myöskään ollut tehnyt Japanin viimevuotinen yritys lähennellä Venäjää. Mutta toisaalta hän kuitenkin mitä viäpittömimpänä patrioottina ei katsomut voivansa vastaväitteittä niellä Kansainliiton ja Yhdysvaltain menettelyä näiden antaessa kaiken kannatuksensa Kiinalle. Tässä suhteessa häneltä jäi huomautta, että Kansainliiton ja Yhdysvaltain esiintyminen Japania vastaan ei suinkaan ole johtunut mistään sokeasta kiinalais-ihailusta, vaan ennen kaikkea siitä kylmästä tosiasiasta, ettei edes aasialainen suurvalta saa mielin määrin ryhtyä hyökkäys- ja anastussotaan. Jos se sallittaisiin Aasiassa, mihin sitten jouduttaisiin, jos joku euroopalainen suurvalta tuonnempana tahtoisivat menetellä samalla tavalla!

Mitä Europaan tulee, luulen sitävastoin voivani suurin piirtein katsoen yhtyä japanilaisen diplomaatin johtopäätöksiin. Me europalaiset olemme liian lähellä omia maailmansodan jälkeisiä olojamme ja meissä vaikuttavat edelleen liiaksi sympatiamme ja antipatiamme voidaksemme analysoida tšekäläisiä poliittisia probleemeja ja tekijöitä samalla ennakkoluulottomuudella kuin japanilaiset diplomaatit ja korkeat upseerit saattavat tehdä. Senvuoksi emme ehkä näe tarpeellisella tarkkuudella miksi japanilaiset asettavat niin korkealle Puolan poliittisen merkityksen sekä sotilaallisessa, että taloudellisessa suhteessa ja miksi he taas pitävät Italiaa samalta kannalta katsottuna pienempänä tekijänä kuin mitä Europassa yleensä arvioidaan. Samaten ollaan kieltämättä hyvin monessa Europan maassa taipuvaiset katsomaan, että Saksa on sotilaallisesti niin kovin heikko ja "aseista riisuttu", kun taas muka Ranskan

"sotilaallinen hegemonia" uhkaa Eurooppaa. Mutta jos japanilaisten tavoin analysoidaan näitäkin kysymyksiä, emme voi välttyä siltä selvältä johtopäätökseltä, että Euroopan rauhan säilyminen riippuu sittenkin paljoa enemmän Saksan nykyisen nuorison ja niiden johtajien taisteluhaluun talttumista kuin Ranskan muka "militaristisen hengen" rauhoittumisesta.

Genevessä, 4 p:nä maaliskuuta 1933.

Ruuska

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA: _____

Guineen olon lähetysten rap. n:o 11.

Ministeri Bolshi.

9/3 1933.

13 p:nä maaliskuuta 1933.

N:o 305.

13 p:nä maaliskuuta 1933
20/3.33

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o 11,
joka sisältää:

Sveitsin ulkopoliittisia huolia siv.1-5.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni uudistettu vakuutus.

Antti Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri
Antti Hackzell,
Helsinki.

Genevessä oleva Lähetystö

RAPORTTI N:o 11.

Genevessä 9 p:nä maaliskuuta 1933.

13 292 h.c.

33

20/3.33

5 C 81

Asia: Sveitsin ulkopoliittisia
huolia.

Viime kuukausien poliittiset tapahtumat kaikissa sen naapurimaissa eivät ole voineet olla herättämättä melkoista levottomuutta kaikkiallakin Sveitsissä riippumatta kotimaisista puolue- tai kielinäkökohdista. Tämä hermostuneisuus tulee selvästi näkyviin ennen kaikkea sveitsiläisten lehtien kannanotosta, vaikka suurin piirtein katsoen Sveitsin sanomalehdistö on vanhastaan tottunut käsittelemään ulkopoliittisia probleemeja erinomaisen suurella varovaisuudella.

Mitä ensinnäkin Italiaan tulee, on siitä saakka kuin fascistinen järjestelmä siellä tuli voimaan Sveitsissä suhtauduttu tähän eteläiseen naapurimaahan sangen suurella epäluulolla. Jo vuonna 1928 kirjoitin raportissani n:o 13 elokuun 21 p:ltä miten yksinpä sotilaallisessa suhteessa Sveitsissä oli havaittavissa tällaista epäluuloa juuri Italiaa kohtaan ja miten Sveitsissä tunnettiin tarvetta entistä suurempaan lähentymiseen Ranskaan. Viime päivien suuret paljastukset salaisista aseiden kuljetuksista Italiasta Itävaltaan ovat jälleen olleet omansa antamaan yllykettä tälle Sveitsin suhtautumiselle Italiaan kaikella muulla kuin luottamuksella. Mutta on erikseen muistettava, että Sveitsin kansa kokonaisuudessaan pitää niin pyhästi kiinni vanhasta vapauden rak-

---

Jakelu: Tavallinen.

kaudestaan, että sille fascistinen systeemi sen eteläisessä naapurimaassa on jo sinänsä mahdollisimman tympäisevä, vaikka siitä ei koituisikaan Sveitsin omalle vapaudelle mitään välitöntä vaaraa. Varsinkin Ticinon kanttoon on täynnä italialaisia pakolaisia ja niitä on kaikkiallakin Sveitsissä. Näiden pakolaisten kertomukset omista ja omaistensa kärsimyksistä eivät suinkaan ole olleet omansa kohottamaan fascistisen systeemin arvovaltaa Sveitsin silmissä.

Sen sijaan on Sveitsissä aivan viime päiviin saakka suhdauduttu melkoisella myötätunnolla Itävaltaan. Siitä on parhaimpana merkinä ollut Sveitsin aktiivinen osanotto Itävallan taloudellisen pulan helpottamiseen. Mutta uusimmat tiedot itävaltalaisista diktatuuripyrkimyksistä ovat herättäneet Sveitsissä sangen suurta levottomuutta: pitääkö nyt siis siltäkin taholta Sveitsille tulla kaikkinaisia ikävyyksiä, m.m. samanlainen pakolaistulva kuin Italiasta viimeisten kymmenen vuoden aikana?

Mutta kaikkein suurinta hermostuneisuutta Sveitsissä on herättänyt hitleriläisyyden valtaantulo Saksassa. Jo raportissani n:o 7 huhtikuun 3 p:ltä 1929 kiinnitin huomiota siihen miten Sveitsissä seurataan aivan erikoisella jännityksellä uusimpia poliittisia virtauksia Saksassa ja useissa muissa raporteissani olen palannut asiaan lähinnä Anschluss-kysymyksen yhteydessä. Kun nyt siis Saksa on ottamassa ehkä aivan ratkaisevan askeleen kansainvälisen asemansa muuttamiseksi, sekä samalla koko siinänsä rakenteensa saattamiseksi mahdollisimman "hallitusvaltaiseksi", täytyy tämän kaiken luonnollisesti herättää Sveitsin taholla mitä suurinta levottomuutta. Diktatuuri Italiassa, diktatuuri Itävallassa, diktatuuri Saksassa ja nämä kolme maata pyrkimässä muuttamaan ehkä hyvinkin radikaalisella tavalla Europan valtiollisia oloja ei voi luonnollisesti olla herättämättä pienen Sveitsin koko kansassa todellista hermostuneisuutta.

Sveitsin ehkä arvovaltaisın sanomalehti, joka tunnetaan kaikkialla maailmassa erittäin maltillisena sävyltään, Neue Zürcher Zeitung, kirjoitti t.k. 15 p:nä pääkirjoituksessaan "Die deutschen Vorgänge im schweizerischen Blickfeld" mikä vastakohta on olemassa saksalaisen ja sveitsiläisen katsantokannan välillä siitä mitä kuuluu kansalaisoikeuksiin. Sveitsissä vallitsee Volksrecht ja Saksassa tahdotaan Zwangsherrschaft. Analysoituaan pitkältä hitleriläisyyden edesottamisia lehti lausuu: "Der Zusammenbruch der Demokratie in Deutschland -- beschädigt war sie schon seit einigen Jahren -- ist für uns Schweizer ein Ereigniss, dass nicht einfach als erschütterndes Schauspiel verfolgt wird, sondern das spontan zum Miterleben und zum gedanklichen Verarbeiten zwingt".

Otan kappaleen myös berniläisestä Der Bund-lehdestä, jota yleensä pidetään Sveitsin hallituksen puolivirallisena puhutorvena. T.k. 9 p:nä se polemisoi hitleriläistä Der Allemanne-nimistä lehteä vastaan, joka ilmestyy Badenissa. Tässä lehdessä oli nimittäin kuvattu Sveitsiä siten, "dass auch in der "freien" Schweiz, dem Vasallenstaat Frankreichs unter jüdischem Protektorat, nicht nur ausschliesslich freisinnige und Marxisten wohnen, sondern dass dort trotz Tot und Teufel auch Nationalsozialisten wohnen." Vähän alempana lehti jatkaa: "Schweizer ist nur eine Staatangehörigkeitsbezeichnung und kein blutbewusster Volkstumbegriff wie Eidgenosse. Daher sind die Juden, Freimauer und Marxisten wohl Schweizer, aber niemals Eidgenossen im arisch-völkischen Sinne". Lopuksi tämä hitleriläinen lehti väittää, että "Eine Unabhängigkeit der Eidgenossenschaft gibt es nur durch ein organisch aufgebautes Deutsches Reich".

On sanomattakin selvä, että Der Allemanne tällä viittauksellaan Sveitsin "itsenäisyyteen" elimellisesti rakennetussa saksalaisessa yhteydessä tarkoittaa yksinkertaisesti Sveitsin sulat-

tamista muodossa tai toisessa Saksan valtakuntaan ja siis irti "Ranskan juutalais- vapaamielis- marksilaisesta holhouksesta!"

Sanottakaan muuten tällaisista saksalaisista hyökkäyksistä Sveitsiä vastaan mitä tahansa, sen verran niissä kuitenkin on toden itua, että diktatuurien piirittäessä Sveitsiä etelästä, idästä ja pohjoisesta Sveitsin kansa aivan vaistomaisesti kääntää katseensa entistäkin vielä enemmän lähteen päin, missä valitsee sama talonpoikais-demokraattinen järjestelmä kuin Sveitsissä itsessäänkin. Jo vuonna 1917 Sveitsin ja Ranskan yleiseisikuntien välillä syntyi sopimus sotilaallisesta yhteistoiminnasta siinä tapauksessa, että Saksa olisi yrittänyt silloin tunkea Sveitsin alueen kautta Ranskan armeijan selkään. Mainittu hitleriläinen lehti saattaa tämän muistaessaan siis joltisellakin oikeutuksella edellyttää, että hitleriläisyyden voitto Saksassa ja Italian sekä Saksan nykyinen voimakas lähentyminen työntämällä työntää Sveitsin ranskalaiseen orienteerukseen vieläkin enemmän kuin viime vuosina on ollut havaittavissa.

Tämä Sveitsin kansan mielessä tapahtunut epäluulon herääminen erinäisiä naapureitaan kohtaan on näinä päivinä tullut esiin myös jo ennen hitleriläisyyden uusimpia edesottamisia. Jo ~~xx~~ v. k. 10 p:nä kirjoitti "Der Bund" otsikolla "Die Grossen und die Kleinen" sangen nasevasti lähinnä Englantia vastaan syyttäen sitä häilyvästä kannasta kiinalais-japanilaisen selkkauksen suhteen, vaikka Kansainliitto tarvitseisi saada tälle politiikalleen ennen kaikkea juuri suurvaltain kannatuksen. Jatkaen analyysissään myös Kansainliiton varustusten supistamispyrkimysten tarkastamista lehti tulee m.m. Ranskan tunnettuun ehdotukseen assistance mutuelle'en Europan maiden kesken ja lausuu: "Ranskalainen ehdotus, joka vaatii kansainvälistä poliisijärjestöä ja kelvollisia aseita, on ainoa luonnollinen ja sentähden ainoa mahdollinen tie rauhan turvaamiseksi".

Vielä viime vuonna varustusten supistamiskonferenssin alkaessa sveitsiläiset lehdet olivat sangen pidättäytyväisiä kaikkien ehdotuksien suhteen, jotka vähänkin koskivat turvallisuustakeiden lisäämistä. Yhtä aralle kannalle ne olivat asettuneet kaikkia Briandin tai muiden ehdotuksia kohtaan Europan yhdysvaltain luomisesta. Mutta nyt kun Japani on koettanut järkyttää luottamusta Kansainliittoon yleensä ja erikoisesti Peruskirjan 10 artiklaa kohtaan ja kun hitleriläisyys uhkaa hävittää Saksan demokratian, sekä järkyttää Europan poliittisia rajoja, silloin muuttuu Sveitsin sanomalahtien kanta kokonaan. Nyt ~~ka~~ tuetaan innokkaasti kaikkia ehdotuksia, jotka koskevat Kansainliiton arvovallan kohottamista, sekä turvallisuustakeiden täydentämistä. Tässä valossa meidän on myös ymmärrettävä minkä vuoksi presidentti Motta Comité de 19'in jäsenenä toimi niin tarmokkaasti suurvaltain aluksi häilyvää kantaa vastaan ja minkävuoksi häntä nyt pidetään yhtenä Kansainliiton lujimmista europalaisista tukipylväistä.

Viime viikolla Sveitsin hallitus antoi kaikille viranomaisille tarkat määräykset siltä varalta, että Saksasta alkaisi pakolaistulva suuntautua Sveitsiin samalla tavalla kuin tapahtui varsinkin fascistisen systeemin ensimmäisinä temmellysvuosina. Useissa Sveitsin lehdissä on tämän johdosta ollut pääkirjoituksia, joissa kehoitetaan yleisöä suhtautumaan levollisuudella Saksasta tuleviin pakolaisiin.

Genevessä, 13 p:nä maaliskuuta 1933.

Ruudolf Suter

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₃₁.

ASIA: _____

Geivesta olevan lähetystön rap. n:o 12.

Ministeri Bolsh:

20/3 1933.

N:o 334.

20 p:nä maaliskuuta 1933.

14 292/ae. 33

27/3.33

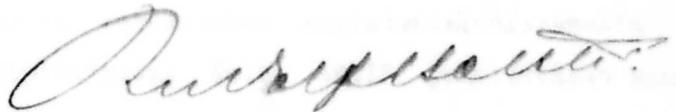
5 C31

Herra Ulkoasiainministeri,

Tämän ohessa lähetän kunnioittaen viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o 12, joka sisältää:

Ramsay MacDonaldin uusin aloite siv.1-14.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suurimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri

Antti Hackzell,

Helsinki.

GENEVESSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ

RAPORTTI N:o 12

Genevessä 20 p:nä maaliskuuta 1933.

14/292/ae. 33
23/3.33
5 C31

Asia: Ramsay MacDonaldin uusin aloite.

Lauantaina t.k. 11 p:nä saapui Englannin pääministeri Ramsay MacDonald ulkoasiainministerinsä Sir John Simon'in ja Ranskan ulkoasiainministerin Paul-Boncour'en matkassa Geneveen koettamaan pelastaa varustusten supistamiskonferenssia uudesta ilmeisestä umpikujasta. Mutta tällä julkisuuteen saatulla matkan tarkoituksella oli ilmeisesti toinenkin päämaali: rauhan säilymisen turvaaminen Euroopassa.

Raportissani n:o 3 viime helmikuun 8 p:ltä olin selostanut miten synkkiä enteitä on olemassa varustusten supistamiskonferenssin ja tulevan maailman talouskonferenssin onnistumisen suhteen. Sen jälkeen eivät enteet suinkaan olleet osoittaneet^p paranemisen, vaan ilmeisestikin pahenemisen suuntaa. Europan kontinentin neljä suurvaltaa olivat näinä viime viikkoina jakautuneet entistäkin pahemmin kahteen vastakkaiseen leiriin: yhtäällä Saksa ja Italia, toisaalla Ranska kaikkine pienempine kannatajineen; Venäjäkin lukeutui edelleen paremminkin saksalaiseen kuin ranskalaiseen leiriin. Sattuvasti sanottiin senvuoksi hyvinkin monella taholla Genevessä, että koska Englanti pohjimmaltaan oli selvästi lähempänä Ranskan kuin Saksan ryhmää, sen täytyi nyt kiireimmästi antaa maailmalle todistuksia todellisesta kannastaan, muutoin voidaan jälleen joutua siihen onnettomuuteen, niinkuin tapahtui heinä-elokuulla 1914, että Saksa ystävineen luottaa liikaa

---

Jakelu: tavallinen.

Englannin passiivisuuteen. Siten esim. eräs turkkilainen diplomaatti sanoi minulle suoraan, että ellei Ramsay MacDonald aivan lähimpinä aikoina tee maailmalle tietäväksi, ettei Englanti aijo jäädä syrjästä katsojaksi Europan mantereen ajautuessa mitä vaikeimpiin konflikteihin, voi käydä niin, että ennen vuoden loppua Europa on ajatunut auttamattomasti uuden sodan partaalle.

Ennen saapumistaan Geneveen Ramsay MacDonaldilla oli ollut neuvotteluja Pariisissa M. Daladier'in kanssa. Heti tänne tultuaan hän asettui yhteyteen M. Benesin kanssa. Monella taholla on tätä Ramsay MacDonaldin ja Benesin kohtausta tulkittu kokonaan väärin väittämällä, että Ramsay MacDonald Pariisin vaikutuksesta olisi näin heti tahtonut päästä kosketukseen pikku-ententen kanssa. Tosi-asia on, että Benes on varustusten supistamiskonferenssin yleisraportööri ja että MacDonald siis tahtoi häneltä tässä ominaisuudessa saada yleiskuvan konferenssin töiden tilasta.

Samana päivänä hän otti vastaan Amerikan, Saksan ja Italian valtuuskuntien johtajat sekä eräitä muita konferenssin johtohenkilöitä. Seuraavana maanantaina t.k. 13 p:nä näitä neuvotteluja vielä jatkui ja sitä seuraavana päivänä saatiin tietää, että torstaina t.k. 16 p:nä MacDonald tulisi pitämään suuren ohjelmapuheen, minkä jälkeen konferenssille jaettaisiin täydellinen englantilainen ehdotus tulevaksi varustusten supistamishjelmaksi. Mitä tuo ehdotus tulisi sisältämään, se pidettiin niin täydellisesti salassa, että esim. Sir Eric Drummond ei siitä etukäteen saanut mitään yksityiskohtia tietoonsa ja kun MacDonaldin puheen jälkeen meille sitten jaettiin 43 sivua käsittävä roneokappale, nousi Amerikan suurlähettiläs Gibson pyytämään pitempää lykkäystä, että hän ennättäisi tiedoittaa sen sisällön hallitukselleen ja saada ohjeita, koska hän siihen mennessä ei ollut saanut mitään tilaisuutta tutustua Englannin ohjelmaan.

MacDonaldin puhetta on arvosteltu hyvinkin monelta eri kannalta, mutta kahdessa suhteessa ovat käsitykset käyneet yhteen.

Ensiksi myönnetään, että hän arvosteli erinomaisella suoruudella konferenssin töiden kulkua. Konferenssi on, hän sanoi, hyväksynyt kaikenlaisia päätöslausemia, mutta varsinaisesti tärkeimmistä kysymyksistä konferenssi ei ollut saanut mitään todella positiivista aikaan. Senvuoksi oli hetki nyt tullut, jolloin konferenssille oli tehtävä yhtenäinen ja täydellinen ehdotus sopimukseksi. Hän sanoi olevansa täysin selvillä siitä, ettei yksikään maa ole valmis hyväksymään sellaiseen hänen ehdotuksiaan, mutta konferenssin on puolestaan löydettävä sellaiset ratkaisut näille erimielisyyksille, että sopimus saadaan kaikista erimielisyyksistä huolimatta lopultakin aikaan.

Toiseksi on oltu yhtä mieltä siitä, että hän osui oikeaan varoittaessaan konferenssia epäonnistumisesta. Sen selvemällä tavalla kuin hän kuvasi nykyisen kansainvälisen tilanteen vaaroja, ei juuri kernaasti kukaan edesvastuullinen valtiomies olisi voinut puhua koko maailmalle. Herätti erikoista huomiota miten usein hän puhujalavalta kääntyi suoraan suurlähettiläs Nadolny'a tai pääministeri Daladier'ta kohti. Siten kun hän kosketteli Saksan vaatimusta rauhansopimusten tarkistamisesta, hänen lausuntonsa oli osoitettu "silmästä silmään" Nadolny'lle: sopimuksia voidaan tarkistaa neuvospöydän ääressä keskustelujen kautta, mutta ei pistimillä. Toisaalta osuivat hänen sanansa ja katseensa yhtä selvästi Daladier'hen kun hän puhui Saksan nykyisestä ulkoasiainministeristä von Neurathista ystävänsä, joka tekee voitavansa rauhan säilyttämiseksi. Mutta MacDonald jatkoi, von Neurath oli hänelle vakuuttanut, että ellei Saksa saa oikeutta ja vapautta, silloin Saksa on valmis vaikka aiheuttamaan perikadon.

Ramsay MacDonaldin ohella tuskin kukaan muu johtava valtiomies kuin presidentti Roosevelt olisi voinut näinä jännityksen viikkoina uskaltaa käyttää tällaista kieltä. Mutta on mitä todennäköisintä, että MacDonald oli ennen Geneveen tuloaan jo ollut riittävästi kosketuksissa Rooseveltin kanssa. Sitäpaitsi tiedetään Genevessä, että Roosevelt on varustanut Mr. Norman Davisin aivan erikoisen suurilla valtuuksilla neuvotella Euroopassa muistakin kysymyksistä kuin niistä, jotka välittömimmin koskevat varustusten supistamiskonferenssia ja tulevaa maailman taloudellista konferenssia. En näinollen luulisi lainkaan vääräksi sitä Genevessä verrattaan yleisesti kiertelevää johtopäätöstä, että MacDonald puheessaan saattoi nojautua sangen tukevaan amerikalaiseen kannatukseen.

Seikka, ~~mitä~~ joka myöskin on herättänyt melkoista huomiota täällä, on se, että MacDonaldin puhe kosketteli paremminkin vain pintapuolisesti Englannin ehdotusta varustusten supistamiseksi. Tästä on tehty se johtopäätös, että mainittu ehdotus oli hänellä jokseenkin valmiina matkassaan Lontoosta lähtiessään, vaikka hän tahtoi salata sen sisällön puheensa loppuun saakka, ettei yksikään valtuuskunta olisi voinut heti nousta julkisesti arvostelemaan sitä. Näin hän toivoi, että hänen puheensa jäisi kokonaan ilman vastavaikutusta miltään taholta ja pääsisi siten rauhassa tehoamaan kaikkiin kansoihin. Nyt on valtuuskunnilla viikko aikaa tarkastaa ehdotuksen yksityiskohtia, sillä sen käsittely alkaa vasta ensi torstaina t.k. 23 p:nä.

Ennen kuin käyn esittämään muutamia huomautuksia tästä ehdotuksesta, lienee paikallaan kosketella konferenssin töiden kulkua niiden 7 viikon aikana jolloin konferenssi nyt on jälleen ollut koolla. Siten käy helpommaksi ymmärtää useitakin seikkoja Englannin ehdotuksessa.

Viime helmikuun 14 p:nä Englannin valtuuskunta esitti konferenssille tekstin deklaratioksi, jonka kaikkien Europan maiden hallitusten tulisi allekirjoittaa samalla hetkellä kuin varustusten supistamissopimuksen. Tavallisten alkuselitysten jälkeen tässä tekstissä jatkettiin:

- "Animés du désir de promouvoir la cause du désarmement en developpant l'esprit de confiance mutuelle entre les nations d'Europe;

Decidés à respecter non seulement la lettre, mais aussi l'esprit des obligations qu'ils ont assumées par le Pacte de Paris signé le 27 août 1928;

Prennent, par la présente déclaration, l'engagement solennel qu'ils ne recourront en aucune circonstance à la force pour régler tout différend actuel ou futur entre eux.:-

Tällä aloitteellaan Englannin valtuuskunta tahtoi siis saada Europan maiden kesken sovituksi rauhan säilyttämisestä sillä tavalla kuin suurvallat olivat tunnetussa julistuksessaan, tai sopimuksessaan viime joulukuun 11 p:nä juhlallisesti asettaneet politiikkansa päämääräksi, nimittäin etteivät nämä maat pyri ratkaisemaan aseellisin keinoin mitään nykyistä tai tulevaa riitaisuuttaan ja että konferenssin kuluessa olisi saatava myöskin muut europalaiset maat yhtymään tähän sitoumukseen. Mutta tämä Englannin aloite sai sittemmin palattuaan valiokunnasta yleiskeskustelussa erinäisiä varaumia osakseen ja on siten edelleen puolivalmiina odottamassa myöhempää ratkaisua.

T.k. 4 p:nä eräät pienet europalaiset maat, niiden joukossa Suomi, ehdoittivat konferenssille erikoisen valiokunnan asettamista valmistamaan ehdotuksen jonkinlaiseksi europlaiseksi keskinäisen avun sopimukseksi siihen suuntaan kuin Yleiskokous 1928 oli suunnitellut. Mutta kun ehdotus tuli konferenssin käsiteltäväksi ja sitä oli yleisesti kannatettu, nousikin tie äkkiä pysähtyneen niin pian kuin presidentti Henderson ehdoitti, että tähän

valiokuntaan kutsuttaisiin seuraavat maat, nimittäin Belgia, Tanska, Suomi, Saksa, Ranska, Unkari, Italia, Espanja, Venäjä, Turkki, Tšekkoslovakia ja Puola. Konferenssin presidiumi oli tätä ehdotusta suunnitellut mahdollisimman tasapuolisesti ottamalla huomioon kaikki tällaisissa tapauksissa tavannukaiset näkökohdat. Siten, kun valiokunnan puheenjohtajaksi olisi joka tapauksessa tullut konferenssin varapuheenjohtaja ministeri Politis, (Kreikka) olisi Etelä-Europaa ollut edustamassa 3 maata, Länsi-Europaa 2 maata, Pohjois-Europaa 2 maata, Keski-Europaa 4 maata, ja Venäjä sekä Turkki olisivat edustaneet niitä molempia maita, jotka samalla kertaa kuuluvat sekä Euroopan että Aasiaan. Mutta kun keskustelu alkoi asiasta, ilmoitti Italia heti kieltäytyvänsä rupeamasta valiokunnan jäseneksi, sen jälkeen teki Venäjä samanlaisen ilmoituksen perustellen sitä sillä, että se on vain osittain eurolainen maa. Sitten tuli Saksan vuoro peräytyä jäsenyydestä suostumalla olemaan valiokunnassa läsnä ainoastaan huomioitsijana. Ja kun vihdoin Unkarikin asettui poikkipäin luvaten ottaa osaa valiokunnan töihin sekin vain huomioitsijana, ymmärsi konferenssi, että kysymyksessä oli tarkoitus tappaa asia aivan alkuunsa. Ilman Italian ja Saksan myötävaikutusta on mahdoton ajatella minkäänlaista sellaista Euroopan valtioiden keskinäistä järjestäytymistä rauhan turvaamiseksi kuin kaikki Kansainliiton jäsenvaltiot v. 1928 Yleiskokouksessa olivat ilmoittaneet pitävänsä suotavimpana päämääränä. Merkillisyyksiin kuuluu vielä, että Briandin tehdessä tunnetun aloitteensa Euroopan valtioiden poliittiseksi ja taloudelliseksi järjestäytymiseksi nykyistä kiinteämpään yhteistoimintaan ei näitä epäilyksen ääniä kuulunut, vaan edelleen elettiin tuon v. 1928 päätöksen optimistisessä hengessä. Oli siis itsestään selvää, että Italialla, Saksalla ja Venäjällä oli jälleen yhteinen tarkoitusperä konferenssin tänäkin pyrkimyksen kaatamisen yrityksessä.

Tilanteen pelasti ainakin näennäisesti Ranska ehdoittamalla, että valiokunnan asettaminen lykättäisiin hieman tuonemmaksi, jotta sen käsiteltäväksi voitaisiin lykätä kaikki turvallisuusprobleemien ja koskevat ehdotukset.

Jos tätä taustaa vastaan katsotaan konferenssin töiden tuloksia tämän kuun puoliväliin mennessä, nähdään heti, että lukuunottamatta n.s. teknillisten valiokuntien pitkäveteisiä päivittäisiä erikoiskeskusteluja ei konferenssi ollut päässyt tärkeimmistä kysymyksistä oikeastaan askeltakaan eteenpäin. Samaan aikaan oli koko poliittinen ilmapiiri myrkyttynyt hitleriläisten valtaantuloon ja suurisuuntaisten ulkopoliittisten vaatimusten kautta, mihin lisäksi vielä oli tullut Italian aseiden kuljetus Itävaltaan ja Unkariin. Jos siis Ramsay MacDonaldis oli lainkaan mieli äkkiä saada koko tilanne sekä konferenssissa että Euroopassa yleensä perusteellisesti parannetuksi, ei hänellä ollut muuta mahdollisuutta kuin pitää konferenssille tuo suuri poliittinen varoitus- ja kehoituspuheensa, sekä samalla koettaa siirtää syrjään kaikki konferenssissa kareiksi nousseet kysymykset esittämällä konferenssille kokonaan uusi yhtenäinen ehdotus varustusten supistamissopimukseksi.

Ettei tällaisen ehdotuksen tekeminen oli sitäkin rohkeampi teko, kun brittiläiseltä valtuuskunnalta oli puuttunut aika yksityiskohtaiseen harkintaan, sen MacDonald myönsi itsekin tunnustaan, kuten sanottu, ettei hän odottanut ainoakaan maan sellaiseen tulevan hyväksymään hänen ehdotustaan.

Luonnollisesti tila ei salli minun kosketella tämän englantilaisen ehdotuksen yksityiskohtia. Tyydyn senvuoksi vain seuraaviin yleisiin huomautuksiin.

Mitä ensimmäiseen osaan tulee, koskee se määräyksiä turvallisuuden lisäämiseksi. Sopimus on tarkoitettu koskemaan kaikkia Pariisin-paktin jäsenvaltioita ja sen mukaisesti määrätään tässä sopimuksessa että jokainen sota "entreprise en violation de ce Pacte, intéresse toutes les Hautes Parties contractantes et sera considérée comme une violation des obligations assumées envers chacune d'elles."

Milloin esiintyy Pariisin paktia vastaan sen rikkominen tai rikkomisen uhka, on jäsenvaltioiden viiden maan pyynnöstä, niiden joukossa tulee olla ainakin yksi suurvalta, heti kokoonmittava konferenssiin joko Genevessä taikka muualla. Konferenssissa tehtävät päätökset on kaikkien suurvaltain, nim. Yhdysvaltain, Englannin, Ranskan, Saksan, Italian, Japanin ja Venäjän hyväksyttävä yksimielisesti, sekä lisäksi on muiden konferenssiin osaaottavien maiden enemmistön asetettava samalla kannalle. Konferenssin tarkoituksena on päättää kuka tai kutka riitapuolista on katsottava vastuunalaiseksi (responsables) loukkauksesta tai loukkauksen uhkasta Pariisin Paktia vastaan jotapaitsi, milloin on kysymys vasta loukkauksen uhkasta, on päätettävä erikseen miten olisi meneteltävä uhan poistamiseksi.

Lopuksi ehdotetaan 6:nnessä artiklassa: "Les accords régionaux spéciaux conclus par certaines des Hautes Parties contractantes, en vue d'échanger des renseignements destinés à faciliter les décisions qui doivent être formulées en vertu de l'article 5 et de coordonner les mesures qui doivent être prises par lesdites parties à la suite de ces décisions, figurent aux annexes X et Y."

Ranskan ehdotus viime marraskuun 14 p:ltä sisälsi ensimmäisessä luvussaan suurin piirtein katsoen samat periaatteet, mutta siinä mentiin vielä tuntuvasti pitemmälle, nim. suoranaisesti sanktioihin samaan suuntaan kuin sisältyy Kansainliiton Peruskirjaan. Tosin on nyt konferenssin piireissä oltu sangen tyytyväisiä sen johdosta, että Englanti tässä ehdotuksessaan ensi kerran koettaa korjata Parisin Paktin suurinta heikkoutta, kun siihen ei sisälly mitään määräyksiä sanktioista. Mutta aivan yleisesti katsotaan, että Englannin ehdotus olisi kehitettävä tältä osaltaan ainakin yhtä pitkälle kuin Peruskirjan määräykset vanhastaan sisältävät, muuten voi syntyä sodanuhkan, tai ilmeisen sodan sattuessa vaikeita ristiriitoja Parisin paktin ja Peruskirjan soveltamisesta.

Toinen suuri heikkous Englannin ehdotuksessa, nimittäin suurvaltain aseman tehostaminen päätösten tekemisessä, johtuu Ramsay MacDonaldin tunnetusta halusta ottaa Kansainliitolta tai yleensä pieniltä mailta ratkaisuvälit pois. Kun vielä Kansainliiton Neuvostossa viiden suurvallan vastapainona on yhdeksän pientä maata, tulisi Englannin nykyisen ehdotuksen mukaan suurvalloille täydellinen ratkaisuvälit, joten esim. Venäjänkin eriyvä kanta riittäisi paralysoimaan koko konferenssin toiminnan. Voidaan pitää aivan varmana, että tästäkin Englannin ehdotuksen kohdasta tullaan väittelemään sangen ankarasti.

Mitä vihdoin tulee Englannin ehdotuksen 6:een artiklaan, mainitaan siinä liitteinä X ja Y luettelot erikoisista paikallisista sopimuksista, mutta näitä luetteloita ei Englanti vielä ole lainkaan valmistanut ja siten on mahdoton tietää mitä paikallisia sopimuksia Englanti on ajatellut otettavaksi huomioon. Kun on kysytty tulisiko näihin luetteloihin sisällyttää Englannin ehdotus viime helmikuun 14 p:ltä, että Euroopan maat sitoutuisivat juhlallisesti keskenään olemaan käyttämättä sotaa keskinäisten riitaisuksiensa ratkaisukeinona, on Englannin taholta annettu kieltävä vastaus, sillä Englanti haluaisi tämän sitoumuksen itsenäiseksi asiakirjaksi eikä elimelliseksi osaksi varustusten supistamissopimusta. Mutta on varmaa, että konferenssissa ei tulla tällaista menettelyä hyväksymään, vaan tahdotaan tämä julistus sisällyttää juuri tähän osaan Englannin ehdotusta.

Lyhyesti sanoen siis Englannin ehdotuksen koko ensimmäinen osa, joka koskee turvallisuustakeita, tulee toisten maiden taholta saamaan osakseen sangen ankaraa arvostelua ja Genevessä pidetäänkin hyvin luultavana, että Englannin täytyy tehdä tuntuvia myönnytyksiä tämän sen ehdotuksen osan perusteelliseksi täydentämiseksi.

Englannin ehdotuksen toinen osa sisältää määräyksiä varustusten supistamisesta. Tämän osan valmistamisessa Englanti on käyttänyt hyväkseen osittain Hooverin ehdotusta, osittain Ranskan ehdotusta. Mutta kun Hooverin ja Ranskan ehdotukset jättivät konferenssin harkittavaksi mitkä vahvuudet määrättäisiin kunkin maan "effektifseille", on Englanti mennyt askeleen pitemmälle ehtoittamalla kullekin maalle, jonka armeijan miesluku olisi oleva suurempi kuin 50'600 miestä, tarkalleen määrättyt luvut. Siten Venäjä saisi pitää 500'000 miestä, Saksa, Ranska, Italia, ja Puola 200'000 miestä minkä lisäksi Ranskalle tulisi siirtomajoukkoja 200'000 miestä ja Italialle 50'000 miestä. Kaikki ne maat, joiden miesvahvuus ei ylittäisi 50000 miestä, saisivat itse määrätä vahvuutensa.

Tässä Englannin ehdotuksessa herättää luonnollisesti eniten huomiota Venäjän, Saksan, Ranskan ja Italian armeijain kohtalo. Varustusten supistamiskonferenssille Venäjä oli aivan toisissaan ilmoittanut armeijansa vahvuudeksi vain 562'000 miestä, joten Englannin ehdotuksen mukaan sitä ei nyt tultaisikaan supistamaan kuin noin 10 %:lla. Mutta kaikki tietävät, että jos Venäjä hyväksyisi Englannin ehdotuksen, todellinen supistus tulisi huomattavasti paljon suuremmaksi.

Saksalle Englannin ehdotus tietää Reichswehrin poistamista ja asevelvollisuusarmeijan perustamista, joka tulisi vahvuudeltaan yhtä suureksi kuin Puolan ja Ranskan armeijat. Teoreettisesti katsoen tämän pitäisi tyydyttää Saksaa, mutta tosiasiaan, että Saksan samalla täytyisi tuntuvasti supistaa aseistettuja poliisivoimiaan ja kokonaan poistaa aseistetut poliittiset järjestönsä.

Ranskalle maa-armeijan vähentäminen 200'000:een mieheen olisi samaten sängen radikaalinen toimenpide, mutta sen sisältämä vaaraa ilmeisesti pienentäisi pikku-ententen suhteellisen suuri maavoima, nim. Tšekkoslovakian ja Jugoslavian

100'000 miestä kummallakin, sekä Rumanian 150'000 miestä.

Italian tulisi tämän ehdotuksen mukaan samaten pienentää armeijaansa ainakin 50'000:lla miehellä ja poistaa fascisti-armeijansa.

Jos nyt lasketaan, että Venäjän tarvitsee pitää Itä-Aasiassa tuntuvia voimia, että sisäisen rauhan ylläpitämiseen tarvitaan samaten melkoisia voimia, jäisi sillä läntiselle rajalleen huomattavasti paljon vähemmän sotajoukkoja kuin mitä sillä näillä alueilla on tätä nykyä. Ranskan ja Italian sota-voimat tulisivat yhtä suuriksi Euroopassa. Saksan 200'000 miestä vastassa olisi yhtä suuri puolalainen armeija, 100'000 miestä Tsekkoslovakiassa ja 60'000 miestä Belgiassa, minkä lisäksi pikku-ententella vielä olisi käytettävänä 250'000 miestä Rumaniasa ja Jugoslaviassa ylläpitämässä tasapainoa Bulgariaa, Unkaria ja Itävallaa vastaan, joille tulisi Englannin ehdotuksen mukaan yhteensä korkeintaan 170'000 miestä, nim. Bulgarialle ja Unkarille 60'000 miestä kummallekin ja Itävallalle korkeintaan 50'000 miestä.

Kuten näistä laskelmista näkyy, on Englanti siis lähtenyt siitä näkökohdasta, että joskin Ranskalta olisi vähennettävä maavoimia, on korvausta annettava Ranskan poliittisten ystäväiden säilyttämisen kautta suhteellisen suurina sotilaallisina tekijöinä. Edelleen saisi Ranska hyväksyä sen, että Reichswehrin ja Saksan poliittisten puoluearmeijain tilalle tulisi saman suuruisen asevelvollisuusarmeija kuin Ranskalla ja Puolalla tulisi olemaan. Englannilla siis on aivan selvästi ollut tarkoitusperänä säilyttää Europan mantereen nykyiset sotilaalliset voima-suhteet jokseenkin entisellään, vaikka ensi katseelta saattaakin tuntua siltä kuin Englannin ehdotus maavoimien vähentämisestä kohtaisi suhteellisen epätasaisesti eri maita.

Edelleen Englanti on tahtonut riistää armeijoilta offensiivisen luonteen yhtymällä Ranskan ehdotukseen palvelusajan yhtäläistytymisestä mahdollisimman lyhyeksi, nim. kahdeksaksi kuukaudeksi, jolloin kuitenkin poikkeustapauksissa voitaisiin hyväksyä 12 kuukauden palvelusaika.

Tämä tietäisi ennen kaikkea Venäjän suhteen radikaalista muutosta ja sen vuoksi Genevessä odotetaankin mitä suurimmalla jännityksellä Venäjän kannanilmaisua.

Mitä tykistöön tulee, ehdoittaa Englanti, ettei tämän jälkeen mikään maa saisi hankkia 165:ä m. m. järeämpää tykistöä, mutta kukin maa saisi toistaiseksi pitää kaiken tykistönsä, joka ei ole 155:ttä m. m. suurempaa Rannikkopuolustuksessa saataisiinkin kuitenkin edelleen säilyttää kaikkein suurimmatkin kaliiberit, nim. aina 406:een m. m. saakka.

Kaikkein pahimmin kohtaa tämä englantilainen ehdotus Ranskaa, jolla tunnetusti on kaikkein voimakkain suuren kaliiberin tykistö. Mutta Englanti vaatii Ranskalta tätä uhrausta, koska muutoin on tarjolla vaara, että Saksakin vaatii itselleen oikeutta hankkia suhteellisesti yhtä vahvaa tykistöä kuin Ranskalla on.

Mitä merivarustuksiin tulee, ei Englannin ehdotus suurin piirtein katsoen sisällä muuta kuin 2 tärkeää periaatetta, nim. Ranskan ja Italian on yhdyttävä Lontoon-sopimukseen ja muiden maiden, jotka eivät kuulu tähän sopimukseen, on säilytettävä status quo'nsa v.1936 loppuun saakka. Detaljeihin ei tässä ole syytä mennä. Kuten tietty, tulee Lontoon-sopimus huhtikuun 22 p:ltä 1930 uudistettavaksi ja tarkistettavaksi v.1936 loppuun mennessä.

Sitävastoin ovat Englannin ehdotukset ilmailuvoimien rajoittamisesta paljokaan kiintoisammat. Englannin itsensä, Yhdysvaltain, Ranskan, Italian, Japanin ja Venäjän tulisi supistaa ilmailuvoimiansa 500:aan koneeseen, Espanja, Puola ja Tšekkoslovakia sekä Jugoslavia saisivat pitää 200 konetta, Hollanti ja Rumania 150 konetta kumpikin. Kuriosumina on syytä lisätä, että kun Ruotsi ja Norja saisivat säilyttää 75 konetta, Latvia, Liettua ja Tanska, sekä kaiken lisäksi vielä Virokin 50 konetta, ehdotetaan Suomelle ja Portugalille ainoastaan 25 konetta.

Tämä Suomen lentovoimien radikaalinen supistaminen on herättänyt konferenssissa yleistä naurua. Ramsay MacDonald on minulle avoimesti myöntänyt, että tässä on tapahtunut liiallisen kiireen vuoksi täydellinen erehdys. Mainitsen tämän paremminkin todistukseksi siitä, että englantilaiset itsekin ovat valmiit tunnustamaan, ettei heillä ole ollut aikaa harkita suuren ehdotuksensa yksityiskohtia.

Erittäin suurella mielihyvällä on konferenssissa tervehditty Englannin ehdotusta pysyvän varustusten supistamiskomissionin perustamisesta toisaalta valmistamaan nyt ehdotetun sopimuksen täydentämistä viiden vuoden kuluttua ja toisaalta huolehtimaan sopimuksen todellisesta noudattamisesta, jolloin komissioni voi panna toimeen tutkimuksia ja tarkastuksia milloin on syytä epäillä, että joku maa koettaa salaa varustautua. Tähän saakka Englanti on aina vastustanut tällaista kansainvälistä kontrollia ja senvuoksi tässä kohdassa Englannin nyt tekemä myönnytys on ollut sitäkin ilahduttavampi.

Ramsay MacDonald ja Sir John Simon matkustivat täältä heti seuraavana, eli t.k. 17 p:nä Roomaan neuvotellakseen Mussolinin kanssa yhteisistä toimenpiteistä, jotka voisivat olla omansa edistämään parempien suhteiden aikaansaamista Euroopan maiden kesken, jotta sitä tietä luotaisiin mahdollisimman hyvät edellytykset varustusten supistamiskonferenssin lopulliselle onnistumiselle tämän Englannin ehdotuksen pohjalla.

En tahdo salata, etteikö konferenssissa yleensä vallinnut jonkinlainen epäusko tämän Rooman matkan pikaisen onnistumisen suhteen. Italia ja Saksa ovat kerta kaikkiaan saaneet päähänsä, että niiden on puristettava juuri tällä hetkellä ennen varustusten supistamiskonferenssin päättymistä itselleen mahdollisimman suuria poliittisia etuja toisten maiden kustannuksella. Senvuoksi Genevessä odotetaan, että MacDonaldin ja Sir John Simonin vierailu Roomassa tulee olemaan vain alkuna sangen pitkälliselle neuvottelulle suurvaltain kesken.

ja vasta sen jälkeen voi syntyä, jos yleensä lainkaan syntyy, tarpeeksi suopea atmosfääri varustusten supistamiskonferenssin onnistumiselle. Muutaman päivän kuluttua saadaan jo nähdä missä olosuhteissa Englannin ehdotuksen käsittely konferenssissa voi alkaa.

Genevessä, 20 p:nä maaliskuuta 1933.

Rudolf Haug

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: ..... 5.

OSASTO: ..... 631.

ASIA: .....

Genèvessä olevan lähetystön rap. n:o 13.

Ministeri Holsti.

29/3-33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

N:o 372.

29 p:nä maaliskuuta 1933.

Herra Ulkoasiainministeri,

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
16	292 Sal 33
5/4-33	10 -
5	031.

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o 13,
joka sisältää:

Kysymys rauhansopimusten tarkistamisesta. siv.1-12.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Ruudolf Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri,

Antti Hackzell,

Helsinki.

GENEVESSÄ OLEVAN SUOMEN LÄHETYSTÖN

RAPORTTI n:o 13.

Genevessä, 29 p:nä maaliskuuta 1933.

ULKOASIAMINISTERIÖ		
N:o 16 292 Sald. 1933		
5/4-33	70 -	L.M. -
5.	831.	

Asia: Kysymys rauhansopimusten tarkistamisesta.

Viikko takaperin lähetin Ministeriölle verrattain yksityiskohtaisen selostuksen Ramsay MacDonaldin käynnistä Genevessä, jolloin hän esitti varustusten supistamiskonferenssille uuden täydellisen ehdotuksen sopimukseksi varustusten supistamisesta ja lisäksi vielä kehoittamalla kehoitti konferenssia pyrkimään pikaisiin käytännöllisiin tuloksiin, koska muussa tapauksessa Eurooppaa saattoi uhata todellinen sodanvaara. Raportin lopussa huomautin miten Genevessä yleensä asetuttiin verrattain epäileväälle kannalle Ramsay MacDonaldin matkan suhteen Roomaan, missä ilmeisesti oli tarkoituksena etsiä yhteistä pohjaa Englannin ja Italian esiintymiselle ranskalais-saksalaisten riitaisuuksien sovitelulle. Huonoja edellytyksiä katsottiin Genevessä joka tapauksessa olevan sille Ramsay MacDonaldin todennäköiselle odotukselle, että hänen onnistuisi Mussolinin kanssa verrattain äkkiä löytää ratkaisu näille erittäin arkaluontoisille problemeille. Pessimistit ovat nyt osoittautuneet olleen oikeassa, sillä toissapäivänä t.k. 27 p:nä varustusten supistamiskonferenssin n.s. Commission générale lähti kokonaiseksi kuukaudeksi lomalle, kun ei ollut ilmestynyt mitään edellytyksiä vakavassa mielessä aloittaa Englannin esittämän sopimusluonnoksen lopullista tutkimista.

Genevessä on kierrellyt sängen monta eri selitystä Ramsay MacDonaldin ja Mussolinin välillä käytyjen neuvottelujen tuloksista. Ensimmäiset niistä tiesivät vakuuttaa, että molemmat valtiomiehet olivat päässeet täyteen yksimielisyyteen melkoisista

Jakelu: Tavallinen.

rajojen korjauksista Saksan ja sen entisten liittolaisten hyväksi Euroopassa, jotapaitsi Saksan ja Italian tuli saada Englannilta ja Ranskalta hyvitystä myöskin siirtomaiden ja mandaattien uuden järjestelyn alalla. Mutta heti alkoi tulla "oikaisuja", joissa peruutettiin milloin mihinkin mittaan saakka näitä vakuutuksia, mutta mitään positiivista selitystä ei annettu Rooman-neuvottelujen todellisista tuloksista.

Tilanteen tuntemus hämmentyi vieläkin pahemmin tietojen alkaessa vuotaa Parisista siellä Ramsay MacDonaldin jatkamista neuvotteluista Ranskan hallituksen kanssa ennen paluutansa takaisin Lontooseen. Asemaa pidettiin jo niin lopullisen epävarmana, että torstaiksi t.k. 23 p:ksi määrätty istunto, jolloin oli alettava Englannin ehdotuksen käsittely, ilmoitettiin lykättyksi seuraavaksi päiväksi, jolloin yksinkertaisesti todettaisiin, ettei ollut edellytyksiä lainkaan olemassa ehdotuksen käsittelylle, vaan konferenssi päättäisi lähteä lomalle kuukauden ajaksi, jotta sillävälän suurvallat saisivat selvittää vyyhteänsä. Mutta yöllä t.k. 24 päivää vastaan soitettiinkin Lontoosta Englannin valtuuskunnalle, että Ramsay MacDonald oli saanut alahoneessa sangen epäedullisen vastaanoton Geneven- ja Rooman-matkainsa johdosta ja että siis olisi aseman ulkonaisen kuoren pelastamiseksi olisi välttämätöntä koettaa ~~jak~~ aloittaa edes jollakin tavalla Englannin ehdotuksen käsittelyä Genevessä.

Kun siis konferenssi kokoontui, tapahtui se täydellinen yllätys, ettei Englannin valtuuskunta ehdottanutkaan lykkäytystä niinkuin oli ilmoitettu tarkoituksena olevan. Hämmästys oli niin suuri, ettei mikään muukaan valtuuskunta ottanut vastuulleen lykkäyksen pyytämistä. Loppujen lopuksi presidentti Hendersonin ei auttamut muu kuin ilmoittaa kutsuvansa konferenssin koolle seuraavaksi päiväksi aloittamaan Englannin ehdotuksen yleiskäsittelyn. Valtuuskunnat saivat siis ryhtyä purka-

maan matkatavaroitaan ja peruuttamaan pilettejensä.

Vaivoin saatiin sitten yleiskeskustelu jatketuksi kolmen päivän aikana, minkä jälkeen Sir John Simon teki yhteenvedon keskustelun kulusta. Sitten konferenssi päätti lopultakin lähteä lomalle ja lykätä Englannin ehdotuksen yksityiskohtaisen käsittelyn kuukaudeksi eteenpäin. Sen paremmalla tavalla ei siis Ramsay MacDonaldin ollut onnistunut Roomassa antaa uutta vauhtia tämän konferenssin toiminnalle.

On tarpeetonta koettaa yksityiskohtaisesti tarkastaa Rooman neuvottelujen tarkoitusperää ja tuloksia, riittää jos tässä keskitetään huomio itse siihen ydinajatukseseen, jonka Ramsay MacDonald t.k. 23 p:nä esitti alahuoneelle.

Sen mukaan siis Mussolini on hänelle Roomassa ilmoittanut katsovansa nykyisen tilanteen Euroopassa siihen määrin kriittiseksi, että on välttämätöntä keskittää Italian, Englannin, Ranskan ja Saksan käsiin pahimpien poliittisten riitakysymysten ratkaiseminen yhteisymmärryksessä toisten riitaan osallistuneiden maiden kanssa. Näin on koetettava saada ainakin kymmeneksi vuodeksi eteenpäin rauha turvatuksi Euroopassa. Käytännöllisesti katsottuna näillä riidanratkaisuilla tarkoitetaan rauhansopimusten niiden määräysten tarkistamista, jotka koskevat alueellisia kysymyksiä.

Genevessä voidaan katsoa näinä päivinä esiintyneen kolme ^upääsuntaa Mussolinin ja Ramsay MacDonaldin luonnehtiman ohjelman arvostelussa.

Selvään vähemmistöön ovat jääneet ne, jotka ovat suhteellisen suurella tyytyväisyydellä tervehtineet rauhansopimusten tarkistamista k.o. suhteessa. Heidän mielestään olisi, ennen kuin varustusten supistamiskonferenssin työt päättyvät, saatava ratkaisuksi Saksan ja sen entisten liittolaisten hyväksi erinäisiä rajojen tarkistuksia, jotta sen kautta poistettaisiin pahin este varustusten supistamiskonferenssin onnistumiselta. Jos, niin sanotaan, varsinkin Saksa ja Unkari saisivat rauhanomaisin keinoin tällaista alueellista hyvitystä, silloin luotaisiin Eurooppaan ylei-

nen rauhan tunne ja sillä. poistettaisiin mahdollisuus tuonempana käyttää sotilaallisia keinoja rajariitaisuuksien selvittämiseksi.

Aivan päinvastaiselle kannalle asettunut mielipide on lähtenyt siitä, että jos varustusten supistamiskonferenssin onnistuminen tehdään riippuvaksi näiden revisionististen pyrkimysten tyydyttämisestä, tarvitaan vuosia ennenkuin konferenssi pääsee lopettamaan työnsä. Silävälän mitä todennäköisimmästi tulevat Europan tärkeimmät maat uudelleen suunnattomasti lisäämään varustuksiaan saadaksensa rajariitaisuuksien lopullisen ratkaisun hetkellä tahonsa toteutetuksi viime tingassa vaikka sotillallisilla voimakeinoilla. Tässä kokonaan myrkytetyssä ilmapiirissä on enää mahdoton ajatella maailman taloudellisen konferenssin onnistumista ja niin syötään koko Europan nykyistä vielä kurjempaan taloudelliseen hätään ja lisätään siten kommunismin vaaraa kaikissa maissa. Näinollen olisi ensin saatava varustusten supistamiskonferenssi johtamaan positiivisiin tuloksiin jo ensi kesään mennessä, jotta vuoden jälkimmäisellä puoliskolla taloudellinen konferenssi voisi kokoontua verrattain edullisissa olosuhteissa. Vasta kun nämä kaksi taloudellisessa ja finanssisuhteessa koko maailmaa koskevaa konferenssia on näin turvattu tuloksiltaan, on aika puhua niin suhteellisen vähäpätöisistä kysymyksistä kuin erinäisten rajasuhteiden korjauksista Europan.

Kolmas arvostelusuunta kulkee näiden molempien äärimmäisyyksien välistä keskitietä, mutta ei hyväksy sekään Mussolinin ja MacDonaldirin ajatusta, että Europan neljä suurvaltaa ottaisi varsinaisen vallan käsiinsä rauhansopimusten tarkistamiseksi. Jos kerran, niin huomautetaan, suurvalloille annetaan tällainen tosiasiallinen määräämisvalta, silloin syrjäytetään Kansainliiton luonnollinen välittäjätehtävä sillä tavalla kuin Peruskirjan 19:s artikla määrää. Jos siis tahdotaan nyt kesken kaiken ja mahdollisimman epäedullisena ajankohtana ottaa rauhansopimuksen tarkistaminen päiväjärjestykseen, täytyy sen tapahtua Kansainliiton

Peruskirjan edellyttämällä tavalla. Mussolini ja Hitler eivät suinkaan ole Kansainliiton ystäviä eikä MacDonaldkaan ole johdonmukaisesti koettanut pitää Kansainliiton käytännöllistä arvovaltaa korkealla, vaikka hänen hallituksensa on tuontuostakin vakuuttanut pitävänsä Kansainliittoa kaiken ulkopoliittikkansa luonnollisena lähtökohtana. Joskin siis on luonnollista, että suurvallat valmistavat asianosaisten pienten maiden kanssa tavallista diplomaattista tietä rauhansopimuksen k.o. kohtien tarkistamista, on välttämätöntä, että kaikki päätökset tehdään Kansainliiton omassa piirissä eikä Liiton ulkopuolella joissakin diplomaattisissa neuvotteluissa.

On tarpeetonta lisätä, että juuri tämä toiseksi ja kolmanneksi esittämäni kanta määräsi viime viikolla varustusten su-pistamiskonferenssin käsityksen, ettei ollut mitään pohjaa enää olemassa Englannin ehdotuksen tarkistamiselle. Kun kuitenkin Mac-Donald katsoi tarvitsevansa konferenssilta jotain ulkonaista hyvi-tystä, koetettiin, kuten sanottu, jatkaa keskusteluja kolme päivää, mutta sitten konferenssin joka tapauksessa oli pakko lähteä lo-malle odottamaan tuloksia suurvaltain välisistä neuvotteluista Rooman keskustelujen jatkona.

Jos koko tästä tilanteesta tahtoo tehdä joitakin psykolo-gisia havaintoja, luulisin asiallisesti oikeimmiksi seuraavia: Tahdon alottaa Englannista, jonka pääministeri on koettanut jälleen kohottaa Europan kohtaloiden varsinaisimmaksi johta-jaksi. Jos Churchill t.k. 23 p:nä olisi puheessaan MacDonaldia vastaan esiintynyt vähemmän personaallisen pettyneisyytensä val-lissa ja olisi antanut asiain itsensä puhua pääministeriä vas-taan, olisi Englannin nykyisen hallituksen asema voinut käydä hyvinkin uhatuksi. Miten oikein huomauttikaan eversti Wedgwood Ramsay MacDonaldia vastaan, että vielä äskettäin Englannin ylei-nen mielipide oli selvästi saksalais-ystävällinen, mutta viimeis-ten päivien aikana "a pro German England had become a pro-French England" ja tätä selitystä alahuone tervehti vilkkain suosionsoituksin. Täällä Genevessä olevilta lukuisilta englantilaisilta sanomalehtimiehiltä olen kuullut aivan samanlaisia

selityksiä: Englanti on täydellisesti pettynyt Saksan suhteen, sillä mitkään sille tehdyt myönnytykset eivät ole johtaneet odotettuihin tuloksiin, vaan on tällä hetkellä Hitlerin johtama Saksa paljokaan vaarallisempi maailman rauhan säilymiselle kuin aikoinaan keisari Wilhelm II:n imperialistinen ja militaristinen Saksa. Kuvaavaa myös on, että Churchillin tavoin kenraali Spears, vanhoillinen parlamentin jäsen hänkin, lausunnossaan tehosti pääministeriä vastaan Ranskan turvallisuuskannan oikeutusta.

On tietysti turha uskoa, että tämä nopea kannanmuutos Englannissa Ranskan hyväksi olisi johtunut jostain vanhan ystävyden äkillisestä heräämisestä uudelleen. Tosi asia on, että Englannissa aivan kylmästi laskemalla havaitaan nyt joudutun aivan saman probleemin eteen kuin tämän vuosisadan alussa: haluaako Englanti, että Euroopan mantereella koettaa esiintyä poliittisena määrääjänä valloitushenkinen Saksa? Koska vastauksen täytyy olla ehdottomasti kielteisen, joudutaan pakostakin tässä Ranskan kanssa jälleen samaan rintamaan. Senvuoksi puoluekannasta riippumatta ovat Englannin yleisen mielipiteen johtajat nyt ilmeisesti sangen arvostelevalla kannalla MacDonaldin yritystä kohtaan Mussolinin kanssa vaatia rauhansopimusten pikaista tarkistamista. Jos kuitenkin MacDonaldin onnistuu päästä tällä alalla eteenpäin, tahdotaan hänen antaa yrittää, muuten täytyy Englannin tehdä koko tässä manner-europlaisessa politiikassaan täyskäännös.

Mussolinin nykyisten tarkoitusperien ymmärtämiseksi täytyy mennä ajassa muutama vuosi taaksepäin, eli vuosiin, jolloin hän piti noita kuuluisia puheitaan koko maailmalle Italian suurista sotilaallisista tarkoitusperistä ja jolloin myös Italian valtuuskunta varustusten supistamiskomissionissa aina johdonmukaisesti esiintyi mahdollisimman lievästi varustusten vähentämisen puolesta. Mutta heti kun budgettivajaukset alkoivat ilmes- tyä eikä mitään ulkomaalaisia lainoja ollut mahdollista saada,

talttui Mussolinin sotainen into, kunnes nyt varustusten supistamiskonferenssissa Italia yksissä neuvoin Saksan ja Neuvostovenäjän kanssa on yrittänyt esiintyä militarismien suurimpana vihollisena ja varustusten supistamisen innokkaimpana vaatijana: ei ole enää varoja varustuskilpailuun Ranskan kanssa.

Kun sitten viime kesänä Saksa alkoi konferenssissa vaatia Gleichberechtigurgia ja rauhansopimusten tarkistamista, kallistui Italia tässäkin kokonaan sen puolelle. Vihdoin Hitlerin pääsy valtaan antoi Mussolinille lopullisen rohkeuden yrittää esiintyä Europan kohtaloiden järjestäjänä ja niin syntyi ajatus MacDonaldin ja hänen välisistä neuvotteluista varustusten supistamiskonferenssin pelastamiseksi Englannin ehdotuksen pohjalta.

Kieltämättä oli sangen viisaasti laskettu, että demokraattisen Englannin olisi paljon vaikeampaa taivutella hitleriläistä Saksaa kohtuullisuuteen kuin mitä fascistisen Italian oli mahdollista. Saattamalla Mussolinin johdolla yhteiseen rintamaan Englannin, Italian ja Saksan tulisi ehkä suhteellisen helpoksi pakottaa Ranska ensinnäkin supistamaan varustuksensa perusteellisemmin kuin mitä se tähän saakka on halunnut tehdä ja toiseksi suostumaan sen liittolaisten, Puolan ja pikku-ententen, pakottamiseen rauhansopimusten korjaamiseen Saksan ja sen entisten liittolaisten hyväksi. Kaiken tämän tapahduttua olisi Mussolini kohottanut oman ja Italian maineen mahdollisimman korkealle Europan kohtaloiden mestarina.

Mitä Saksaan tulee, on itsestään selvää, että se oli antanut Mussolinin ohjelmalle siunauksensa ennenkuin MacDonald siitä oli päässyt tietoiseksi. Jos kerran varustusten supistamiskonferenssi pääsisi positiivisiin tuloksiin jättämällä Saksan sotilaallisesti suhteellisen heikoksi, kävisi Saksan tuonnempana erinomaisen vaikeaksi vaatia rauhansopimusten tarkistamista. Sen vuoksi Saksa on viime kesästä saakka aivan määrätietoisesti

koettanut jarruttaa varustusten supistamiskonferenssin kulkua aina koettamalla estää niiden kysymysten käsittelyä, jotka koskevat turvallisuustakeita, tai aseistettuja poliisivoimia, tai puoluearmeijoja ja vaatimalla etusijassa niiden kysymysten poittamista, jotka koskevat Saksalta kiellettyjen aselajien y.m.s. poistamista muiltakin mailta. Tässä taktikoimisessa Saksa on aina saanut Italian varman kannatuksen ja siten ne molemmat ovat konferenssin yleisen käsityksen mukaan eniten vastuussa konferenssin töiden hitaasta edistymisestä. Jos nyt vielä konferenssi joutuu odottelemaan rauhansopimusten tarkistustakin, pidetään todennäköisenä, ettei positiivisiin tuloksiin päästä edes tämän Englannin uuden ehdotuksen pohjalla.

On itsestään selvää, että Ranskan asema on aivan ainutlaatuisen kiusallinen.

Kun noin kuukausi sitten Genevessä alkoi liikkua huhuja Europan pikaisesta syöksymisestä uuteen sotaan, esitettiin tämän käsityksen tueksi montakin väitettä. Esim. Saksan ja sen entisten liittolaisten taholta viitattiin luottamuksellisessa keskustelussa konferenssin jäsenten välillä Ranskan yleisesikunnan muka esittämään vaatimukseen, että Ranskan oli miehittävä kaikki ne Rheinin länsipuolen alueet, jotka vielä tuonnottain olivat olleet ranskalaisten joukkojen hallussa ja joissa niiden olisi Versaillesin rauhansopimuksen mukaan tullut pysyä aina vuoteen 1935 saakka. Samaten katsottiin pikku-ententen ja Puolan uusimpien toimenpiteiden selvästi tarkoittavan turvautumista sotilaallisiin voimakeinoihin. Kaikkien näiden Ranskan ja sen liittolaisten sotilaallisten edesottamisien tarkoitusperänä piti olla, niin väitettiin, käyttää nopeasti hyväksi näiden maiden tavattoman suurta sotilaallista ylivoimaa tarkoituksella pakoittaa Saksa ja sen entiset liittolaiset suostumaan ehkä kuinkakin pitkäksi ajaksi eteenpäin status quo'n säilyttämiseen Euroopassa.

Toisaalta taas väitettiin, että Saksassa tapahtuu parhailaan Stahlhelm'in ja Hitlerin armeijan nopea aseistautuminen, että Italia työntää yhtä mittaa kaikenlaisia sotatarpeita aina myrkyllisiä kaasuja myöten Itävaltaan ja Unkariin ja että Englanti on enemmän kiinnostunut tilanteesta Yhdysvalloissa ja Itä-Aasiassa kuin Europan mantereella. Voidaan siis muka jo ehkä aivan lähiaikoina alkaa kuulla Saksasta vieläkin villimpiä sotaisia puheita kun tähän saakka ja seurauksena minä hetkenä tahansa ^{voisi} olla jossain arassa kohdassa provokatio, joka leimahduttaa kaikki intohimot Europassa ilmituleen.

Tällä hetkellä ei Genevessä enää kuulla näitä hätäntyneitä väitteitä ja kuiskeita yhtä paljon kuin vielä muutama viikko sitten. Ranska ei ole lähettänyt valtausjoukkoja Rheinin länsipuolella oleviin saksalaisiin kaupunkeihin ja Saksassa taas Hitler on viime päivinä pitänyt paljoo maltillisempia puheita kuin päivinä ennen viime vaaleja. Mutta jäljelle on joka tapauksessa jäänyt itse pääprobleemi: miten Ranska tulee suhtautumaan MacDonaldin ja Mussolinin yhteiseen ohjelmaan rauhansopimusten revisionista? Kun MacDonald t.k. puolivälissä esiintyi varustusten supistamiskonferenssissa, tiedettiin hänen nojautuneen analyysissään sodan vaarasta Europassa juuri noihin viimeiksi esittämiini väitteisiin ja näkökohtiin. Samaten Sir John Simon toissapäivänä alleviivaamalla alleviivasi miten perikadon uhka on edessä, ellei Europan saada luoduksi nykyistä parempi keskinäinen luottamus ja varustusten supistamisen tahto. Kun hän täklöän pääministerinä tavoin kääntyi suoraan suurlähettiläs Nadolny'a kohti kehoittamalla mitä vakavimmin sanoin Saksaa antamaan oman osansa konferenssin onnistumiseen siinä muodossa kuin konferenssi ennen kaikkea tarvitsee, nimitäin luottamuksen palauttamiseksi Europan kansojen kesken, tunsimme me kaikki konferenssissa läsnäolleet tavatonta helpoitusta. Tällä oli siis Englannin hallitus jo toisen kerran kahden viikon kuluessa avoimesti tiedoittanut maailmalle pitävänsä Saksaa nykyi-

sen poliittisen epäluulon varsinaisimpana aiheuttajana Euroopassa.

Tätä Englannin asettumista yhteisrintamaan Ranskan kanssa ei tietysti Parisissa voida syrjäyttää käden heilahduksella ja samalla heittää menemään Englannin vaatima vastapalvelus hyväksyä muodossa tai toisessa Mussolinin ja MacDonaldin ajatus rauhansopimusten ainakin jonkinlaisesta revisionista. Näin täytyy Ranskan nyt vakavasti punnita miten tästä ilmeisestä umpikujasta on päästävää. Uutta Englannin voimakasta ystävyyttä Ranskan ei ole vara kohdella ylimielisesti, mutta toisaalta se ei myöskään voi Berliinin, Rooman ja Lontoon vaatimuksesta heittää Puolaa ja pikku-ententea millaisten revisionivaatimusten uhriksi tahansa.

Kaikista Ranskan johtavien valtiomiesten uusimmista lausunnoista päättäen Pariisissa ei suinkaan olla kokonaan haluttomia jatkamaan neuvotteluja Italian ja Englannin kanssa Roomassa suunnitellun ohjelman pohjalla. Mutta samaan aikaan lähestyvät Puola ja pikku-entente toisiaan puolustaakseen yhteisiä etujaan suurvaltoja vastaan. Puola ja pikku-entente merkitsee yhteensä tavattoman suurta sotilaallista voimaa ja jos nämä maat jyrkästi kieltäytyvät hyväksymästä Mussolinin ja MacDonaldin tarkoitusperiä, ei Saksalla ja Italialla ole mitään riittävän suuria sotilaallisia keinoja saada niiltä taipumaan. Ainoana menestyksen edellytyksenä voi olla Parisin harjoittama painostus ja siten on tällä hetkellä loppujen lopuksi kysymys siitä paljonko Ranska katsoo olevansa velvollinen maksamaan Englannin uudesta ystävyudesta pikku-ententen ja Puolan ystävyuden kustannuksella.

Neuvotteluja suurvaltain kesken k.o. asiasta tulee todennäköisimmästi kestämään vielä kauankin. Mussolinin asiaksi jää harjoittaa Berliinissä ja Budapestissa painostusta, jotta Saksa ja Unkari esittäisivät mahdollisimman maltillisia revisionivaatimuksia. Samaan aikaan Ranskan täytyy taivutella Puolaa ja pikku-ententeä edes jonkinlaiseen sovinnollisuuteen. Ja ylimpänä välittäjänä esiintyy MacDonald käyttäen Parisia ja Roomaa lähimpinä apulaisinaan. Että tästä diplomaattisesta pelistä tulee ~~saangen~~ ja aivan harvinaisen arkaluontoinen tehtävä, on sanomattakin selvää.

Jos neuvottelut tulevat johtamaan positiivisiin tuloksiin, jää vielä avoimeksi kysymys millä tavalla Kansainliitto otetaan mukaan korkeimpana selvittelyasteena. Mutta tästä pulmasta ei sentään voi muodostua kovinkaan suurta kiusaa, jos itse pääasiasta, nimittäin erinäisistä rajojen korjauksista, on päästy yksimielisyyteen.

Paljokaan vaikeampi tulee olemaan löytää ratkaisu kysymykselle onko varustusten supistamiskonferenssin jäätävä odottamaan näiden neuvottelujen tuloksia, vai saadaanko Saksa ja Italia taivutetuksi antamaan konferenssin päättää positiivisella tavalla työnsä ennenkuin rajariidat on selvitetty. Kuukauden kuluttua konferenssin on määrä aloittaa työnsä uudelleen, siihen mennessä emme saane mitään varmaa vastausta revisionin ratkeamisen suhteen. Jos silloin konferenssin täytyy vielä kerran lähteä lomalle, ymmärrän hyvin mistä syystä eräs Euroopan taitavimpia ja kuuluisimpia valtiomiehiä lausui minulle eilen käsityksensä seuraavaa:

Kuukausi sitten, hän väitti, oli sodan vaara Euroopassa 70% rauhan säilymisen 30%:ia vastaan. Parasta mitä MacDonaldin matkasta Roomaan voidaan sanoa, on se, että hän on vähentänyt sodan vaaraa 10:nnellä prosentilla. Mutta vieläkin on jäljellä suurempi mahdollisuus sotaisten selkkausten puhkeamisesta kuin rauhan säilymisestä. Intohimot toisaalta Saksassa ja Unkarissa, toisaalta Puolan ja pikku-ententen taholla ovat viime aikoina äräytetyt kovin pahoiksi ja provokatoorisia tekoja voi tapahtua minä hetkenä tahansa. Täytyy käsittää MacDonaldin ja Sir John Simonin varoituspuheet täällä Genevessä juuri tässä samassa hengessä. Ellei sodan uhka olisi suurempi kuin rauhan säilymisen varmuus, eivät Englannin molemmat johtavimmat valtiomiehet olisi niin selvästi tuoneet tätä pelkoansa Genevessä esille.

Tämä valtiomies edustaa maata, joka lukeutuu paremminkin saksalaiseen kuin ranskalaiseen orientointiin ja senvuoksi täytyy kiinnittää sitäkin suurempaa huomiota hänen vakaumukseensa tilanteen vakavuudesta. Englanti on aivan liian myöhään alkanut

ymmärtää hitleriläisyyden ja fascismin yhteisrintaman vaaraa, Ranskalta puuttuu riittävän suuria valtiomiehiä, Saksa ei näy pelkäävän mitään maailman tuomiota sen nykyisen sisäpolitiikan johdosta ja siten on problemaattista jaksako Saksa ulkopoliitiikan alalla tajuta vastuunsa rauhan säilymisestä. Mussolini on luullut tätä tietä nöyryyttävänsä Ranskan ja pikku-ententen, mutta ei näy ymmärtävän, että se tällä politiikallaan ajaa nämä maat suoranaiseen yhteen rintamaan ja ^{se} johtaa siis kokonaan päinvastaiseen tulokseen kuin on ollut Mussolinin tarkoitus.

Näihin lyhyesti esittämiini syihin nojautui mainitsemani valtiomies väittäessään, että tällä hetkellä sodan vaara Euroopassa on edelleenkin tuntuvasti suurempi kuin rauhan säilymisen varmuus.

Raportissani n:o 3 v.k. 8 p:ltä käsittelin näitä samoja synkkiä enteitä ja olen katsonut velvollisuudekseni uudelleen palata asiaan, vaikka pahat enteet eivät ole vielä juuri ni-meksikään vähentyneet.

Genevessä, 29 p:nä maaliskuuta 1933.

Ruusu-Matti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31 :

ASIA: _____

Pöytäkirja olevan lähetysten rap. n:o 2.

Ministeri Holsti.

5/4 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

N:o 398.

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

5 p:nä huhtikuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	17/292 h.c.	33
12/4.33		
5	C31	

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille
viisi kappaletta Bernin-lähetystön raporttia n:o 2,
joka sisältää:

Sveitsin sisäpoliittisia huolia siv. 1-4.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Antti Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri
Antti Hackzell,
Helsinki.

B e r n i ..... SSA OLEVA LAHETYSTÖ

RAPORTTI n:o 2.

Geneve ..... ssa 5 p:nä huhti kuuta 19 33.

<u>Salainen.</u>		
17/292 lae. 1933		
12/4.33		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C 81	

Asia: Sveitsin sisäpoliittisia
huolia.

Useasti kuulee sveitsiläisten itsensä laskevan purevaa pilaa Bernin kanttoonin asukkaiden muka tavattomasta hitaudesta ja kömpelyydestä, mutta ainakin viime viikkoina ovat hyvät berniläiset alkaneet osoittaa sangenkin vilkasta toimintaa: täytyy tehdä jotakin kansanvallan turvaamiseksi ja sisäisen järjestyksen säilyttämiseksi, sillä vitkasteluun ei enää ole aikaa.

Heti kun viime marraskuulla sattui Genevessä tuo kaikkien valittama yhteentörmäys sotaväen ja vasemmistolaisten mielenosoittajain välillä, aljettiin kaikkiallakin Sveitsissä vaatia perusteellisia toimenpiteitä sekä Valaliiton, että kanttoonien lakien muuttamiseksi siten, että suurempien mielenosoitusten sattuessa sekä Valaliiton, että kanttoonien hallituksilla olisi välittömästi riittävän suuria voimia käytettävänä järjestyksen palauttamiseksi. Mutta millä tavalla tämä kaikki parannus saataisiin aikaan, siitä menivät mielipiteet hyvinkin hajalle.

Tavallisen ulkomaalaisen järjenjuoksun kannalta olisi tietysti mitä luonnollisinta, että Bernin keskushallituksella olis mahdollisimman suuri valta huolehtia järjestyksen säilymisestä kautta koko Valaliiton. Tällöin tietysti tulisi ensi kädessä kysymykseen poliisivoimien alistaminen Bernin hallituksen ylimpään johtoon.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:
Tavallinen.

Kuten tietty , on kullakin kanttoonilla aivan itsenäinen poliisivoimansa ja Valaliiton hallituksella on käytettävänänsä kaiken kaikkiaan neljä virkamiestä yhteisiä poliisiasioita varten. Mutta tämän kysymyksen ratkaisussa joudutaan jälleen mitä ankarimpaan ristiriitaan kanttoonien harrastaman mahdollisimman suuren itsenäisyyden ja Bernin johtavien piirien tavoitteleman vallan keskityksen välillä.

Oma arkaluontoinen probleeminsa on Valaliiton hallituksella myös siitä, ettei Valaliitolla ole mitään yhteistä poliittista salapoliisilaitosta, joka etukäteen voisi tutkia maanalaista toimintaa, seurata vieraiden maiden vakoilutoimintaa Sveitsissä j.n.e. Mutta tällaiseen etsivän keskuspoliisin luomista koko Valaliiton yhteiseksi keskusjärjestöksi ei näytä ainakaan helposti saatavan aikaan. Jälleen nousee kaikissa kanttooneissa epäily, että niiden itsenäisyyttä tahdotaan tätäkin tietä yrittää supistaa Bernin keskushallituksen hyväksi.

Sillävälin kuin Geneven mellakkain seurauksia on näin kuukausi kuukaudelta harkittu virallisissa piireissä ja eri puolueiden kesken ovat tapahtumat kiirehtineet omalla painollaan eteenpäin pakoittaen valppaampia miehiä astumaan esiin vaatimuksella saada tietää mitä hallitus oikeastaan ajattelee ja suunnittelee estääkseen vastaisuudessa sellaisia mellakoita kuin Genevessä sattui viime vuoden lopulla. Ennen kaikkea on tämä tyytymättömyys hallituksen hitauteen saanut vauhtia tapahtumista Saksassa. Saksan demokratian surkea suistuminen hitleiriläiseen diktatuuriin on saanut monta hyvää sveitsiläistä havaitsemaan, että Valaliittoa voi uhata vaara myöskin oikeistolaiselta eikä ainoastaan vasemmistolaiselta taholta. Saadakensa hallituksen vihdoin tekemään selkoa aikeistaan k. o. suhteessa 121 parlamentin jäsentä teki äskettäin hallitukselle välikysymyksen tiedustellen siinä mitä toimenpiteitä hallitus suunnittelee voimassaolevien lakien täydentämiseksi niin, että ne

vastaisivat nykyistä paremmin sisäisen turvallisuuden säilyttämistä. Hallitus vastasi välikysymykseen eilen. Hallituksen puolesta esiintyi oikeusministeri Häberlin. Otan hänen puheestaan tähän eräitä valaisevimpia kohtia.

Ensiksikin hän huomautti, ettei hallituksella vielä ole mitään lopullista ohjelmaa valmiina. Mutta hän tahtoi joka tapauksessa vakuuttaa, ettei hallitus suunnittele mitään toimenpiteitä, jotka olisivat tähdätyt jotain määrättyä yhteiskuntaluokkaa tai etujen piiriä vastaan, vaan yksinomaan niitä henkilöitä vastaan jotka esiintyvät tavalla tai toisella "Rechtsbrecher"inä. Vasta tuonnempana hallitus voi ilmoittaa millaista lainsäädännöllistä toimenpidettä se tulee pyytämään parlamentilta.

Toiseksi hän huomautti, että Sveitsin laeista puuttuvat yleensä määräykset yhteiskuntajärjestystä vastaan tähdättyjen valmistelujen ehkäisemisestä ja rankaisemisesta. Hallitus tahtoo nyt saada asetetuksi esteet tällaisille rikollisille valmisteluille. Erikoisesti on tällöin otettava vielä huomioon rankaisujen määrääminen rikollisesta propagandasta armeijan keskuudessa. Tähän saakkahan pelkkä suullisesti harjoitettu kiihoitus sotilaiden keskuudessa tottelemattomuuteen ei Sveitsissä ole ollut rangaistuksen alainen rikkomus.

Edelleen M. Häberlin ilmoitti hallituksen pitävän mitä tärkeimpänä, että vastaisuudessa ei enää käytetä sotaväkeä järjestyksen palauttamiseksi, mikäli sitä suinkin voidaan välttää. Senvuoksi olisi mitä tärkeintä, että koko Valaliiton kanttonaalaisia poliisivoimia täydennettäisiin, että ne saisivat kaikki yhtenäisen koulutuksen ja toimintaohjeet. Oikeastaan olisi edullisinta muodostaa vielä erikoinen Valaliiton oma poliisivoima, mutta se tulisi maksamaan suhteettoman paljon eikä voida edellyttää, että sitä alituisesti edes tultaisiin tarvitsemaan. Senvuoksi hallitus voinee tyytyä ainakin tällä kertaa siihen,

että kanttoonien poliisivoimat järjestetään uudelleen yhtenäisen systeemin mukaan, että niitä tuntuvasti vahvistetaan ja että hallitus määrää jokaiseen kanttoonin oman komissaarionsa valvomaan kanttonaalisten poliisivoimien yhteistoimintaa.

Puheensa lopussa M. Häberlin kosketteli Sveitsin yleisen mielenpiteen toista päivänpolttavaa kysymystä, nim. oikealta tulevaa diktatuurin vaaraa. Hän vakuutti olevansa täysin varma siitä, ettei Sveitsin kansanvaltaa voida murtaa ja saattaa maassa voimaan diktatuuri. Hänellä oli muutama vuosi sitten ollut itsensä Oswald Spenglerin kanssa pitempi keskustelu demokratian tulevaisuudesta. Spengler oli tällöin väittänyt olevansa vakuutettu, että hänen filosoofinen analyysinsä kansojen tulevaisuudesta oli todellakin oikea ja että siis kansanvallat tulevat katoamaan. Häberlinin kysymykseen luuleeko hän, että kansanvalta häviää myöskin Sveitsistä oli Spengler kuitenkin vastannut kieltävästi. Sveitsissä, hän myönsi, kansanvalta on satojen vuosien kuluessa kehittynyt olennaisimmaksi osaksi koko kansan olemusta eikä sitä siis voida tuhota, oli Spengler myöntänyt.

On muuten ollut omituista havaita miten Saksan uusimmat tapahtumat ovat vaikuttaneet Sveitsin vasemmistoon. Kun Geneven mellakat nostattivat porvarillisella taholla vaatimuksen, että olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin kaikkien sellaisten selkkausten estämiseksi vastaisuudessa, huusivat sosialistit yhteen ääneen, että porvariston tarkoituksena on ainakin tuntuvasti rajoittaa, ellei suorastaan tukehduttaa Sveitsin ikimuistoista vapautta. Mutta heti kun hitleriläisyys alkoi väkivaltaisuutensa Saksassa, on Sveitsin vasemmisto äkisti talttunut ja nyt odotetaan paremminkin tyytyväisyydellä hallituksen toimenpiteitä k.o. suhteessa, koska käsitetään, että vain tätä tietä voidaan estää oikeistonkin taholta ehkä muuten ilmenevät yritykset kajota Sveitsin kansanvaltaan.

Genevessä, 5 p:nä huhtikuuta 1933.

Rudolf Kappeler

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C21.

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystalon rap. n:o 14.

Ministeri Kallio.

15/5 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE
15 p:nä toukokuuta 1933.

N:o 515.

18/292. Inc.
Salainen.

33

19/5.33

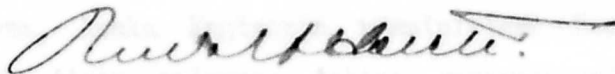
Herra Ulkoasiainministeri,

5 C31

Ohellisena minulla on kunnia Teille lähettää
viisi kappaletta Geneven-lähetystön raporttia n:o
14, joka sisältää:

Kansainvälisen tilanteen synkkyys. siv. 1 - 8.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, suu-
rimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri

Antti Hackzell,

Helsinki.

Geneve ..... SSA OLEVA LÄHETYS.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Geneve ..... ssa 15 p:nä touko ..... kuuta 19³³.

14 292 Rec. 33
19/5 .33
5 C31

Asia: Kansainvälisen tilanteen
synkkyys.

Lähettyessäni viime helmikuun 8 p:nä raporttini otsakkeella " Synkkiä enteitä" en suinkaan tahtonut olla pessimisti kansainvälisen tilanteen todellisen luonteen suhteen. Senjälkeen käsitelin raportissa n:o 13 viime maaliskuun 29 p:ltä kysymystä rauhansopimusten tarkistamisesta, koska Englannin pääministeri Ramsay MacDonald oli luullut tätä tietä voivansa johtaa pahimman poliittisen kriisin uhkan Euroopassa rauhallisimmille teille. Huomautin samassa yhteydessä miten vähän Genevessä uskottiin MacDonaldin tämän ohjelman onnistumiseen, vaikka hänellä pitikin olla Mussolinin "vahva" kannatus. Sillä järkevästi otettuna, kuka vakavasti saattoi uskoa, että aivan kädenkäänteessä saataisiin ratkaistuksi erinäisiä rajariitoja Euroopassa, jotta siten muka luotassiin rauhallisempi mieliala ja suurempi luottamus Europan eri kansojen rauhanomaisten suhteiden kehittymiselle.

Tahallisesti olen nyt odottanut kuusi viikkoa näitä tuloksia MacDonaldin ja Mussolinin edesottamisesta, jäljellä on kolme viikkoa Lontoon taloudellisen konferenssin kokoontumiseen ja varustusten supistamiskonferenssi ei vielä ole saanut ainoatakaan kunnollista päätöstä aikaan Englannin tekemän sopimusluonnoksen hyväksymiseksi. Ja kuitenkin ovat Washingtonin neuvottelut asettaneet

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....

Tavallinen .....

Lontoon konferenssin todellisen onnistumisen ensimmäiseksi ehdoksi sen, että Geneven-konferenssi pääsee kesäkuun alkuun mennessä yksimielisyyteen varustusten supistamiskysymysten tärkeimmistä kohdista. Kun nyt tänään Geneven konferenssin kokoontuminen jälleen on lykätty neljäksi päiväksi eteenpäin, jotta tällä välin valtiokansleri Hitler saisi pitää puheen n.s. Reichstagille, ei minun enään ole syytä lykätä tuonemmaksi analyysia viime viikkojen tapahtumien todellisesta kansainvälisestä merkityksestä.

Alkaakseni siis jälleen kysymyksestä rauhansopimuksen tarkistamisesta, voin heti todeta, että Hitler itse on huolehtinut tämän ohjelmakohdan käytännöllisestä hauraamisesta. Ramsay MacDonald ei ole pitänyt mahdollisena hallituksensa nimessä kertaakaan puolustaa aikaisempaa kantaansa sellaisia ensiluokkaisen voimakkaita poliitikkoja kuin Sir Austen Chamberlainia, Mr. Churchill'ia, Lordi Cecil'ia, y.m.s. vastaan, jotka viime viikkoina kerta toisensa jäljellä ovat esiintyneet sekä Englannin ylä- että alahuoneessa mitä pontevimmilla lausunnoilla Saksan nykyistä hallitusta ja sen poliittisia pyrkimyksiä vastaan. Ranska ja pikku entente sekä Puola ovat siten voineet heittää Englannin parlamentin itsensä tehtäväksi tämän Roomassa viime maaliskuulla MacDonaldin ja Mussolinin välillä hahmoitellun ohjelman siirtämisen aivan epämääräiseen tulevaisuuteen. Tosin Italian valtuuskunnan puheenjohtaja Genevessä, paroni Aloisi on vielä aivan näihin päiviin saakka koettanut hankkia proselyyttejä pääherransa ohjelman kannattajiksi, mutta tulos on ollut paremminkin tuhoisa kuin edes pieniä toiveita luova. Ja varmaankin Mussolini itse on viettänyt ikäviä hetkiä Roomassa todetessaan, että hänen revisionistisen politiikkansa todelliseksi tuhojaksi on ilmestynyt herra Hitler kumppaneineen. Senjälkeen kuin Itävalta ja Unkarikin ovat antaneet ymmärtää, ettei niitä lainkaan ihastuta enää Hitlerin ulkopoliittika ja Turkin täällä suorastaan avoimesti osoittaessa pelkäävänsä katas-

trofaalisia tuloksia Hitlerin ulkopoliittisista edesottamisista, täytyy todellakin ymmärtää, että Mussolini näinä päivinä koettaa enää löytää edes jonkun kunniallisen perääntymisen tien.

Koska siis rauhansopimusten revisionista ei ole tullut mitään yllykettä Geneven konferenssin onnistumiselle, on nyt viime kuun 25 p:stä koetettu muiden keinojen avulla pitää konferenssia jotenkuten hengissä. Mutta t.k. 10 p. pidettiin jo tilannetta niin epätoivoisena, että valtuuskunnat olivat valmiit lähtemään tiehensä. Silloin konferenssin presidentti Henderson neuvotteli valtuuskuntien johtajien kanssa ja ehdoitti, että vielä tänään, t.k. 15 p:nä yritettäisiin löytää tie neuvottelujen jatkamiselle ja tähän suostuttiin, mutta nyt, kuten sanottu, on konferenssi taas lykätty neljäksi päiväksi eteenpäin. Vain eräät valiokunnat työskentelevät tällä välin.

On turha koettaa etsiä keinotekoisella tavalla syitä näihin konferenssin uusiin vaikeuksiin, Tosiasiat ovat paljoo helpommin löydettävissä: jo viime keväästä jatkunut suurvaltain välinen erimielisyys on nyt kehittynyt aivan huippuunsa. Pienten maiden valtuuskuntien asiana ei ole muuta kuin odottaa päästäkö tästä vuoden vanhasta ankarasta etujen ristiriidasta vieläkin jonkunverran eteenpäin, vai kaatuuko konferenssi Genevessä vaarantaen sillä myöskin Lontoon ekonoomisen konferenssin onnistumista.

Kun konferenssi kokoontui viime kuun 25 p:nä alkamaan ensi lukemisensa Englannin valmistamasta sopimusluonnoksesta, tuli ensin käsittelyn alaiseksi ehdotuksen ensimmäinen luku, joka koskee määräyksiä turvallisuudesta. Mutta tuskin keskustelu oli päässyt alkuvauhtiin, kun jo v.k. 28 p:nä Mr. Norman Davis ilmoitti Yhdysvaltain haluavan määritellä kantansa tämän luvun kuuden tärkeän artiklan suhteen vasta tuonnempana. Käytännöllisesti katsoen tämä merkitsi siis seuraavaa: Yhdysvallat tahtovat ensin saada nähdä mihin määrin Europa sitoutuu vähentämään varustuksiansa ennen kuin Yhdysvaltain käy mahdolliseksi lupautua ottamaan osaa turvallisuustakeiden lisäämiseen. Konferenssi totteli ja siirtyi heti Englannin ehdotuksen toiseen lukuun, jossa on laajahko ohjelma sekä armeijain, laivastojen ja ilmavoimien, että myös sotatarpeiden supistamisesta.

Mutta nyt taas teki Saksa monipuolisen varaumansa. Se ei millään tahtonut hyväksyä Englannin ehdotusta Reichswährin poistamisesta ja 200,000-miehen suuruisen asevelvollisuusarmeijan perustamisesta sen sijalle niinkuin Englannin ehdotus edellyttää. Samaar-
 menoon Saksa vaati, että konferenssi jättäisi keskustelematta Englannin ehdotuksen ne pykälät, jotka koskevat yleensä maavoimien palvelusaikaa, sillä nämä kysymykset oli Saksan mielestä jätettävä myöhemmän tutkimuksen varaan. Turhaan Englannin valtuuskunnan puheenjohtaja, alivaltiosihteeri Eden koetti viime viikon alkupuolella taivutella Saksan valtuuskunnan puheenjohtajaa, suurlähettiläs Nadolnya myönnytyksiin. Tälläpälin tapahtui Comité des effectifs'issä t.k. 10 p:nä ratkaisu Saksan yleensä aseellisten voimien luonteesta. Kenraali Schönheinz Saksan edustajana koetti kaikin tavoin selittää, ettei Schupolla ollut muuta kuin puhtaasti poliisivoiman luonne ja ettei Stahlhelmiä eikä Hitlerin armeijaa y.m.s. myöskään voinut pitää aseellisena voimana. Komitean enemmistö pitkien tarkastelujen jälkeen tuli siihen tulokseen, että Saksalla tosiasiallisesti on sotilaallisesti järjestettyjä voimia Reichswährin 100'000:n miehen lisäksi vielä n. 900'000 miestä. T.s. konferenssi asettui sille kannalle, että Saksa on rikkonut Versaillesin rauhansopimusta vastaan mitä aseellisiin voimiin tulee ylläpitämällä maavoimia, jotka ovat n.kymmenen kertaa suuremmat kuin rauhansopimuksen edellyttämä miesmäärä.

Luonnollisesti tällainen tulos oli vakava isku Saksalle. Sen on nyt maailman edessä joko osoitettava sitovasti, että se on täysin lojaalisesti noudattanut Versaillesin rauhansopimuksen määräyksiä sen maavoimien suuruudesta, tai sitten sen on yhtä avoimesti myönnettävä, että sen tällä sotilaspolitiikalla on jokin muu tarkoitus kuin pelkästään rauhan säilyttäminen. Täksi muiksi tarkoitukseksi ei maailma voi ymmärtää muuta kuin varustusten kiireellistä lisäämistä rauhansopimusten korjaamiseksi viime kädessä aseellisin keinoin.

T.k. 10 p:n jälkeen ovat nyt tapahtumat aivan laviinimaisesti kehittyneet entistä pahempaan suuntaan. Saksan ulkoasiainministeri von Neurath antoi Genevessä jakaa artikkelin, joka sittemmin on julkaistu sanomalehdissäkin. Siinä hän aivan selvästi sanoi, että ellei Geneven konferenssi hyväksy Saksan vaatimalla tavalla varustusten supistamista, aloittaa Saksa omien varustustensa täydentämisen. Heti sen jälkeen kiirehti von Papen pitämään verta tihkuvan puheen siitä miten germaaneille ei sovi kuolla tautivuoteeseen, vaan sotatantereille on kaaduttava. Pari saksalaista ministeriä teki saman aikaan pikaretken Wieniin puhuakseen siellä Itävallan hallituksen nykyistä ulkopolitiikkaa vastaan ja yllyttäen Itävallan natsseja jatkamaan Anschluss-pyrkimyksiään, Natsien uusin esiintyminen väkivaltaisuuksineen Dantzigissa samoin näinä päivinä aiheuttanee Puolan taholta vetoituksen Kansainliittoon. Ja nyt ylihuomenna on sitten Hitlerin määrä antaa suuren puheensa kautta tietää mikä tulee olemaan Saksan suhde ei ainoastaan Geneven konferenssin kohtaloon vaan myös yksin tein Lontoon konferenssin tarkoitusperiin.

Näinä päivinä puhuttelemiltani lukuisilta eri henkilöiltä Genevessä olen saanut kansojen välisen aseman suhteen vastauksia, joista pyörein luvuin sanoen 80 %:ia ovat olleet kauttaaltaan pessimistisiä ja vain 20 %:ia vielä hieman toiveita antavia.

Pessimistit ovat selittäneet pääasiassa seuraavaa:

Vuosi takaperin Saksa sai Lausannen konferenssin kautta suunnattoman suuren myönnytyksen finanssialalla ja viime joulukuulla sille luvattiin vielä poliittisena ja sotilaspoliittisena hyvityksenä n.s. Gleichberechtigung. Kaikella tällä tahdottiin antaa Saksalle takeita toisten maiden kauttaaltaan hyväntahtoisesta suhtautumisesta Saksan pyrkimykseen saavuttaa täydellinen tasarvoisuusaste entisten vihollistensa rinnalla. Vastapalvelukseksi odotettiin Saksan suostuvan asteettaisesti tapahtuvaan yleiseen

kansainväliseen varustusten supistamiseen, jotta sitä tietä säilytettäisiin yleinen rauhallisuuden tunne ja voitaisiin hyvässä yhteisymmärryksessä käydä Lontoon konferenssissa käsiksi koko kapitalistista maailmaa jäätävien taloudellisten probleemien ratkaisemiseen. Mutta mikään ei ole tyydyttänyt Saksaa, vaan päinvastoin se on viime kuukausina käyttänyt sotaisempaa kieltä kuin konsanaan vuosina ennen maailman sotaa. Tästä on ollut seurauksena koko sivistyneen maailman kääntyminen viime viikkoina Saksaa vastaan. Puhumattakaan siitä, että Ranska on näinä aikoina keskittänyt Välimerelle mahdollisimman suuria merivoimia ja että Ranskan sotatarveteollisuus työskentelee jälleen kuumeisella kiireellä, on otettava lukuun Englannin erinomaisen selvä asettuinen Ranskan taakse. Samaa on sanottava myöskin Yhdysvaltain nykyisestä kannasta, minkä Mr Norman Davis on aivan selvästi tuonut ilmi sekä Lontoossa ja Pariisissa, että nyt viimeiksi myöskin Genevessä. Mutta ehkä tunnusmerkillisintä koko tilanteen vakavuudelle on ollut sellaisten maiden kuin Hollannin ja Skandinavianmaiden paljoa jyrkempi esiintyminen Genevessä Saksaa vastaan kuin koskaan vielä tapahtui maailmansodan aikana.

Niin selvästi kuin kaiken tämän maailman opinion kääntymisen Saksaa vastaan olisikin pitänyt varoittaa Saksaa nykyisen ulkopoliittikkansa vaarallisuudesta, on Saksa päinvastoin viime päivinä yhä vain yltynt mielenosoituksissaan muita maita vastaan. Voi näinollen minä hetkenä tahansa tapahtua provokatoorisia tekoja, joka pakottaa koko Kansainliiton toimimaan. Tällöin on lähinnä kysymys vain siitä tulevatko ekonoomiset sanktiot riittämään, niinkuin monissa maissa tahdotaan vielä uskoa, vai täytyykö turvautua suorastaan sotilaallisiin sanktioihin. Vastaus riippuu lähinnä siitä kuinka pitkälle Saksa haluaa mennä ennenkuin se kääntää asemansa toivottomuuden.

Ne suhteellisen harvat henkilöt, jotka vielä koettavat pysyä jonkun verran optimisteina, lähtevät seuraavista näkökohdista:

Saksan yleisesikunta tietää, että jos Kansainliitto ryhtyy sotilaallisiin sanktioihin Saksaa vastaan, on Saksan sotilaallinen häviö vain jonkun viikon asia. Saksan hallitus on lisäksi selvillä siitä, että maan finanssiasema on jo ennestäänkin miltei toivoton, joten siis tältäkään kannalta ei voida ajatella pitkäaikaista sodankäyntiä. Mutta jo pelkästään ekonomistenkin sanktioiden soveltaminen Saksaa vastaan tulee aivan lyhyessä ajassa johtamaan täyteen taloudelliseen kaaokseen Saksassa. On senvuoksi mahdoton uskoa, että Saksan nykyiset johtavat valtiomiehet ajaisivat maan lopultakin perikadon partaalle ja siihen joudutaan pakostakin, jos Saksa ensiksi ajaa Geneven konferenssin karille ja senjälkeen vaarantaa vielä Lontoonkin konferenssin onnistumisen. Täytyy näinollen kaiken järjen nimessä uskaltaa odottaa, että Hitler tovereineen tulee vielä viime tingassa tekemään tarpeeksi suuren käännösliikkeen, jotta Geneven konferenssi pääsee tällä ja ensi kuukaudella siksi otollisiin tuloksiin, että Lontoonkin konferenssi voi alkaa ja päättää työnsä ainakin suhteellisen rauhallisissa olosuhteissa.

Jos nyt vertaa näitä molempia käsityksiä vastakkain, täytyy avoimesti myöntää, että kummallakin näkökannalla on omat oikeutuksensa. Kaikki se, mitä pessimistit tuovat kantansa tueksi esiin, sisältää yksinomaan selviä tosiasioita. Mutta toisaalta on myös erittäin vaikea uskoa, että Saksan nykyiset johtomiehet aivan tarkoituksellisesti ajaisivat koko maailman sekä sotilaallisiin selkkauksiin, että entistä kurjempaan taloudelliseen kriisiin, etten sanoisi täyteen paniikkiin. Entiset sotavelat uuvuttavat useimpia maailman kansoja jo siihen määrin, ettei uusien sotavelkojen hankkiminen voisi muuta kuin painaa sivistyskansat aivan maan tasalle. Mitä silloin jää enää jäljelle kuin raunioita kaikilla aloilla. Täytyy siis aivan viimeiseen saakka koettaa vielä uskoa, että Berlinin johtomiehet

kavahtavat ennekuin hetki on liian myöhä. Jos niin kävisi, että seuraava rauhankonferenssi pidettäisiin pistimien turvin Berlinissä, tai koko maailman edessä Genevessä, ei Hitler saisi edes sellaisia ehtoja kuin Saksalle saneltiin Versaillesssa kesäkuulla 1919.

Genevessä, 15 p:nä toukokuuta 1933.

Rueterstamm

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 631.

ASIA: _____

Geneivessä olevan lähetystön rap. n:o 15.

Ministeri Holsti.

6/6-33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITOSSA

No 572.

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE
6 p:nä kesäkuuta 1933.

19 293 Sal 33
12/6-33 - 1

Herra Ulkoasiainministeri,

5 C31

Ohollisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, viisi kappaletta Geneven-
lähetyksen raporttia n:o 15, joka sisältää:

Tiedot Suomeen kansainvälisestä tilanteesta siv.1-6.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Antti Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri

Antti Hackzell,

HELSINKI.

Geneve SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Jalpa
Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Geneve ssa 19 p:nä touku kuuta 1933.

19 293 Sal 33
12/6-33 2 - -
5 C 31

Asia: Tiedot Suomen kansainväli-
sestä tilanteesta.

Todellisella mielipahalla on minun viime kuukausina täyty-
nyt todeta, että Suomen sanomalehdistön sisältämät tiedot eräis-
tä kansainvälisen politiikan uusimmista problemeista ovat olleet
kovin yksipuolisia, etten sanoisi suorastaan tendenssimäisiä.

Luonnollisesti jokainen suomalainen sanomalehti on oikeutet-
tu kirjoittamaan ulkopoliittisista tapahtumista oman vapaan har-
kintansa mukaan. Itse vanhana sanomalehtimiehenä, joka n. 15 vuot-
ta säännöllisesti kärsi vihamielisestä sensuurista, olen tietysti
viimeinen ajattelemaan jonkinlaisen virallisen painostuksen har-
joittamista vapaaseen sanaamme. Mutta toisaalta, jos on ilmeistä,
että kansallemme annetaan määrättyssä tarkoituksessa väärä kuva
kansainvälisen politiikan arkaluontoisimmista kysymyksistä, ei sel-
laista tilannetta voi kauankaan jatkua ennekuin vastuu kaikesta
siitä lankeaa kovinkin raskaasti niiden niskoille, jotka tietä-
vät, että kansaamme johdetaan harhaan. Olen nyt muutamien kuu-
kausien ajan odottanut, että k.o. asiassa tapahtuisi käänne pa-
rempaan päin, ja kun niin ei ole käynyt, katson velvollisuudek-
seni peittelemättä puuttua asiaan.

On luonnollista, että Suomessa tunnetaan suurtakin sympa-
tiaz Saksan kansan nykyistä kansallista nousua kohtaan. Samoin
on monen muun maan laita, sillä miltei kaikkialla maailmassa

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

ymmärretään erittäin hyvin, että raskaan maailmansodan uuvuttama Saksan kansa tarvitsee voimakasta nousun ja vapautuksen tunnetta voidakseen menestyksellä ja kunniaakkaasti täyttää tehtävänsä. Jos tällaisessa innostuksen ja kuohun tilassa tapahtuu yhtä ja toista ajattelematonta, jopa rikollistakin, ei sitä sovi tuomitsevassa tarkoituksessa yliarvioida, sillä mitään vallankumousta ei panna toimeen frakkiin ja valkoisiin hansikkaisiin puettuina, käyttäksimme kuvannollista kieltä. Mutta jos osoitetaan, että tällöin Suomessa suhtaudutaan Saksan uusimpiin tapahtumiin kokonaan toisella tavalla kuin useimmassa muussa sivistyneessä maassa, täytyy kysymyksen herätä onko meillä syytä arvostella niitä toisin kuin esim. lähimmät naapurimme Viro, Latvia, Ruotsi, Norja ja Tanska, puhumattakaan sellaisista maista kuin Englanti ja Yhdysvallat, tai Hollanti ja Sveitsi sen tekevät. Tai jos kysymyksen haluaa asettaa toiseen muotoon, kuuluu se jokseenkin seuraavasti: mitkä syyt aiheuttavat sen, että Suomen sanomalehdistössä selostetaan viimeaikaisia tapahtumia Saksassa suunnilleen samalla tavalla kuin Italiassa ja eräissä osissa Itävaltaa ja Unkaria?

Otettakoon lähtökohdaksi toinen tai toinen ylläolevista kysymyksistä, täytyy vastauksen kummassakin tapauksessa kuulua aivan samalla tavalla, s.o. menettelymme on erheellinen ja sen vuoksi vastaisuuden edessä puolustamaton.

Jos miltei poikkeuksetta Skandinavian maiden, Viron ja Latvian sanomalehdistö on asettunut samalle kannalle kuin Englannin ja Yhdysvaltain johtavimmat lehdet, on se johtunut ennen kaikkea siitä syystä, että Saksan nykyisessä kuohuntatilassa esiintyy enemmän ulkopoliittista vaaraa kuin rauhan säilymisen varmuutta. Kun Saksan johtavimmat valtiomiehet, kansleriansa lukuunottamatta, julistavat aivan samalla tavalla kuin Hitler ennen tuloansa valtaan, että Saksan on ulotettava valtansa Pohjoisesta Jäämerestä aina Välimereen, silloin käsitetään kautta maailman, että Saksan vaati-

mus aseellisesta Gleichberechtigungista voi tuonempana toteutuneena merkitä tämän valloitusohjelman käytännöllistä toteuttamisen yritystä. Kun Sveitsin presidentti Schulthess toissapäivänä sähköllisesti vastasi presidentti Rooseveltille kiittäen tämän vetoomuksesta valtioiden päämiehiin, katsoi hän tarpeelliseksi myöskin Sveitsin kansan nimessä lausua julki pelkonsa lähestyvistä sodasta, ellei varustusten supistamiskonferenssi onnistuisi. Ja kun Itävallan hallitus mielenosoituksellisesti torjuu luotaan Berliinin nykyiset houkuttelut Anschlussin toteuttamiseksi, käsittää maailma tämän Itävallan osalta mitä luonnollisemmaksi itsensäilytysvaiston ilmaukseksi. Vieläpä Unkarikin on säikähtynyt tätä hitleriläisyyden nykyistä ulkopoliittista ohjelmaa.

Tämä nykyhetken poliittisen tilanteen tavaton vakavuus on viime viikkoina kerta kerralta tuotu esiin Englannin parlamentissa. Kun lordi Cecil'in tapainen maailmanrauhan esitaistelija vaatii ylähuoneessa, ettei Saksaa saa laskea uuteen varustautumiseen millään hinnalla, ei edes varustusten supistamiskonferenssin sortumisen uhalla, käsitetään kaikkialla koko sivistyneessä maailmassa, että Sir Austen Chamberlainin, Lordi Greyn, Mr. Churchillin esiintyminen Saksaa vastaan näinä aikoina ei suinkaan johdu mistään militaristisesta mentaliteetista, vaan hetken mitä vakavimmasta pakosta. Ja jos vihdoin Yhdysvaltain uusi presidenttikin vetoaa rauhan säilyttämisen tarkoituksessa kaikkien valtioiden päämiehiin, silloin ymmärretään toki vieläkin paremmin, että maailman yleinen mielipide tahdotaan määrätietoisesti nostaa Saksan nykyistä ulkopolitiikkaa vastaan.

Jos käydään lävitse Suomen tärkeimpien sanomalehtien viimeaikaiset palstat, löydetään suhteellisen vähän oikeita tietoja muiden maiden suhtautumisesta nykyhetken Saksaan. Luonnollisesti puoluekannasta on riippunut, että suomalaiset vasemmistolehdet ovat olleet hyvinkin hanakat arvostelemaan jyrkästi Saksan tapahtumia ja toisaalta jotkut oikeistolehdet ovat päinvastoin

olleet niistä täynnä innostusta. Mutta uutisaineisto Saksasta on miltei kaikissa lehdissämme ollut jokseenkin sama. Tämä on johtunut ennen kaikkea siitä syystä, että Suomen Tietotoimisto on niille välittänyt tämän aineiston, joka ennen lähettämistä Berliinistä on käynyt Saksan nykyisen hallituksen poliittisen sensuurin kautta.

Mutta kaikkein valitettavinta on ollut tämän saksalaisen sensuurin ulottuminen sanomalehtiemme tietoihin myöskin muista maista ja niiden suhtautumisesta Saksaan. Kansamme ei ole saanut juuri nimeksikään tietää mitä Yhdysvalloissa, Englannissa, Hollannissa, Sveitsissä, Itävallassa j.n.e. on näinä aikoina kirjoitettu ja puhuttu Saksan nykyistä ulkopoliittikkaa vastaan. Suurimalta osalta kulkee Suomen Tiedotoimiston uutisaineisto näistä etäämmistä maista Berlinin kautta ja siellä sekin muokataan perusteellisesti Saksan nykyiselle hallitukselle mahdollisimman vähän epämieluisaan suuntaan. Siten Saksan hallitus itse asiassa harjoittaa tällä hetkellä mahdollisimman tarkkaa sensuuria Suomen sanomalehdistön tärkeimmän ulkomaisen uutisaineiston suhteen.

Olen eräitä kertoja aikaisemmin menneinä vuosina kiinnittänyt Hallituksen huomiota tähän Berlinin liian suureen vaikutusvaltaan sanomalehtiemme ulkomaisen uutisaineiston alalla. Nyt kun hitleriläisyys näkyy aivan järjestelmällisesti koettavan estää kansaamme saamasta täysin totuudenmukaisia tietoja maailman yleisen mielipiteen suhtautumisesta Saksaan, olen pitänyt entistäkin suurempana velvollisuutenani kiinnittää vielä kerran asianomaisten huomion tähän vaaralliseen epäkohtaan.

Jos kävisi niin onnettomasti, että nykyinen erittäin jännittynyt kansainvälinen tilanne vieläkin pahenisi ja Kansainliiton täytyisi rauhan säilyttämiseksi puuttua asiaan, silloin voi tulla päätökseksi ryhtyminen sanktioihin, ainakin ekonoomisiin, Saksa vastaan. Suomen yleinen mielipide voisi silloin joutua kovinkin

kovaan koetukseen. Mutta vaikka nykyinen jännittynyt tilanne saataisiinkin vähitellen selvitetuksi, ei se muuta itse pääasiaa, nimittäin yksipuolisen uutisaineiston toimittamista suomalaisille sanomalehdille Suomen Tietotoimiston välityksellä.

Jatkoa kesäkuun 6 p:nä.

Lähes kolme viikkoa on kulunut siitä, kuin sanelin tämän raportin alkuosan. Varustusten supistamiskonferenssi on tällä välin vienyt niin tarkkaan kaiken aikani, ettei ole ollut mitään mahdollisuutta saada tilaisuutta raporttitöihin.

Oikeastaan lykkäys on ollut asialle vain eduksi, koska sen kautta olen saanut sanomalehdistämme vain lisää vahvistusta edellä esittämilleni huomautuksille.

Eräissä tärkeimmissä sanomalehdissämme on viime aikoina ollut kirjoituksia ja sähkösanomia niiden omilta kirjeenvaihtajilta erinäisissä europalaisissa pääkaupungeissa ja näissä artikkeleissa y.m. on täysin totuudenmukaisesti kuvattu sekä eräiden maiden että yleensä maailman suhtautumista k.o. saksalaisiin tapahtumiin. Toisin sanoen, asianomaisilla toimituksilla Suomessa ei suinkaan itsellään ole ollut tarkoituksellista halua antaa lukijakunnilleen niin yksipuolista aineistoa hitleriläisyyden ymmärtämiseksi tai arvostelemiseksi kuin STT:n sähkösanomat ovat sisältäneet.

Oman huomautuksensa ansaitsevat vielä STT:n toimittamat sähkösanomat varustusten supistamiskonferenssista. Täällä laatii Kansainliiton Sihteeristö täysin puolueettomat selostukset konferenssin kulusta ja Havas'in toimisto lähettää ne sellaisenaan eteenpäin. Mutta tuon tuostakin tapahtuu, että Suomen sanomalehdet saavat nämä selostukset hyvinkin tendenssimäisessä muodossa.

Varsinkin jos Saksan valtuuskunta on esiintynyt jollakin tärkeämmällä ehdotuksella, jota konferenssissa laajasti vastustetaan useampien maiden taholta, silloin ilmestyy kovinkin helposti näihin toimistosähkösanomiin Suomessa suorastaan poleeminen sävy Saksan edustaman kannan hyväksi. Tässäkin siis tulee suomalaisen yleisön osaksi propagandaa määrättyssä tarkoituksessa. Kaikkein valitettavinta on, että tavallisesti tämä propaganda käy suorastaan Suomen virallista kantaa vastaan, josta sanomalehtiä lukeva yleisö ei voi olla tietoinen. Mutta Berliinissä näitä sähkösanomia välitettäessä tiedetään kyllä mistä syystä tätä propagandaa harjoitetaan ja senvuoksi selostuksista jätetään useinkin mainitsematta, että myöskin Suomen valtuuskunta on esiintynyt ohjeittensa määräämällä tavalla.

Suomen Tietotoimisto nauttii yli 100,000:n markan suuruisesta Valtion apua, mikä sille maksetaan Ulkoasiainministeriön budjetista. Rohkenen näinollen alistaa harkittavaksi eikö olisi syytä neuvotella STT:n kanssa sellaisesta menettelystä, että STT saisi nykyistä välittömämpiä suhteita ulkomaihin ja siten sanomalehdistöllemme tuleva ulkomaalainen uutisaineisto tulisi tasapuolismaksi. Jos sittenkin jotkut sanomalehdistämme haluavat antaa lukijoilleen Saksan tapahtumista ja maailman suhtautumisesta niihin, tai Kansainliiton pyrkimyksistä erikoisemman värityksen, jää se luonnollisesti edelleen niille täysin mahdolliseksi, joskin ne samalla jäävät kukin omalta erikoiselta osaltaan vastaamaan tulevaisuuden edessä siitä.

Genevessä, kesäkuun 6 p:nä.

Antti Lahti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 831.

ASIA: _____

Genèressä olevan Paketysten rap. n:o 16.

Ministeri Hobti.

19/6-33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

19 p:nä kesäkuuta 1933.

N:o 626.

21 293 Jul 33

26/6-33

5 281

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, viisi kappaletta Geneven-
lahetystön raporttia n:o 16, joka sisältää:
Varustusten suistamiskonferenssin työt siv. 1-5.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Antti Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri

Antti Hackzell,

Helsinki.

RAPORTTI n:o 16.

Geneve ssa 19 p:nä kesä kuuta 1933.

KIRJASAINMI		
21/293 Sal		33
26/6-33 No		—
LÄSTÖ		
5	C 31.	

Asia: Varustusten supistamiskonferenssin työt.

Raportissani n:o 15 v.k.15 p:ltä tein selkoa millä kannalla supistamiskonferenssin työt olivat niihin aikoihin. Että pessimistinen käsitykseni oli enemmänkin kuin oikeutettu selveni heti molempina seuraavina päivinä: s.k. 16 p:nä vetosi presidentti Roosevelt kaikkien valtioiden päämiehiin rauhan säilymisen pelastamiseksi ja 17 p:nä Hitler peruutteli sangen selvästi puheita ja kirjoituksia, joita hänen lähimmät miehensä, von Papen ja von Neurath olivat muutama päivä aikaisemmin saattaneet julkisuuteen järkyttämään kansojen luottamusta rauhaan. Yksinpä Sveitsin valaliiton presidentti Schulthess sähköiteitse kiittäessään presidentti Rooseveltia hänen démarchestaan katsoi mahdolliseksi avoimesti viitata uhanneeseen sodanvaaraan. Sveitsin presidentin julkiseksi toteamiseksi tällainen tilanteen arvostelu oli suorastaan ainutlaatuista eikä se jäänyt keneltäkään Geneven konferenssissa vakavasti varteen ottamatta.

Mutta konferenssin sen jälkeen jatkaessa tavallaan keventyneessä ilmapiirissä vaikeita töitä vielä kolme viikkoa eteenpäin ei todellista parannusta töiden kulkuun vieläkään ottanut ilmestyäkseen. Tosin Englanti esitti sopimusluonnoksen ensimmäiseen osaan, joka koskee turvallisuustakeita, uuden entistä paremman

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

tekstin ja Mr. Norman Davis kiirehti sitä kannattamaan. Samoin tosin Saksa peruutti eräitä pahimpia jarrutusehdotuksiaan ja Ranskan puolesta Paul-Boncour teki ilmailuvoimien mahdollisen supistuksen suhteen sellaisia suopeita viittauksia, jotka herättivät varsinkin Italian taholla suurta tyytyväisyyttä. Vielä tuli Amerikan taholta selviä lupauksia, että USA sopimuksen voimaantulon hetkellä täsmällistyttäisi yksipuolisen sitoumuksensa luopua aikaisemmalta kannaltaan pidättää itselleen sodan sattuessa täysi toiminnan vapaus. Mutta näistä kaikista tavallaan hyvistä enteistä huolimatta ei sopimusluonnoksen ensi lukeminen ottanut onnistuakseen edes kohtuullisia vaatimuksia vastaavalla tavalla.

Syyt tähän jokseenkin huonoon tulokseen ovat suurin piirtein samat kuin aikaisemminkin ovat jarruttaneet konferenssintöiden kulkua. Tuskin Norman Davis oli ylläkerrotulla tavalla pariin kolmeen kertaan antanut konferenssin ymmärtää, että Amerikan kanta tulee muuttamaan Kansainliitolle ja sen yleisille rauhan turvaamista tarkoittavalle politiikalle entistä tuntuvasti suopeammaksi, kun Yhdysvalloista alkoi kuulua arvostelevia ääniä. Olkoon etteivät ne viime tingassa enää tule merkitsemään paljoa joka tapauksessa muistettiin Genevessä miten presidentti Wilson aikoinaan Parisin rauhankonferenssissa oli luvannut Ranskalle Yhdysvaltain sotilaallisen takuun Englannin kanssa yhdessä ja miten hän päällimmäisenä hahmoitteli Kansainliiton luomista. Ei siis tahdottu Genevessä mitenkään yliarvioida näitä Norman Davisin lupailuja, vaan asetuttiin piankin verrattain odottavalle kannalle Mitä Saksaan ja Italiaan tulee, jatkoivat niiden edustajat sotilaskomissioonissa mitä moninaisimpien vaikeuksien luomista vaati- malla omille puoluearmeijoilleen erikoisasemaa y.m.s. Japani istui viikkokaupalla säännöllisesti aivan vaiti, mutta sen tiedettiin hautovan mielessään ankaraa hyökkäystä Lontoon laivastosopimusta vastaan. Sitäpaitsi pidettiin konferenssissa aivan itsestään selvänä, ettei Japani tulisi yhtymään mihinkään varustusten supis-

tamissopimukseen niin kauan kuin sen mielestä tilanne Itä-Aasiassa vaatisi siltä nykyisten varustustensa täydellistä säilyttämistä, ellei suorastaan lisäystä.

Kun sitten vihdoin kuluvan kesäkuun alussa konferenssi pääsi sopimusluonnoksen loppulukuuihin, joissa m.m. on määräyksiä kontrollista, katsoi Ranska tilannetta siksi epätydyttäväksi, että se teki laajan täydennysehdotuksen kontrollin tiukentamisesta ja ilmoitti samalla, jokseenkin ultimatiivisessa ääniläjissa, ettei siltä voi odottaa myönnytyksiä varustusten supistamisen alalla, ellei kontrollia tehdä niin ehdottoman tehokkaaksi kuin suinkin on mahdollista. Tähän kontrolliin olisi vielä alistettava yksityinen aseteollisuus, josta Englannin sopimusluonnoksessa ei mainita mitään. Loppujen lopuksi törmäsivät vielä vastakkain eri käsitykset sotilasbudjettienkin kohtalosta. Asianomainen valiokunta oli laatinut erinomaisen raportin sotilasbudjeteista ja oli yksimielisesti suosittanut n.s. publisiteettia. Valiokunnan enemmistö oli lisäksi ilmoittanut käsityksensä, että varustusten supistamista olisi täydennettävä myös sotilasbudjettien rajoituksella. Kun Ranska ajoi tätä enemmistön kantaa, sai se vastaansa Saksan, Italian ja Japanin, jotka katsoivat, että toistaiseksi olisi tyydyttävä vain publisiteettiin, jotavastoin Yhdysvallat ilmoittivat katsovansa, ettei yleensä koskaan sotilasbudjettien rajoittaminen ollut täysin mahdollinen. Englanti asetui horjuvalle kannalle luvaten tiedoittaa kantansa vasta tuonnempana.

Näin ontuen päästiin t.k. 8:een päivään mennessä sopimusluonnoksen ensimmäinen lukeminen lävitse. Presidentti Henderson olisi tahtonut heti samaan menoon aloittaa toisen lukemisen, mutta käytännölliset vaikeudet olivat voittamattoman suuret.

Toisaalta tietysti olisi näyttänyt muodollisesti kauniilta, että konferenssi ei hellitä otettaan, vaan pysyy koolla, vaikka

Lontoon taloudellinen konferenssi olisi joutunut istumaan rinnan sen kanssa. Joillakin tahoilla maailmassa olisi näin voitu tuudittautua siihen uskoon, että maailman suurimmat poliittiset ja taloudelliset probleemit saadaan tämän vuoden loppuun mennessä selvitetyiksi. Sen jälkeen voipi siis jälleen alkaa yleinen kansainvälinen poliittisen luottamuksen tunne ja taloudellisen elpymisen kauan kaivattu kausi.

Mutta käytännöllinen järki puhui Geneven konferenssin jatkumisen suhteen aivan päinvastaista kieltä. Oli itsestään selvää, että välittömästi alkaneen toisen lukemisen yhteydessä uudistuisivat aivan samat vakavat erimielisyydet sopimusluonnoksen pääkohtien suhteen kuin oli ilmennyt ensimmäisen lukemisen aikana. Oli näinollen paljokaan viisaampaa laskea konferenssi lomalle noin kuukauden ajaksi, jotta sillä välin suurvalloille jäisi tilaisuutta keskinäisissä neuvotteluissaan koettaa päästä yksimielisyyteen pahimmista erimielisyyksistään.

Lähtiessään siis lomalle konferenssi jätti presidentti Hendersonin tehtäväksi johtaa näitä neuvotteluja suurvaltain kesken, mutta samalla hänen tehtäväkseen tuli koettaa sovittella myös niitä erimielisyyksiä ja muutosehdotuksia, joita oli esiintynyt pientenkin maiden taholta.

T.k. 9 p:nä Mr. Henderson lähti Lontooseen ja samaan aikaan Mr. Norman Davis neuvotteli Pariisissa ja Lontoossa. Pari päivää sitten tuli Sihteeristöön Mr. Hendersonilta Lontoosta huono tieto: kaikki nämä neuvottelut ovat edistyneet sangen huonosti.

T.k. 27 p:nä kokoontuu konferenssin Bureau neuvottelemaan tilanteesta ja samalla suunnittelemaan sovittettavaa tekstiä sopimusluonnoksen toiseen lukemiseen, jonka on määrä alkaa heinäkuun kolmantena päivänä.

Annettuani näin lyhyen selostuksen konferenssin töiden yleisestä kulusta tahdon seuraavissa raporteissa käsitellä hieman tarkemmin eräitä tärkeimpiä problemeja, nim. ensiksi turvallisuuskysymyksen nykyistä tilannetta, toiseksi varustusten supis-

tamiskysymysten pääkohta, sekä lopuksi n.s. 4:n vallan paktia Kansainliiton kannalta katsottuna. Kuten tietty, valmistui tämä pakti vasta Geneven konferenssin mentyä hajalle eikä siis voinut omalta osaltaan vaikuttaa konferenssin töiden kulkuun. On siis syytä tarkastaa erikseen mitä toiveita on olemassa, että tämä uusi sopimus osaltansa voisi vaikuttaa varustusten supistamissopimuksen syntymiseen.

Genevessä, kesäkuun 19 p:nä 1933.

Rudolf Steiner

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: ..... 5.

OSASTO: ..... 831.

ASIA: .....

Genevessä olevan lähetysten rap. n:o 17.

Ministeri Holsti.

19/6-33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

21 p:nä kesäkuuta 1933.

N:o 629.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
22/293 Sal.	33
26/6-33	1
5	C31

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, viisi kappaletta Geneven-
lahetystön raporttia n:o 17, joka sisältää:

Turvallisuuskysymys varustusten supistamiskonferenssissa

siv. 1 - 9.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Antti Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri

Antti Hackzell,

Helsinki.

RAPORTTI n:o 17.

Geneve ssa 19 p:nä kesä kuuta 19 33.

ULKOASIAINMINIST.		
22	293 Sal	33
26/6-33	9	—
5	C 31	

Asia: Turvallisuuskysymys varustusten supistamiskonferenssissa.

Jos olisi edes joitakin takeita olemassa, että Englannin sopimusluonnoksen ensimmäisen osan määräykset sellaisina kuin ne tällä hetkellä esiintyvät Englannin itsensä muuttamassa muodossa tulisivat konferenssissa lopullisesti hyväksytyiksi, olisi ehdottomasti paikallaan tutkia tarkasti kutakin artiklaa erikseen. Mutta kun muistetaan miten vuodesta 1922 saakka Kansainliitossa on syntynyt toinen ehdotus toisensa jälkeen turvallisuusprobleemien ratkaisemiseksi ainoankaan niistä joutumatta käytännöllisesti voimaasilloin on syytä tässä jälleen asettua paremminkin odottavan tarkastelun kannalle kuin tuhlata aikaa yksityiskohtien analyysiin.

Sanottakoon kuitenkin jo heti alussa, että tämä Englannin uusi korjattu teksti on olennaisesti parempi kuin alkuperäinen ehdotus. Mutta vasta toisen lukemisen päätyttyä päästään näkemään millaiseksi turvallisuustakeiden artiklasarja todellisuudessa tulee muodostumaan. Samalla tavallahan aluksi, s.o. 1922 tuntui silloisen Yleiskokouksen hahmoittelema ohjelma kauttaaltaan tyydyttävältä, m.m. historiallisis'ta, maantieteellisistä tai poliittisista syistä uhatussa asemassa oleville maille luvattiin kauniisti erikoistakeita. Mutta kun vuotta myöhemmin syntyi n.s. Traité d'Assistance mutuelle'n luonnos, ei siinä enää oltu muistettukaan sanot-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

tavasti noita uhatussa asemassa olevia maita ilahduttanutta lupauستا. Samaten kohosivat toiveet Yleiskokouksessa 1924 peräti korkealle, kun syntyi n.s. Geneven pöytäkirja, mutta senkin oli määrä vuotta myöhemmin kadota olemattomiin. Sitten oli tarkoitus v.1926 käydä käsiksi varustusten supistamiseen pelkäämään niitä mahdollisia turvallisuustakeita vastaan, joita silloisissa olosuhteissa pidettiin vallitsevina, mutta jo seuraavana vuonna havaittiin, että tarvittiin sentään joitakin lisätakeita ja niin asetettiin uuden varustusten supistamiskomission rinnalle n.s. turvallisuuskomitea. T.s. tämä komitea oli kokoonpanoltaan sama kuin yllämainittu komissio, paitsi ettei siihen kuulunut Venäjää eikä Yhdysvaltoja, koska nämä molemmat vallat Kansainliiton ulkopuolisina eivät katsoneet voitavansa olla mukana suunnittelemassa Kansainliiton annettavia uusia turvallisuustakeita. Varustusten supistamiskonferenssin alkaessa viime vuonna oli sillä siten heti käytettävänä sekä varustusten supistamiskomission ehdotus kansainväliseksi sopimukseksi varustusten vähentämisestä, että turvallisuuskomitean muuttamat sopimusluonnokset, joiden katsottiin muka lisäävän turvallisuustakeita. Mutta kun nyt Englanti viime maaliskuulla jätti varustusten supistamiskonferenssille oman täydellisen ehdotuksensa varustusten supistamiseksi, ei siinä muistettu noita turvallisuuskomitean sopimusluonnoksia lainkaan. Unhon hauta oli jälleen saanut niellä muutamia artiklasarjoja, jotka vielä vuosi aikaisemmin olivat kantaneet turvallisuuden lisäämistä koskevien sopimusten, tai sopimusluonnosten kaunista nimeä. Palaan näihin asiakirjoihin hieman alempana.

Kun Ranskan valtuuskunta oli viime vuoden marraskuun 14 p:nä jättänyt konferenssille memoranduminsa varustusten supistamisen yleisistä periaatteista, sisältyi siihen vastapainona eräitä erittäin tärkeitä periaatteita myös turvallisuuskysymyksen

ratkaisemiseksi. Nämä jälkimmäiset periaatteet olivat keskitetyt kahteen pääryhmään, edelliseen sisältyivät kaikki ne, jotka katsottiin tulevan koskemaan kaikkia konferenssiin osallistuneita maita, jotavastoin jälkimmäiseen ryhmään kuuluivat vain Euroopan mantereen maita koskevat turvallisuusperiaatteet.

On syytä Englannin sopimusehdotuksen vastaavien artiklain ymmärtämiseksi tarkastaa vaikka lyhyestikin mitä nämä Ranskan ehdotuksen periaatteet sisälsivät turvallisuuskysymysten ratkaisemiseksi.

Tuon kaikkia kansoja koskevan puolen lähtökohdaksi oli Ranskan ehdotuksessa otettu Parisin Pakti. Jokainen loukkaus tai loukkauksen uhka tätä paktia vastaan oli katsottava intressoivan kaikkia maita, jotka ottavat osaa varustusten supistamisopimukseen. Heti kun joku maa oli loukannut Parisin Paktia, oli muiden maiden sekä välittömästi että välillisesti katkaisu- tava ekonoomiset ja finanssisuhteensa tähän maahan. Muutenkin oli sopimuksen rikkojaan sovelletettava Kansainliiton Peruskirjan 16 artiklan kaikki määräykset. Lisäksi oli kaikkien maiden yhdyttävä sekä sopimukseen sotaa ehkäisevien keinojen tehostamisesta (Convention générale sur les moyens de prévenir la guerre), että sopimukseen finanssiavusta (Convention d'assistance financière).

Mitä taas tulee Euroopan mannervaltioita koskeneeseen ehdotukseen, liikkui Ranskan ehdotus suurin piirtein katsoen Briand'in alkuperäisen ehdotuksen puitteissa Euroopan Yhdysvaltain luomisesta. Tämän mukaisesti oli näiden maiden sitouduttava keskenään sekä sotilaallisen, että ekonoomisen ja finanssiavun antamiseen hyökkäyksen uhrille tarkoituksella palauttaa rauha mahdollisimman pian. Jotta mahdolliset riitaisuudet voitaisiin selvittää rauhallista tietä, tuli kaikkien k.o. maiden yhtyä n.s. Acte général d'Arbitrage-nimiseen sopimukseen, jonka aikoinaan

turvallisuuskomitea oli valmistanut.

Näitä Ranskan ehdotuksen periaatteita konferenssi käsitte-
li verrattain laihoin tuloksin kuluvan vuoden alussa. Päätet-
tiin kuitenkin asettaa erityinen Comité de sécurité harkitse-
maan mitä olisi tehtävä näiden Ranskan ehdotusten suhteen ja
samalla komitean oli vielä käsiteltävä Venäjän tekemää ehdo-
tusta hyökkääjän määrittelyä. Tämän jälkimmäisen tehtävän
komitea saikin vähitellen valmiiksi, mutta kun sen jälkeen oli
käytävä käsiksi yllämainittuihin ranskalaisiin ehdotuksiin, nousi-
kin tie pystyyn: komiteaan valituista euroopalaisista maista il-
moittivat Saksa, Italia ja Unkari, etteivät ne puolestaan osal-
listu komitean töihin muuten kuin passiivisina huomioitsijoina.
Sen vuoksi komitea päätti jatkaa työtään aivan epävirallisena
"asianharrastajain yksityisenä ryhmänä".

Tällainen oli koko turvallisuuskysymyksen tilanne, kun
Englanti teki maaliskuun puolivälissä tunnetun aloitteensa jät-
tämällä konferenssille täyden ehdotuksen sopimusluonnokseksi, jon-
ka alkuun sisältyy nuo yllämainitut kuusi artiklaa turvallisuus-
desta. Mutta tuskin konferenssi oli alkanut käsitellä näitä
artikloita, kun Yhdysvallat ilmoittivat haluavansa määritellä kan-
tansa vasta tuonnempana. Näin asia lykkäytyi noin kuukaudeksi
eteenpäin.

Tällä välin oli sitten tapahtunut presidentti Rooseveltin
kääntymisen kaikkien valtionpäämiesten puoleen ja Hitler oli
tehnyt jokseenkin täydellisen keikauksen von Neurathin hahmoit-
telemasta uhkapolitiikasta pois päin. Englanti katsoi tällöin het-
ken tulleen tehdä uusi ehdotus turvallisuusartikloiksi. On
siis nyt vuoro kajota näihin parannettuihin artikloihin. Niiden
ymmärtämiseksi on vielä syytä lisätä, että toukokuun 23 p:nä
Mr. Norman Davis oli konferenssissa nimenomaan suosittanut seu-
raavia yleisiä periaatteita: Yhdysvallat suostuvat jonkinlaisen
konsultatiivisen paktin allekirjoittamiseen, on määriteltävä hyök-
kääjä, on toteutettava kontrolli, on perustettava permanenttinen

varustusten supistamiskomissiooni, on sitouduttava olemaan lähettämättä sotavoimia maan omien rajojen ulkopuolelle ja myöskin olemaan lisäämättä sotavarustuksia. 1).

Tätä Yhdysvaltojen sitoumusta vastaan luopua aikaisemman poliittisen oppinsa mukaisesta täydestä puolueettomuudesta sodan uhkan tai sodan sattuessa katsoi Englanti mahdolliseksi heti seuraavana päivänä tehdä ehdotuksensa turvallisuusartikkelin parantamiseksi.

Siten tuli uusi ensimmäinen artikla kuulumaan:

- " En cas de rupture ou de menace de rupture du Pacte de Paris, le Conseil ou l'Assemblée de la Société des Nations ou l'une des Parties à la présente Convention qui ne sont pas membres de la Société des Nations pourront proposer une consultation immédiate entre le Conseil ou l'Assemblée et l'une quelconque desdites Parties à la présente Convention."

Alkuperäisessä luonnoksessaan viime maaliskuun 16 p:ltä englantilaiset olivat ehdottaneet, että milloin Parisin Paktia rikotaan tai uhataan rikkoa, sopimuspuolten on heti kokoonnuttava viiden valtion sitä vaatiessa ja yhtenä näistä jonkun suurvallan ollessa. Suurvaltoihin lueteltiin tällöin kuuluviksi Amerikka, Englanti, Ranska, Saksa, Italia, Japani ja Venäjä.

---

1) Nous sommes tout spécialement disposés, en vue d'écarter un conflit, à délibérer avec d'autres nations si la paix est menacée. De plus, dans le cas où les nations après s'être consultées, décideraient qu'un État s'est rendu coupable d'une atteinte à la paix, en violation de ses obligations internationales, et prennent des mesures contre l'agresseur; alors, si nous sommes d'accord avec le jugement rendu sur le responsable et coupable, nous nous abstenons de toute action tendant à faire échouer l'effort collectif que les pays pourraient entreprendre pour ramener la paix.

Uuden ehdotuksen toinen artikla kuului:

- "L'objet de cette consultation sera: a) en cas de menace de rupture du Pacte, d'échanger des vues en vue de maintenir la paix et d'écarter un conflit; b) en cas de rupture du Pacte, d'exercer de bons offices pour le rétablissement de la paix; et c) au cas où il s'avérerait impossible de rétablir ainsi la paix, de déterminer quelle est la partie ou quelles sont les parties au différend qui doivent être tenues pour responsables!"

Tämä artikla sisälsi suurin piirtein samat periaatteet kuin alkuperäisen sopimusluonnoksen viides artikla.

Sitävastoin oli Englanti tästä uudesta ehdotuksesta jättänyt pois aikaisemman ehdotuksensa neljännen artiklan, joka oli konferenssissa nostattanut pienten maiden taholta sangen voimakkaan vastustuksen. Siinä nimittäin oli määrätty että milloin Parisin Paktin suojaksi kutsuttaisiin koolle konferenssi, sen päätökset, tullakseen voimaan, vaativat, että kaikki 7 suurvaltaa ovat ne hyväksyneet ja muiden konferenssiin osanottaneiden maiden enemmistö asettuu samalle kannalle. Tämän itnessään sangen onnettoman artiklan Englanti oli katsonut olevansa velvollinen laatimaan pelosta, että Yhdysvallat mahdollisesti voisivat tuollaisessa konferenssissa asettua enemmistöä vastaan, jolloin rauhanhäiritsijän kurittaminen voisi käydä kovinkin tukalaksi. Kun nyt siis Mr. Norman Davis edellisenä päivänä oli antanut lupauksen Yhdysvaltain tulevasta konsultatiivisesta menettelystä sillä tavalla kuin edellisellä sivulla oleva lainaus hänen puheestaan sisältää, ei Englanti enää välittänyt lainkaan aikaisemmasta ehdotuksestaan suurvaltain etuoikeutetusta asemasta. Tämä tavattoman tärkeä parannus oli siis tuloksena Amerikan täydestä kannan muutoksesta.

Sopimusluonnoksen kolmanneksi artiklaksi Englannin uusi ehdotus sisälsi seuraavan tekstin:

- " Les dispositions des articles qui précèdent n'affectent en aucune manière les droits et les obligations des Membres de la Société ni ne contredisent ou limitent les pouvoirs et devoirs de l'Assemblée et du Conseil en vertu du Pacte."

Tämä artikla oli esiintynyt aikaisemmassa sopimusluonnoksessa artiklana 90, mutta selvyden vuoksi tahdottiin se siirtää turvallisuusartiklain joukkoon.

On sanomattakin selvä, että ensi kuulemalta ja luke-malta konferenssissa vallitsi melkoinen tyytyväisyys tästä uu-desta käänteestä turvallisuuskysymyksen ratkaisemiseksi. Useista puhujista mainitsen tässä vain muutamia: Sir John Simon, Mr. Norman Davis, M. Paul-Boncour, M. Titulesco ja M. Nadolny.

Sir John Simonin analysoitua tarkemmin kunkin uuden artiklan kantavuutta ja erikoisesti kiitettävää Yhdysvaltoja ~~xxxx~~ niiden tärkeästä uudesta kannanotosta sai puheenvuoron M. Norman Davis, joka tällöin käytti tilaisuutta hyväkseen täsmällistytäkseen vielä hallituksensa päätöstä k.o. asiassa. Hän selitti vielä kerran miten Yhdysvaltain hallitus aikoo unilateraalisella deklaratiossa, joka muodoltaan määritellään vasta tuonnempana, s.o. silloin kuin Yhdysvallat deponoivat varustusten supistamissopimuksen ratifioinnin, selittää uuden politiikkansa " en matière de consultation et de neutralité". Mutta esimerkkinä tämän deklARATION tulevasta sisällöstä hän luki seuraavan tekstin:"

" Reconnaissant que toute rupture ou menace de rupture du Pacte de Paris (Pacte Briand-Kellogg) est une question intéressant tous les signataires dudit Pacte, le Gouvernement des Etats-Unis d'Amérique déclare qu'en cas de rupture ou de menace de rupture de ce Pacte, il sera prêt à conférer, en

vue du maintien de la paix, si une consultation de ce genre est organisée conformément aux articles ... et ... de la partie I de la Convention de désarmement. Dans le cas où la Conférence des Puissances prendrait une décision concernant la détermination de l'agresseur, au sujet de laquelle le Gouvernement des Etats-Unis d'Amérique serait d'accord en pleine indépendance de jugement, ce dernier s'engagerait à n'entreprendre aucune action et à ne donner aucune protection à ses ressortissants engagés dans des activités tendant à faire échec à l'effort collectif que la Conférence des Etats aurait pu décider d'entreprendre contre l'agresseur."

M. Paul-Boncour puheessaan kiitti Yhdysvaltoja tästä tiedonannosta, joka on omansa, hän sanoi, mitä edullisimmin auttamaan konferenssin töiden tuloksia. Samalla hän tahtoi myös kiittää Venäjää onnellisesta aloitteesta hyökkääjän määrittelymiseksi. Mutta ehkä parhaimmat kiitokset Venäjä sai tässä yhteydessä M. Titulescolta, joka puhui koko pikku-ententen nimessä. Konferenssi ei voinut olla hymyilemättä tälle pikku-ententen ja Venäjän uudelle ystävyydelle. Dovgalevski otti nämä kaikki kiitokset erittäin tyytyväisenä vastaan ja lupasi myös Venäjän kannatuksen Englannin pyrkimyksille saada sopimusluonnoksen ensi-osa, joka juuri koskee turvallisuustakeita, niin tehokkaaksi kuin mahdollista. Myöskin suurlähettiläs Nadolny lupasi Saksan nimessä kaikkea myötätuntoa Englannin ehdottamalle uudelle tekstille.

Tätä myöten oli siis turvallisuuskysymys jälleen tehnyt kieltämättä tuntuva askeleen eteenpäin. Englannin laatimat uudet artikkelit olivat suurin piirtein katsen sopuoinnissa Ranskan aikaisemman memorandumin sen osan kanssa, joka koski yleisen kansainvälisen turvallisuuden lisäämistä Pari-

sin Paktin pohjalla ja sen täydentämiseksi. Mutta heti tämän jälkeen laskeutui taas konferenssissa luottamuksen ilmapuntari, kun oli käytävä käsiksi ehdotukseen turvallisuustakeiden lisäämisestä Europan mannervaltojen välillä tehtävän sopimuksen kautta, niinkuin Ranskan memorandumien toisena ohjelmakohtana oli ollut. Siitä tarkemmin tämän raportin jatkossa (raportti n:o 18).

Genevessä, 19 p:nä kesäkuuta 1933.

Rudolf Haug

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 631.

ASIA: _____

Genevessä olevan tahetyksen raportti n:o 18.

Ministeri Holsti.

_____ 20/6-33.

N:o 656.

30 p:nä kesäkuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
24 / 294 Sal		33
4/7-33	9 -	101/1
5	031	

Herra Ulkoasiainministeri,

./.

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Geneven-lahetystön raportin
n:o 18, jonka otsikkona on:

Turvallisuuskysymys varustusten supistamiskonferenssissa II

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitakseni vakuutus.

Rudolf Raattori

Geneve ..... SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Geneve ssa 20 p:nä kesä kuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
24/294 Sal		33
4/2-33	19 -	LIT -
5	C 81.	

Asia: Turvallisuskysymys varustusten supistamiskonferenssissa. II.

Edellisessä raportissani (n:o 17, t.k. 19 p:ltä) tein selkoa turvallisuuskysymyksen käsittelystä varustusten supistamiskonferenssissa tämän kevään kuluessa ensiksi Ranskan memorandumien sen osan pohjalla, joka koski Parisin Paktin tärkeätä täydentämistä ja sen jälkeen Englannin laatiman sopimusluonnoksen ensimmäisen osan kahden eri käsittelyn yhteydessä. Seuraavassa koskettelen vuorostaan tarkemmin konferenssin suhtautumista siihen osaan Ranskan memorandumia, jossa oli hahmoiteltu turvallisuustakeiden antamista Euroopan mannervaltioiden niiden välillä tehtävän erikoisen sopimuksen kautta.

Kuten edellisessä raportissani jo viittasin lyhyesti, oli alkuansa tarkoituksena asettaa erityinen Comité de sécurité käsittelemään hyökkääjän määrittämisen ohella ja jälkeen tätä kysymystä turvallisuussopimuksesta Euroopan mannervaltioiden kesken, mutta Saksa, Italia ja Unkari selittivätkin, että ne ottavat aktiivisesti osaa ainoastaan edelliseen tehtävään, mutta asettuvat vain passiivisiksi huomioiksi heti, kun aljetaan keskustella manner-eurooppalaisesta turvallisuussopimuksesta.

Mitä ensinnä tulee Venäjän ehdotukseen hyökkääjän määrittämisestä, oli se alkuperäisessä muodossaan luonnollisesti tehty kauttaaltaan kierossa tarkoituksessa. Kansainliitto oli aikaisemmin

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

useita eri kertoja koettanut saada hyökkääjä määritellyksi, mutta aina oli ilmestynyt haluttomia ääniä hyväksyä teksti sellaisenaan. Venäjällä oli siis ehdotuksensa laatimisesta käytettävä näin melkoista aineistoa laatiessaan ehdotuksensa hyökkääjän määrittelyä. Mutta niin paljon myötätuntoa kuin Venäjän ehdotuksen positiivinen alkupuoli saikin osakseen, tuomittiin aivan yleisesti ehdotuksen jälkimmäinen puoli, joka sisälsi pitkän luettelon kaikenlaisista varaumista aivan suoranaisiin mahdottomuuksiin saakka. Kun sitten komitea pitkien väittelyiden jälkeen oli saanut oman ehdotuksensa valmiiksi, oli siinä enää jäljellä sangen vähän Venäjän alkuperäisestä ehdotuksesta. Asia ei tässä raportissa ansaitse erikoisempaa analyysia, vaan voi sopivasti tulla käsitellyksi niiden ehdotusten yhteydessä, jotka koskevat Euroopan-maan valtioiden välisen sopimuksen aikaansaamista turvallisuuden lisäämiseksi.

Oli luonnollista, että koska Ranskan memorandumilla tältä osaltaan oli Comité de sécuritén töiden perustana, Ranskan valtuuskunta otti asian yksityiskohtaisen käsittelyn hoitoonsa. Se laati sen vuoksi ehdotuksen tehtäväksi sopimukseksi. Ehdotus oli jo alunpitäen mahdollisimman heikko. Kun eräät meistä pienten maiden edustajista tekivät tästä yksityisesti huomautuksia Ranskan valtuuskunnalle, saimme kaikki saman jokseenkin lohduttoman vastauksen: näettehän toki, että Saksa, Italia ja Unkari eivät tahdo tietää tällaisesta sopimuksesta mitään ja tiedättehän, että Venäjälläkin on erittäin suuria epäilyksiä koko asiaa kohtaan; mitä siis kannattaa edes yrittää saada todella tehokasta sopimusta aikaan.

Tosiasiallisesti Ranskan valtuuskunta oli oikeassa. Paitsi Saksaa, Italiaa ja Unkaria, sekä lisäksi vielä Venäjää oli tietysti sellaisissa maissa kuin Ruotsi, Norja, Tanska, Hollanti, Sveitsi y.m.s. mahdollisimman vähän myötätuntoa sopimusta kohtaan, johon tuli sisältyä sitoumus sotilaalliseen avun antami-

seen. Täytyi näinollen jo alusta alkaen suunnitella sopimusta niin sisällöltään heikoksi, että mahdollisimman moni europalainen maa ehkä saataisiin epäilyksistä huolimatta siihen liittymään.

Ehdotuksen käsittelyn kuluessa ilmeni vielä aivan selvästi, miten Ranskan valtuuskunta kulissien takana kävi yksityisiä neuvotteluja juuri näiden maiden kanssa, jotka eniten olivat tällaista sopimusta vastaan. Siten ne maat, kuten Suomi, jotka aina ovat ajaneet mahdollisimman tehokkaan turvallisuussopimuksen aikaansaamista, eivät nähneet mitään mahdollisuutta koettaa komiteassa saada todella asiallisia parannuksia aikaan. Puhuessani asiasta mahdollisimman yksityiskohtaisesti komitean puheenjohtajan, M. Politiksen kanssa vastasi hänkin, että tällä kertaa on viisainta Ranskan tavoin tyytyä edes heikkoon sopimukseen, koska jos se nyt epäilyksistä huolimatta sittenkin saataisiin aikaan, sitä on tuonnempana otollisemmissa olosuhteissa aina mahdollista parantaa ja täydentää.

Täytyy sanoa, että kun M. Politis toukokuun 24 p:nä aloitti yleiskeskustelun komiteansa eri ehdotuksista ja sopimusluonnoksista, hän teki parhaansa löytääkseen niistä niin monta valoisaa puolta kuin vaikeassa tilanteessa suinkin oli mahdollista.

Selostan nyt seuraavassa näitä komitean eri ehdotuksia.

Englannin ensi ehdotus varustusten supistamissopimuksen ensimmäiseksi osaksi oli sisältänyt kuudennessa artiklassaan viittauksen kahteen liitteeseen X ja Y, joiden oli määrä tarkoittaa manner-europalaisten valtioiden välillä tehtäviä sopimuksia " en vue d'échanger des renseignements destinés à faciliter les décisions qui doivent être formulés en vertu de l'article

5 et de coordonner les mesures qui doivent être prises par lesdites parties à la suite de ces décisions". Näistä tulisi liitteeksi X hyökkäyksen konstatoimista koskeva määritelmä ja liitteeksi Y oli tuleva tuo manner-euroalainen turvallisuusso-
pimus.

Hyökkääjän tahtoi komitea määritellä siten, että supistamalla Venäjän pitkän ehdotuksen nimenomaan selviin määrättyihin tapauksiin, hyökkääjäksi olisi katsottava maa, joka ensiksi on tehnyt itsensä syyväksi johonkin seuraavista viidestä tapauksesta:

- 1) julistanut sodan toista maata vastaan;
- 2) tunkeutunut toisen maan alueelle sotilaallisiin voimin ilman sodan julistustakin;
- 3) hyökännyt maa-, meri-, tai ilmailuvoimin, ilman sodanjulistustakin, toisen valtion alueelle, tai sen laivoja tai ilmailuvoimia vastaan;
- 4) ryhtynyt saartamaan toisen maan rannikoita tai satamia; sekä
- 5) ryhtynyt antamaan apua sen alueella muodostuneille aseellisille järjestöille, jotka ovat tunkeutuneet toisen valtion alueelle, tai ovat kieltäytyneet hyökkäyksen uhriksi joutuneen valtion pyynnöstä huolimatta ryhtymästä alueellaan tarpeellisiin toimenpiteisiin riistääkseen mainituilta aseellisilta järjestöiltä kaiken avun tai suojeluksen.

Mutta kun yleiskeskustelun piti alkaa tästä ehdotuksesta ja monet valtuuskunnat olivat ilmoittaneet hyväksyvänsä ehdotuksen, ilmoitti Mr. Eden Englannin nimessä jälleen suuren epäilyksen koko tällaista määritelmä-ajatusta vastaan. Ehdotuksen sisältämät tapaukset ovat sinänsä niin selviä, ettei mitään määritelmiä kaivata. Mutta jos määritelmät ovat tulleet sisällytetyiksi, niin kuin tarkoituksena on, tehtävään varustusten supistamissopimukseen, silloin voi tuonnempana aina sattua niin, että hyökkäykseen ryhtynyt maa osaakin kiertää juuri nämä hyökkäyksen muodot pelastuakseen joutumasta automaattisesti julistetuksi hyökkääjäksi.

Voi myös käydä niin, että vihollisuudet alkavat kahden maan välillä siten, että toinen maa rikkoo yhtä yllämainittua määritelmää vastaan ja toinen rikkoo jotain toista määritelmää vastaan. Silloin ollaan pahassa umpikujassa hyökkääjän määrittelyssä.

Näin siis Englanti jälleen, niinkuin aina aikaisemminkin, ilmoitti haluttomuutensa sitoutua etukäteen hyökkääjän määrittelyyn.

Tämän jälkeen ymmärrettiin Commission généralessä, että koko kysymys hyökkääjän määrittelystä etukäteen on vielä kerran ajautumassa perin pahasti karille.

Aivan välittömässä yhteydessä tämän Venäjän herättämän kysymyksen kanssa oli belgialaisen valtuuskunnan tekemä ehdotus, että sovittaisiin siitä millä tavalla saadaan todetuksi milloin hyökkäys on uhkaamassa tai jo tapahtunut.

Komitea oli suunnitellut asian ratkaisua siten, että jokaisen sopimukseen osallistuvan valtion pääkaupunkiin perustettaisiin, milloin näiden maiden hallitukset sitä pyytävät, erityinen commission de constatation, johon kuuluisi 5 jäsentä. Joka viides vuosi permanenttinen varustusten supistamiskomissio, tai Kansainliiton neuvosto alistaisi kunkin hallituksen valittavaksi kymmenestä ehdokkaasta nämä viisi komissionin jäsentä. Ehdokkaat otettaisiin kussakin maassa olevien ulkomaalaisten diplomaattien, tai sotilaallisten edustajain joukosta. Jätän tässä tarkemmin selostamatta millä tavalla commission de constatation toimisi tarpeen tullen joko Kansainliiton tai tuon permanenttisen varustusten supistamiskomission kanssa yhdessä hyökkäyksen toteamiseksi ja siitä vuorostaan johtuvien toimenpiteiden aikaansaamiseksi rauhan palauttamisen tarkoituksessa.

Yhtä paljon kuin yleiskeskustelussa väiteltiin hyökkääjän määrittelystä puoleen ja toiseen, yhtä vähän oli kellään mitään huomautuksia tehtävänä hyökkäyksen konstatoi-

misen suhteen tehdystä ehdotuksesta. Se kaiketi johtui melkoiseksi osaksi siitä, että M. Politis selostaessaan ehdotusta jätti kokonaan avoimeksi kysymyksen tulisiko tämä ehdotus sisällytettäväksi yleiseen kansainväliseen sopimukseen varustusten supistamisesta, vaiko manner-euroopalaisen sopimukseen keskinäisistä ta-keista. Jos M. Politis komiteansa puolesta olisi nimenomaan vaati-nut edellisen menettelyn hyväksymistä, olisi varmaankin jälleen alkanut kuulua epäilyksen ääniä. Sen sijaan kun hän piti yhtä mah-dollisena, että hyökkäyksen konstatoiminen ylläkerrotulla tavalla järjestettynä tulisi kuulumaan vain manner-euroopalaiseen erikois-sopimukseen, jonka kohtalo on vielä jokseenkin tietämättömissä, ei millään valtuuskunnalla ollut halua nousta puhumaan sen enem-pää ehdotuksen puolesta kuin sitä vastaan.

Tulen näin comité de sécuritén työohjelman kolmanteen tehtävään, nimittäin ehdotuksen valmistamiseen manner-euroopalaisten maiden väliseksi sopimukseksi turvallisuuden lisäämisestä.

Tämän sopimusehdotuksen ensimmäisessä luvussa sopimuspuolet vakuuttavat vielä kerran juhlallisesti etteivät ne tule missään olosuhteessa käyttämään voimakeinoja "comme instrument de poli-tique nationale". Samalla sopimuspuolet sitoutuvat, elleivät jo ole sitä tehneet, yhtymään sopimukseen sotaa estävien keinojen tehostamisesta.

Nämä molemmat ensimmäiset artiklat muodostavat sikäli oman kokonaisuutensa, että niissä ei vielä puhuta sotilaallisen y.m. avun antamisesta.

Vasta seuraavissa artikloissa 3-13 käsitellään tällaisen avun annon velvollisuuksia ja muotoja.

Milloin joku maa on joutunut hyökkäyksen uhriksi, on sen saatava toisilta sopimuspuoilta apua vihollisuuksien lakkauttamiseksi. Mikäli Kansainliiton Peruskirjan 16 artiklan määräykset sotilaallisesta laivasto- ja ilmavoimien avusta hyökkäyksen uhrille ovatkin katsottava vain fakultatiiviseksi velvollisuudeksi, tulisivat ne tämän uuden manner-euroalaisen sopimuksen sopimuspuolille suoranaisesti velvoittaviksi heti kun Kansainliiton Neuvosto on yksimielisesti todennut kuka on hyökkäyksen uhri. Mutta sopimuspuolille jää etukäteen tilaisuus päättää missä rajoissa ja minkä maiden hyväksi ne sitoutuvat antamaan tätä apua. Myöskin edellyttää sopimusehdotus, että voi syntyä erinäisten maiden kesken sitoumuksia tällaisen avun antamisesta, jolloin nämä sopimukset samoin ovat saatettava Kansainliiton kautta julkisuuteen. Sen jälkeen luetellaan 6:nnessä artiklassa kaikki yllämainitut määritelmät hyökkäyksestä, paitsi neljäs niistä, joka koskee blokaadia, on jätetty pois. Seuraavat artikkelit koskevat lähinnä vain erinäisiä täydennyksiä; tilan puutteessa jätän ne tässä tarkemmin selostamatta.

Syntyneessä yleiskeskustelussa teki M. Norman Davis sen tärkeän huomautuksen, että Yhdysvaltain hallituksen mielestä tämän sopimusluonnoksen ensimmäinen osa, eli siis molemmat ensimmäiset artikkelit soveltuisivat erittäin hyvin vastaamaan sitä presidentti Rooseveltin esittämää ajatusta, että kaikkien maiden tulisi juhlallisesti sitoutua olemaan lähettämättä sotavoimiansa maan rajojen ulkopuolelle.

Muista puhujista mainitsen tässä lyhykäisyyden vuoksi vain Mr. Edenin ja M. Paul-Boncour'in. Molemmat lausuiivat tyytyväisyytensä siitä että Englannin ja Ranskan valtuuskuntien esittämät ajatukset ~~elivätkö~~ erikoisen manner-euroalaisten maiden välisestä turvallisuussopimuksesta saavat komitean valmistamassa luonnoksessa suurin piirtein katsoen tyydyttävän muodon ja sisällön.

Lopuksi jätettiin M. Politiksen tehtäväksi valmistaa uusi teksti toista lukemista varten, jolloin hänen sitä laatiessaan oli otettava huomioon sopimusluonnoksen suhteen esiintyneitä tai vielä esiintyviä arvosteluja.

Jos otetaan k.o. sopimusehdotus turvallisuustakeista manner-europalaisten maiden kesken pelkästään kirjaimellisesti, täytyy luonnollisesti tunnustaa, että se tekstinä tuntuu sangenkin hyvältä täydennykseltä Kansainliiton Peruskirjan 16:een artiklaan, koska ehdotus toteutettuna tekisi sotilaallisen avunannon sopimuspuolten kesken pakolliseksi. Mutta jos asiaa tarkastetaan poliittisten realiteettien kannalta, joutuu se kaikesta huolimatta ilmeisen epäedulliseen valoon. Tahdon tässä viitata vain kahteen seikkaan.

Ainoassakaan kohdassa ei esiinny tässä sopimusluonnoksessa määräystä, että tarpeen tullen Europan kaikkien maiden on annettava vaikkapa kaikkine~~x~~ sotilaallisine voimineen apua hyökkäyksen uhrille. Päinvastoin jätetään Europan maille täysi vapaus etukäteen ilmoittaa mitkä maat tulevat niiltä saamaan sotilaallista apua ja tällöinkin vain kuinka suurin voimin. Muistettaneen miten Ranska tämän konferenssin alussa tunnetussa memorandumissaan viittasi siihen, että se puolestaan on halukas asettamaan Kansainliiton käytettäväksi avustustarkoituksessa hyökkäyksen uhrin hyväksi divisioonan maavoimia, divisioonan merivoimia ja ryhmän lentokoneita! Onhan itsestään selvää, että jos sotilallisesti voimakkain maa Europassa ei katso velvollisuudekseen sitoutua tätä suuremman avun antamiseen hyökkäyksen uhrille, silloin ei Europan pieniltä mailta voida odottaa kuin vastaavan suuruista avun todellista mitättömyyttä. Ja pahinta on, ettei edes ole toiveita olemassa, että kaikki Europan maat yhtyisivät tähän sopimukseen.

Ottakaamme täysin kytäverisesti tässä esimerkiksi Suomi. Jos Suomi yhtyisi mahdollisesti syntyvään manner-europalaisten maiden väliseen sopimukseen keskinäisestä sotilaallisesta avunannosta, täytyisi sen ensiksi ottaa harkittavaksi yleensä kuinka monelta europalaiselta maalta se voisi odottaa k. o. takeita

hyväkseen. Senjälkeen sen olisi koetettava saada selville kuinka suurta sotilaallista apua se saisi niiltä kultakin. Tätä lisäturvallisuutta vastaan sen olisi luonnollisesti tehtävä vastasitoumuksia. Tämän edun ja sen hinnan välisen arvioinnin jälkeen vasta voisi tulla kysymykseen lopullisen päätöksen tekeminen liittymisestä sopimukseen. Mutta jos hinta tulisikin kovin kalliiksi, silloin ehkä täytyisikin kieltäytyä sopimuksesta. Jos me saisimme esim. juuri Ranskalta avuksemme vain tuon divisioonan, Italialta ehkä vain brikaadin, Espanjalta mahdollisesti pataljoonan, Belgialta komppanian, ja saman verran Ruotsilta, sekä vihdoin Puolalta ja Rumanialta myös divisioonan, ei tietysti tämä apu hyödyttäisi meitä lainkaan saman verran kuin jos sopimus edellyttäisi, että sopimuspuolet sitoutuvat kaikkine voimineen auttamaan hyökkäyksen uhria. Rauhan voitollinen palauttaminen jäisi edelleenkin meidän niskoillemme sen sijaan, että se luonnollisesti kuuluu Kansainliiton velvollisuuksiin. Vastasiinä tapauksessa, että sopimus sisältäisi nimenomaisia määräyksiä kaikkien sopimuspuolten täydestä solidäriteetistä, voi olla kunnollisen varmoja takeita siitä, että jokainen Euroopan mantereella sijaitseva maa miettii vakavasti moneen kertaan uskaltaako ~~xx~~ joku niistä ryhtyä rauhan rikkojaksi.

Jos tahdotaan sanoa edellistä analyysia vastaan, että sopimusluonnos jättää kullekin euroopalaiselle maalle täysin vapaat kädet lupautua vaikka kaikkine voimineen auttamaan jotakin tai joitakin maita, on tietysti sellainen vastaväite oikeutettu teoreettiselta kannalta, mutta tuskin jälleen käytännölliseltä kannalta.

Täytyy lähteä siitä, että jokainen maa sitoutuessaan sotilaalliseen apuun jonkun toisen maan hyväksi, ottaa huomioon vastaavasti siitä aiheutuvan ristin. Ellei tämä vaara ole lainkaan suuri, voidaan helposti lupautua vaikka sangen suurinkin sotavoimin auttamaan hyökkäyksen uhria, sillä sitä nopeammin päästään koko vastuusta ja takaisin rauhan tilaan. Mutta jos pien-

ten maiden on sitouduttava sotilaalliseen avunantoon suurvaltaa vastaan, jonka nujertaminen saattaa muodostua kamppailuksi elämästä ja kuolemasta, silloin täytyy odottaa, että pienet maat koettavat rajoittaa vastuuvollisuutensa suoranaiseen minimiin. Samalla tavalla tulevat tietysti suurvallatkin menettelemään. Jos joku niistä huomaa, että muut suurvallat ovat haluttomat lähettämään mahdollisimman voimakasta sotilaallista apua pienelle maalle, joka on joutunut jonkun suurvallan hyökkäyksen uhriksi, on verrattain vähän toiveita olemassa, että sekään tahtoo heittäytyä kaikkine voimineen hyökkääjää vastaan.

Toisin sanoen juuri se seikka, että sopimusluonnos jättää porttinsa auki koko käytännölliselle kysymykselle sotilaallisen avunannon järjestämisestä lykkää itse asiassa todellisen turvallisuuden luomisen tulevaisuuteen sen sijaan, että jo alusta alkaen olisi varmuus olemassa mahdollisimman tehokkaan sotilaallisen avun antamisesta hyökkäyksen uhrille. Mutta samaan aikaan vaaditaan nyt Euroopan maita kuitenkin suostumaan tätä kokonaan avoimeksi jätettävää turvallisuustaetta vastaan supistamaan, tai ainakin rajoittamaan varustuksiansa. Tässä juuri on parhaan vaakaumukseni mukaan k.o. sopimusluonnoksen tavaton käytännöllinen heikkous olkoonkin, että juridiselta kannalta katsottuna teksti tuntuu melkoiselta parannukselta Kansainliiton Peruskirjan 16 artiklan nykyisten vastaavien määräysten suhteen.

Toiseksi tahtoisin huomauttaa vielä siitä käytännöllisestä näkökohdasta, ettei tällä hetkellä ole mitään varmuutta olemassa kaikkien Euroopan mantereella olevien valtioiden yhtymisestä sopimukseen. Jos Saksa ja Italia pysyvät yhtä ynseinä koko sopimusta kohtaan ja eräät maantieteellisesti edullisessa asemassa olevat pienet maat jättäytyvät myös sopimuksesta pois, on vaara tarjolla, että sopimus tuleekin loppujen lopuksi käsittämään vain Ranskan nykyisinä liittolaisineen, joihin ehkä vielä voi yhtyä joitakin muita pieniä maita. Jos näin käy, on ollut kokonaan turhaa touhua laatia tämä sopimusluonnos, kun sitä ilmankin

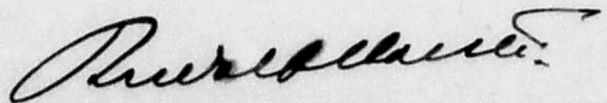
Ranska jo on saanut voimakkaat liittosuhteet Puolan, pikku-ententen ja Belgian kanssa ja ilman tämän konferenssin apuakin ehkä jotkut muut maat hankkivat itselleen samoilta tahoilta lisäturvallisuustakeet. Mutta ilmeiseksi vahingoksi voi suorastaan tämä sopimus koitua, ellei se tulisikaan tuottamaan kaikille Euroopan maille todellista lisäturvallisuutta niinkuin jokainen niistä tietysti on oikeutettu odottamaan konferenssilta, joka vaatii niitä sitoutumaan varustustensa supistamiseen, tai ainakin rajoittamiseen.

Kaikella tällä arvostelullani en suinkaan ole tahtonut tarkoittaa sitä, etteikö tuonnempana koko tilanne voi tuntuvasti parantua siten, että kaikki Euroopan mantereen maat yhtyvät sopimukseen ja sitoutuvat todella tehokkaaseen sotilaallisen avun antamiseen. Mutta nykyhetkellä on ehdottomasti ollut oikeampaa asettua vakavan arvostelevalle kuin huonoin perustein ylen optimistiselle kannalle.

Jos siis tätä taustaa vastaan tarkastetaan konferenssin suhtautumista koko turvallisuuskysymyksen ratkaisuun, täytyy tulla siihen johtopäätökseen, että kaikkia maailman valtioita koskevan turvallisuuden lisäämisessä on päästy Englannin uusien artiklain kautta tuntuva askel eteenpäin niinkuin edellisessä raportissani selostin.

Sitävastoin on konferenssi verrattain huonosti, ellei suorastaan sangenkin huonosti selviytynyt tehtävästään hankkia lisäturvallisuutta erikoisesti Euroopan mantereen valtioille.

Geneväsä, 20 p:nä kesäkuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 81.

ASIA: _____

Perussää olevan lähelyksen rap. n:o 3.

Ministeri Kallio.

Geneve 23/6 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

N:o 636.

23 p:nä Kesäkuuta 1933.

23/6-33
293 fac. 33

Herra Ulkoasiainministeri,

5 C31

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, viisi kappaletta Bernin-
lähetyksen raporttia n:o 3, joka sisältää:

Vieraiden maiden univormuissa esiintyminen Sveitsissä

siv. 1 - 5.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni uudistettu vakuutus.

Antti Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri

Antti Hackzell,

Helsinki.

B e r n i ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Geneve ..... ssa 23 p:nä kesä ..... kuuta 1933.

23/293 ac. 33
28/6.33.3
5 C31

Asia: Vieraiden maiden univormuis-
sa esiintyminen Sveitsissä.

Salasähkeellä n:o K 9 t.k. 22 p:ltä Ministeriö ilmoitti Hallituksen aikovan kieltää maahan pääsyn sotilaallisten ja poliittisten järjestöjen univormua käyttäviltä saksalaisilta. Tämän johdosta Ministeriö tiedusteli onko Sveitsissä voimassa samanlainen kieltö ja mitä Saksan järjestöä koskeva.

Sähkeen saapessa olin kaupallisten neuvottelujen asioissa Bernissä ja saatoin siis välittömästi hankkia poliittiselta departtementilta kaikki tarpeelliset tiedot.

V. 1920 annettiin yleinen määräys, ettei vieraiden maiden virallisia univormuja käyttävät henkilöt saa niissä esiintyä Sveitsin alueilla. Määräys jäi kuitenkin verrattain kuolleeksi kirjaimeksi varsinkin mitä tulee Geneven kanttoonin. Tämän kanttoonin alueella asuu maailmansodan jälkeen vielä noin 20,000 Ranskan kansalaista, ennen sotaa luku oli ollut noin kolminkertainen. Kun näiden perheiden nuoret miehet joutuivat asevelvollisuuskään suorittivat he useimmiten sotapalveluksensa läheisissä Alppi-joukoissa pistäytyen sunnuntaisin ja lomapäivinä kodeissaan Genevessä, jolloin he esiintyivät täälläkin joukko-osastojensa univormuissa.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen

Helmikuun 1 p:nä 1932 annettiin uusi asetus, jonka ensimmäinen pykälä kuuluu :

- "Le port d'uniformes étrangers en Suisse est interdit.

Sont considérés comme uniformes étrangers les uniformes de la Force armée (armée de terre, forces maritimes et aériennes, police et organes similaires, gardes-frontière)."-

Tämän jälkeen ei Sveitsissä enää näkynyt mitään ulkomalaisia univormuja. Mutta kun Saksassa tapahtui tämän vuoden alussa tosiasiallinen vallankumous ja kansallis-sosialistien taholla Saksassa ruvettiin julkisesti puhumaan ja kirjoittamaan kaikkien saksalaista rotua olevien kansojen tulevasta liittämisestä Saksan yhteyteen, herätti tämä uhka erittäin suurta mielipahaa kaikkialla Sveitsissä. Kun sitten Saksan kansallis-sosialistit ensi töikseen ryhtyivät tunnetuihin vehkeilyihinsä sekä Danzigissa, että varsinkin Itävallassa, aljettiin Sveitsissä peljätä salaista kansallis-sosialistista toimintaa täälläkin. Sen estämiseksi annettiin viime toukokuun 12 p:nä uusi asetus, jonka molemmat tärkeimmät artiklat kuuluvat seuraavasti:

- " Il est interdit jusqu'à nouvel ordre aux membres de groupements politiques de Suisse et de l'étranger de porter, sur territoire suisse, des uniformes, des parties d'uniforme, des brassards ou des insignes frappants qui indiquent que le porteur est affilié à une organisation politique.

Le département de justice et police règle, par des décisions de principe, les contestations sur la notion de l'insigne de parti. -

- "Celui qui aura enfreint l'interdiction de l'article premier ou provoqué à l'infraction sera puni d'une amende de

de mille francs au plus.

Les étrangers seront en outre passibles de bannissement pour dix ans au plus.

Les uniformes et insignes prohibés seront confisqués".

Kuten tästä asetuksesta ilmenee, on siis Sveitsin hallitus pitänyt välttämättömänä kieltää ei ainoastaan ulkomaalaisten, vaan lisäksi mahdollisesti suunniteltujen kotimaisten poliittisten järjestöjen univormujen, tai muiden ulkonaisten merkkien kantamisen, joista ilmenee henkilöiden kuuluminen poliittisiin järjestöihin.

Kielto koskee siis kaikkia saksalaisia järjestöjä, jotka kantavat univormua. Kansallissosialistiset ruskeat univormut, stahlhelmiläiset univormut y.m.s. ovat näin joutuneet poikkeuksesta saman kohtalon alaiseksi Sveitsissä.

Mainitessani mahdollisesti perustettavista vastaavista sveitsiläisistä järjestöistä tarkoitin lähinnä niitä muutamia orastavia järjestöjä, jotka ovat tahtoneet jäljitellä saksalaisia järjestöjä puheissaan ja pyrkimyksissään. Yhteisesti nämä järjestöt tahtovat kernaasti esiintyä jonkinlaisen "kansallisen rintaman" nimellä. Mutta hallituksen kiellettyä niiltä univormujen käytön ja vieläpä muiden ulkonaisten merkkien kantamisen, ovat nämä puuhut joutuneet pahaan vastatuuleen.

Etä hallitus todella aikoo vakavasti käydä käsiksi näihin järjestöihin, jos niistä vielä yritetään tehdä saksalaismallisia taistelujärjestöjä, ilmenee selvästi asetuksen toisen artiklan sisältämistä rankaisuksista, milloin rikkomuksia asetusta vastaan esiintyy.

Annettuani näin vastauksen Ministeriön tiedusteluun k. o. asiasta tahdon vielä täydennykseksi mainita Sveitsin yleisestä suhtautumisesta kansallis-sosialistisiin pyrkimyksiin vielä seuraavaa täydentääkseni sillä raporttiani n:o 2 viime huh-tikuun 5 p:ltä ja samaten raporttiani n:o 11 viime maalisi-

kuun 13 p:ltä.

Sveitsissä ollaan tätä nykyä mitä vakavimmasti huolissaan nykyisestä tilanteesta varsinkin Itävallassa. Sveitsin pitäisi olla eräiden toisten maiden mukana näinä aikoina antamassa Itävallalle uusi laina, josta Sveitsin osalle tulee 6 miljoonaa frangia. Hallitus on katsonut velvollisuudekseen pysyä lupauksessaan lainan antamiseksi, mutta eduskuntapiireissä peljätään pahasti, että rahat menevät joko aikaisemmin tai myöhemmin kokonaan hukkaan. Tällä hetkellä Sveitsillä on eri luontoisia sijoituksia Saksassa 2,7 miljaardin Reichsmarkan arvosta. Sveitsin hallitus on tarjonnut Saksalle sellaista sovittelua, että Saksa jättäisi vientivoittoisuudestaan Sveitsiin, joka summa tekee Saksan hyväksi noin 400 miljoonaa frangia, noin 180 miljoonaa Reichsmarkkaa näiden lainojen korkoihin, mutta toistaiseksi Saksa on asettunut hylkäävälle kannalle. Tämä Saksan menettely ei ole voinut olla herättämättä pelkoa, että jos natsit jonkun ajan kuluttua pääsevät valtaan Itävallassa ja varsinkin jos Itävalta tulisi liitettyksi Saksaan, tämä uusi Itävallalle annettava laina joutuu yhtä turvattomaan asemaan kuin kaikki muut Sveitsin lainat Saksalle ja Itävallalle.

Tosin Sveitsissä lasketaan, että Ranska, Englanti ja Italia tulevat yhdessä pikku-ententen kanssa tekemään voitavansa Itävallan nykyisen hallitussuunnan tukemiseksi ja Itävallan estämiseksi joutumasta Hitlerin ulkopoliittikan uhriksi. Mutta toisaalta ovat Saksan natsit harjoittaneet viime kuukausina Itävallassa mitä julkeinta provokatoorista politiikkaa ja vaikea on kokonaan heittäytyä sen optimistisen odotuksen varaan, että Saksan ja Itävallan natsien vehkeily tulee vähitellen talttumaan. Päinvastoin on pidettävä ainakin yhtä mahdollisena, että Itävallan hallituksen vastarinta yllättää yhä Saksan ja Itävallan natsit hurjempaan provokatiioon, jolloin loppujen lopuksi todellinen aseellinen

yhteentörmäys saattaa tulla seuraukseksi.

Ollessani eilen Sveitsin poliittisessa departtementissa hankkimassa edellä esittämiäni tietoja univormujen käytön rajoituksista ja kielloista Sveitsissä havaitsin miten suurella mielenkiinnolla minulta tiedusteltiin mahdollisia vastaavia toimenpiteitä Suomessa. Oli aivan ilmeistä, että Sveitsin hallituspiireissä tervehditään mitä suurimmalla tyytyväisyydellä kaikkien muiden maiden vastaavia toimenpiteitä kansallissosialistisen propagandavaaran torjumiseksi.

Omasta puolestani, jos sallitaan minun lisätä yksityinen käsitykseni, olisi Suomen käytävä mitä vakavimmin käsiksi kaikkien kansallissosialistiseen ja saksalaiskansalliseen propagandaan Suomessa. Raportissani n:o 15 t.k. 6 p:ltä viittasin jo miten vaaralliseksi meille muodostuu erinäisten ulkomaisten uutisaineistojen saapuminen lehdillemme Berlinin kontrollin alaisina. Etsimättäkin saan näin Ministeriön k.o. sähkösanomasta siis aiheen tervehtiä mitä suurimmalla tyytyväisyydellä. Hallituksen suunnittelemaa kieltoa saksalaisten poliittisten järjestöjen laskemiseen univormuineen Suomeen.

Kieltämättä Saksan nykyinen ulkopoliittinen propagandatoiminta on vasta alussa. Aivan tosiasioita vastaavalla tavalla on siksikin maltillinen lehti kuin The Times t.k. 21 p:n numerossaan kosketellut kahdessakin eri artikkelissa kysymystä Saksan uusista poliittisista päämääristä ja sanoo niiden johdosta, että Saksan nykyisin nauttima maine on vieläkin huonompi kuin maailmansodan vuosina. Kun kaikissa maissa ryhdytään vastatoimenpiteisiin saksalaisten vehkeilyjen torjumiseksi, on mitä luonnollisinta, että Suomessa menetellään samalla tavalla. Välitön itsesäilytysvaisto täytyy tässä suhteessa olla Suomessa yhtä paljon hereillä kuin muissakin maissa.

Genevessä, kesäkuun 23 p:nä 1933.

Rudolf Wasth

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA: _____

Geniivissä olevan lähetystön rap. n:o 19.

Ministeri Kallio.

12/8 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

No 687.

12 p:nä heinäkuuta 1933.		
25/294		33
18/7.33		L.M.
		A.G.A.
5	C 31.	

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Geneven-lähetystön raportin
n:o 19, jonka otsakkeena on:

Kansainvälisen Avustusliiton pääneuvoston ensi kokous.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Antti Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri
Antti Hackzell,

Helsinki.

Salainen.

Geneve - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 19.

Geneve- ssa 12 p:nä heinä kuuta 19 33.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
25/294	he	D. U. 33
18/2.33	5	L.M.
		ADIA
5	C 31.	

Asia: Kansainvälisen Avustusliiton
pääneuvoston ensi kokous.

Otsikossa mainittuun Unioonin kuuluu tällä hetkellä pääasiassa vain eurooppalaisia maita, nimittäin: Albania, Saksa, Belgia, Bulgaria, Dantzig, Suomi, Ranska, Kreikka, Unkari, Italia, Luxemburg, Monaco, Puola, Rumania, Englanti, San Marino, Sveitsi, Tšekkoslovakia ja Jugoslavia. Euroopan ulkopuolelta ovat Unioonin liittyneet vain Egypti, Ecuador, Intia, Uusi-Seelanti, Persia, Sudan, Turkki ja Venezuela. Näistä maista oli pääneuvoston kokouksessa t.k. 10 ja 11 päivinä edustettuina kaikki muut paitsi San-Marino ja Ecuador sekä Sudan. Lisäksi olivat saaneet kutsun lähettää huomijoitsijansa seuraavat järjestöt: Comité International de la Croix Rouge, Ligue des Sociétés de Croix Rouge, Institut International d'Agriculture, Kansainvälinen Työtoimisto, sekä Ordre souverain de Malte.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Sveitsin edustaja, ministeri Dinichert. Kokouksen työohjelmasta mainittakoon tärkeimästi: ehdotukset Unioonin pääneuvoston ja toimeenpanevan komitean sisäisiksi ohjesäännöiksi, ehdotus sopimukseksi Kansainvälisen Punasen Ristin kanssa, jonka kautta järjestetään Unioonin yhteistoiminta Punasen Ristin kanssa, sekä kolmanneksi jäsenten ja varajäsenten vaali toimeenpanevaan komiteaan.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

Mitä tulee sisäisiin ohjesääntöihin, hyväksyttiin luonnokset erinäisin muutoksin ja selvennyksin. Toisesta kysymyksestä hyväksyttiin seuraava päätöslauselma:

"Le Conseil général, à l'occasion de sa première session, prend acte avec la plus grande satisfaction de la déclaration faite à la séance du 10 juillet 1933 par M. Max Huber, Président du Comité international de la Croix-Rouge, tant au nom de ce Comité qu'au nom de la Ligue des Sociétés de la Croix-Rouge, et relatives aux dispositions de ces organismes à collaborer à l'oeuvre de l'U.I.S.

En conséquence, et en application de l'article 14 du statut de l'U.I.S., le Conseil général convie les organisations internationales de la Croix-Rouge (C.I.C.R. et Ligue des Sociétés de la Croix-Rouge) à assumer le service central et permanent de l'Union, et charge le Comité exécutif de prendre avec ces organisations internationales de la Croix-Rouge les accords ou les arrangements nécessaires dans ce but."

Tällä tavalla siis on nyt Uniooni saanut Kansainvälisen Punaisen Ristin kanssa yhteisen virastojärjestön.

Toimeenpanevan komitean jäsenten ja varajäsenten vaali ansaitsee hieman pitemmän selostuksen.

Niinhyvin vakinaisia kuin varajäseniä oli valittava kumpikin seitsemän ja oli luonnollista, että näiden jäsenten vaalissa piti ottaa huomioon n.s. maantieteelliset näkökohdat. Kun Etelä-Amerikasta oli Uniooniin liittynyt vain kaksi maata ja toinen niistä ei ollut kokouksessa edustettuna, niin seurasi itsestään, että Venezuelalle oli annettava vakinainen paikka. Samaten oli Afrikasta otettava ainoa kokouksessa edustettuna ollut maa, nim. Egypti, jolle oli suunniteltu varajäsenen asemaa. Aasian molemmat tärkeimmät maat, Kiina ja Japani eivät vielä ole Unioonin jäseniä ja sen vuoksi joutui Intia edustamaan varajäsenen asemassa Aasiaa.

Mitä Eurooppaan tulee, olivat suurvallat ja Punaisen Ristin edustajat valmistaessaan yksityisesti ehdokaslistaa suunnitelleet Suomelle toimeenpanevassa komiteassa varajäsenen paikkaa.

Ensimmäisen kokouspäivän illalla ollessani eräässä kokouksen jäsenille järjestetyssä juhlassa sain eräältä Sihteeristön virkamieheltä, joka toimii kokouksen sihteerinä, nim. M. Smets'iltä kuulla, että täksi Suomen edustajaksi oltiin aikeissa ehdoittaa majuri M. Gripenbergiä, jonka toiminta Punaisen Ristin hyväksi on yleisesti tunnettu. Hetkistä myöhemmin taas kertoi minulle herra Carl Petersen, joka on Punaisen Ristin palveluksessa Pariisissa, että oltuaan kirjeenvaihdossa Suomen Punaisen Ristin pääsihteerin herra S. Taucherin kanssa hän oli tullut siihen käsitykseen, ettei Suomen Punainen Risti tahtonut tulla aktiivisella tavalla edustetuksi Unioonin komiteoissa ja että, mikäli suomalainen jäsen oli valittava johonkin Unioonin elimeen, Suomen Punainen Risti katsoi silloin suotavammaksi, että minä tulisin valituksi, koska asuin vakinaisesti Genevessä ja saattaisin siis vaivattomasti tarpeen tullen ottaa osaa Unioonin toimintaan.

Nämä molemmat tiedot olivat ilmeisesti ristiriidassa minulle lähetettyjen ohjeiden kanssa, joissa nimenomaan sanottiin m.m. :

"Koska sopimus Kansainvälisen Avustusliiton perustamisesta ei sanottavasti kiinnosta Suomea, on Suomen päävaltuutetun valvottava, että Suomelle ei aseteta mitään velvollisuuksia sen lisäksi, mikä välittömästi johtuu sopimuksen jäsenyydestä ja että Suomelle ei myöskään anneta mitään tehtäviä sopimuksen puitteissa, tai jäsenyyttä sopimuksen edellyttämässä komiteoissa y.m.s. Näinollen Suomen päävaltuutetun on rajoitettava keskusteluihin ja lähestyksiin osanottonsa kaikkein välttämättömpään."

Koska seuraavana kokouspäivänä Sihteeristön ja erinäisten valtuutettujen puolelta harjoitettiin vakavaa painostusta, jotta estelyistäni huolimatta Suomi tulisi toimeenpanevan komitean varajäseneksi joko herra Gripenbergin tai minun valitsemisen kautta, katsoin tarpeelliseksi saattaa tämän Ministeriön tietoon, mutta Ministeriö katsoi kuitenkin suotavimmaksi, että, mikäli suinkin oli mahdollista, suomalainen jäsen jäisi valitsematta.

Syyt, joita tuotiin esiin suomalaisen edustajan hyväksi, olivat tavallaan sängen painavat. Kun yksikään muu pohjois-eurooppalainen maa, Suomea lukuunottamatta, ei vielä ollut liittynyt Uniooniin, olisi ollut mitä tärkeintä, että maantieteel-

lisiä näkökohtia silmälläpitäen myöskin Pohjois-Euroopasta olisi saatu jäsen, tai ainakin varajäsen toimeenpanevaan komiteaan. Sitäpaitsi Suomi oli alusta alkaen osoittanut Unioonin luomista kohtaan mitä suurinta harrastusta, mikä ilmeni myös siinä, että Suomi oli ensimmäinen maa koko Pohjolassa, joka oli liittynyt Uniooniin. Näin ollen tuntuu verrattain oudolta, että Suomi nyt kieltäytyy siksikin vaatimattomalta luottamuspaikalta kuin toimeenpanevan komitean varajäsenyydestä.

Kun vähää ennen vaalin alkamista kokoukselle jaettiin suurvaltain ja Punaisen Ristin edustajain kesken yksityisesti valmistettu ehdokaslista, oli siinä majuri Gripenbergin nimi varajäsenten joukossa. Vähää sitä ennen tulleen Ministeriön sähkösanoman johdosta olin siis velvollinen ilmoittamaan kokoukselle ohjeitteni sisällön. Kiitin niitä valtuuskuntia, jotka olivat tahtoneet osoittaa suurta huomaavaisuutta Suomea kohtaan ehdottamalla herra Gripenbergiä toimeenpanevaan komiteaan, mutta ohjeitteni mukaisesti olin velvollinen pyytämään kokousta valitsemaan hänen tilalleen varajäsenen, joka olisi jotain muuta kansallisuutta. Belgian edustaja, senaattori Francois ehdotti sen vuoksi, että varajäseneksi valittaisiin Union internationale de Secours aux enfants'in pääsihteeri W.A. Mackenzie.

Tämän jälkeen tapahtuneessa lippuäänestyksessä tulivat valituiksi toimeenpanevaan komiteaan vakinaisiksi jäseniksi: senaattori Ciraclo (Italia), M. Delta (Kreikka), Saksan Punaisen Ristin varapresidentti Draudt, senaattori Francois (Belgia), markiisi de Lillers (Ranska), Mr. Maudslay (Englanti), ministeri Parra-Perez (Venezuela). Varajäseniksi valittiin Sardar Bahadur Balwant Singh Puri (Intia), Mahmoud Fakhry Pasha (Egypti), Mr. W.A. Mackenzie (Union Internationale de Secours aux enfants), M. Lavtchieff (Bulgaria), M. Lazarevitch (Jugoslavia), tri Linhart (Tšekkoslovakia), sekä kreivi Henri Potocki (Puola).

Toimeenpaneva komitea kokoontui ensi istuntoonsa tänään.

Mitä tulee Suomen jättäytymiseen pois toimeenpanevastakomiteasta tahdon vielä lopuksi ilmoittaa yksityisen kantani.

Ymmärrän hyvin ne näkökohdat, jotka Suomen Punaisen Ristin

Keskushallitus esittää kirjelmässään Ministeriölle viime toukokuun 23 p:ltä. Mutta toisaalta on muistettava, että Suomen osanotolla yleiseen kansainväliseen yhteistoimintaan on myös oma merkityksensä. Jos siis Suomen Runainen Risti katsoikin olevansa velvoitettu melkoiseen varovaisuuteen tässä asiassa, olisi kuitenkin käsittäakseni voitu löytää joku joustavampi ratkaisu kuin täydellinen kieltäytyminen osanotosta toimeenpanevaan komiteaan. Siitä syystä kaiki Suomen Runaisen Ristin pääsihteeri Taucher olikin kirjeessään her-
ra Petersenille, kuten yllä olen maininnut, viitannut sellaiseen mahdollisuuteen, että tarpeen tullen Suomi kuitenkin voisi ottaa vastaan luottamustehtävän jossakin Unioonin elimessä. Omasta puolestani katsoin suotavimmaksi, että tällaiseksi Suomen edustajaksi olisi tullut joku kotimaassa asuva henkilö, joka siellä olisi kaikkein parhaimmin voinut valvoa Unioonin pyrkimyksiä. Milloin Suomen edustaja ei olisi voinut ottaa osaa keskuskomitean kokouksiin, olisi viime tingassa joku Geneven lähetystöstä voinut seurata huomijoitsijana toimeenpanevan komitean kokouksia.

Senaattori Ciralo kävi erikoisesti minulle valittamassa tätä Suomen kielteistä kantaa ja saman tekivät monet muutkin kokouksen jäsenet.

Runeberg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA: _____

Quivessa? olevan lähelyksen rap. n:o 20.

Ministeri Kolehmainen.

12/7 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

No 688.

12 p:nä heinäkuuta 1933

Herra Ulkoasiainministeri,

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
26 294ae.	33
18/7.33	
5 C31.	

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Geneven-lähetystön rapor-
tin n:o 20, jonka otsakkeena on:

Sir Eric Drummondin eroaminen Kansainliitosta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Rudolf Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri

Antti Hackzell,

Helsinki.

G e n e v e S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Genevessä ~~ssa~~ 12 p:nä heinä kuuta 19 33.

KANSAINLIITTO		
26	29 ylä	33
18/2.33		
5	C31	

Asia: Sir Eric Drummondin eroaminen
Kansainliitosta.

Useissa raporteissani viime vuoden lopulla selostin Sihteeristön korkeimmassa johdossa tapahtuvia henkilövaihdoksia, joiden oli määrä tapahtua joko niihin aikoihin, tai tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Samalla tiedoitiin, että Pääsihteerin vaihdos tulisi tapahtumaan viimeiseksi, eli kesäkuun 30 p:nä.

Kun aikoinaan Sir Eric Drummond ilmoitti haluavansa luopua pääsihteerin virasta, sanottiin hänen valinnee kesäkuun 30 p:n 1933 siinä uskossa, että siihen mennessä Varustusten supistamis-konferenssi ennättäisi suorittaa tehtävänsä loppuun. Kun viime kevään kuluessa osoittautui, ettei konferenssi läheskään voi tulla valmiiksi ennenkuin aikaisintaan tämän vuoden lopulla, alkoi kulkea huhuja, että myös Sir Eric lykkäisi eronsa ainakin muutamalla kuukaudella. Mutta toisella on käynyt; hän pysyi aikaisemmassa suunnitelmassaan ja siten tapahtui Pääsihteerin vaihdos v.k. 30 p:nä.

On sanomattakin selvä, että Sir Eric Drummondin toimintaa Pääsihteerinä on viime aikoina arvosteltu hyvinkin monella eri tavalla.

Ne henkilöt, jotka Kansainliiton perustamisesta saakka, tai yleensä monen vuoden aikana ovat aivan säännöllisesti olleet kos-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

kestuksissa Sihteeristön kanssa takertuvat helposti yksityisseikkoihin. Siten näinä päivinä olen kuullut sekä Sihteeristön virkamiehiltä, kansainvälisiltä sanomalehtimiehiltä y.m.s. henkilöiltä, että Sir Eric muka on ollut liian "korkea" eikä ole tarpeeksi asettunut kosketuksiin virkamiestensä, sanomalehtien ja n.e.p. kanssa. Ovatpa jotkut diplomaatisessakin asemassa olevat henkilöt tunteet jääneensä muka liiaksi syrjään Sir Eric'in seurustelupireistä.

Omasta mielestäni kaikki nämä arvostelevat äänet ovat lähteneet kokonaan liian pikkumaisista näkökohdista. Kun miehen tehtäväksi tulee muutamassa vuodessa luoda kokonaan tyhjästä valtava kansainvälinen järjestö, jossa noin kuudenkymmenen maan eri edut, pyrkimykset ja ennakkoluulot on koitettava saada mahdollisimman täydelliseen harmoniaan keskenään, täytyy hänen omistaa kaiken aikansa ja tarmonsä vain tälle tehtävälle. Sihteeristöllä on nyt palveluksessaan n. 600 henkilöä edustaen miltei kaikkia kansallisuksia. Lisäksi tulevat monet kymmenet joko vakinaiset tai tilapäiset komiteat kukin lukuisine jäsenineen, joiden kaikkien toimintaa Pääsihteerin samoin on koitettava seurata. Pääsihteeri toimii edelleen kaikissa Neuvoston kokouksissa ja Yleiskokouksissa presidentin läheisimpänä neuvonantajana. Jos kaiken tämän vastuun ja työtaakan ohella Sir Eric Drummond ei ole joutanut seurustelun muodossa kiinnittää mahdollisimman suurta huomiota jokaiseen alaiseensa virkamieheen, tai sanomalehtimieheen eikä aina myöskään jokaiseen diplomaattiin, on se johtunut paremminkin riittävän ajan kuin hyvän tahdon puutteesta. Päinvastoin on minun monivuotisen henkilökohtaisen kokemuksen nojalla vakuutettava, että Sir Eric Drummond on pohjaltansa todellinen englantilainen gentleman, jolle pöyhkeily ja muu omanarvon kohottelu on kokonaan vierasta. Luulen, että jokainen muukin suomalainen, joka on joutunut hänen kanssaan kosketuksiin voi hyvällä omallatunnolla yhtyä tähän käsitykseeni. Hän on aina mitä suurimmalla huomaavaisuudella kohdellut meitä sekä virassa, että omassa vieraanvaraisessa kodissaan.

Mutta verrattomasti paljon voimakkaammat ovat olleet ne äänet,

joita näinä aikoina ovat tuoneet esiin kiitoksensa ja ihailunsa Sir Eric Drummondia kohtaan hänen eronsa hetkellä.

Kun viime syksyn Yleiskokous oli päättämässä työnsä, hyvästeli presidentti Politis Sir Eric Drummondia koko Kansainliiton nimessä tavalla, jota pätevämmiin tuskin moni olisi voinut sitä tehdä. Neuvoston nimessä puhui hänelle viime kesäkuulla Neuvoston nykyinen presidentti, Meksikon edustaja M. Castillo Najera samaten kiittäen Sir Eric'ia hänen ainutlaatuisen menestyksellisestä työstä Kansainliiton hyväksi. Kun varustusten supistamiskonferenssi otti kesäkuun alussa jäähyväiset eroavalta pääsihteeriltä, puhui presidentti Henderson samaten mitä kiittävimmin sanoin. Tätä suurten tunnustusten sarjaa voisin vielä jatkaa monella tärkeällä täydennyksellä, mutta tila ei sitä salli.

V.k. 30 p:nä tapahtui sitten Sir Eric'in virallinen eroaminen sangen yksinkertaisin menoin Sihteeristössä. Erojaispuheessaan Sir Eric ilmaisi lujan luottamuksensa Kansainliiton tulevaisuuteen. Uusi pääsihteeri, M. Avenol esitti hänelle Sihteeristön moninaiset kiitokset menneistä vuosista samalla kun hän muodollisesti otti vastaan pääsihteerin viran.

Mutta näinä päivinä ei Genevessä olla katsottu ainoastaan menneisiin vuosiin Kansainliiton historiassa, vaan on myös luotu katse tulevaisuuteen.

Kaikki ovat vakuutettuja siitä, että Kansainliitto käy suurta tulevaisuutta kohti. Turhaan etäämmällä olevat henkilöt esittävät tässä suhteessa pessimistisiä lausuntoja. Ollessani t.k. 1 p:nä esittämässä onnittelevia lausuntoja uudelle pääsihteerille huomautti M. Avenol aivan oikein, ettei Kansainliitolla voi olla edessään mitään sen suurempia vaikeuksia ja vastoinkäymisiä kuin Kansainliiton jäsenvaltioilla sinänsä on, tai tulee olemaan. Kuta suurempiin pulmiin jäsenvaltiot joutuvat, sitä hartaammin ne tulevat vastakin etsimään apua ja selvitystä Kansainliitolta. On näin ollen kokonaan perusteetonta olettaa, että Kansainliiton vaikeudet tulevaisuudessa olisivat toiset kuin liiton jäsenten erikoiset tai yhteiset vaikeudet.

Sen sijaan, jos näinä aikoina Genevessä on kuulunut joitakin

epäileviä lausuntoja Sihteeristön korkeimmassa johdossa tapahtuneista vaihdoksista, ovat ne olleet kokonaan henkilökohtaista eikä suinkaan yleispoliittista laatua.

Kaikki ovat, suurin piirtein katsoen, täynnä luottamusta M. Avenolia kohtaan. Häntä pidetään, vaikka onkin ranskalainen, harvinaisen levollisena miehenä, joka voi erittäin hyvin jatkaa Sir Eric Drummondin luomia traditioita. He ovat kumpikin vuosien varrella osoittaneet tasapuolisesti voivansa asettua omien maittensa kansallisten etujen, ennakkoluulojen ja muiden näkökohtien yläpuolelle.

Mutta yhtä yksimielisiä ei Genevessä olla toisten tärkeimpien nimitysten suhteen. Kaikki myöntävät, että alivaltiosihteerit ~~xxxxxx~~ ja pääsihteerin molemmat lähimmät apulaiset ovat kukin miehiä paikallaan henkilökohtaisten ominaisuuksiensa puolesta, mutta eri asia on ovatko he nykyisissä olosuhteissa kaikkien soveliaimmat täydentämään Sihteeristön korkeinta päällikkö M. Avenolia. Molemmat pääsihteerin lähimmät apulaiset, M.M. Pilotti ja Azcarate ovat, samoin kuin M. Avenol itse, rodultaan latinalaisia, edellinen italialainen ja jälkimäinen espanjalainen. He ovat myös kaikki kolme katolisia. Tosin myös Sir Eric Drummond oli katolinen, joten tässä suhteessa ei muutos pääsihteerin virassa merkitse mitään, mutta hän oli kuitenkin anglosaksi, jotavastoin Sihteeristön kaikki kolme pääherraa ovat Välimeren maista. Lisäksi huomautetaan, että ministeri Sugimuran eroamisen kautta viime keväänä Sihteeristö on menettänyt välittömän kosketuksensa Japanin ja yleensä Aasian kanssa. Tosin hänen tilalleen poliittisen osaston päälliköksi ja alivaltiosihteeriksi on tullut Sir Eric Drummondin kansliapäällikkö Mr. Walters, mutta kaiken kaikkiaan ei Mr. Walters yksinään voi vastata samaa yleismaailmallisuutta kuin Sir Eric Drummond ja ministeri Sugimura. Siten jää kun jääkin Sihteeristön uudessa korkeimmassa johdossa Välimeren maiden välitön vaikutus tuntuvasti suuremmaksi kuin kansainvälinen yleispäteinen näkökohta oikeutetusti voi vaatia.

Vielä huomauttavat arvostelijat, että Italian aikaisempi

pääedustaja Sihteeristössä, alivaltiosihteeri markiisi Paulucci oli Mussolinin henkilökohtainen ystävä, joka saattoi tuntuvasti vaikuttaa Italian suhtautumiseen Kansainliittoon, jota vastoin M. Pilotti, hänen seuraajansa, on tosin älyllisesti miesten parhaita ja siinä ominaisuudessa kyllä paljoka parempi Kansainliiton palvelija kuin markiisi Paulucci, mutta senpä vuoksi myös Mussolini tulee todennäköisesti suhtautumaan häneen melkoisella varovaisuudella. Tähän arvosteluryhmään kuuluu myös uusi saksalainen alivaltiosihteeri, tohtori Trendelenburg. Hän on myös erittäin pätevä tärkeään tehtäväänsä, mutta, kysytään Genevessä, paljoko Hitler kumppaneineen suvaitsee ottaa tohtori Trendelenburgilta viisaita neuvoja vastaan.

Kun näin Japani on jäänyt Sihteeristön korkeimmasta johdosta kokonaan pois, kun Englannilla on siinä tuntuvasti heikompi asema kuin aikaisemmin ja kun vielä Italia ja Saksa ilmeisesti kallistavat nykyisin virallisen korvansa epämieluisemmin kuin aikaisemmin Sihteeristöön päin, ovat monet arvostelevat äänet näinä aikoina Genevessä tahtoneet tulla siihen johtopäätökseen, että Sihteeristön korkein johto on miesten henkilökohtaisista erinomaisista ominaisuuksista huolimatta sittenkin Kansainliiton kannalta katsottuna epäedullisemmin kokoonpantu kuin Sir Eric Drummondin varsinaisena johtoaikana.

Omasta puolestani myönnän avoimesti, että ylläesitetyillä näkökohdilla kieltämättä on oikeutuksensa. Siitä syystä viittasin aikaisemmissa raporteissani m.m. siihen, että epäilemättä olisi ollut onnellisempaa, jos M. Azcaraten sijasta Mr. Phelan, joka on Työtoimiston diplomaattisen osaston päällikkö ja kansallisuudeltaan irlantilainen, olisi tullut toiseksi pääsihteerin apulaiseksi. Tahdon lisätä, että viime keväänä Mr. Phelan teki matkan Yhdysvaltoihin ja hänen onnistui saada presidentti Roosevelt vakuutetuksi siitä, että Amerikan oli otettava osaa Työtoimiston konferenssiin viime kesäkuulla. Muutenkin olisimme voineet olla varmat siitä, että tie Genevestä Amerikkaan käy aina tuloksellisemmin Lontoon kuin Madridin kautta.

Mutta toisaalta ei mielestäni lainkaan sovi aliarvioida Sihteeristön nykyisten korkeimpien johtajien ominaisuuksia, vaikka jotkut näkökohdat puhuvatkin heitä vastaan paremminkin ryhmänä kuin yksityisinä henkilöinä. Se mitä Sihteeristö ennen kaikkea tarvitsee, on mitä älykkäimpiä aivoja ja voimakkaimpia luonteita ja juuri tällaisina yksilöinä M.M. Pilotti, Azcarate, Trendelenburg ja Walters ovat tulleet nimitetyiksi M. Avenolin lähimmiksi työtovereiksi. Vasta kun he ovat saaneet näyttää mihin he pystyvät Sihteeristön uusina johtajina, on aika päättää lopullisesti ovatko nimitykset olleet onnistuneet, vai ovatko epäilykset osoittautuneet oikeiksi.

Ruuhkainen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Geneveni olevan lähetyksen rap. no 21.

Ministeri Holsti

28/7-33

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

No 756.

28 p:nä heinäkuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
27 / 294 Sar D. 1933		
5/8-33	No	Litt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C 31	

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Geneven-lähetystön raportin
n:o 21, jonka otsakkeena on:

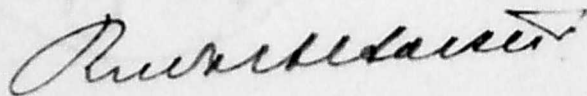
Syyskuun yleiskokous.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri

A. Hackzell,

Helsinki.

RAPORTTI n:o 21.

Geneve- ssa 28 p:nä heinä kuuta 19 33.

Asia: Syyskuun yleiskokous.

Tavannukaisesti olisi Kansainliiton ensi yleiskokouksen tullut kokoontua syyskuun 4 p:nä, eli toisin sanoen sen kuukauden ensimmäisenä maanantaina. Näin oli asia suunniteltukin viime keväänä, kun kesäkuulla ilmeni, että Varustusten supistamiskonferenssi ei voisikaan kesän kuluessa saada sopimusluonnoksen toista lukemista aikaan, vaan että konferenssi oli keskeytettävä ja voisi jatkaa töitään vasta lokakuun puolivälissä. Tällöin heräsi Sihteeristössä ja Neuvostossa ajatus, että edullisinta olisi siirtää yleiskokous syyskuun loppuun, jotta valtuuskuntien kävisi mahdolliseksi heti tämän kokouksen jälkeen aloittaa työnsä Varustusten supistamiskonferenssissa.

Neuvosto käsitteli asiaa kesäkuun kokouksessaan ja päätti alistaa hallitusten ratkaistavaksi vaativatko ne yleiskokousta koolle jo syyskuun 4 p:nä, vai suostuvatko ne lykkäämään yleiskokouksen alkamisen 3 viikoksi eteenpäin.

Useimmat hallitukset, niiden joukossa myöskin Suomen, ovat määrääjän kuluessa antaneet suostumuksensa lykkäämiseen ja siten on yleiskokous nyt näinä päivinä lähetettyjen kutsujen nojalla pyydetty kokoontumaan vasta ensi syyskuun 25 p:nä.

Ollessani viime päivinä Sihteeristössä neuvottelemassa erinäisistä kysymyksistä olen samalla käyttänyt tilaisuutta hyväkseni

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

saadakseni tietää yleiskokouksen suunnitellusta ohjelmasta seuraavaa:

Paitsi että itse kokoontumisen aika on näin muutettu Varustusten supistamiskonferenssin vuoksi, tullaan samasta syystä todennäköisesti tekemään vielä eräs toinen tärkeä muutos. Tavallisissa olosuhteissa yleiskokous käyttää ensimmäisen viikkonsa n.s. yleiskeskusteluun pääsihteeristön vuosikertomusten johdosta Kansainliiton viimeksi kuluneen vuoden toiminnasta. Sen jälkeen aloittavat toimintansa eri valiokunnat tarvitien raporttiansa valmistamiseen noin parin viikon ajan. Näiden raporttien käsittely taas on vuorostaan vienyt lähes viikon, minkä jälkeen on suoritettu loppumuodollisuuksia. Nyt sitävastoin on tarkoituksena siirtää yleiskeskustelu kokonaan loppuun ja siis aloittaa valiokuntain töillä.

Tämän muutoksen kautta tahdotaan koettaa saada niin monen maan ulkoasiainministeri kuin mahdollista saapumaan jo yleiskokouksen loppuajaksi Geneveen, jotta he yhteen menoon voisivat jäädä ottamaan osaa myös Varustusten supistamiskonferenssin alkutöihin. Sitä vastoin, jos yleiskokouksen yleiskeskustelu tapahtuisi tavan mukaisesti kokouksen alussa, s.o. tässä tapauksessa syyskuun viimeisellä viikolla, olisi hyvin luultavaa, että useimmat ulkoasiainministereistä eivät maltaisi viipyä lokakuun kahta viikkoa Genevessä ottaakseen sen jälkeen lokakuun 16 p:nä alkavaan Varustusten supistamiskonferenssiin osaa. Tätä ajanhukkaa heille ei synny, jos yleiskeskustelu tulee tapahtumaan valiokuntatöiden jälkeen, siis lokakuun toisella viikolla, minkä jälkeen Varustusten supistamiskonferenssi alkaa välittömästi lokakuun kolmannella viikolla.

Syy minkä vuoksi Kansainliiton piireissä pidetään tällä kertaa aivan erikoisen tärkeänä, että mahdollisimman monen maan ulkoasiainministerit ovat Genevessä lokakuun toisella ja kolmannella viikolla, on ennen kaikkea se, että silloin toivotaan ulkoasiainministerien voivan välittömien keskustelujen kautta sopia keskenään Varustusten supistamiskonferenssin tärkeimmistä problemeista. Mr. Hendersonin äskeiset käynnit Lontoossa

Pariisissa, Roomassa, Berliinissä, Prahassa, ja jälleen Pariisissa eivät ole johtaneet erikoisen suotuisiin kompromissituloksiin. Eräs amerikkalainen sanomalehtimies-ystäväni sanoo Pariisissa tavanneensa Mr. Hendersonin ja kuulleensa tältä, että matkan tulos oli mahdollisimman negatiivinen. Tämän selityksen mainittu sanomalehtimies sähköitti heti sanomalehdelleen New York Times'ille ja sitä tietä on maailmalle levinnyt tieto Hendersonin muka suuresta pessimismistä koko konferenssin lopullisten tulosten suhteen. Tälle alakuloisuudelle on antanut lisää yllykettä Mussolinin äskettäin julkaisema artikkeli, jossa samaten Geneven konferenssi leimataan yhtä kuolleeksi kuin Lontoon taloudellinen konferenssi. Mutta Sihteeristössä ei tahdota pitää Geneven konferenssin kohtaloa lopullisen toivottomana. Tämä maltillinen optimismi perustuu lähinnä kahteen toivoon. Ensiksi on Mr. Hendersonin tarkoituksena lähteä syyskuun alussa uudelle toivoretkelle Euroopan tärkeimpiin pääkaupunkeihin, jotta hän syyskuun 20 p:nä voisi kutsua konferenssin Bureau'n kokoon Geneveen neuvottelemaan konferenssien jatkamisesta. Toiseksi toivotaan, että juuri mahdollisimman monen ulkoasiainministerin läsnäolo Genevessä yleiskokouksen lopulla ja Varustusten supistamiskonferenssin alussa lokakuulla tarjoaa vielä suuria mahdollisuuksia pahimpien riitakäsymysten sovittelulle.

Mitä sitten tulee yleiskokouksen varsinaiseen ohjelmaan, täytyy tänä vuonna menetellä samoin kuin viime vuonna 3:n valikunnan suhteen, sitä nimittäin ei tulla myöskään tänän vuonna asettamaan, koska Varustusten supistamiskonferenssin työt ovat niin keskeneet, ettei tälle valiokunnalle voi tulla mitään turvallisuus- eikä varustusten supistamisprobleemeja harkittaviksi.

Mitä taas toiseen valiokuntaan tulee, olen tiedustellut Sihteeristöstä onko odotettavissa, että tämä valiokunta ottaisi tutkiakseen, niinkuin se teki viime vuonna, kansainvälisen taloudellisen kriisin tärkeimpiä kysymyksiä, toisin sanoen: jatkaisiko se muodossa tai toisessa Lontoon konferenssin käsittelemiä problemeja. Tähän on minulle vastattu, että ainakin tällä hetkellä täytyy pitää Lontoon konferenssin tuloksia niin vaillinaisina, että yleiskokous tuskin välittää vaivautua niiden harkitsemisella. Mutta voihan

käydä elokuun kuluessa niin, että joku hallitus pyytää yleiskokouksen ohjelmaan joitakin Lontoon konferenssin käsittelemiä kysymyksiä tai että yleiskokouksen alkaessa esitetään tällaisia ehdotuksia. Tässä tapauksessa tietysti toiselle valiokunnalle tulee sangen raskas työohjelma.

Tällä hetkellä ei kuudennelle valiokunnalle ole tiedossa mitään suurempia poliittisia probleemeja, on minulle sanottu Sihteeristöissä, mutta mahdollista on, että Puolan hallitus pyytää yleiskokouksen ohjelmaan kysymystä vähemmistöjen kohtalosta niissä maissa, joilla ei ole kansainvälisiä sitoumuksia vähemmistöjensä tunnollisesta kohtelamisesta. Käytännössä tällainen pyyntö merkitseisi lähinnä sitä, että Puola vaatisi Kansainliittoa tavalla tai toisella sekaantumaan vähemmistöjen kohteluun Saksassa. Jos Puola lähiviikkoina tekee tämän aloitteen, merkitsee se sitä, että kuudennelle valiokunnalle tulee perin paha pätkinä purtavaksi.

Kaikkien muiden valiokuntien ohjelma tulee nykyisten laskelmien mukaan suurin piirtein katsoen samanlaiseksi kuin tähän saakka on ollut tavanmukaista.

Ruuska

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: f

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Genevenä olevan lähetystön rap. no 22.

Ministeri Holsti.

19/8-33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

No 807.

19 p:nä elokuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
29	29/8	1933
25/8-33	10	10
RYHMÄ	KLASSI	ALUE
5	C 51	

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Genève'in-lähetystön raportti
n:o 22, jonka otsakkeena on:

Eräitä pessimistisiä lausuntoja.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Rudolf B. ...

Herra Ulkoasiainministeri

A. H a c k z e l l,

Helsinki.

RAPORTTI n:o 22.

Genève' i s s a 19 p:nä e l o k u u t a 19 33.

Asia: Eräitä pessimistisiä lausuntoja.

Lähettyessäni viime helmikuun 8 p:nä raporttini no 3 , jossa otsikolla "Synkkiä enteitä" katsoin olevani velvollinen esittämään vakavan epäilykseni, että kansainvälinen tilanne on itse asiassa huonompi kuin julkisesti otaksutaan. Toisen kerran palasin samaan asiaan raportissani no 14, viime toukokuun 15 p:ltä enkä voinut sillä kertaa olla optimistisempi kuin 3 kk-aikaisemmin. Siitä hetkestä on jälleen kulunut 3 kk. ja mielestäni tuntuu kuin pessimistien lukumäärä alkaisi kasvaa sangenkin nopeasti.

Jätän tässä koskettelematta Mandshurian kysymystä ja Japanilais-amerikkalaisia suhteita, sillä ne probleemit ansaitsevat oman raporttinsa. Rajoitun sen vuoksi tällä kertaa pelkästään eurooppalaiseen tilanteeseen.

En ole viime aikoina tavannut Genève'issä enään ketään, joka ei uskoisi, että Saksa varustautuu täydellä kiireellä. Sillä on käytettävänään jo nyt yli 1.000.000 erittäin hyvin harjoitettua sotilasta. Varsinkin lentokoneita, tankkeja ja raskasta tykistöä hankitaan kuumeisella kiireellä. Aukkaita harjoitetaan suojeltautumaan kaasuilta. Kaikki tämä viittaa selvästi siihen, että nykyinen Saksa aikoo harjoittaa ulkopoliittikkaa, joka voi tavalla tai toisella johtaa aseellisiin selkkauksiin ja sotaan.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

Edelleen kuulee Kansainliiton piireissä sanottavan, että jos tätä uutta varustautumiskuumetta Euroopassa saa jatkua kolme tai neljä vuotta, on Eurooppa taloudellisesti saatettu miltei perikadon partaalle. Sen vuoksi olisi parempi, että ratkaiseva välien selvitys nykyisen Saksan kanssa tapahtuisi mahdollisimman pian.

On itsestään selvää, että kaikilla tällaisilla epätoivoisilla lausunnoilla tulee olemaan mitä vahingollisin vaikutus eri kansojen mieliin. Niihin syöpyy yhä syvemmälle ja syvemmälle toivoton käsitys, että koska Saksa kerta kaikkiaan tahtoo uutta sotaa, silloin on turha enää viivytellä ja antaa Saksan saada aikaan varustustensa täydentämisen.

Eräs erittäin hyvin Euroopan ulkopoliittikkaa tunteva englantilainen sanoi minulle aivan äskettäin ja mitä suurimmalla luottamuksella pääasiassa seuraavaa:

Me englantilaiset olemme kymmenen vuotta laskeneet Saksan suhteen väärin. Nyt on Hitler näyttänyt meille, että Saksa ei ole vielä lääkään hyvällä saatavissa rauhalliseen yhteistoimintaan, vaan se pyrkii vieläkin maailmanvaltiuteen. Ramsay Mac Donald tulee ehkä jo tämän syksyn kuluessa väistymään ja samalla menee Sr. John Simon. Ei ole lainkaan mahdotonta, etteikö uudeksi pääministeriksi tule Sr. Austen Chamberlain ja ulkoministeriksi Winston Churchill. Jos näin käy, silloin Englannin ulkopoliittikka tulee uudelleen määrätietoiseksi ja selväksi. Saksalle ei tule jäämään mitään mahdollisuutta jatkaa nykyistä politiikkaansa.

Tämä sama henkilö väitti, että Mussolini tulee koittamaan kaikkensa saadakseen Saksan luopumaan varusteluistaan ja kiusoittavasta ulkopoliitikastaan, sillä Mussolini aavistaa, että jos Italia ja Saksa yhdessä olisivatkin voitollisia Ranskaa ja Englantia vastaan, sen jälkeen Saksan heti seuraavaksi tehtäväksi tulisi lyödä Italia. Huolimatta Ranskan ja Italian välisistä riitaisuuksista on Italian helpompi päästä sovintoon Ranskan kanssa kuin yksinään torjua voitollisen Saksan tunkeutuminen Välimerelle. Mussolini siis tahtoo koettaa estää sodan puhkeamisen Saksan ja sen naapureitten välillä, ettei Italiakin tulisi pakotetuksi Itävallan pelastamiseksi esiintymään Saksaa vastaan ase kädessä.

Keskustellessani pari päivää sitten muutamien ulkomaalaisten sanomalehtimiesten kanssa, jotka kaikki ovat tunnetut hyvistä suhteistaan, puheenalaisista kysymyksistä, oli optimistisin erään suuren amerikkalaisen lehden tšekäläinen edustaja. Hänen mielestään Saksa on kaikista viime aikojen suurista poliittisista virheistä huolimatta loppujen lopuksi kuitenkin siksi viisas, että nähdessään joutuvansa toisten maiden taholta hyvinkin tiukalle, sen on pakko peräytyä ennenkuin sitä ryhdytään kurittamaan.

Muiden puhuttelemieni sanomalehtimiesten mielestä ei kuitenkaan ole syytä jättää laskelmista pois sitä mahdollisuutta, että tällä kertaa voisi tapahtua samalla tavalla kuin kesällä 1914. Arkkiherttua Frans Ferdinandin murhan jälkeen olisi ollut luonnollisinta, että Itävalta-Unkari olisi heti esittänyt Serbialle ultimaattuminsa. Näin ei käynyt, vaan maailman annettiin seuraavien viikkojen aikana tuudittautua uskoon, että koko konflikti selvitetään rauhanomaisin keinoin. Sitten ryhtyikin Itävalta-Unkari niin äkisti toimimaan, ettei toisille hallituksille jäänyt aikaa rauhassa selvittää vyyhteä, vaan syntyi paniikki. Tällaista paniikkia voi Saksan ja sen naapureiden välillä syntyä minä hetkenä tahansa ja silloin on kysymys lähinnä vain siitä ennättääkö Kansainliitto väliin, vai tempaavatko hurmahenkiset massat asiain kulun käsiinsä.

Kun seuraava Yleiskokous kokoontuu viiden viikon kuluttua, silloin tarjoutuu maailman johtaville valtiomiehille erinomainen tilaisuus vaikuttaa rauhoittavasti tähän yhä lisääntyvään sota-psykoosiin Euroopassa.

Ruusu-Ruusu!

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: f

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Geneveni olevan lähetystön Rap. no 23.

Ministeri Halsti.

22/8-33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

N:o 811.

22 p:nä elokuuta 1933.

ULKO		
30	295	50
28/8-33		
5	C 31	

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Genève'in-lähetystön raportti
n:o 23, jonka otsakkeena on:

Eräs yritys lähentää Yhdysvaltoja Kansainliittoon.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

A. Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri

A. H a c k z e l l,

Helsinki.

Genève'ISSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 23.

Genève' issa 22 p:nä elo kuuta 19.33.

Asia: Eräs vritys lähentää
Yhdysvaltoja Kansainliittoon.

Raportissani n:o 31 viime marraskuun 10 p:ltä kirjoitin otsikolla "Kansainliitto ja Yhdysvallat" miten Genève'issä oli otettu sängen optimistisin odotuksin vastaan tieto Rooseveltin valitsemisesta Yhdysvaltain presidentiksi. Selostukseni nojautui suurimmalta osaltaan erääseen salaiseen asiakirjaan, jonka olin saanut nähdä.

Näinä päivinä minulla on ollut luottamuksellinen keskustelu erään amerikkalaisen kanssa, joka on ollut Lontoon taloudellisessa konferenssissa.

Todettuaan, että Lontoon konferenssi on ajautunut miltei auttamattoman pahasti karille kertojani valitti ennen kaikkea sitä, ^{sen} Kansainliitto joutuu Yhdysvalloissa kärsimään konferenssin negatiivisista tuloksista enemmän kuin kohtuullista on. Eihän ole olemassa mitään itsenäistä Kansainliiton taloudellista politiikkaa, vaan tärkeimmät maat määräävät omalla politiikallaan jokaisen konferenssin kulun, minkä Kansainliitto kutsuu koolle muodollisesti omissa nimissään. Tätä tosiasiaa ei Yhdysvalloissa riittävästi huomata, vaan kaikki epäonnistumiset kirjoitetaan liian helposti muka Kansainliiton itsensä huonolle tilille.

Tätä Lontoon konferenssin negatiivista tulosta valitellesaan jo ennenkuin konferenssi oli päässyt äskeisen istuntokau-

---

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

tensa loppuun olivat Amerikan valtuuskunnan jäsenet neuvotelleet keskenään siitä eikö olisi Yhdysvaltain syytä ilmoittautua rohkeasti ensi syyskuun Yleiskokoukseen. Ne, jotka kannattivat tällaista päättävää esiintymistä, perustelivat kertojani selityksen mukaan kantansa seuraavilla näkökohdilla:

Yhdysvallat ovat viime vuoden alusta alkaen aktiivisesti mukana Kansainliiton koollekutsumassa Varustusten supistamiskonferenssissa ottaen siten myös vastaavasti osaa Kansainliiton menoihin tästä konferenssista. Toiseksi U.S.A. on osallistunut Kansainliiton Mandshuriaan lähettämän tutkimuskomissionin kaikkiin töihin ja on jälleen ollut mukana maksamassa komissionin töiden kaikki kulut. Kolmanneksi Yhdysvallat lähettivät kesän alussa ensimmäisen kerran oman valtuuskuntansa Työtoimiston konferenssiin, tosin huomijoitsijan asemassa, mutta kuitenkin jälleen ottaen vastaavasti osaa Kansainliiton kustannuksiin tästä konferenssista. Vihdoin oli Lontoon taloudellinen konferenssi sekin koolla Kansainliiton aloitteesta ja sen suorittaessa jäsenvaltioittensa puolesta suoranaiset kulut konferenssin pitämisestä, jota vastoin Yhdysvallat suorittivat myöskin tässä tapauksessa kustannus-osuutensa Kansainliitolle.

Mikä näin ollen oikeastaan estäisi Yhdysvaltoja lähettämästä valtuuskunnan Kansainliiton ensi Yleiskokoukseenkin? Ellei katsottaisi mahdolliseksi antaa valtuuskunnalle niin laajoja valtuuksia, että se saisi ottaa osaa julkisiin keskusteluihin ja äänestyksiin, olisi valtuuskunnan läsnäolo huomijoitsijana joka tapauksessa parempi kuin pysyttäytyminen kokonaan erossa nimenomaan juuri tästä Kansainliiton konferenssista. Valtuuskunnan jäsenet voisivat jo pelkäänsä huomijoitsijoinakin vaikuttaa istuntojen ulkopuolella Yleiskokouksen jäseniin ja toisaalta totutettaisiin Yhdysvaltain yleistä mielipidettä siihen itsessään jo luonnolliseksi käyneeseen ajatukseen, että Yhdysvaltojen omat edut vaativat maan ehdotonta läsnäoloa jokaisessa kansainvälisessä neuvottelutilaisuudessa. Koska U.S.A. nyt tosiasiallisesti siis on lähettänyt valtuuskuntansa kaikkiin muihin näinä aikoina koolla olleisiin, tai parhaillaan koolla oleviin konferensseihin, jotka Kansainliitto on kutsunut koolle, olisi täysin

luonnollista, että Amerikan edustajia lähetettäisiin myöskin Kansainliiton Yleiskokouksiin siitä huolimatta, etteivät Yhdysvallat vielä ole Kansainliiton varsinainen jäsen.

Kertojani väittämän mukaan olisi Mr. Hull asettunut verrattain suopeaksi tätä ehdotusta kohtaan ja hän oli sanonut olevansa aikeessa neuvotella asiasta presidentti Rooseveltin kanssa. Jos presidentin päätös käy kielteiseen suuntaan, päätteli kertojani, että se tulee johtumaan pelosta, että Amerikan yleinen mielipide on tällä hetkellä sängen katkera Kansainliiton tärkeimpiä maita kohtaan niiden politiikasta sekä velkojen korvausasiassa, että Lontoon konferenssissa. Mutta toisaalta taas, jos niin onnellisesti kävisi, että Roosevelt uskaltaisi lähettää valtuuskunnan ensi Yleiskokoukseen vaikkapa vain huomijoitsijaksi, merkitseisi se mitä suurenmoisinta Kansainliiton arvovallan kasvamista. Raportissani n:o 9 viime helmikuun 28 p:ltä huomautin miten Yhdysvaltain nopea yhtyminen Kansainliiton silloisen Yleiskokouksen päätökseen, jolla annettiin moraalinen tuomio Japanin menettelystä Mandshurian asiassa, selvästi osoitti miten itse asiassa Yhdysvallat olivat täydessä yhteistoiminnassa Kansainliiton kanssa, vaikka muodollisista syistä U.S.A:n tulikin ilmoittaa kantansa Kansainliiton Yleiskokouksen ulkopuolella. Samaan aikaan kuin Japani on ilmoittanut aikovansa parin vuoden kuluttua erota ainakin osittaisesti Kansainliitosta, olisi koko maailman silmissä Yhdysvaltain astuminen Yleiskokouksen keskeen enemmänkin kuin hyvä korvaus Japanin tulevasta lähdöstä Yleiskokouksista.

Olen katsonut olevan syytä kertoa näistä kuulemistani, vaikka ne eivät materialisoituisikaan vielä viiden viikon kuluttua. Pääasia on, että Yhdysvaltain johtavissa piireissä harkitaan mahdollisimman monipuolisella tavalla yhteistoimintaa Kansainliiton kanssa. Kukapa vielä viime kesänä olisi uskaltanut odottaa, että Yhdysvallat viime helmikuulla toimisivat itse asiassa käsi kädessä Kansainliiton Yleiskokouksen kanssa Mandshurian selkkauksen suhteen ja että viime kesäkuulla Yhdysvaltain valtuuskunta ilmestyisi Työtöimiston konferenssiin. Kun nyt on yhtä vakavasti alettu harkita Yhdysvaltain osanottoa itse Kansainliiton Yleiskokouksiinkin, on jo

sitäkin pidettävä ilahduttavana ajanmerkkinä. Ehkäpä ennenkuin Rooseveltin nykyinen presidenttikausi päättyy U.S.A:n osanotto myöskin Kansainliiton Yleiskokouksiin on ennättänyt saada tavalla tai toisella suotuisan ratkaisunsa.

Ruuhimäki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₃₁.

ASIA: _____

Peräsiisä olevan lähetystön rap. n:o 24.

Ministeri Kolehmainen.

6/9 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

No 860.

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

6 p^{Syys-}nä elokuuta 1933.

KANSAINLIITTO	
31/295 ae.	33
11/9.33	?
5 C 31	

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Genève'in-lähetystön raportti
n:o 24, jonka otsakkeena on:

Tiedot Suomeen kansainvälisestä tilanteesta. II.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

Ruckelshausen.

Herra Ulkoasiainministeri

A. H a c k z e l l,

Helsinki.

Salainen.

Genève 'issa OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 24.

Genève 'issa 6 p:nä syys. kuuta 1933.

	31/295/ae.	33
11/9.33	9	
5	031	

Asia: Tiedot Suomeen Kansain-
välisestä tilanteesta, II.

Otsakeasiasta kirjoitin viime kesäkuun 6 p:nä raportin (n:o 15) tahtoen kiinnittää huomiota siihen varsin valitettavaan tosiasiaan, että suomalaiset sanomalehdet saavat kovin yksipuolisia sähkösanomia Suomen Tietotoimiston kautta eräistä tärkeimmistä kansainvälisistä tapahtumista.

Tästä raportistani Ministeriö on hyväntahtoisesti pyytänyt Suomen Tietotoimiston lausuntoa ja on vielä lähettänyt Tietotoimiston lausunnon minun vastattavakseni. Katsoen asian tärkeyteen ja laajakantoisuuteen pidän suotavana esittää vastaukseni jälleen raportin muodossa.

Tahdon heti aluksi huomauttaa, että Suomen Tietotoimiston vastaus on valitettavasti laadittu sävyyn, jota en olisi odottanut varsinkaan silloin kun Toimisto kirjoittaa Ulkoasiainministeriölle, joka sitä avustaa vuotuisesti tuntuvilla summilla ja jolla siis pitäisi olla ilman muuta oikeus esittää huomautuksensa milloin sen mielestä Tietotoimiston toiminta ansaitsee asiallista arvostelua. Että arvostelun on esittänyt Ulkoasiainministeriön alainen lähettiläs ja että Ministeriö on katsonut tämän arvostelun ansaitsevan huomiota, olisi pitänyt sinänsä joka tapauksessa antaa Tietotoimistolle aihetta laatia vastauksensa täysin asialliseen muo-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

toon. Kun lisäksi arvostelun esittäjällä lienee yli kahdenkymmenen vuoden ajalta jonkinlaista kokemusta ulkoasioita koskevien probleemien esittämisessä suomalaiselle yleisölle, tai maan virallisille piireille, olisi senkin seikan luullut opastavan Tietotoimistoa vastauksensa laatimisessa toiseen sävyyn kuin nyt on tapahtunut.

Tietotoimisto on poiminut viime toukokuun 1 p:stä kesäkuun 6 p:hän eräitä sanomalehdillemme toimittamiaan sähkösanomia ja jatkaa seuraavasti:

"Edellä esitetyistä näytteistä, joita voisin jatkaa miltei loppumattomiin (varsinkin antaisi maaliskuun ja huhtikuun sähkösanoma-aineisto "kouriintuntuvan" kuvan) toivon käyneen ilmi, että STT saa eri puolilta maailmaa tiedon muiden maiden suhtautumisesta Saksaan sekä että nämä tiedot eivät ole saksalaismielisesti väritettyjä."

Tahdon tätä STT:n väitettä valaista vain parilla esimerkillä, jotka kumpikin omalla voimaakkaalla selvyydellään riittävät osoittamaan minkä arvoinen STT:n vastaus on.

Viime toukokuun 11 p:nä piti lordi Cecil Englannin ylähuoneessa mitä tärkeimmän puheen nykyhetken arimista kansainvälisistä kysymyksistä, nim. Saksan varustautumisesta ja selkkauksista Itä-Aasiassa. Puheesta Reuterin toimisto lähetti tarkat selostukset ympäri maailmaa ja sitä kommentoitiin maailman sanomalehdistössä. Mutta Suomen sanomalehdet eivät sisältäneet puheesta ainoatakaan sähkösanomaa STT:n kautta eikä myöskään STT:n yllämainitussa mallikokoelmassa sitä esiinny.

Toukokuun 26 p:nä oli vuorostaan alahuoneessa mitä tärkein keskustelu maailman polttavimmista ulkopoliittisista problemeista, jolloin keskusteluun ottivat osaa m.m. sellaiset kautta maailman tunnetut valtiomiehet kuin Sir John Simon, Sir Austen Chamberlain ja Sir Herbert Samuel. Puheiden sävy oli kauttaaltaan kriitillinen nykyistä Saksaa kohtaan. Keskustelusta Reuterin toimisto lähetti laajat selostukset kaikkiin maihin. Mutta STT:n mallikokoelmassa esiintyy asiasta vain neljä riviä ja ne eivät itse asiassa sisällä mitään. Seurauksena onkin ollut, etteivät Suomen lehdet ole julkaisseet edes tuota mitätöntä sähkösanomaa.

Kun tällaisia tapauksia sattuu viikko viikolta, on ilmeistä, että systeemissä on tarkoituksellista vikaa ja sitä pidin viime raportis-

sani silmällä valittaessani, että STT:n kautta Suomen sanomalehdet eivät saa totuudenmukaisia kuvauksia muiden maiden suhtautumisesta Saksan nykyiseen ulko- ja sisäpolitiikkaan. Jos tahtoisin, voisin poimia eräiden muiden maiden valtiomiesten ja yleisen mielipiteen suhtautumisesta Saksan nykyisiin tapauksiin yhtä selviä esimerkkejä.

STT sanoo vastauksessaan: "viralliset tietotoimistot muodostavat kuten tiedämme, renkaan ja vaihtavat keskenään uutisia".

Juuri tästä yhteistoiminnasta Reuterin, Havasin ja saksalaisten toimistojen kesken johtuu, että suuri, ellei suurin osa Suomeen tulevista ranskalaisista, englantilaisista, amerikkalaisista y.m. sähkösanomista joutuvat Berlinissä muovailtaviksi uuteen muotoon ennenkuin ne ennättävät Helsinkiin. Tätä seulomista Berlinissä suoritetaan Saksan hallituksen toivomaan suuntaan ja sitä juuri kutsuin edellisessä raportissani Saksan hallituksen harjoittamaksi sensuuriksi. Kuten näkyy kaikesta edelläesittämästäni ja myös STT:n myöntämästä tilanteesta, ovat siis nuo erinomaisen tärkeät Englannin parlamentissa Saksaa vastaan tähdätyt puheet joutuneet Reuterin kautta muiden maiden sanomalehtiin täysin asiallisessa muodossa, mutta mitä Suomeen tulee, ei niitä ole saatu Helsinkiin lainkaan, tai sitten niin mitättömässä muodossa, etteivät suuret lehtemme ole katsoneet tarpeelliseksi edes julkaista niin kehnoa aineistoa.

STT luulee vastauksessaan voineensa torjua arvosteluni siltäkin osalta, mikä koski Kansainliittoa selittämällä, että sillä on ollut yhdessä Ruotsin Tietotoimiston kanssa Genève'issä yhteinen edustaja, nim. ruotsalainen lähetystöneuvos Johansson, jonka tehtävänä on ollut seurata "erikoisesti asevarustusten vähentämistä käsittelevää konferenssia".

Katsokaamme millaiset ovat tosiasiat tässäkin tapauksessa.

Tunnen herra Johanssonin jo monien vuosien ajalta ja olen nähnyt hänet mainitussa konferenssissa, mutta hän ei ole koskaan kääntynyt puoleeni pyytäen tietoja suomalaisen valtuuskunnan toiminnasta. Omastakaan alotteesta hän ei ole kiinnittänyt pienintäkään huomiota sähkösanomissaan Suomen esiintymiseen konferenssissa. Jos kerran hra Johansson tietää olleensa myöskin STT:n palveluksessa, on kerrassaan puolustamatonta, että Suomen valtion varoja käytetään

uutisien hankkimiseen ruotsalaisille sanomalehdille ja suomalaiset sanomalehdet jätetään vastaavaa uutisaineistoa vaille juuri siltä osalta, jonka tulisi eniten kiinnostaa suomalaista lukijakuntaa.

Vastauksessaan STT pitää kaikkia väitteitani joko kokonaan erheellisinä, tai liioiteltuina, paitsi kahdessa tapauksessa, jolloin STT tahtoo myöntää minun olleen edes jonkunverran oikeassa. STT kirjoittaa nimittäin:

"Jos otetaan huomioon edellä esittämäni tosiasiat, jäänee ministeri Holstin raportissa ja kirjelmässä esitetyistä huomautuksista jällelle todellista asiaintilaa vastaavina vain seuraavat väitteet:

1) STT:n uutisaineisto Saksan tapahtumista on ollut usein hallitussuunnan värittämä kuten kaikkien muiden maiden uutistoimistojen vastaava aineisto;

2) STT on joskus välittänyt lehdistölle Saksan aloitteita kansainliitossa koskevia tietoja, jotka ovat liiaksi korostaneet Saksan kantaa."

Mitä STT:n ensimmäiseen myönnytykseen tulee, ansaitsee sekin oman pienen huomautuksensa. Maailman suurista tietotoimistoista on vain kolmella todellinen hallitusvallan kontrolli niskassaan, nim. Berlinissä, Roomassa ja Moskovassa. On siis turha koettaa uskotella, että Ranskan, Englannin ja Amerikan suuret tietotoimistot toimittaisivat ulkomaille täysin väaristeltäjä tai perusteellisesti väaritettyjä tietoja.

Kun STT myöntää toimittaneensa suomalaisille sanomalehdille liiaksi Saksan kantaa Kansainliitossa selostaneita tietoja, tahtoo STT ainakin johonkin määrin puolustautua sillä väitteellä, että muka "muuten näyttää Suomen lehdistö valitettavasti olevan lopen kyllästynyt kaikkiin kansainliittoa ja sen konferensseja koskeviin selostuksiin".

Sallittaneen minun suuresti epäillä tämän puolustelun asiallisuutta. Vanhana sanomalehtimiehenä minun on mahdoton käsittää, että kukaan järkevä suomalainen sanomalehtimies haluaa saada lehensä palstoille toisarvoisia tietoja ulkomailta eikä selostuksia konferensseista, joissa maailman johtavimmat valtiomiehet esiintyvät.

Yhtä vaikea minun on uskoa, että suomalaista lukijakuntaa miellyttää päivittäin lukea ainakin toista palstaa Saksan nykyisen hallituksen kehuskeluita muka suurenmoisista saavutuksistaan, mutta sitä ei kiinnostaisi kuulla yhtä paljon miten maailman suurissa parlamenteissa arvostellaan ankarasti saman Saksan hallituksen vaarallista politiikkaa.

Vastauksensa lopussa STT koettaa hyvittää minua sillä, että minä kyllä ulkoasiainministerinä hankin sille 175.000 mk:n valtionavun kun sitä vastoin Toimiston nykyinen valtionapu on vain 110.000 mk. Tästä STT tahtoo tehdä sen johtopäätöksen, ettei sillä muka ole varoja nykyisen huonon kurssin aikaan hankkia laajemmalla alalla uutisaineistoa suomalaiselle lukijakunnalle.

Myönnän kernaasti, että maailmassa tapahtuu tällä hetkellä aivan harvinaisen paljon tärkeää ja siis seuraamisen arvoista ja jos käytettävät varat ovat vähäiset, on sängen vaikea voida tyydyttää kaikkia kohtuuden vaatimuksia. Mutta toisaalta on yhtä selvää, ettei STT:lla valtionapua nauttivana laitoksena sittenkään ole oikeutta siihen määrin jäädä riippumaan Berlinin kautta tapahtuvasta ulkomaisesta tiedoituksesta, että Suomen kansa saa suurin piirtein katsoen aivan väärän kuvan tilanteesta maailmassa. Amerikasta, Englannista, Ranskasta ja Kansainliitosta on suomalaisille sanomalehdille hankittava tiedot täysin tasapudisina s.o. sellaisina kuin näiden maiden suuret tietotoimistot ne lähettävät ja samaten sellaisina kuin Kansainliiton informatic-osasto ne antaa toimitettaviksi kaikkien maiden lehtiin. Jos STT kustannusten säästämiseksi tahtoo edelleen hankkia Ruotsin tietotoimiston kanssa yhteisesti lisätietoja Kansainliitosta, olisi ehdottomasti vaadittava että molempien toimistojen yhteinen edustaja Genève'issä vaivautuu yhteistoimintaan myös tšekäläisten suomalaisten edustajain kanssa eikä ota uutisaineistoansa yksinomaan Genève'in ruotsalaisista lähteistä.

Että edellisessä raportissani esittämäni arvostelu on, STT:n vastaväitteestä huolimatta, ollut täysin oikeutettu, ilmenee kaiken ylläsanotun lisäksi vielä siitä tosiasiasta, että eräs toinen lähettiläämme, jonka asemamaa on suurvalta, on mainitun raporttini

johdosta Ministeriölle antamassaan lausunnossa ilmoittanut olevansa kanssani aivan samaa mieltä. Häinkin on tullut monivuotisen kokemuksensa nojalla siihen tulokseen, että hänen asemamaastaan tulevat tiedot Suomen sanomalehdistöön STT:n välityksellä kokonaan yksipuolisessa muodossa, ellei jätetä kokonaan tärkeitä asioita kertomatta. Toivottavasti STT ei katso asiakseen väittää tämän toisen lähettiläämme arvostelua harhauttavaksi, yksipuoliseksi, tai liioitelluksi.

Audolfsson.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA: .....

Genevessä olevan lähetystön rap. n:o 25.

Ministeri Kolehmainen.

16/10 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

No 998.

16 p:nä lokakuuta 1933.

33 295/100 33
23/10-33
5 C31.

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille, Herra
Ulkoasiainministeri, Genève'in-lähetystön raportti No 25, jon-
ka otsakkeena on:

Vähemmistöky symykset viime yleiskokouksessa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni
uudistettu vakuutus.

Rudolf Mann

Herra Ulkoasiainministeri
A. Hackzell,
Helsinki.

Genevessä OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 25.

Genevessä 16 p:nä loka kuuta 19.33.

38/295/Ar. 33
23/10.33
5 C 31

Asia: Vähemmistöky symykset
viime yleiskokouksessa.

Jos edellisissä yleiskokouksissa vähemmistöky symysten käsittely kuudennessa valiokunnassa aina on herättänyt melkoista huomiota ja joskus suoranaista kiihkoilua, täytyy hyvällä syyllä katsoa, että juuri päättyneessä yleiskokouksessa nämä probleemit saivat entistä tuntuvasti enemmän mielet jännitykseen. Viime kuukausien tapahtumat Saksassa olivat olleet omansa jo etukäteen osottamaan, että niistä tulisi tavalla tai toisella jälkikäikua yleiskokouksessa. Kaiketi Saksa oli itsekin sellaista käännettä aavistanut ja sen vuoksi se katsoi viisaammaksi ryhtyä itse hyökäämään vähemmistöky symysten varjolla katkaistakseen siten kärjen, niinkuin se laski, kaikkein pahimmalta arvostelulta.

Kun kuudes valiokunta t.k. 3 p:nä aloitti vähemmistöky symysten käsittelyn, piti Saksan edustaja, ministeri von Keller laajahkon puheen, jonka pääkohdat olivat seuraavat:

Saksa on aina Kansainliitossa valvonut kansallisten vähemmistöjen asiaa vaatien Neuvostolta nykyistä nopeampaa vähemmistöjen kantelujen ja pyyntöjen käsittelyä; samalla on Saksan mielestä ollut mitä välttämättömintä, että vähemmistöky symykset tulisivat ratkaistuiksi ilman poliittisia näkökohtia, ja lopuksi Saksa on tahtonut, että perustettaisiin erityinen pysyväinen vähemmistökomitea, johon jäseniksi kutsuttaisiin mahdollisimman päteviä itsenäisiä asi-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....

3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

antuntijoita.

Edelleen ministeri von Keller huomautti, että voimassaolevat sopimukset vähemmistöjen turvaamiseksi eivät olleet käytännössä osoittautuneet riittävän tehokkaiksi, vaan oli saksalaisia vähemmistöjä erinäisissä maissa koetettu vieroittaa omasta kansallisuudestaan ja sulattaa näiden valtioiden enemmistökansallisuuteen. Saksa on aina vastustanut tällaista politiikkaa.

Tämän jälkeen ministeri von Keller siirtyi koskettelemaan juutalaisten kysymystä huomauttaen, että Saksan juutalaiset eivät muodosta mitään kansallista vähemmistöä eivätkä itsekään katso asemaansa sellaiseksi. Juutalaisilla on Saksassa täysi uskonnon vapaus ja nykyisin Saksassa juutalaisia vastaan kohdistuneet toimenpiteet olivat aiheutuneet osittain Itä-Euroopan juutalaisten astettaisesta siirtymisestä Saksan kautta länteenpäin, osittain Saksan omista demograafisista ja sosiaalisista oloista.

Lopuksi ministeri von Keller palasi takaisin lähtökohtaansa huomauttaen, että Kansainliiton välityksellä olisi saatava aikaan bilateraalaisia sopimuksia vähemmistöjen aseman turvaamiseksi ja samalla olisi joudutettava vähemmistökysymysten käsittelytapaa Kansainliitossa.

Jos ministeri von Keller olisi jättänyt tästä puheestaan pois juutalaisia koskeneen kohdan, on mahdollista, että myöhempi keskustelu valiokunnassa olisi pysynyt suurin piirtein katsoen samoissa rajoissa kuin edellisinä vuosina. Mutta juuri se seikka, että hän toisaalta vaati lisätoimenpiteitä Saksan rajojen ulkopuolella olevien saksalaisten vähemmistöjen hyväksi ja samaan aikaan toisaalta piti luonnollisena, että juutalaisia kohdellaan Saksassa sillä tavalla kuin viime aikoina on tapahtunut, sai valiokunnan taholta sangen voimakkaan vastavaikutuksen osakseen. Samaan menoon joutui ankaran arvostelun alaiseksi koko nykyinen saksalainen valtiollinen filosofia, jonka mukaan "Volkstum" on oleva valtion sisä- ja ulkopoliittisen toiminnan päämäärä ja parlamentarismien on väistyttävä sellaisen Führer-systeemin tieltä kuin Saksassa jo on toteutettu.

On tarpeetonta tässä selostaa kaikkia puheita, joita valio-

kunnassa pidettiin ministeri von Kelleriä vastaan; tyydyn vain seuraaviin yhteenvetoihin:

Ehkä merkillisin oli Englannin edustajan, ministeri Ormsby-Goren pitkä puhe, jossa hän kohta kohdalta analysoi ei ainoastaan von Kellerin tätä lausuntoa, vaan myös Hitlerin ja Göbbelsin eräitä askeisia puheita.

Hän huomautti aluksi, että oli olemassa jyrkkä ero eri tulkintojen välillä siitä mitä oli tarkoitettu, kun Kansainliiton tehtäväksi oli annettu valvoa vähemmistökysymyksiä erinäisissä maissa. Englannin kanta oli aina ollut se, että Kansainliiton tuli harjoittaa "paternal jurisdiction" eräiden sellaisten vähemmistöjen hyväksi, jotka Euroopan valtiollisten olojen uudessa järjestelyssä olivat joutuneet eräiden toisten maiden kansalaisiksi, joissa enemmistökansallisuutena oli joku toinen rotu, tai joissa enemmistöllä oli toinen uskonto kuin vähemmistöllä. Tämän Kansainliiton huollon tehtävänä oli järjestää enemmistöjen ja vähemmistöjen keskinäisiä suhteita niin sopusointuisiksi, että vähemmistöt tuntisivat kuuluvansa samaan valtioon enemmistökansallisuksiensa kansaa. Missään tapauksessa ei tämä Kansainliiton kontrolli saanut merkitä sitä eikä pyrkiä siihen, että vähemmistöjä yllytettäisiin maiden enemmistöjä vastaan. Ministeri von Kellerin esittämä ohjelma taas tarkoittaa juuri tätä vähemmistöjen eristäytymistä.

Myöskään ei Englanti voi hyväksyä, huomautti Mr. Ormsby-Gore, Saksan ehdotusta erikoisen pysyvän vähemmistöjen komitean perustamisesta.

Tämän jälkeen hän siirtyi sängen pitkältä analysoimaan von Kellerin puheen sitä osaa, jossa tuotiin esiin nykyisen Saksan käsitys "Volkstum" in ratkaisevan tärkeästä merkityksestä sisä- ja ulkopoliitikassa. Hän arvosteli erinomaisen ankarasti koko tätä uutta valtiollista oppia huomauttaen m.m., että koko brittiläinen maailmanvalta perustuu aivan päinvastaiseen käsitykseen kansoista ja yksilöistä.

Brittiläisen maailmanvallan alueilla asuu mitä lukemattomin määrä eri rotuja ja kansallisuuksia, yksinpä Englannin oma vä-

estö on muodostunut monista eri kansallisuuksista. On näin ollen mahdotonta ajatella, että brittiläisen maailmanvallan sisässä joku yksityinen rotu tai kansallisuus tavoittelisi itselleen sellaista etuoikeutettua asemaa, mihin "Volkstum" in valtiollinen oppi pyrkii Saksassa. Samoin eri uskontojen alalla vallitsee brittiläisen maailmanvallan alueella uskontojen vapaus. Kun hra Göbbels äskettäin oli hyökännyt parlamentarismin kimppuun muka merkityksensä menettäneenä, tahtoi hän Englannin hallituksen jäsenenä päinvastoin vakuuttaa, että Englanti ei koskaan tule luopumaan parlamentarismistaan, jolla oli 650 vuoden vanhat traditiot ja jonka tärkeimpiin periaatteisiin kuului, että mitään lakeja parlamentin enemmistö ei säädä antamatta vähemmistölle täyden vapauden esittää niistä arvostelunsa. Tähän demokraattiseen katsantokantaan kuuluu myös, että brittiläisen maailmanvallan alueilla kaikilla kansallisuuksilla on uskontoon katsomatta täysi vapaus elinkeinojen harjoittamiseen kukin harrastustensa ja kykyjensä mukaan.

Vielä Mr. Ormsby-Gore selitti, ettei hän puolestaan voi hyväksyä von Kellerin käsitystä juutalaisista Saksassa. Kieltämättä nämä Saksan juutalaiset muodostavat oman selvän vähemmistönsä. Englanti oli puolestaan ratkaissut juutalaisten kysymyksen myöntämällä heille täysin tasa-arvoisen aseman kaikkien muiden kansallisuuksien kanssa ja siten oli Englannin valtiolliseen elämään voinut kohota monta etevää juutalaista, joista Benjamin Disraeli oli vanhoillisen puolueen kuuluisimpia johtajia.

Lopuksi hän ilmoitti olevansa valmis ehdoittamaan erinäisiä parannuksia vähemmistökysymysten käsittelyn suhteen Kansainliitossa. Nämä ehdotukset olivat seuraavat:

- 1) Milloin jotkut vähemmistöt kääntyvät Kansainliiton puoleen määrättyillä pyynnöillä ja liitto ei katso voivansa ottaa näitä pyyntöjä kasiteltavakseen on pyyntöjen esittäjille annettava perusteltu selitys heidän pyyntönsä hylkäämisestä
- 2) Vähemmistökomiteat lopettaessaan tehtyjen pyyntöjen tarkastuksen tulevat tämän jälkeen julkaisemaan lopulliset päätöksensä liittäen niihin tarpeellisiksi havaitsemiaan selityksiä.

3) Milloin nämä komiteat katsovat, että niille esitetyt pyynnöt ansaitsevat tulla käsitellyiksi itse neuvostossa, on komiteain tästä päätöksestään annettava tarkempi selitys.^{x)}

Näitä Englannin ehdotuksia kannattivat Norja, Tanska ja Hollanti.

Ruotsin ulkoasiainministeri Sandler kohdisti puheensa lähinnä juutalaisten kohtaloon Saksassa ja yleensäkin eri osissa maailmaa. Hanen mielestään oli tehtävä ero niiden vähemmistöjen suhteen, jotka kuten juutalaiset, eivät missään muodosta itsenäistä kansallisuutta vaan elävät kaikkialla toisten kansojen joukossa vähemmistönä, ja toisaalta niiden vähemmistöjen suhteen, jotka eivät asu yhdessä oman kansallisuutensa vaan erään toisen kansallisuuden kanssa, jolla siinä valtiossa on kansallisen enemmistön asema. Sen vuoksi olisi Kansainliiton uudistettava päätöslauselmansa vuodelta 1922 vähemmistöistä ja lisäksi olisi sen sisältämä moraalinen velvoitus muutettava juridiseksi kansainväliseksi sopimukseksi.

Puolan edustaja, kreivi Raczyński puhui suurin piirtein katsoen samaan suuntaan kuin herra Sandler. Hän ehdoitti, että olisi saatava aikaan kansainvälinen sopimus ja että neuvosto asettaisi komitean valmistamaan ensi yleiskokoukselle ehdotuksen sopimukseksi, joka turvaisi kaikissa maissa vähemmistöille yhtäläiset oikeudet.

---

^{x)} Kuten tietty, ovat useimmat Kansainliitolle osoitetut pyynnöt vähemmistökysymysten alalta itsessään sangen vähäpätöisiä: riitoja joistakin kouluista, kahakoita enemmistö- ja vähemmistökansallisuuksien välillä rajaseuduilla, kaupungeissa, kylissä j.n.e. Tapana sen vuoksi on ollut, että neuvosto asettaa keskuudestaan kolmen miehen komiteoja käsittelemään näitä pyyntöjä, kanteluita y.m.s. Vain tärkeimmissä tapauksissa nämä komiteat eivät ole itse ratkaisseet asioita, vaan ovat lykänneet ne koko neuvoston käsiteltäviksi. Komiteain päätökset ovat tähän saakka saatettu julkisuuteen ilman perusteluita.

Erittäin huomattava oli Kreikan edustajan, ministeri Politisin puhe, jossa hän analysoi juridiselta kannalta mitä oikeastaan on pidettävä kansallisena vähemmistönä uskonnolliselta, kielelliseltä tai rodulliselta kannalta katsottuna. Ajan puutteen vuoksi en näe mahdolliseksi tässä selostaa tarkemmin hänen lausuntonsa eri kohtia, sillä niitä on kutakin mahdoton tyypistää tai jättää pois muuttamatta sen kautta lausunnon tarkoituksena, siksi kiinteästi jokainen yksityiskohta tukee toinen toistaan muodostaen siten yhtenäisen kokonaisuuden. Päätarkoituksena M. Politis'illa oli osoittaa, että kansojen olisi pyrittävä pääsemään vapaiksi poliittisista velvollisuuksista vähemmistöjään kohtaan antamalla näille vähemmistöille juridisesti niin tasa-arvoisen aseman enemmistökansallisuuksien kanssa kuin mahdollista. Kansainliitto on väärällä tiellä, jos se jatkaa tähänastista politiikkaansa lisäämällä lisäämistään erinäisille jäsenvaltioille velvollisuuksia vähemmistöjä kohtaan, kun taas eräät toiset maat ovat kokonaan vapaat vastaavista velvollisuuksista niiden vähemmistöjä kohtaan. Sen vuoksi olisi saatava aikaan yleinen kansainvälinen sopimus vähemmistöjen suojelemisesta ja kohtelusta.

Ranskan edustaja, senaattori Bérenger polemisoi pitkältä ministeri von Kelleriä vastaan juutalaisten ja yleensä toisin ajattelevien nykyisestä kohtalosta Saksassa ja ehdotti sen vuoksi, että yleiskokous hyväksyisi päätöslauselman, jossa juhallisesti uudistettaisiin yleiskokouksen päätös v:lta 1922 vähemmistöjen kohtelusta, minkä lisäksi olisi hyväksyttävä näin kuuluva täydennys siihen:

"Considère qu'elle ne saurait admettre comme fondée une interprétation des Traités de minorités ou de la recommandation ci-dessus qui excluerait certaines catégories de citoyens du bénéfice des dispositions visant, dans les traités, tous les ressortissants "sans distinction de race, de langue ou de religion."

Vielä on syytä kosketella Haitin valtuuskunnan esiintymistä omine ehdotuksineen päätöslauselmaksi.

Tämän valtuuskunnan jäseneksi oli sivultapäin otettu kansainvälisen diplomaattisen akatemian pysyväinen sihteeri, kreikkalais-syntyinen ministeri Frangulis, joka valiokunnassa puhui laajasti Ranskan vallankumouksen julistamien n.s. ihmisoikeuksien (les droits de l'homme) toteuttamisen puolesta. Hän valitti, että Kansainliiton

peruskirjassa ei ole mitään nimenomaisia määräyksiä näistä oikeusperiaatteista. Kansainliitolla on 57 jäsenvaltiota, mutta ainoastaan 15 niistä on vastaavien vähemmistö määräyksien sitoma. Sen vuoksi olisi kaikki maat saatava toteuttamaan nämä periaatteet myöskin vähemmistöjensä hyväksi.

Monet muut valtuuskunnat lausunnoissaan osittain polemisivat Saksan kantaa vastaan, osittain kannattivat yllämainittuja eri ehdotuksia.

Yleiskokouksessa on tapana, milloin valiokunnissa tehdään useita eri ehdotuksia, asettaa pienempi alakomitea sovelluttamaan valiokunnassa tehtyjä ehdotuksia, mahdollisimman käytännöllisten päätöslauselmien puitteisiin. Samalla asetetaan n.s. raportööri alakomitean käytettäväksi, jotta hän voisi laatiessaan raporttinsa ottaa mahdollisuuden mukaan huomioon alakomitean salaisissa istunnoissa esitetyt mielipiteet.

Kun minun puoleeni käännyttiin sihteeristön taholta pyynnöllä, että suostuisin rupeamaan näiden erittäin arkaluontoisten kysymysten raportööriksi, vastasin kieltävästi huomauttaen m.m., että Saksan valtuuskunta tuskin tulisi hyväksymään minua tähän tehtävään. Sen vuoksi olisi parempi, että raportööriksi pyydetäisiin jotain sellaista valiokunnan jäsentä, jonka vaalin suhteen ei syntyisi minkäänlaista vastustusta. Tähän minulle vastattiin, että suurvaltain välillä käytyjen yksityisten neuvottelujen kuluessa oli yksimielisesti ja siis myös Saksan kannatuksella päätetty pyytää minua raportööriksi. Näissä olosuhteissa en katsonut voivani kieltäytyä ottamasta tätä vaikeaa luottamustehtävää vastaan.

Yleiskeskustelun siis päättyessä valiokunnassa minut yksimielisesti valittiin raportööriksi. Alakomiteaan valittiin valiokunnan presidentin, suurlähettiläs de Madariagan (Espanja) ja raportöörin lisäksi seuraavat maat: Saksa, Englanti, Ranska, Kreikka, Haiti, Unkari, Irlanti, Italia, Norja, Puola, Ruotsi ja Tšekkoslovakia.

Alakomiteassa keskustelu muodostui toisinaan suorastaan kiihkeäksi, mutta vähitellen saatiin eri ehdotuksia tehneet maat myöntymään sovitteluihin.

Mitä ensinnä tulee yllämainittuun Englannin ehdotukseen, jota Norja, Tanska ja Hollanti olivat ilmoittaneet kannattavansa, supistui lopulta sen kantavuus siihen, että päätettiin suosittaa kuudennelle valiokunnalle päätöslauselmaa, jonka mukaan Kansainliiton pääsihteerin tulee lähettää neuvostolle kaikki valiokunnassa syntyneet asiakirjat tämän vähemmistöjen kysymysten käsittelystä. Siten neuvosto voi esiintyvissä tapauksissa harkintansa mukaan ottaa huomioon ne ehdotukset, joita valiokunnassa on tehty vähemmistöjen kysymysten käsittelyn mahdolliseksi jouduttamiseksi ja publisiteetin parantamiseksi.

Yllämainitut puolalaiset, ruotsalaiset ja haitilaiset ehdotukset muodostivat oman yhteisen ryhmänsä, koska kaikissa niissä suositeltiin vähemmistöjen oikeuksien turvaamiseksi yleisen kansainvälisen sopimuksen aikaansaamista Kansainliiton toimenpiteestä.

Koska alakomiteassa Englanti, Ranska ja Italia eivät katsoneet nykyhetkeä otolliseksi tällaisen sopimuksen valmistamiseksi, ei päästy minkäänlaiseen positiiviseen tulokseen mainittujen ehdotusten suhteen. Sen sijaan päätettiin, että nämä ehdotukset liitettäisiin valiokunnan raporttiin, joka menee neuvostolle.

Mitä vihdoin tulee yllämainittuun Ranskan valtuuskunnan ehdotukseen, hyväksyi alakomitea ensimmäisen päätöslauselman siten muutettuna, että se tekstuaalisesti sisältää saman kuin yleiskokouksen hyväksymä päätöslauselma v. 1922.

Sen sijaan herätti Ranskan ehdotuksen toinen päätöslauselmasangen pitkällisen väittelyn alakomiteassa. Saksan mielestä tällä päätöslauselmalla tähdättiin ennen kaikkea Saksan arvosteluun sen menettelyn johdosta, minkä alaisiksi Saksan juutalaiset olivat joutuneet. Sen vuoksi ministeri von Keller ilmoitti tulevansa vastustamaan tämän päätöslauselman hyväksymistä yleiskokouksessa.

Kaikkien näiden väittelyiden ja sovitteluiden päätyttyä alakomiteassa t.k. 7 ryhdyin valmistamaan sihteeristön avulla raporttiani. Eräät valtuuskunnat jättivät minulle kirjallisessa muodossa oman kantansa lyhyitä selostuksia. Sihteeristöltä sain samana yönä ensimmäisen luonnoksen raportiksi. Seuraavana, eli t.k. 8 p:nä minulla oli

pitempiä neuvotteluja apulaispääsihteerin, M. Azcaraten kanssa. Saman päivän illalla lähetystössä oli suuret iltakutsut, joissa oli läsnä m.m. useita niistä edustajista, jotka olivat ottaneet osaa joko valiokunnan tai alakomitean istunnoihin. Heidän kanssaan jatkoin edelleen neuvotteluja ja yöllä jätin lopullisen tekstin M. Azcaratelle. Sitä seuraavana, eli t.k. 9 p:nä alakomitea koontui tarkastamaan raporttiani.

Ministeri von Keller ehdoitti, että jättäisin pois raporttini kolmannen kappaleen, jossa tahtoin selostaa useimpien valtuuskuntien vakuutusta, että nykyisen sivistyksen perustana on ihmisoikeuksien kunnioitus ja kansalaisten tasa-arvoisuus lain edessä. Ilmoitin pitäväni jyrkästi kiinni raporttini tästä kohdasta, koska se oli täysin sopuosoitussa valiokunnassa tapahtuneiden keskustelujen kanssa. Sen sijaan suostuin ottamaan tämän kappaleen täydennykseksi Saksan valtuuskunnan pyynnöstä lauseen, joka ilmaisi Saksan valtuuskunnan käsityksen, jonka mukaan suverenisellä valtiolla on oikeus ratkaista k.o. luonnetta olevat probleemit sisäisinä kysymyksinä.

Pitkä väittely syntyi alakomiteassa vielä siitä raporttini kohdasta, jossa selostin eräiden minorigiteettimääräysten sitomien valtioiden valittelua, ettei alakomitea ollut nähnyt mahdolliseksi tällä kertaa suostua toimenpiteisiin yleisen kansainvälisen sopimuksen aikaansaamiseksi vähemmistöjen kohtelun yhtäläistämiseksi. Tätä kohtaa tahtoivat Englanti, Ranska ja Italia muutettaviksi lievempään sanamuotoon, mutta alakomitean enemmistö kannatti sellaiseen selostustani.

Sallittaneen minun lisätä, että heti alakomitean kokouksen alussa presidentti de Madariaga, senaattori Bérenger ja Mr. Ormsby-Gore samoin kuin ministeri von Keller esittivät minulle kiitoksensa ja onnittelunsa siitä, että heidän käsityksensä mukaan raporttini oli tasapuolinen selostus kysymysten käsittelystä niin hyvin valiokunnassa kuin alakomiteassa. Kokouksen päättyttyä esitti vielä koko alakomitean puolesta kiitokset M. Politis.

Seuraavana, eli t.k. 10 p:nä raportti alistettiin valiokunnan

tarkistettavaksi. Se hyväksyttiin asiallisesti sellaisenaan ja samalla minut valittiin valiokunnan raportööriksi myöskin yleiskokoukseen. Senaattori Bérenger kiitti valiokunnan puolesta minua raportista. Myös useiden muiden tärkeimpien valtuuskuntien jäsenet ilmaisivat kokouksen päätyttyä yksityisesti minulle mielihyvänsä siitä, että tämän yleiskokouksen arkaluontoisin kysymys näin oli tullut hoidetuksi kaikkien tyytyväisyydeksi.

Raportti tuli yleiskokouksen eteen sen viimeisenä kokouspäivänä. Tavallisesti raportöörit pitävät esittäessään raporttinsa yleiskokoukselle henkilökohtaisen puheen, jossa tehostavat niiden kysymysten merkitystä, joita heidän raporttinsa koskettelevat. Sitä vastoin mitä minoriteetikysymysten raporttööreihin tulee, on tullut tavaksi, etteivät he raporttinsa esittämisen hetkellä esiinny millään omalla puheella, ettei sillä tarpeettomasti aiheutettaisi uutta yleiskeskustelua kaikkine väittelyineen. Lausuntoni supistui sen vuoksi lyhyeen toteamiseen, että luovun henkilökohtaisista huomautuksista, koska se on näiden kysymysten raportteerauksen yhteydessä tullut tavaksi ja pyysin yleiskokouksen presidenttiä alistamaan kaikki kolme päätöslauselman ehdotusta perusteluineen yleiskokouksen hyväksyttäväksi.

Minulle oli etukäteen ilmoitettu, että Saksan valtuuskunta tulisi vastustamaan toisen päätöslauselman hyväksymistä. Kun siis ministeri von Keller oli tehnyt tämän ilmoituksen, ehdotin presidentille, että hän ehdottaisi ensiksi ensimmäisen ja kolmannen päätöslauselman hyväksymistä. Yleiskokous hyväksyi keskustelutta nämä molemmat päätöslauseet. Sen jälkeen presidentti julisti, että koska Saksan valtuuskunta oli nimenomaan vastustanut toisen päätöslauseen hyväksymistä, ei siis sen suhteen ollut olemassa edellytettyä yksimielisyyttä, minkä vuoksi se raukesi.

Tahdon lopuksi esittää muutamia huomautuksia näiden päätöslauseiden suhteen.

On ensiksikin muistettava, että ensimmäinen päätöslauselma viittaa takaisin syyskuun 21 p:nä 1922 silloisen yleiskokouksen hyväksymään päätöslauselmaan. Sillä hetkellä Saksa ei vielä ollut Kansainliiton jäsen. Tullessaan Kansainliiton jäseneksi 1926 Saksa sitoutui automaattisesti noudattamaan Kansainliiton noudattamia periaatteita

kaikkine käytännöllisine seurauksineen. Tästä syystä Saksan valtuuskunta ei voinut kernaasti vastustaa saman päätöslauselman uudistamista tässä yleiskokouksessa. Mitä tulee toiseen päätöslauselmaan, katsoi sitä vastoin ministeri von Keller, että, kuten sanottu, sillä tarkoitettiin ennen kaikkea Saksan velvoittamista kohtelevaan juutalaista vähemmistöä toisin kuin viime aikoina on tapahtunut. Ollessaan saman päivän illalla luonani aterialla ministeri von Keller vielä kerran esitti kiitoksensa siitä, että olin koettanut mahdollisimman suurella tasapuolisuudella auttaa häntä valiokunnan valtavan suurta enemmistöä vastaan. Mutta, hän vakuutti, Saksa ei voi nykyoloissa luopua juutalaisten suhteen aloittamastaan politiikasta ja sen vuoksi Saksan valtuuskunta ei myöskään ollut voinut sulkea korviansa niiltä monilta huomautuksilta, joita valiokunnassa oli tehty tämän ranskalaisen päätöslauselma-ehdotuksen hyväksi ja joissa nimenomaan oli aina puhuttu Saksan juutalaisten nykyisestä huonosta kohtelusta. Mitään selitystäni, että käytännöllisesti katsoen ensimmäinen päätöslauselma asetti Saksalle samoja velvoituksia, hän ei tahtonut ottaa varteen, vaan katsoi, että juutalaiset Saksassa eivät muodosta mitään sellaista vähemmistöä kuin tässä päätöslauselmassa edellytetään.

Jos yksityiskohtaisesti tarkastetaan molempien päätöslauselmien sisältöä ja kantavuutta, voidaan helposti tulla siihen johtopäätöseen, että niiden välillä ei ole mitään tosiasiallista eroa. Kumpikin niistä asettaa enemmistökansallisuuksille moraaliset velvollisuudet kohdella vähemmistöjensä uskonnosta, rodusta tai kielestä huolimatta samoin oikeuksin kuin kuuluu näille enemmistöille itselleen. Mutta asian suhteen on otettava huomioon myös eräitä muita näkökohtia.

Ensinnäkin on tapana Kansainliiton yleiskokouksissa "antaa hyvitystä mahdollisimman monelle näkökohdalle, jolla on ainakin jokin moraalinen oikeutuksensa". Mitä tähän nimenomaiseen tapaukseen tulee, on ennen kaikkea lähdettävä siitä, että kuudes valiokunta tahdi antaa hyvitystä kaikille niille eri valtuuskunnille, jotka muodossa tai toisessa olivat tehneet ehdoituksia n.s. ihmisoikeuksien mukaisen yleisen kansainvälisen sopimuksen aikaansaamiseksi vähemmistöjen kohte-

lun suhteen. Kun näin ollen uusi päätöslauselma kulkee aivan käsi kädessä tuon yksitoista vuotta sitten hyväksytyyn päätöslauselman kanssa, on sitä pidettävä ikäänkuin sen moraalisen vahvistuksena. Mutta on olemassa myös ero näiden molempien päätöslauselmien välillä.

On ennenkaikkea muistettava, että kun v. 1922 yleiskokouksessa yllämainittu päätöslauselma syntyi, johtui se silloin vallinneista olosuhteista. Niinä aikoina ei ollut kysymystäkään Saksan juutalaisten vainosta eikä siis Saksa yhtyessään Kansainliittoon 1926 tosiasiallisesti, jos asia otetaan ahtaasti, sitoutunut enempään kuin mitä Kansainliiton asiakirjat v. 1922 sisältävät tämän päätöslauselman tulkintana. Kun nyt Saksa siis tällä kertaa katsoi, että puheenalainen toinen päätöslauselma tahtoi tulkita ensimmäisen päätöslauselman soveltumaan myös Saksan juutalaiseen vähemmistöön, jota Saksa ei tunnusta vähemmistöksi, oli se tavallaan oikeassa. Mutta se oli jälleen sikäli väärässä, että se väitti valiokunnan tällä tulkinnallaan tarkoittaneen vain Saksan juutalaista vähemmistöä, kun valiokunta itse asiassa loi katseensa ylimalkaan koko tulevaisuuteen ja selitti, että tämän toisen päätöslauselman hengessä on kaikkien Kansainliiton jäsenvaltioiden vastaisuudessa tulkittava velvollisuutensa vähemmistöjä kohtaan, muodostukoot nämä vähemmistöt missä maassa tahansa ja myös rotuun, kieleen tai uskontoon katsomatta. Ero siis ensimmäisen ja toisen päätöslauselman välillä on käytännöllisesti katsoen siinä, että yleiskokous uudistaessaan päätöslauselmansa v:lta 1922 ilmoittaa pysyvänsä periaatteessa samalla kannalla, mutta tahtoo toisen päätöslauselman kautta tulkita edellisen päätöslauselman niin laajaksi, ettei enää jää sen käytännöllisen merkityksen suhteen mitään epäilystä.

Analysoituani näin molempien päätöslauselmien keskenäisen suhteen on minun syytä lisätä muutama sana sen johdosta, että Saksa vastustamalla toisen päätöslauselman hyväksymistä sai sen muodollisesti raukeamaan yleiskokouksessa. Voitto Saksalle tässä suhteessa on itse asiassa minimaalisin. Tosiasiaksi jää, että Kansainliiton kaikki muut jäsenvaltiot puolestaan hyväksyivät tämän

toisen päätöslauselman selväksi tulkinnaksi ensimmäisen päätöslauselman käytännöllisestä kantavuudesta tulevaisuuden suhteen esiintyköön vähemmistökansallisuuksien kohtelussa epäoikeutettua menettelyä missä maassa tahansa.

Sitäpaitsi on huomattava, että Saksa hyväksyi myös kolmannen päätöslauselman, jonka mukaan kaikkien näiden vähemmistökysymysten käsittelyssä tässä yleiskokouksessa syntyneet asiakirjat lähetetään neuvostolle sen tiedoksi. Neuvosto voi siis kuskakin erikoistapauksessa ottaa varteen mitä kuudennen valiokunnan keskuudessa on esiintynyt vähemmistökansallisuuksien kohtelun suhteen eri toivomuksia ja ehdotuksia.

Suurin piirtein katsoen voidaan siis päättää, että Kansainliitto on vähitellen joutumassa oikealle tielle vähemmistöjen oikeuksien ja velvollisuuksien johtamisen alalla. Ajan täytyy tulla, jolloin päästään yleiseen kansainväliseen sopimukseen vähemmistöjen aseman yhtäläistytymisestä niiden periaatteiden mukaan, jotka sisältyvät ihmisoikeuksien moraalisesti täyspainoisimpaan toteuttamiseen jokaisessa maassa, joka kuuluu Kansainliiton jäsenpiiriin. Mutta samalla varmaankin terästyy terästymistään käsitys ja velvoitus, että kansallisten vähemmistöjen tulee vaatiessaan oikeuksia itselleen myös täyttää velvollisuutensa niitä valtioita kohtaan, joiden kansalaisia ne ovat, eivätkä palvele vieraita tarkoitusperiä ylläpitääkseen kansainvälistä levottomuutta ja valtauspyrkimyksiä.

Ruudunmaa

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA: _____

Genève'issä olevan lähetystön rap. n:o 26.

Ministeri Kalski.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

No 1000.

19 p:nä lokak. 1933.

34 295 ne. 33
23/10.33

Herra Ulkoasiainministeri,

5 C30

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Genève'in-lähetystön raportti No
26, jonka otsakkeena on:

Saksan lähtö varustusten supistamiskonferenssista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioi-
tukseni uudistettu vakuutus.

Rudolf Steiner

Herra Ulkoasiainministeri

A. Hackzell,

Helsinki.

Genève'i SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 26

Genève'i ssa 19 p:nä loka kuuta 19 33.

37/295/ae.		33
23/10.33.3		
5	C31.	

Asia: Saksan lähtö varustusten supistamiskonferenssista.

Raportissani No 3 viime helmik. 8 p:ltä koskettelin silloisia päivän pahimpia ulkopoliittisia probleemeja: suurvaltain välisiä erimielisyyksiä varustusten supistamisen alalla, Saksan ajamaa Anschluss-ohjelmaa, rauhansopimusten revisiioni-vaatimusta yleensäkin yms. kysymyksiä ja päätin raportin seuraavasti: ".....yllämainituista syistä mieliala Genevessä nyt on synkempi kuin se koskaan tähän saakka on ollut. Jo parin viime vuoden ajan olen raporteissani viitannut kansainvälisen politiikan kärjistymiseen tätä nykyistä mitä vaikeinta kriisiänsä kohti ja kun olemme jo joutumassa keskellä pahinta tilannetta, silloin on se uskallettava suoraan sanoa. Jos Saksassa olisi Brüningin tapaisia valtiomiehiä johdossa, voitaisiin suhtautua joltisellakin luottamuksella kriisiin selvenemiseen. Mutta Hitlerin tapaiset aivot eivät koskaan ole luodut maailmanpolitiikkaa varten sen sanan konstruktiivisessa merkityksessä.

Monet seuraavat raporttini tänä vuonna ovat selostaneet, milloin Kansainliiton kannalta yleensä, milloin sveitsiläisiä näkökohtia silmällä pitäen, poliittisen tilanteen nopeaa synkistymistä varsinkin Euroopassa. Ja nyt vuoden lähentyessä loppuansa olemme tällä huonolla tiellä luisuneet jo niin pitkälle, että viime lauantaina t.k. 14 p:nä Saksa erosi varustusten supistamiskonferenssista.

Aamupäivällä oli ollut konferenssin bureaun salainen istunto, jossa olin läsnä ja vain siis henkilökohtaisesta kokemuksesta se-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen

lostaa tapahtumien kulkua. Sir John Simon luki pitkähkön selostuksen ohjelmasta, jota hän hallituksensa nimessä suositti konferenssin jatko-ohjelmaksi.

Sir John huomautti ensiksi, että viime kuukausina Englannin, Ranskan, Saksan, Italian ja Amerikan valtuuskuntien kesken käydyt neuvottelut ovat johtaneet siihen toteamiseen, että kuusi kuukautta sitten Englannin esittämään sopimusluonnokseen olisi tehtävä eräitä tärkeitä muutoksia. Siinä oli edellytetty sopimuksen olevan alussa voimassa 5 vuotta, nyt olisi täksi ajaksi määrättävä ehkä 8 vuotta. Nämä vuodet olisi käytettävä tarkoin määrätyn varustusten supistamisohjelman toteuttamiseen ja samalla olisi myös saatava aikaan turvallisuuden alalla "the achievement of the principle of equality in a regime of security." Perustellakseen tämän Saksalle viime joulukuun 11 p:nä luvattun tasa-arvoisuuden saavuttamista Sir John huomautti, että ohjelma olisi toteutettava näin asteittain, sillä nykyinen levoton poliittinen tilanne Euroopassa pakottaa valtiomiehet ottamaan kylmästi varteen nämä epätyytyttävät olosuhteet.

Tuo 8 vuoden aika olisi jaettava kahteen eri kauteen. Ensimmäisenä, ehkä 4 vuoden, kautena olisi manner-euroalaiset armeijat muutettava sellaisiksi lyhyen palvelusajan puolustusjoukoiksi kuin Englannin sopimusluonnos edellyttää. Samalla olisi perustettava kontrollikommissioni valvomaan, että jokainen asianomainen maa lojaalisesti täyttää velvollisuutensa tässä sunteessa. Kun näin keskinäisen luottamuksen vallitessa tämä varustusten supistamisen ensi aste olisi saavutettu, olisi seuraavana kautena koko sopimuksen edellyttämä lopullinen supistusohjelma suoritettava loppuun.

Annettuaan tämän selityksen suunnitellusta ohjelmasta Sir John sanoi haluavansa nimenomaan lisätä, että samaan aikaan ei mikään maa, joka on määrättyjen rauhansopimusten sitoma, saa ryntyä lisäämään varustuksiaan, vaan on niiden alistuttava saman ohjelman toteuttamiseen kuin kaikki muut maat. Samoin on pidettävä selvänä, hän jatkoi, että kaikkien maiden koko maailmassa on pidättäydyttävä edessä olevina vuo-

sina hankkimasta itselleen sellaisia aseita, jotka tehtävän sopimuksen nojalla tullaan hävittämään.

Kun tämä ohjelma lojaalisesti on toteutettu, saavutetaan "equality of status", eli se tasa-arvoisuus, joka on sopimuksella 11 p:ltä jouluk. 1932 luvattu Saksalle.

Lopuksi Sir John Simon ilmoitti, että bureau alistaisi tämän ohjelman 2 päivää myöhemmin kokoontuvalle yleiskomissionille sen otettavaksi. Arteen käytäessä alottamaan sopimusluonnoksen toinen lukeminen.

Hänen jälkeensä puhui Mr. Norman Davis ilmoittaen kannattavansa Yhdysvaltain puolesta tätä ohjelmaa. Samallaisen lausunnon antoivat myös Italian edustaja, markiisi di Soragna sekä Paul-Boncour. Ohjelman puolesta puhuivat lopussa vielä konferenssin varapuheenjohtaja Politis ja raportööri Benes.

Tämän jälkeen Saksan edustaja, vapaaherra von Rheinbaben selitti lähettävänsä hallitukselleen selityksen kokouksen kulusta ja päätöksistä.

Kokous loppui väänä vaille klo 1. Kuvaavaa silloin vallinneelle optimismille on, että ministeri Politis kiirehti heti asemalle lähteäkseen Pariisiin päiväksi, kun hänet haettiin junasta Lyonissa ja kehoitettiin heti palaamaan Genèveen, jossa oli tapahtunut yllättävä käänne. Olin lounaalla erään valtuuskunnan luona, kun klo 2 eräs sihteeri syöksyi sisään ilmoittamaan, että Saksa oli päättänyt erota konferenssista ja yksin tein Kansainliitostakin. Kukaan läsnäolleista ei sitä ottanut uskoakseen!

Klo 3 oli Sihteeristössä enemmän sähköä ilmassa kuin olen koskaan siellä tavannut. Markiisi di Soragna selitti minulle, että Italialle Saksan päätös oli tullut kohtalokkaana yllätyksenä. Amerikan valtuuskunnan jäsen, ministeri Wilson sanoi puolestaan katsovansa tilannetta yhtä paljon pamaa saavistavin enteoin kuin markiisi di Soragna. Tavatessani toisesta ryhmästä Unkarin puolesta, kenraali Tanczos'ia kuulin häneltä, ettei heidänkään valtuuskunnassa kukaan ollut odottanut näin nopeaa ja kohtalokasta päätöstä. Ainoakaan Englannin valtuuskunnan jäsenistä ei tahtonut sanallakaan ilmaista käsitystään asemasta.

Mutta tiedän muista lähteistä, että Saksan päätös oli tehnyt varsinkin John Simoniin mahdollisimman masentavan vaikutuksen. Ehkä levollisin oli Paul-Boncour, hän selitti minulle tällä Saksan päätöksellä olevan ainakin sen hyvän puolen, että nyt maailma tietää millainen peittelemätön tilanne on ja voi sen mukaan järjestää oman politiikkansa.

Sunnuntaina t.k. 15 p:nä kokoontui Mr. Hendersonin luo Sir John Simon, Norman Davis, Paul-Boncour, di Soragna, Politis ja Benes valmistaamaan vastauskirjelmää von Neurathille hänen sähkönsä johdosta, jolla hän edellisenä päivänä oli tiedoittanut Hendersonille Saksan päätöksestä erota konferenssista. Kuvaavaa tilanteelle oli, että kun kokoukselle esitettiin sihteeristön laatima vastaus-ehdotus, Sir John Simon ilmoitti heti hylkäävänsä sen liian kohteliaana ja sisällyksettömänä. Kuusi tuntia herrat istuivat muovailemassa lyhyttä vastausta!

T.k. 16 p:nä päivällä oli bureaulla uusi istunto, mukana oli myös Dovgalewski. Henderson esitti yllämainitun vastausehdotuksen ja se hyväksyttiin sellaisenaan.

Heti sen jälkeen alkoi Yleiskomissionin kokous. Henderson tiedoitti tällekin kokoukselle vastauskirjelmänsä sisällön ja selitti verrattain yksityiskohtaisesti miksi hän tahtoo vastata von Neurathille pitävänsä tämän esittämiä syitä Saksan eroon perusteettomina. Palaan näihin eri syihin seuraavassa raportissa, jossa koskettelen tarkemmin kysymystä Saksan eroamisesta ja sen seurauksista.

Jos tahtoo ottaa yleiskomissionin tästä istunnosta jonkinlaisen filmisarjan, saa kieltämättä seuraavan kuvan: Useimmat valtuuskunnat olivat ulkonaisesti rauhalliset, vaikka kaikkia vaivasi ainakin jonkinlainen jännittyneisyys. Ainoastaan eräs edustaja osoitti ostentatiivisesti mieltään milloin siihen vähänkin tarjoutui aihetta: se oli Sir John Simon. Olen vuosien varrella ollut monissa kansainvälisissä konferensseissa läsnä, jolloin jotkut edustajat ovat menettäneet rauhallisuutensa, mutta koskaan ennen en ole nähnyt kenenkään englantilaisen sitä tehneen. Sitä merkityksellisempänä täytyy pitää tätä Sir John Simonin yhtämittaista mielenosoituskäytännöllisyyttä keskusteltaessa Mr. Hendersonin vastauksesta von Neurathille. Kaikesta kävi ilmi hänen sydänjuuria myöten muodotunut katkeruutensa sen

johdosta, että monien kuukausien aikana hänen suorittamansa sovittelut Saksan hyväksi näin oli saanut ei ainoastaan surullisen lopun, vaan samaan aikaan von Neurath oli heittänyt nimenomaan häntä vastaan syytöksiä epärehellisestä esiintymisestä.

Mikään valtuuskunta ei vastustanut k.o. vastauksen lähettämistä von Neurathille.

Sen jälkeen Henderson ehdoitti, että hajannuttaisiin t.k. 26 päivään saakka jotta eri valtuuskunnat sillä välin ehtisivät neuvotella hallitustensa kanssa uuden tilanteen johdosta. Ehdotus hyväksyttiin.

Tosiasiallisesti tarkoittaa tämä lykkäys vain mahdollisuuden antamista suurvalloille neuvotella keskenään kaikessa rauhassa mikä kanta-vuus on Saksan lähdöllä konferenssista. Jokainen myöntää, että ensi petty-myksessä ja katkeruudessa ei tule tehdä päätöksiä, jotka voisivat ehkä muodostua koko ihmiskunnalle kohtalokkaiksi. Mutta toisaalta siitä voimme jo tällä hetkellä olla varmat, että tulkoot suurvaltain päätökset miksi tahansa, Saksa on joka tapauksessa saattanut itsensä eristetympään asemaan kuin ehkä koskaan aikaisemmin. Hitlerin aliupseeriaivot voivat mahdollisesti riittää kotoisesti kääntämään vaikka sotamarsalkan päätä, mutta kansainvälisissä suhteissa ei ole enää ainoatakaan päätä hänen pyöritettävänä, ei edes erään toisen aliupseerin, Mussolinin.

Jos näinä päivinä Genevessä on kysytty mitä kolme valtiollisesti erittäin korkeassa asemassa olevaa henkilöä tulee lähipäivinä päättämään näissä asioissa kannakseen, tarkoitetaan ensi sijassa Ramsay Mac Donaldia, toisessa Mussolinia ja kolmannessa sijassa Hitleriä.

Ramsay Mac Donald on pitkät ajat horjunut fantasian ja realiteettien välillä. Viime maaliskuun 16 p:nä hän piti täällä Genevessä tuon kuuluisan puheensa, joka ainakin tavallaan jouti n.s. neljän vallan välisen sopimuksen solmiamiseen. Kysytään mitä siitä Ramsay Mac Donaldin ja Mussolinin yhteisestä unelmasta on vielä jäljellä? Ramsay Mac Donald ennusteli suuria Lontoon taloudellisesta konferenssista, mutta kuka on tähän saakka nähnyt positiivisia tuloksia tästäkään hänen haaveestaan?

Entä Mussolini? Hänen piti näytellä Europan kohtaloiden johtajan osaa välittäessään Parisin, Lontoon ja Berliinin politiikan yhtäläistytämiseksi. Kuka enää uskoo edes tämän hänen johtaja-asemansa ylemmyyteen!

Ja lopuksi Hitler, joka muutama päivä sitten yhdellä iskulla näytti maailmalle, ettei hän enää katso tarvitsevansa sen enempää Englannin kuin Italian ystävyyttä. Vielä viime toukok. 17 p. hän oli pitänyt itsensä presidentti Rooseveltin painostuksesta suuren rauhoituspuheen. Nyt tasan 5 kuukautta myöhemmin hänen politiikkansa käy päinvastaiseen suuntaan. Mitä on Saksassa tapahtunut näiden kuukausien aikana, joka johtaa näin kohtalokkaaseen ratkaisuun?

Siitä tarkemmin ensi raportissa.

Rudolf Heide

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA: _____

Genève'issä olevan lähetystön rap. n:o 27.

Ministeri Koolsti.

20/10 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITOSSA

No 1004.

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

20 p:nä lokakuuta 1933.

35 295 fac. 33
25/10-33
5 C31

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Genève'in-lähetystön raportti
n:o 27, jonka otsakkeena on:

Saksan lähtö varustusten supistamiskonferenssista, II.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioi-
tukseni uudistettu vakuutus.

Ruvaldsen.

Herra Ulkoasiainministeri

A. Hackzell,

Helsinki.

Salainen.

Genevè'issa OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 27.

Genevè'issa 20 p:nä loka kuuta 1933.

35/295/nc. 33
25/10-33
5 C31

Asia: Saksan lähtö varustusten
supistamiskonferenssista, II.

Eilisen raporttini otsakeasiasta päätin muutamainkin aivan lyhyisiin kysymyksiin, joihin lupasin tässä raportissani antaa tarkemman selityksen samalla kuin esittäisin eräitä näkökohtia niiden syiden suhteen, jotka tosiasiallisesti lienevät aiheuttaneen Saksan äkillisen lähdön t.k. 14 p:nä konferenssista.

Voidaksemme mahdollisimman hyvin ymmärtää syitä Saksan tähän jyrkkään menettelyyn, on tarpeen vähän yksityiskohtaisemmin analysoida Ramsay Mac Donaldin ja Mussolinin ponnistuksia viime kuukausina saada varustusten supistamisen alalla mahdollisimman suuri yhteisymmärrys aikaan Euroopan neljän suurvallan kesken.

Raportissani n:o 12 viime maaliskuun 20 p:nä tiedoitin miten Genevè'issä ei odotettu Ramsay Mac Donaldin ja Sir John Simonin matkasta Roomaan mitään nopeita tuloksia, jos yleensäkin voisi olla mahdollista saada aikaan sellainen neljän valtan sopimus kuin Ramsay Mac Donald ja Mussolini olivat suunnitelleet. Vasta pitkien sovittelujen jälkeen saatiin tuo sopimus valmiiksi, mutta sen sisältö oli tärkeiltä osiltaan toinen kuin aloitteen tekijät olivat suunnitelleet. Mutta siinäkin muodossa sitä on monen pienen maan taholta arvosteltu ankarasti. Ranskan vakuutukset, että sopimusta tullaan soveltamaan lojaalisesti Kan-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

sainliiton puitteissa, eivät ole kyenneet rauhoittamaan mieliä.

Raporttissani no 22 viime elokuun 19 p:ltä kerroin miten Genève'issä mieliala osoittaa yhä laskusuuntaa ja miten monella taholla itse Englannissakin ollaan tyytymättömiä Ramsay Mac Donaldin ja Sir John Simonin ulkopolitiikkaan, joka ilmeisesti tavoittelee liian suuria myönnytyksiä Saksan pitämiseksi varustusten supistamiskonferenssissa ja sen vuoksi huhutaan Sir Austen Chamberlainin ja Mr. Winston Churchillin paluusta hallituksen johtoon.

Tätä taustaa vastaan on tarkastettava nykyistä mielialaa Genève'issä. Aivan yleisesti katsotaan, että ennen kaikkea juuri Englanti on Saksan lähdön kautta konferenssista kärsinyt mitä raskaimman poliittisen tappion ja että Englannin täytyy nyt kerta kaikkiaan osoittaa selvää päättäväisyyttä, muuten poliittinen tilanne Euroopassa voi kehittyä liian kohtalokkaaksi.

Ilmeisesti Sir John Simon on täysin selvillä tästä Englannin erinomaisen suuresta edesvastuusta rauhan säilyttämiseksi. Koko hänen esiintymisensä t.k. 14 - 16 p:nä täällä osoitti, niinkuin selostin edellisessä raporttissani, aivan poikkeuksellisen suurta katkeruutta Saksaa kohtaan. Kun hän t.k. 17 p:nä illalla piti Lontoon radiossa pitkän puheen, jossa hän selosti viime päivien tapahtumia Genève'issä, oli hänen koko esiintymisensä määrätietoisin päättävä; sellaista kieltä hän ja Ramsay Mac Donald eivät vielä koskaan olleet käyttäneet Genève'issä. Hän osoitti kaikki syytöksensä vapaaherra von Neurathia vastaan eikä puhunut kansleri Hitlerin tunnetusta rauhanselityksestä Berlinin radiossa t.k. 14 p:nä mitään. Se ei suinkaan johtunut pelkästä diplomaattisesta menettelytavasta, sillä olihan Mr. Ormsby-Gore yleiskokouksessa vastatessaan ministeri von Kellerille yksintein polemisoinut jyrkästi myös Hitleriä ja Göbbelsiä vastaan. Mutta osoittaessaan sanansa vain von Neurathiin Sir John Simon selvästi tahtoi alleviivata Saksan virallisen ulkopolitiikan vaarallisuutta, jota Hitlerin yllämainittu radiopuhe ei voi tasoitella.

Kysytään nyt Genève'issä jaksako Sir John Simon edelleen viedä Ramsay Mac Donaldin mukanaan tällä päättävän ulkopolitiikan tiellä, niinkuin tilanne vaatisi. Tuntuu siltä kuin epäilijäin lukumää-

rä olisi huomattavasti suurempi kuin niiden, jotka vieläkin koettavat luottaa Lontoon taloudellisen konferenssin epäonnistumisesta huolimatta Ramsay Mac Donaldin heräämiseen tajuamaan tilanteen vaarallisuus.

Jos näin Saksan lähtö konferenssista on ulkonaisesti ollut raskas isku Englannin politiikalle, on epäilemättä Italia tosiasiallisesti, vaikka vähemmän huomattavasti, kärsinyt siitä ainakin yhtä paljon. Kysytään Genève'issä mihin nyt on joutunut se johtoasema, jota Mussolini viime keväästä alkaen on tavoitellut Euroopan mantereen pahimpien poliittisten riitaisuuksien ylimpänä sovittelijana. Ellei hän ole saanut Saksaa taipumaan hänen neuvoihinsa, on hänen tämän jälkeen turha odottaa, että Euroopan pienemmät maat uskaltavat enää luottaa hänen vaikutukseensa suurvaltain neuvospöydän ääressä.

Tapasin pari päivää sitten erään poliitikon, jolla varustusten supistamiskonferenssissa on erittäin korkea asema. Luottamuksellisessa keskustelussa hänen kanssaan kuulin, että hänellä oli ollut tuonnottain pitkä neuvottelu Mussolinin kanssa kaikista Euroopan tärkeimmistä problemeista. Tämän keskustelun kuluessa hän oli saanut sen käsityksen, että Mussolini pelkää enemmän kuin mitään muuta sotaisia selkkauksia Euroopassa. Niin kauvan kuin Mussolinilla on edes jonkinlainen ulkopoliittinen merkitys hän laskee voivansa pitää kotimaista prestigensä yllä, mutta ensimmäisten ulkopoliittisten tappioiden ilmetessä se voi järkkyyä korvaamattomasti. Tämä yllämainittu poliitikko sanoi olevansa Saksan lähdön johdosta konferenssista sitä mieltä, että Mussolini on kärsinyt maailman silmissä raskaan tappion, jota hän ei vähällä tule unhoittamaan.

On hyvin ymmärrettävissä, että hän on kiirehtinyt koettamaan saada joko Roomassa tai Stresassa neljän suurvallan kokouksen aikaan, jotta siellä Ranskan, Englannin ja Saksan edustajat voisivat hänen johdolla neuvotella tilanteen selvittämisestä. Mutta uusimmatkin tiedot näyttävät viittaavan ainakin Englannin ja Ranskan haluttomuuteen ottaa kutsu vastaan.

On sanomattakin selvää, että vapaaherra von Neurathin, vanhan kokeneen diplomaatin on täytynyt käsittää mitä Saksalle merkitsee eroaminen konferenssista vastoin Englannin ja Italian kaikkia sovitteluyrityksiä. Mr. Hendersonille lähettämässään sähkösanomassa t.k.

14 p:nä hän esitti kolme syytä tämän päätöksen motiiveiksi: 1) että varustusten supistamiskonferenssi ei ilmeisesti tule täyttämään varsinaista tarkoitustaan, nimittäin yleisen varustusten supistamisen aikaansaamista; 2) että tämä epäonnistuminen johtuu ennen kaikkea voimakkaasti aseistuneiden maiden haluttomuudesta täyttää sopimusten mukaiset sitoumuksensa; sekä 3) että näin on tehty tyhjäksi Saksalle annettu lupaus tasa-arvoisuudesta. Mutta von Neurathin on epäilemättä täytyntä itsensäkin ymmärtää, ettei mikään muu maa kuin Saksa ole voinut hyväksyä tällaista motiivointia; t.k. 16 p:nä konferenssissa noin 60 maata vastaväitteittä hyväksyi Hendersonin vastauksen von Neurathille selityksineen, etteivät nämä selitykset vastanneet tosiasioita.

Meidän täytyy siis pakostakin etsiä toisia syitä Saksan äkilliseen lähtöön konferenssista. Kukaan Genève'issä ei ole näiden syiden hakemisessa rajoittunut von Neurathin johtamaan Saksan viralliseen ulkopolitiikkaan, vaan on mennyt paljoka pitemmälle, nim. Hitlerin koko sisä- ja ulkopolitiikkaan sellaisina kuin ne esiintyvät ilmeisinä tosiasioina eikä vain rauhoittavissa radiopuheissa.

Aivan yleisenä käsityksenä Genève'issä on, että Hitler pakottaessaan viime viikon lopulla von Neurathin ilmoittamaan Hendersonille Saksan tulevan heti eroamaan konferenssista toimi ennen kaikkea seuraavista syistä:

Viime kuukausien aikana suurvaltain välillä käydyissä neuvotteluissa on kehitetty vaatimus kansainvälisestä kontrollista paljoka pitemmälle kuin sisältyi Englannin alkuperäiseen luonnokseen. Jos nyt konferenssi olisi lähiviikkoina päässyt vastaavasti täydentämään Englannin viime keväistä sopimusluonnosta kontrollin suhteen, olisi ollut vaara tarjolla, että kontrolli olisi jonkun ajan kuluttua voinut tulla voimaan, Tällöin olisi hyvin todennäköisesti Saksa joutunut niiden ensimmäisten maiden joukkoon, joiden varustuksia kontrollikomissioni olisi ryhtynyt tutkimaan. Kaikesta päättäen Saksan salaiset varustelut ovat olleet huomattavasti paljoka suuremmat kuin mistä maailmalla on aavistusta. Tämä olisi voinut johtaa vuorostaan ainakin yhtä kriitilliseen tilanteeseen kuin Saksan nyt tapahtunut lähtö konferenssista. Kahden pahan välillä Hitler apulaisineen päätti valita sen ratkaisun, joka samalla palvelee hänen sisäpoliitti-

sia tarkoituksensa.

Mitä näihin sisäpoliittisiin syihin tulee, on Genève'issä otettu huomioon lähinnä kaksi tärkeää näkökohtaa.

Englannin ehdotus sopimukseksi edellyttää, että Saksan Reichswehr muutetaan 200.000 miehen suuruiseksi asevelvollisuusarmeijaksi. Viime toukokuulla suurvaltain täytyi presidentti Rooseveltin johdolla harjoittaa mitä vakavinta painostusta Hitleriin, että hänet saataisiin lupautumaan tämän muutoksen toteuttamiseen. Mutta kaikesta päätäen on Hitler viime kuukausina tullut siihen tulokseen, että tämän ohjelman toteuttaminen kohtaa Saksan eri sotilaallisten järjestöjen taholta voittamattomia vaikeuksia. Saksalla on Reichswehriin kanssa tällä hetkellä univormuissa esiintyviä aseellisia järjestöjä hyvästi yli 1.000.000 miestä. Englannin ehdotuksen toteuttaminen edellyttäisi siis, että Hitler lähimpien neljän vuoden kuluessa poistaisi kaikista näistä joukoistaan noin 1.000.000 miestä ja ottaisi uuden asevelvollisuusarmeijan palvelukseen vain nuo 200.000 miestä, jotka tehtävä sopimus sallii muodostaa Saksan varsinaisen puolustusvoiman. Hitlerillä tuskin on mahdollisuutta ajaa lävitse tämä suunnaton voimien vähennys; jos hän sitä yrittäisi, on mahdollista, että nykyisten aseellisten voimien suuri enemmistö kieltäytyisi tottelemasta häntä ja siihen kaatuisi koko hänen nykyinen valtansa.

Edelleen on huomattava, että viime kuukausien kuluessa Saksan kaikkiin piireihin on lukemattomilla puheilla, lentokirjasilla y.m.s. juurrutettu käsitys, että Hitlerin valta tulee johtamaan Saksan sotilaallisen voimistumisen täyteen toteuttamiseen. Saksan kansalle on kaikin keinoin uskoteltu, että Hitler tulee vapauttamaan Saksan Versailles'in rauhansopimuksen asettamista sotilaallisista rajoituksista. Nyt Genève'issä t.k. 14 p:nä suurvaltain hyväksymä ohjelma tietäisi 8 vuoden lykkäystä sen sotilaallisen tasa-arvoisuuden saavuttamiseen jonka periaatteellisen toteuttamisen Saksan entiset viholliset lupasivat sille viime joulukuun 11 p:nä kuitenkin silloin tarkemmin määrittelemättä minkä ajan kuluessa ja millaisten asteittaisten muutosten kautta tämä tasa-arvoisuus tullaan saavuttamaan. Sen vuoksi tältäkin kannalta katsottuna Hitleristä on tuntunut edullisemmalta heti lähteä konferenssista pois kuin jäädä vuosien varrella Saksan

"patrioottien" taholta saamaan alituisia moitteita siitä, ettei hänen ulkopolitiikkansa sittenkään ole muodostunut niin tulokselliseksi kuin hän itse valtaa tavoitellessaan ja valtaan päästyään uskotteli koko kansalle.

Jos näin verrataan toisiinsa Englannin ja Italian tähän saakka osoittamaa ymmärtämystä Saksaa kohtaan sekä näitä Saksan omia ulko- ja sisäpoliittisia syitä, täytyy myöntää, että Hitler on katsonut tärkeämmäksi lakata kuuntelemasta Englannin ja Italian neuvoja ja lähtemällä konferenssista koettaa ainakin toistaiseksi pelastaa omaa asemaansa.

Kokonaan eri asia on eikö Hitler sittenkin ole valinnut huonomman tien. Se käsitys on näinä päivinä ollut vallalla Genève'issä ja näkyy päässeen valtaan kaikkialla maailmassa. Edessä on nyt lähinnä kolme ratkaisua.

Ellei Saksa suostu allekirjoittamaan toisten maiden kanssa yhteistä varustusten supistamissopimusta, jää se automaattisesti Versailles'in rauhansopimuksen sitomaksi. Jos se alistuu siihen, vältetään ehkä mitä kohtalokkaimmalta selkkauksilta. Parhaassa tapauksessa tällöin muu maailma ehkä jättää Saksan nykyiset salaiset varustelut silleen, jos Saksa niitä ei enää tule jatkamaan.

Toinen mahdollisuus on se, että Saksa joutuu vedettäväksi Versaillesin rauhansopimuksen rikkomisen johdosta neuvoston eteen ja tulee tällöin pakotetuksi keskeyttämään luvattomat varustelunsa. Jos Saksa taipuu tähän, vältetään pahemmilta seurauksilta.

Kolmas ratkaisu on kaikkein vaarallisin. Tässä tapauksessa Saksa ei välittäisi ottaa mitään toisten maiden neuvoja varten, tapahtukoot nämä viittaukset tai varoitukset tavallista diplomaattista tietä tai Kansainliiton neuvoston kautta, vaan jatkaisi varustelujansa. Tällöin voi tulla kysymykseen sanktioiden soveltaminen Saksaa vastaan.

Olisi turha salata, että näinä päivinä Genève'issä ole paljon puhuttu pikaisista sanktioista kaikkein tehokkaimpana keinona. Katsotaan, että kuta kauemmaksi lykätään jyrkkien keinojen soveltaminen Saksaa vastaan, sitä pitemmälle Saksa ennättää varustautua, sitä kauemmaksi lykkäytyy maailman taloudellisen tilanteen

parantuminen ja sitä vaikeimmissa olosuhteissa tulisivat sanktiot toteutettaviksi. Tämän käsityskannan edustajat lähtevät lisäksi siitä näkökohdasta, että Hitler lähimpine apulaisineen edustaa niin vähäistä poliittista sivistystä, etteivät he ymmärrä, tai eivät ainakaan tahdo ymmärtää tavallisia diplomaattisia neuvoja ja varoituksia, vaan heihin tepsii ainoastaan selvä uhka.

Toisten mielestä taas olisi viisainta menetellä mahdollisimman suurella maltilla ja harkinnalla, koska Hitler ja hänen lähimmät neuvonantajansa vain vähitellen voidaan saada tajuamaan heidän politiikkansa vaarallisuus koko maailman rauhalle. Minun on tarpeetonta lisätä, että varsinkin suurvallat, joiden niskoille lankeisi pääosa voimakeinojen käyttämisestä Saksaa vastaan, tuntuvat ainakin tällä hetkellä kannattavan neuvottelujen jatkamista Saksan kanssa. Mutta tässäkin tapauksessa jää vielä eteen tuo yllämainittu tosiasia, että Hitlerillä on erinomaisen suuria vaikeuksia voitettavanaan kotimaassa, jos hänen lopultakin täytyisi antautua Saksan nykyisten sotilaallisten voimien valtavan suureen supistamiseen ja lisäksi vielä kansainväliseen kontrolliin.

Punnittaessa näitä eri syitä ja seurauksia vastakkain, ei voi päästä parhaallakaan tahdolla muuhun tulokseen kuin siihen, että poliittinen tilanne Euroopassa on tällä hetkellä hyvin paljon huonompi kuin vielä muutama kuukausi sitten.

Ruvalta

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₃₁

ASIA: _____

Genereissa olevan lähetysten rap. n:o 28.

Ministeri Koletti.

30/10 1933.

No 1033.

31 p:nä lokakuuta 1933.

Herra Ulkoasiainministeri,

36 296 ne. 33
6/11.33
5 C31

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Genève'in-lähetystön ra-
portti n:o 28, jonka otsakkeena on:

Saksan eroaminen Kansainliitosta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurinman kun-
nioitukseni uudistettu vakuutus.

A. Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri

A. Hackzell,

Helsinki.

Salainen.

Geneève 'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 28.

Geneève' issa 30 p:nä loka kuuta 19 33.

ULKOASIAININ		
36 296 ne.		33
6/11. 33		
5	C31.	

Asia: Saksan eroaminen Kansainliitosta.

Molemmissa edellisissä raporteissani olen selostanut ensiksi Saksan lähtöä t.k. 14 p:nä Varustusten supistamiskonferenssista ja toiseksi tämän tärkeän tapahtuman syitä sekä seurauksia. Jäljellä on vielä koskettelematta kysymys Saksan tulevasta erosta Kansainliitosta.

T.k. 19 p:nä parooni von Neurath lähetti M. Avenolille kirjeen, joka sisälsi yhden ainoan lauseen: "Saksan hallituksen nimessä minulla on kunnia ilmoittaa Teille, että Saksa täten eroaa Kansainliitosta Peruskirjan 1 artiklan 3 pykälän nojalla".

Kun mainittu Peruskirjan 1 artiklan 3:s pykälä ei edellytä, että liitosta eroava maa määritteleisi syyt tähän päätökseensä, ei siis tästä parooni von Neurathin kirjelmästä saada minkäänlaista selitystä minkä vuoksi lokakuun 19 p:nä 1935, eli siis kahden vuoden kuluttua Saksa tahtoo jättää Kansainliiton. Kun parooni von Neurath t.k. 14 p:nä sähköissään Mr. Hendersonille tiedoitti Saksan eroamisesta Varustusten supistamiskonferenssista, katsoi hän tarpeelliseksi motivoida tätä päätöstä niillä kolmella syytöksellä, jotka olen tarkemmin selostanut raportissani no 27 t.k. 20 p:ltä. Samassa raportissani kerroin tarkemmin miten Mr. Henderson vastaussähköissään ilmoitti, ettei hän voi

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

hyväksyä vapaaherra von Neurathin esittämiä syitä. On vaikea tarkalleen tietää pelkäsikö von Neurath, että jos hän esittäisi M. Avenolille erikoisia syitä Saksan tulevaan eroamiseen Kansainliitostakin, hänelle tultaisiin samalla tavalla joko aikaisemmin tai myöhemmin vastaamaan Kansainliiton taholta, etteivät syyt tässäkään tapauksessa ole olleet päteviä. Joka tapauksessa jää tosiasiaksi, että toisin kuin muut maat, jotka ovat luopuneet Kansainliitosta, Saksa ei ole esittänyt mitään perusteltuja syitä lähtöönsä. Kun Argentiina 1920 ilmestyi Kansainliiton jäsenenä silloiseen liiton ensimmäiseen yleiskokoukseen, syntyi riitaa siitä oliko Argentiinan presidentin päätös maan yhtymisestä liittoon riittävä, sillä Argentiinan parlamentti puolestaan ei vielä ollut käsitellyt asiaa. Kansainliitto katsoi, että Argentiina oli liiton jäsen ja on sellaisena pitänyt Argentiinaa kaiken aikaa, kunnes Argentiina tänä syksynä palasi takaisin yleiskokoukseen ja sillä on tämä pitkä selkaus saatu selvitettyksi. Jäämistään pois näinä välivuosina useimmista Kansainliiton kokouksista Argentiina on motivoinut sillä, että eri presidentit ja parlamentti ovat olleet eri mieltä kellä on oikeus viime kädessä päättää maan osanotosta Kansainliiton toimintaan.

V. 1926 Brasilia ja Espanja ilmoittivat eroavansa Kansainliitosta sen johdosta, ettei niille oltu varattu mahdollisuutta saada Neuvostossa vakinaista paikkaa samaan aikaan kuin Saksalle annettiin tämä tärkeä asema. Kuten tietty, palasi Espanja pian sen jälkeen takaisin liittoon; Brasilia on edelleenkin liiton ulkopuolella muka loukkaantuneena sitä kohdanneesta kohtelusta, mutta huhuja kulkee, ettei se kauvan enää jää liiton ulkopuolelle, sillä sen kunniantunto ei salli, että Argentiina nyt saa esiintyä koko Etelä-Ameriikan tärkeimpänä valtiona Kansainliitossa.

Mitä vihdoin tulee Japanin ilmoitukseen viime keväänä, että se tulisi jättämään Kansainliiton kahden vuoden kuluttua, antoi se sekä suullisten, että kirjallisten tiedoitusten kautta liiton

ymmärtää, että Japanin ja Kansainliiton politiikka Itä-Aasiassa oli joutunut niin jyrkkään ristiriitaan keskenään, että Japani katsoi olevansa pakotettu eroamaan liitosta.

Jos ottaa huomioon nämä eräiden toisten maiden menettelyt vastaavissa tapauksissa ja Saksan motivoitun ilmoituksen miksi se jätti Varustusten supistamiskonferenssin, esiintyy sitä erikoisempaa tämä M. Avenolille tehty tiedoitus Saksan päätöksestä luopua Kansainliitostakin.

Meidän täytyy siis tyytyä vain eräisiin arvailuihin Saksan todellisista syistä minkä vuoksi se on tahtonut luopua Kansainliiton jäsenyydestä.

Tuskin erehdytään paljon, jos otaksutaan, että Hitlerin päätös syntyi samassa enemmän tai vähemmän paniikitilassa kuin lähtö Varustusten supistamiskonferenssista. On vaikea käsittää, että Saksan hallituksen keskuudessa olisi noina kohtalokkaina hetkinä osattu tehdä täysin tarkka ero Kansainliiton ja sen johdolla toimivan Varustusten supistamiskonferenssin välillä. Jos kerran Saksan jääminen mainittuun konferenssiin tuntui Saksan hallitusherroista liian tukalalta, silloin on oikeastaan vaikea odottaa, että he olisivat tunteneet olevansa enemmän kotonaan Kansainliitossa, jossa koska tahansa voidaan ottaa käsiteltäväksi Varustusten supistamiskonferenssin työt. Sitä paitsi saattoi Hitler, parooni von Neurath y.m.s. katsoa, että mahtipontinen lähtö k.o. konferenssista tulisi vieläkin dramaattisemmaksi, jos samaan menoon ammuttaisiin kolme muuta järeää laukausta: Saksa eroaa Kansainliitosta, se eroaa Työtoimistosta ja se eroaa yksinpä Haagin tuomioistuintestakin. Mutta nämä jälkimäiset päätökset astuvat juridisesti voimaan vasta kahden vuoden kuluttua ja siihen mennessä voi Saksalla olla pelkkää hyötyä siitä, että Kansainliiton toisten jäsenten täytyy koettaa houkutella sitä pysymään liiton jäsenenä.

En voi vapautua siitä uskosta, etteikö Saksan ilmoitus ai-keistaan erota liitosta syntynyt jokseenkin tällaisissa kiihtyneisissä ja muutenkin älyllisesti epäkypsissä olosuhteissa.

Ensimmäinen reaktio, mikä on tullut Saksan k.o. päätöksen osaksi, on epäilemättä ollut kauttaaltaan toinen kuin Berliinissä laskettiin. Vieraiden maiden rengas Saksan ympärillä ei suinkaan ole tästä päätöksestä heikentynyt, vaan päinvastoin lujittunut. Sveitsin parlamentti on juuri äänestänyt 15 miljoonaa frangia uusiin sotilaallisiin varustuksiin ja hallitus harkitsee parhaillaan uuden ohjelman esittämistä parlamentille; sen mukaan vaaditaan vielä 85 miljoonaa frangia varustusten täydentämiseen aivan lähivuosina. Hollannin parlamentissa on ollut keskustelua siitä kykeneekö maa torjumaan hyökkäyksen, jos Saksan sotavoimat yrittäisivät tunkeutua Hollannin kautta Belgian ja Ranskan itäisten linnoitusvyöhykkeiden taakse. Ruotsin ja Tanskan hallitusten kesken on ollut yhteisiä neuvotteluja nykyisen tilanteen johdosta ja piakkoin odotetaan Norjan yhtyvän näihin keskusteluihin. Englannissa voimistuu voimistumistaan käsitys, ettei nykyhetki ole otollinen jatkuvaan sotavoimien supistamiseen. Ja Genève'issä istuu Mr. Norman Davis päivittäin selittäen, että Yhdysvallat eivät tahdo tietää mistään Euroopan suurvaltojen välisistä neuvotteluista Genève'in ulkopuolella varustusten supistamisasioista, sillä näiden kysymysten käsittely kuuluu välittömästi Kansainliitolle eikä joillekulle sen yksityisille jäsenvaltioille. Hän lisää puolittain leikillään, että Yhdysvalloista näin on tullut Kansainliiton uskollisin kannattaja Lontoon, Parisin, Rooman ja Berlinin valtiomiehiä vastaan.

Kuvaavaa tälle tilanteelle on myös eräs keskustelu, joka minulla muutama päivä sitten oli Japanin valtuuskunnan puheenjohtajan, suurlähettiläs Saton kanssa. Hän selitteli minulle seuraavalla tavalla mikä ero on olemassa Japanin ja Saksan eroamisen välillä Kansainliitosta:

Paättaessään luopua Kansainliitosta Japanin täytyi ottaa huomioon todellinen poliittinen tilanne Itä-Aasiassa. Kaksi sikäläistä suurvaltaa, nim. Yhdysvallat ja Venäjä eivät ole Kansainliiton jäseniä, kun taas Kiina on koettanut saada Kan-

sainliiton kannatuksen sisäisen kaaoksensa jatkumiselle. Tästä olojen tavattomasta sekasorrosta Kiinassa mikään maa ei ole kärsinyt enemmän kuin Japani. Sen vuoksi sen on täytynyt lähteä kulkemaan omia teitänsä, ettei Venäjä voisi rauhassa jatkaa myyräntyötään Mantšuriassa.

Mitään tällaista tilannetta ei ole Euroopassa. Kaikki Saksan naapurimaat ovat Kansainliiton jäsenvaltioita eikä yksikään niistä uhkaa sisäistä järjestystä Saksassa samalla tavalla kuin osittain Kiina, osittain Venäjä ovat tuottaneet Japanin ulkonaiselle rauhalle yhtämittäisiä vaikeuksia. Päin vastoin on Saksa viimeaikaisella politiikallaan lisännyt tavattomasti levottomuutta sen naapurimaissa. Lähtiessään nyt Kansainliitosta Saksa yhä laajentaa tätä levottomuutta varsinaisten naapurimaittensa ulkopuolellakin.* Toisin sanoen Japani luopuessaan Kansainliitosta on tahtonut saada suurempaa toiminnanvapautta järjestyksen palauttamiseksi Itä-Aasiassa, kun sitävastoin Saksan lähtö Kansainliitosta enentää paniikkia Euroopassa, lisää yleistä varustautumisen kiihkoa ja vaikeuttaa kansainvälisen taloudellisenkin tilanteen parantumista.

Voimme jättää tästä japanilaisen diplomaatin selityksestä joitakin liian jyrkän eroavaisuuden väitettä sikseen, mutta sikäli hän ehdottomasti on oikeassa, että enemmän kuin koskaan ennen Kansainliitto esiintyy tällä hetkellä Euroopan rauhan säilymiselle mitä välttämättömimpänä tekijänä. Euroopalla on vain kaksi tietä avoinna: joko puolustusliittojen syntyminen nykyistä paljoka laajemmassa mitassa lähinnä Ranskan johdolla, tai sitten Euroopan maiden yhteistoiminta Kansainliiton puitteissa Saksaa vastaan, jos Saksan politiikka lopultakin ajaa rauhan säilymisen täyden epävarmuuden asteelle saakka.

Mutta Berlinissä on varmaankin tehty vielä eräs toinen paha laskuvirhe: Saksa ei ilman muuta voikaan erota Kansainliitosta, sillä virallisen eron jälkeenkin Saksa jää useiden sille mitä tärkeimpien kysymysten suhteen käytännölliseen yhteistoimintaan Kansainliiton kanssa.

Aloittakaamme Danzigista. Versailles'in rauhansopimuksen

artiklat 100 - 108 sisältävät määräyksiä tämän vapaan kaupungin asemasta sillä tavalla, että sen konstitutioni on asetettu Kansainliiton suojeluksen alaiseksi ja liitto myös nimittää kaupunkiin n.s. Haut Commissaire'in. Tunnettua on, että Saksan ja Puolan välillä on aina ollut hankauksia Danzigin aseman suhteen ja Kansainliiton neuvoston on yhtä mittaa täytynyt käsitellä näitä riitaisuuksia. Vielä senkin jälkeen kuin Saksa 1935 luopuu Kansainliitosta, tulee se kutsuttavaksi neuvoston istunnoihin milloin neuvosto käsittelee tällaisia selkkauksia.

Saksalla on erikseen Puolan kanssa vielä sopimus Slesian vähemmistökansallisuuksista ja tämäkin sopimus edellyttää Kansainliiton kontrollia ja ratkaisuvalltaa.

Vielä määrää Versailles'in rauhansopimuksen 213 artikla, että Kansainliiton tulee saada, milloin suinkin haluaa, kontrolloida, että Saksa lojalisesti täyttää kaikki sitoumukset, jotka koskevat sen varustuksia. Kun Saksa 1926 tuli Kansainliiton jäseneksi, se vahvisti vielä kerran tämän velvollisuutensa alistua k.o. kontrolliin. Vaikka Saksa kahden vuoden kulluttua eroaisikin Kansainliitosta, jää tämä määräys ainakin teoreettisesti voimaan ja liitto voi siis milloin tahansa lähettää kontrollikomissioninsa Saksaan. Kuta enemmän Saksan nykyiset varustelut alkavat huolestuttaa sen naapurimaita, sitä suuremmaksi käy sille vaara, että Kansainliiton jäsenvaltiot vaativat tämän artiklan soveltamista käytäntöön.

Artikloissaan 45 - 50 Versailles'in rauhansopimus määrittelee Saarimaa alueen nykyisen aseman. Artiklan 49 mukaan tämän alueen hallitseminen kuuluu Kansainliitolle aina vuoteen 1935 saakka. Silloin on alueen väestön kansanaanestyksellä ratkaistava haluavatko saarilaiset palata Saksan suverenisuuteen, vai ko liittyä alueineen Ranskaan, vai vaativatko he, että nykyistä Kansainliiton alaista tilaa jatketaan edelleen. Ennen Hitlerin tuloa valtaan tuskin oli mitään epäilystä siitä, etteivätkö saarilaiset valtavalla äänten enemmistöllä olisi vaa-

tineet palautumista Saksan yhteyteen, mutta sen jälkeen kuin sosialidemokraattinen puolue ja kaikki ammattijärjestöt Saksassa ovat nyttemmin tulleet nujerretuiksi, alkaa Genève'issä päästä vallalle se käsitys, että Saarín väestö, joka suurimmalta osaltaan on karios- ja teollisuustyöväkeä, todennäköisesti tulee äänestyksessä 1935 kannattamaan nykyisen järjestelmän pitkittämistä. Jos näin käy, merkitsee se, että Saksa jää läntiselläkin rajallaan välittömiin kosketuksiin ja yhteistoimintaan Kansainliiton kanssa.

Vielä on muistettava, että Locarnon sopimus samoin kuin tänä vuonna tehty n.s. neljän vallan sopimus edellyttävät kumpikin Saksan yhteistoimintaa Kansainliiton kanssa. Missään muodossa Saksa ei ole näinä päivinä saattanut julkisuuteen selitystä, että sen mielestä nämä molemmat sopimukset olisivat menettäneet sen suhteen sitovan merkityksensä. Jättäkäämme tässä tarkemmin analysoimattamalla tavalla Locarnon sopimuksen täytyy edelleen vaikuttaa Saksan politiikkaan, koska sen kysymyksen käsittely veisi enemmän tilaa kuin tähän raporttiin mahtuu ja kajotkaamme sen sijaan pelkästään jälkimäisen sopimuksen vaikutukseen.

Vaikka neljän vallan sopimusta onkin tulkittu Lontoossa, Parisissa, Roomassa ja Berlinissä monessa suhteessa eriävällä tavalla, ovat nämä eri tulkinnat kuitenkin siinä yksimieliset, että Englannin, Ranskan, Italian ja Saksan on 10 vuoden kuluessa yhteisesti käsiteltävä kaikkia sellaisia kysymyksiä, jotka koskettelevat rauhan säilyttämistä. Mikään maa Euroopassa ei ole vaatinut rauhansopimuksen tarkistamista niin äänokkaasti ja jyrkästi kuin Saksa on tehnyt. Samaten on Saksa varustuspolitiikallaan luonut Eurooppaan voimakkaan levottomuuden hengen. Jos joku maa siis joutuu Englannin, Ranskan ja Italian taholta tämän sopimuksen edellyttämässä tarkoituksessa toiminnan kohteeksi rauhan säilyttämiseksi, on se juuri Saksa itse. Mutta sopimus edellyttää, että kaikki tämä aktiivisuus tapahtuu nimenomaan Kansainliiton puitteissa.

Kaikissa näissä monissa eri suhteissa Saksa siis jää pakotakin sängen läheiseen kosketukseen Kansainliiton kanssa vielä senkin jälkeen kuin se lokakuussa 1935 muodollisesti jättääkin asemansa Kansainliiton jäsenenä.

Genève'issä ei tätä Saksan virallista ilmoitusta lähdöstään Kansainliitosta, Työtoimistosta ja Haagin tuomioistuimesta ole otettu erikoisen traagillisesti. Vuoteen 1935 mennessä voi vielä paljon tapahtua, joka saa Saksan peruuttamaan tämän päätöksensä. Täällä muistutetaan, että liitto toimi kuusi vuotta ilman Saksaa jäsenenään eikä siitä kärsinyt kukaan niin paljon kuin Saksa itse. Näinä 7 vuotena, jolloin Saksa on ehtinyt olla liiton jäsen, on liiton täytyntä yksimielisyyden saavuttamiseksi tehdä Saksalle monessa asiassa suurempia myönnytyksiä kuin liiton muut jäsenvaltiot ovat pitäneet kohtuullisena. Sen vuoksi Genève'issä kuuluu paljon ääniä, jotka optimistisesti väittävät, että liiton sisäisen lujouden, kaikenpuolisen toiminnan ja yleensä tulevaisuuden kannalta voi olla suoranaista hyötyäkin siitä, että Saksa ainakin muutamaksi vuodeksi poistuu liitosta.

Nämä viimeksi esittämäni näkökohdat ansaitsevat laajempaa tarkastelua; palaan asiaan seuraavassa raportissa.

Ruokkamaa

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA: _____

Genevessä olevan lähetystön rap. n:o 29.

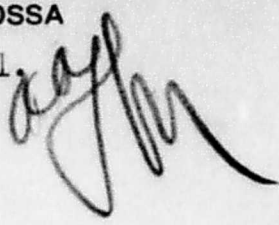
Geneve.

9/12 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

N:o 1181.

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

11 p:nä joulukuuta 1933.

38 296 ka.	33
18/12.33	
5	031

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Genève'in-lahetystön raport-
ti n:o 29, jonka otsakkeena on

Pan-Europa-Unioni ja Kansainliitto.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunni-
oitukseni uudistettu vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri

A. Hackzell,

Helsinki.

RAPORTTI n:o 29.

Geneve' i ssa 9 p:nä joulukuuta 19 33.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		33
38/296 h.e.		
18/12-33		
5	231	

Asia: Pan-Euroopa-Unionin ja
Kansainliitto.

Sen johdosta, että sain Ulkoasiainministeriöltä v.k. 29 p:nä määräyksen matkustaa Wieniin Pan-Eurooppa-Unionin taloudelliseen konferenssiin, jonka oli määrä alkaa t.k. 2 p:nä, on syytä ker-
ran tarkastella tämän Unionin ja Kansainliiton toimintaa rinnak-
kain saman asian edistämiseksi. Kuten tietty, kuuluu myöskin Kan-
sainliiton ohjelmaan tuo aikoinaan Briandin herättämä ajatus, että
olisi käytävä vakavasti käsiksi Euroopan maiden saattamiseksi ny-
kyistä paljoka lähempään poliittiseen ja taloudelliseen yhteistoi-
mintaan Kansainliiton puitteissa.

Kreivi Coudenhove-Kalergi on epäilemättä erinomainen agitaatto-
ri, sillä muuten olisi mahdoton käsittää miten hän Briandin suu-
resta aloitteesta huolimatta edelleenkin saa vuosittain verrattain
suuriakin konferensseja kokoon kasittelemään milloin missäkin muc-
dossa hänen lempiaatteensa toteuttamista. Tällä kertaa hän oli
tahtonut kutsua kokoon Wieniin taloudellisen konferenssin neuvot-
telemaan ~~toimenpiteistä~~ Euroopan tärkeimpien taloudellisten prob-
leemien parhaimmista ratkaisukeinoista. Epäilemättä hänen alkupe-
räinen kutsuluettelonsa oli mahdollisimman monipuolisesti kokoonpan-
tu: korkeita hallitusherroja, suuria finanssimiehiä, kuuluisia ta-
loustieteilijöitä j.n.e. oli pyydetty saapumaan Wieniin neuvottele-
maan hänen johdolla. Mutta kun konferenssin oli määrä alkaa,

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

osoittautui, että hyvinkin monet kutsunsaaneista olivat jääneet tulematta itse ja olivat lähettäneet sijaisia. Tämä ei suinkaan kaikissa tapauksissa riippunut haluttomuudesta, vaan ennen kaikkea siitä, että näillä henkilöillä oli muita kiireitä eivätkä niiltä joutaneet lähtea matkaan niin pitkäksi aikaa kuin kokonaiseksi viikoksi.

Jo yksistään tämä seikka, että konferenssi ei voinut muodostua niin patevasti kokoonpannuksi kuin alkuansa oli suunniteltu, riittää selittämään mistä syystä konferenssi päätti lykätä varsinaisen työnsä ensi helmikuun lopulle. Konferenssi ei siis valmistanut mitään varsinaisia raportteja eikä hyväksynyt suoranaisia päätöslauselmia, vaan tyytyi kolmeen toimenpiteeseen: ensiksi päätettiin perustaa Wieniin pysyväinen toimisto tutkimaan Eurooppaa koskevia taloudellisia probleemeja; toiseksi päätettiin antaa Euroopan kansoille manifesti, jossa selitetään tarkemmin Pan-Europa-Unionin taloudellisia pyrkimyksiä; ja kolmanneksi, kuten sanottu, päätettiin jatkaa konferenssia ensi helmikuun lopulla.

Mitä ensinnä tuohon uuteen taloudelliseen toimistoon Wienissä tulee, perusteltiin sen tarpeellisuutta lähinnä seuraavilla syillä: Kansainliitto on suorittanut suurenmoisen työn järjestäessään v:sta 1927 lahtien lukuisia taloudellisia konferensseja, joita Liitto on valmistellut mitä huolellisimmin koottujen aineistojen ja valmistettujen ehdotusten nojalla. Mutta kokemus on osoittanut, että käytännölliset tulokset tasta Kansainliiton työstä eivät ole vastanneet tarkoitustaan, sillä hallitukset ja parlamentit ovat kaikista Kansainliiton ponnistuksista huolimatta kansainvälisen taloudellisen yhteistyön aikaansaamiseksi yhä lisäämistään lisänneet tullimuu-reja y.m. kaupan ja yleensä elinkeinovapauden rajoituksia. Sitäpäit-si on Kansainliiton näiden pyrkimysten kohteena ollut koko maailma, jota vastoin Eurooppa jo sinänsä tarjoaa taloudellisten kysymysten tutkimiselle enemmänkin kuin riittävän suuren alueen ja tutkimusalan. Sen vuoksi on välttämätöntä, että Pan-Europa-Unioni perustaa oman taloudellisen toimiston, joka voi vapaana hallitusten ja parlamenttien kontrollista ja muusta välittömästä vaikutuksesta tutkia syitä nykyiseen taloudelliseen pulaan Euroopassa ja sitä

tietä koettaa löytää mahdollisimman nopeat ja pätevät keinot pulan poistamiseksi.

Yllämainittu manifesti on ollut luettavana sanomalehdissä, eikä se siis tässä puoleltani kaipaa lähempää selitystä.

Konferenssia on analysoitu ja arvosteltu moneltakin eri kannalta.

Tietysti ei ole tällakaan kertaa puuttunut ääniä, jotka arvostelevat koko Pan-Europa-Unionia joutayäksi haaveeksi, joka vain häiritsee vakavien politikkojen työtä. Sanotaan, että tarvitaan vielä ainakin viisikymmentä vuotta ennenkuin mistään Euroopan valtioiden todellisesta järjestäytymisestä jonkinlaisiksi Euroopan Yhdysvalloiksi voi tulla tosi ja sen vuoksi olisi tämän kehityksen johtaminen jätettävä vastuunalaisten valtiomiesten tehtäväksi eikä jättää asian edistämistä sellaisten henkilöiden huoleksi, jotka voivat haihattelullaan enemmän vahingoittaa kuin hyödyttää sitä.

Maltillisemmat arvostelijat tyytyvät pudistamaan päätään huomauttamalla, että ellei kerran Lontoon suuri ekonominen konferenssi viime kesänä saanut mitään positiivista aikaan maailman taloudellisen pulan helpoittamiseksi, on itse asiassa turhaa odottaa joltakin Pan-Europa-Unionin kokoonkutsumalta konferenssilta sen parempaa apua näiden probleemien pikaiseksi ratkaisemiseksi.

Omasta mielestäni ei kuitenkaan ole syytä asettua Wienin askeisen konferenssin suhteen näin pessimistiselle kannalle, joskin toisaalta taas on kasittääkseni pidettävä yhtä selvänä, ettei Pan-Europa-Unioni sinänsä voi taloudellisellakaan alalla saada positiivisiä tuloksia aikaan muutoin kuin eduskuntien ja hallitusten kautta. Ennen kaikkea tuntuu minusta, että k.o. konferenssi on eräissä suhteissa hyödyllinen: se vie pakostakin melkoisen määrän asianharrastajia yhteen, saa heidät vaihtamaan mielipiteitä vapaammin kuin jos heidän tulisi puhua jokainen hallituksensa valtuutuksilla. Joskin tässä konferenssissa oli mukana, ja joskin helmikuulla käy samoin, joukko vahemman vaikutusvaltaisia osanottajia, on toisaalta sentään myönnettävä, että osanottajien joukossa on myöskin henkilöitä, joilla on maailmankuulu nimi. En näe mitään sannottavaa eroa siinä, jos esim. M. Joseph Cailloux puhuu Euroopan

taloudellisista kysymyksistä Ranskan senaatissa, tai Pan-Europa-Unionin konferenssissa Wienissä, kummassakin tapauksessa hänen lausun-
nolleen annetaan kaikkialla Euroopassa mitä suurinta arvoa. Sama-
ten, ottaakseni toisen esimerkin, kun Itävallan liittokansleri
Dollfuss esiintyi viime yleiskokouksessa Genève'issä, sai hän osak-
seen valtavia suosionosoituksia niinkuin häntä myös tervehdittiin
äskeisessä Wienin konferenssissa suurenomaisella tavalla, mutta kum-
massakin tilaisuudessa hänen puheensa pääsävy oli suunnilleen sama.
Mielestäni on juuri näistä syistä myönnettävä verrattain suuri
merkitys Pan-Europa-Unionin toiminnalle yksinpä taloudellisten kysy-
mysten alalla, koska sen kautta tehdään joka tapauksessa työtä
Euroopan kansojen herättämiseksi huomaamaan, että paras tie nykyis-
ten taloudellisten vaikeuksien voittamiseksi käy sittenkin kansain-
välisen yhteistoiminnan eikä suinkaan jatkuvan egosentrisen poli-
tiikan kautta.

Nojaudun tässä käsityksessäni monien muiden syiden vuoksi
vielä keskusteluun, joka minulla oli presidentti Miklasin kanssa
vastaanotolla hänen luonaan. Kuultuaan mitä maata edustin konfe-
renssissa lausui hän aivan erikoisen suuren ilonsa siitä, että
Suomen Hallitus oli tahtonut ottaa osaa tähänkin konferenssiin.
Hän lisäsi, että hänen parhaimman vakaumuksensa mukaan pienet maat
Euroopassa ovat joutumassa tärkeimpien kysymysten ratkaisussa aivan
liiaksi syrjään. "Jos me annamme, hän sanoi, aina suurvaltain ot-
taa johdon käsiinsä ja määrätä Euroopan kansain kohtaloista, jou-
dumme kokonaan väärälle tielle. Sen vuoksi on Euroopan pienten
kansojen kaikin mahdollisin keinoin koetettava löytää toinen toi-
sensa ja siten saada äänensä kuuluville siksi voimakkaasti, että
suurvalloilta menee halu jatkaa omavaltaista politiikkaansa". Tä-
hän suuntaan presidentti Miklas puhui vielä pitemmältä ja kaikes-
ta kavi ilmi hänen huolestuksensa, että Mussolinin ja Hitlerin
välillä neuvotellaan m.m. Itävallan kohtalosta ikaänkuin Itävallal-
la itsellään ei olisi oikeutta määrätä tulevaisuudestaan.

Oli aivan ilmeistä, että konferenssi muodostui ilman minkään-
laisia ulkonaisia houkutteluja, tai teennäisiä kohteliaisuuksia mitä

X Hallitus ei ollut edustettu

K.R.

lämpimimmäksi mielenosoitukseksi Itävallan hyväksi. Kaikki puhujat menivät kiittaessaan Itävallan hallitusta tämän konferenssin monipuolisesta avustamisesta vielä paljoka pitemmälle toivottaen Itävallalle vaikeuksiensa voittamista ja valoisan tulevaisuuden saattamista.

Selostaessani kaikkea tätä katson velvollisuudekseni lisätä vielä eräitä näkökohtia, vaikka en olekaan henkilökohtaisesti vakuutettu, että ne ovat ehdottomasti oikeat.

Eraissa diplomaattipiireissä Wienissä kuulin väitteitä, että konferenssin kokoonkutsuminen ei olisi tapahtunut niinkään paljon kreivi Coudenhove-Kalergin omasta aloitteesta kuin Itävallan hallituksen salaisesta toivomuksesta. Tätä käsitystä tahdottiin perustella seuraavilla selityksillä:

Siitä tuesta, jota Itävalta näinä aikoina on saanut Italialta "Anschluss"-ajatuksen torjumiseksi, Italia selvästi uhkaa vaatia liian suurta hyvitystä. Mutta Ranskankaan politiikka sellaisena kuin se esiintyy Itävallan auttamiseksi toisaalta Italiaa, toisaalta Saksaa vastaan, ei voi tuottaa Itävallalle ainakaan ajan mittaan riittävän hyviä tuloksia, sillä Ranska toivoo Itävallan lähentyvän sekä poliittisesti että taloudellisesti pikku-ententeä, s.o. lähinnä Tsekkoslovakiaa ja Jugoslaviaa. Itävallan on vaikea unhoittaa, että edellinen tasavalta on syntynyt Itävallan historiallisista alueista ja jalkimäinen on laajentunut samaten vanhan kaksoismonarkian kustannuksella. Tähän tunnesyöhyyn tulee lisäksi ainakin jonkinlainen vaistomainen pelko, että lähentyessään Tsekkoslovakiaa ja Jugoslaviaa Itävalta tulee vähitellen joutumaan näistä naapureistaan suurempaan riippuvaisuuteen kuin voisi olla terveellistä Itävallan todelliselle itsenäisyydelle. Tästä syystä on nyt, niin väitetään, Itävallan hallitus tahtonut saada yleiseurooppalaisen konferenssin kalle Wieniin ja jotta ei herätettäisi liian paljon Italian ja Saksan epäluuloja, on Pan-Europa-Unionia pyydetty kutsumaan kalle nimenomaan juuri Wieniin taloudellinen, mutta ei poliittinen konferenssi.

Olkkoon naiden selitysten todellinen merkitys mikä tahansa, joka tapauksessa täytyy myöntää, että Itävallasta itsestään, Tsek-

koslovakiasta, Rumaniasta, Bulgariasta ja Jugoslaviasta, jopa Unkaristakin oli konferenssissa sangen paljon edustajia läsnä. Omas- ta puolestani luulisin asiallisemmaksi selittää, että näiden mai- den runsas osanotto johtui ennen kaikkea välittömästä naapuruudes- ta Itävaltaan ja vanhasta tottumuksesta pitää Wieniä tuttuna ko- kouspaikkana. On myös otettava huomioon, että konferenssi tulee jatkumaan ensi helmikuun lopulta mahdollisesti aina parinkin vii- kon ajan ja silloin joka tapauksessa luulisi sen saavan täysin asiallisen taloudellisen neuvottelutilaisuuden luonteen eikä jäävän pelkästään jonkinlaiseksi uudeksi moraaliseksi tueksi Itävallalle sen taistelussa itsenäisyytensä säilyttämisen puolesta.

Kansainliiton piireissä olen myös keskustellut näinä päivi-nä Pan-Europa-Unionista yleensä ja sen taloudellisesta konferens- sista erikoisesti. Sikäli kuin olen voinut ymmärtää, katsotaan Genève'issä sekä Unionia, että sen uutta taloudellista toimistoa ja taloudellista konferenssia suurin piirtein samalla tavalla kuin edellä olen esittänyt omana käsityksenäni: Unioni tekee omalla tavallaan kieltämättä hyödyllistä työtä Euroopan kansojen lähentä- miseksi toisiinsa sillä tavalla kuin kuuluu Kansainliitonkin oh- jelmaan. Kansainliiton Sihteeristö tulee kaiken todennäköisyyden mukaan vaihtamaan aineistoa Wienin uuden toimiston kanssa niinkuin tapahtuu kaikkien muidenkin kansainvalisten taloudellisten tutkimus- toimistojen kanssa. Mutta kaikki tämä ei kuitenkaan tule miltyään osalta vähentämään tai supistamaan Kansainliiton nykyistä työsken- telyä omien suurten päämääriensä toteuttamiseksi.

Rudolf Heppner

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C81.

ASIA: _____

Geneivissä olevan lähetystön rap. n:o 80.

Geneiv.

12/12-33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

N:o 1206.

13 p:nä joulukuuta 1933.

ULKOASIAINI.	
39/286/ae.	33
12.33-193	
OSAATO	
5	031

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Genève'in-lähetystön raportti
n:o 30, jonka otsakkeena on

Ehdotus Kansainliiton peruskirjan muuttamisesta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Ruckelhaus

Herra Ulkoasiainministeri

A. Hackzell,

Helsinki.

GENEVE - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 30.

Geneve'ssa 12 p:nä joulukuuta 1933.

ULKOASIANMINISTERIÖ	
30/286 (ar)	D. 10 33
12.33	Liit.
	ASIA
5 C31	

Asia: Ehdotus Kansainliiton
peruskirjan muuttamisesta.

Viime viikkoina on koko maailman jännitystä ylläpitänyt Mussolinin tiedonanto, että hän tulee vaatimaan Kansainliiton peruskirjan perinpohjaista korjaamista. Senaattori Scialojan kuolema antoi pääsihteeri Avenolille etsimättömän aiheen kiirehtiä Italiaan hautajaisiin ja samassa yhteydessä hän pääsi myös pitempiin keskusteluihin Mussolinin kanssa. Geneve'issä luonnollisesti odotettiin mitä suurimmalla jännityksellä, että Avenol toisittullessaan yksityiskohtaisen ehdotuksen tästä peruskirjan muuttamisesta. Palattuani Wienistä olen nyt koettanut hankkia Sihteeristöstä mahdollisimman tarkkoja tietoja näistä Italian aiheista. M. Avenolin itsensä ollessa nyt vuorostaan Lontoossa ja Parisissa neuvottelemassa tilanteesta oli minulla eilen hänen lähimmän apulaisensa, M. Azcaraten kanssa pitempi keskustelu ja sain tietää seuraavaa:

Mussolinin ja Avenolin välinen keskustelu oli itse asiassa supistunut pelkäksi Mussolinin esittämäksi kritiikiksi koko Kansainliittoa ja sen toimintaa kohtaan. Sanomalehdille annetut tiedot näistä Mussolinin mielipiteistä ovat olleet täysin tyhjentävät, joten M. Avenolilla ei ole Mussolinin kannasta sen parempia tietoja kuin suurella yleisöllä. Myöskään ei Mussolinilla

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

ollut mitään mahdollisuutta ilmoittaa milloin hänen ehdotuksensa muutoksiksi valmistuu eikä myöskään sitä millä tavalla hän aikoo ruveta ehdotustaan ajamaan eteenpäin. Toisin sanoen, tällä hetkellä tuntée maailma Mussolinin tyytymättömyyden Kansainliittoa kohtaan, mutta ei lainkaan sitä millaiseksi Mussolini lopullisesti tahtoisi muodostaa Kansainliiton.

Sihteeristössä näytään otettavan tämä Mussolinin kirpeä kritiikki jokseenkin rauhallisesti. M. Azcarate huomautti miten Kansainliiton ensimmäisinä vuosina sitä vastaan tehtiin Yhdysvalloista mitä vihamielisimpiä hyökkäyksiä, mutta nyt on jo aivan toinen sävy Yhdysvaltain yleisellä mielipiteellä Liitosta yleensä ja erikoisesti sen toiminnasta. Samaten oli aikoinaan Litvinoff usein hyvinkin myrkyllinen koko Kansainliittoa kohtaan, koska se muka on tarkoitettu kapitalististen maiden yhteisrintamaksi Venäjää vastaan. Mutta ruvettuaan v. 1923 vuosittain itse käymään Genève'issä on Litvinoffin esiintyminen tullut aivan rauhalliseksi: milloin hän taalla katsoo olevansa pakoitettu esiintymään arvostelevasti, kohdistuu hänen kritiikkinsä yksityisiin maihin mutta ei enää Kansainliittoon. On siis hyvin todennäköistä, että tämä Mussolinin toinen hyökkäys Kansainliittoa vastaan tulee talttumaan samalla tavalla kuin hänen ensimmäinen katkeruuden puuskansa v. 1923, jolloin, kuten tietty, Mussolini syrjäyttämällä Kansainliiton ryhtyi aseellisiin voimakeinoihin Kreikkaa vastaan hävitäkseen jo muutamassa kuukaudessa koko sen politiikkansa.

Mitä itse siihen ajatukseen tulee, että Kansainliiton peruskirjaa olisi korjattava, ei se suinkaan ole sinänsä mitään uutta. Onhan viime vuosien aikana peruskirjan artiklat 4, 6, 12, 13 ja 15 tulleet muutetuiksi ja artiklaa 16 on moneen kertaan koetettu sitakin parantaa nykyistä tehokkaammaksi sanktioiden soveltamisen suhteen. On myös muistettava, että Liitto on tahtonut saattaa peruskirjansa sopusointuun Briand-Kellogg'in paktin kanssa. Tältä kannalta katsottuna voisi siis Mussolini kaikessa rauhassa tehdä hyvinkin suuria muutosehdotuksia ja hän saisi

varmasti hyvinkin paljon kannatusta, jos hänen ehdotuksensa tarkoittaisi Kansainliiton koko sisäisen rakenteen lujittamista ja poliittisen vallan laajentamista. Mutta kaikkien tarjolla olevien tietojen mukaan Mussolini tullee ehdoittamaan jotain painvastais- ta, nim. Kansainliiton sisäistä heikentämistä sinänsä ja poliittisen vaikutusvallan keskittämistä entistä enemmän suurvaltain käsiin.

Niin kauvan kuin vielä ei ole tätä enempää tiedossa Mussolinin lopullisista ehdotuksista, on mielestäni paras olla menemättä kovin yksityiskohtaisiin vaittelyihin Mussolinin suunnitelmia vastaan; siihen on vielä aikaa senkin jälkeen kuin Mussolinin ehdotus tulee täysin kiinteässä muodossa julkisuuteen. Rajoitun sen vuoksi tässä raportissa koskettelemaan vain eräitä psykologisia näkökohtia.

Jos Kansainliitto olisi alkuansa tarkoitettu joksikin ylivaltioksi ja siten sen jäsenvaltioiden täytyisi ilman muuta alistua tämän ylivaltion hallituksen ja parlamentin määräyksiin samalla tavalla kuin esim. Yhdysvaltain ja Sveitsin osavaltioiden tulee alistua keskushallituksen ja yhteisen parlamentin tahtoon, oltaisiin minun yksityisen käsitykseni mukaan tehty ihmiskunnalle suuri palvelus. Mutta ennen kaikkea juuri anglosaksisten maiden tahdosta tehtiin Kansainliitosta jonkinlainen osuuskunta oikeastaan ilman mitään määrättyä ja varmaa "lisämaksuvelvollisuutta". Kaikille Liiton jäsenvaltioille taattiin tässä osuuskunnassa, kuten hyvä moraali vaati, aivan tasa-arvoinen asema sikäli, että kukin jäsenvaltio sai Yleiskokouksessa yhden äänen; mikäli poikkeuksesta voidaan puhua, koskee se brittiläistä maailmanvaltaa, jonka tärkeimmät jäsenet Kanada, Irlanti, Etelä-Afrikka, Intia, Austraalia ja Uusi-Seelanti saivat emamaan rinnalla jäsenvaltion aseman Kansainliitossa. Mutta tämän osuuskunnan johtokunnassa, tai hallintoneuvostossa, miten sitä haluaa kutsua, nim. Neuvostossa saivat suurvallat heti johtoaseman. Jos Yhdysvallat olisivat pysyneet Liitossa ja Venäjäästä olisi myös nopeasti tullut kelvollinen jäsen ja jos myös Saksa olisi pyrkinyt Liittoon aivan sen ensi vuosina, olisi käynyt niin, että Neuvostossa olisi ollut vakinaisina jäseninä Englanti, Ranska, Italia, Japani, Saksa, Yhdysvallat ja Venäjä, jota

vastoin pienillä jäsenvaltioilla olisi Neuvostossa ollut vain 4 kolmeksi vuodeksi valittua jäsentä. Toisin sanoen suurvaltain käsiin olisi joutunut koko Kansainliiton tärkein johto ja vastuu. Mutta kehitys on käynytkin aivan päinvastaiseen suuntaan. Yhdysvallat, Venäjä ja Saksa jäivät heti Liitosta pois, joten pysyvän sijan Neuvostossa saivat vain Englanti, Ranska, Italia ja Japani. Pian sen jälkeen korotettiin pienten maiden edustajain luku Neuvostossa kauteen, joten suurvallat ainakin muodollisesti menettivät ylivaltansa. Saksan tultua v. 1926 Liiton jäseneksi ja saatua luonnollisesti sekä vakinaisen sijan Neuvostossa päätettiin, että jotkut tärkeimmistä pienemmistä maista voisivat in casu tapahtuvalla päätöksellä saada n.s. semi-permanenttisen sijan Neuvostossa. Ja nyt viimeksi päätettiin viime lokakuulla, että ainakin toistaiseksi lisättäisiin vieläkin pienten maiden edustajain lukua Neuvostossa yhdellä sijalla, jotta siten nekin maat, jotka maantieteellisesti eivät hyvästi sovellu johonkuhun määrättyjen valtioiden ryhmään, pääsisivät edes joskus Neuvoston jäseniksi.

Mussolinin mielestä on tämä pienten maiden asema ja merkitys kokonaan väärä. Mistä syystä pitää esim. Abessinialla olla Yleiskokouksessa sama yksi ääni kuin Italiallakin, vaikka se on itse asiassa alhaisella tasolla oleva puolittainen neekerivaltio, jota vastoin Italia on ennen kaikkea juuri hänen johdossaan suunnattoman tärkeä kansainvälinen tekijä kaikilla aloilla? Aivan samalla tavalla voidaan kysyä kuinka esim. Panama voi Neuvostossa merkitä äänellään enemmän kuin Mussolinin hallituksen edustaja, koska tosiasiallisesti pienet maat Neuvostossa yhtymällä voivat äänestää ei ainoastaan Italian, vaan kaikkikin suurvallat nurin? Jos lähdetään todellakin tästä Mussolinin menttaliteetista, kieltämättä tullaan hänen tavoin siihen tulokseen, että Kansainliiton rakenne on kauttaaltaan epäonnistunut ja siis epäoikeutettu. Mutta jos katsotaan asiaa hieman toiselta kannalta, täytyy meidän tulla aivan kokonaan päinvastaiseen tulokseen.

Enemmän kuin 10 vuotta olen istunut kaikissa Kansainliiton Yleiskokouksissa ja olen myös ainakin 6 vuotta mitä läheisimmin seurannut Neuvoston toimintaa. En ole koskaan havainnut, että pienet maat jollain määrättyllä tavalla ajaisivat omia tarkoituksensa suur-

valtoja vastaan. Päinvastoin on aina kaikissa tärkeimmissä kysymyksissä käynyt niin, että Yleiskokouksissa tai Neuvostossa suurvallat ovat olleet hajalla samalla tavalla kuin pientenkin maiden äänet. Tämä on johtunut aivan luonnollisista syistä, nim. siitä, että Liiton keskuudessa esiintyy niin hyvin erilaisia käsityksiä Liiton yleisistä kehittämissuunnista kuin myös kaikista detaljikysymyksistä. Englanti dominoineen, Skandinavian maat, Hollanti, Sveitsi ja niin edespäin ovat aina tahtoneet säilyttää mahdollisimman koskemattomana suvereniteettinsä, kun taas Ranska liittolaisineen, Venäjän läntiset naapurimaat y.m.s. taas ovat tahtoneet tehostaa turvallisuusnäkökohtia ja sen vuoksi ovat vaatineet Liiton vallan laajentamista m.m. sanktioiden soveltamisen suhteen.

Jos nyt seurattaisiin Mussolinin ainakin nykyistä ajatuksenjuoksua, tultaisiin siihen, että Neuvoston tosiasiallisesti muodostaisivat vain suurvallat, niiden mukana myös Yhdysvallat, Saksa ja Venäjä. Ehkä maailman kannattaisi tehdä tämä tavaton uhraus suurvaltapolitiikan hyväksi, jos sen kautta Kansainliitto saataisiin sulkemaan piiriinsä kaikki tällä hetkellä Liiton ulkopuolella olevat maat ja jos lisäksi Saksa ja Japani luopuisivat aikeestaan v. 1935 luopua Liitosta. Kaikki riippuu siitä, mitä valtuuksia Yleiskokous saisi pitää neuvostokurissa ja samalla myös pakoittaa suurvallat alistumaan pienten maiden lopullisiin päätöksiin Yleiskokouksissa. Mutta sikäli kuin Mussolinin aikeista tiedetään tällä hetkellä, tarkoittaa hän ennen kaikkea juuri pienten maiden vaikutusvallan nujertamista Liitossa ja suurvaltain todellisen ratkaisuvallan kehittämistä huippuunsa. Sen vuoksi kuuluukin sekä Ranskasta että Englannista ja valveutuneimista pienistä maista jyrkkiä vastustuksen ääniä: Kansainliiton demokraattista rakennetta ja henkeä ei saa järkyttää.

Jos etsitään syvällisimpiä syitä Mussolinin tyytymättömyyteen, ei erehdyttäne paljoakaan, jos päätellään, etteivät ne ainakaan ole niitä, jotka Mussolini nykyisellä kritiikillään on tuonut julkisuuteen.

Mitä ensinnäkin tulee siihen hänen moitteeseensa, ettei suurvalloilla ole tarpeeksi varmaa ylivaltaa Kansainliitossa, että uudestijärjestettyyn Kansainliittoon pitää saada mukaan myöskin Yhdysvallat, Saksa ja Japani sekä tietysti myös Venäjä, ilmoitti minulle M. Azcarate, että Litvinoff äskeisen käyntinsä aikana Roomassa oli antanut Italian ehdotukselle mahdollisimman selvät rukkaset. Yhdysvalloista kuuluu ääniä, jotka katsovat, että yhteistyötä Kansainliiton kanssa on jatkettava ja asteettaisesti kehitettävä, mutta että Yhdysvallat eivät suinkaan ole halukkaat suinpäin antamaan kannatustaan näille Mussolinin aikeille. Jos, kuten yllä huomautin, meillä olisi täysi varmuus siitä, että järjestämällä Kansainliitto uudelle pohjalle saataisiin kaikki maat yhtymään Liittoon, silloin voisi vielä ajatella kahteen kertaan eikö Liitto olisi suunnattava tämän kehityksen tielle. Jos Mussolini olisi ollut täysin rehellinen näissä pyrkimyksissään, olisi hänen luonnollisesti tullut ensiksi tavallista diplomaattista tietä ottaa selville millä edellytyksillä yleensä on mahdollista saada Yhdysvallat ja Venäjä yhtymään Liittoon ja Saksa sekä Japani pysymään Liitossa. Mutta mitään tällaista valmistavaa työtä Mussolini ei ole tehnyt eikä hän edes ole voinut jättää Kansainliitolle selvää ehdotusta Liiton peruskirjan muuttamisesta, vaan hän on suinpäin kiirehtinyt kuuluttamaan maailmalle kuinka tyytymätön hän on nykyiseen Kansainliittoon.

Ei näin ollen ole ihme, jos tällainen "puuskapäisyys" saa vakavat mielet etsimään syitä hänen esiintymiseensä kokonaan toisilta tahoilta kuin Mussolini on edellyttänyt.

Meidän ei ole unhoitettava, ettei Mussolini koskaan ole saapunut Kansainliiton konferensseihin tai muihin kokouksiin. On sen vuoksi hyvin lähellä ajatus, että hänen itsetuntonsa ei saa tyydytystä, ellei Kansainliiton kokouksia pidetä niin rajoitetussa muodossa, että kokoukset voidaan helposti järjestää milloin mihinkin suurvallan pääkaupunkiin Euroopassa. Nyt sitä vastoin kokoukset järjestetään miltei poikkeuksetta Genève'iin, koska ne siten tulevat halvemmiksi, kun ei tarvitse kuljettaa Sihteeristön suurta virkamieskuntaa milloin mihinkin osaan Eurooppaa. Eiköhän tästä joh-

du tuo Mussolinin julkinen väite, että Kansainliitto on liian epäelastinen, kömpelö ja työskentelytuloksiltaan kovin hidas?

Mutta Mussolinin mielipaha ja tyytymättömyys voi helposti johtua eräästä toisestakin syystä. Kehitys on vuosi vuodelta yhä enemmän osoittanut, että Italiassa on kovin vaikea saada varmoja ystäviä Kansainliiton piirissä. Liiton ensimmäisinä vuosina tuntui selvästi englantilainen vaikutus kaikessa Liiton toiminnassa, sillä niin monet pienet maat aivan automaattisesti antoivat kannatuksensa Englannin ehdotuksille mieluummin kuin Ranskan politiikalle, jota ne pitivät liiaksi ainakin jonkunlaiseen hegemoniaan pyrkivänä. Mutta vuosien kuluessa on Liiton sisällä tapahtunut hiljainen suunnan muutos. Ranska on osoittautunut olevan ainakin yhtä varma koko Liiton ystävä kuin kansanaan Englanti. Varsinkin turvallisuuskysymysten alalla on Ranskan vaikutusvalta hyvin ymmärrettävistä syistä vetänyt pienten maiden suosion puolelleen. Ja kun nyt hilteriläisyys on päässyt valtaan Saksassa, katsovat sellaisetkin maat kuin Sveitsi, Hollanti, Tanska, Norja ja Ruotsi Ranskan turvallisuuspolitiikkaa aivan toisin silmin kuin aikaisemmin. Kaiken pahan lopuksi on Mussolinin viime kuukausina täytynyt nähdä, että yksinpä Bulgaria ja Turkkinakin kallistuvat kovin epäilyttävästi Ranskan politiikan puolelle puhumattakaan nyt siitä, että Venäjä on löytänyt Ranskasta ja Yhdysvalloista uusia läheisiä ystäviä. Italian ja Yhdysvaltain suhteet eivät koskaan Mussolinin aikana ole olleet erikoisen lämpimät niinkuin Italian ja Venäjän suhteet. Sitä valitettavampaa täytyy tietysti Mussolinista olla, että nyt Venäjäkin katsoo voivansa ainakin hieman hellittää suhteitaan Italiaan.

Mitä Italiassa on näin tällä hetkellä todellisuudessa jäljellä: tosiasiallisesti vain se, mitä Mussolinille tarjoo hänen osittainen vaikutusvaltansa Berlinissä. Sanon tahallani osittainen, sillä Mussolinin on täytynyt Italian etujen nimessä ryhtyä vakavasti vastustamaan Saksan pyrkimystä nielemällä Itävalta päästä Italian naapuruuteen.

On hyvin ymmärrettävissä, että todellisen kansainvälisen tilanteen kehityttyä tähän Mussolinille kokonaan ilottomaan suuntaan hän tuntee tarvetta puhdistautua Italian kansan silmissä. Vika Italian ulkopolitiikan huonoihin tuloksiin on säilytettävä Kansainliiton niskoille ja sen vuoksi on vaadittava Liiton muodostamista sellaiseksi, että koko valta keskittyy suurvaltojen käsiin. Siinä seurassa Mussolini on laskenut saavansa itserakkaudelleen parempaa tyydytystä kuin nykyisessä Kansainliitossa, jonka pääkaupunkiin hän ei ole uskaltanut matkustaa kertaakaan koko sinä aikana, jolloin hän on ollut Italian itsevaltias. Niin kauvan kuin Kansainliitossa on pienten maiden vaikutusvaltainen enemmistö, säilyy Kansainliitto hengeltään ja pyrkimyksiltään demokraattisena, mutta suurvaltain neuvostossa voisi Mussolini löytää diktatorisia hengenheimolaisia Saksasta, Venäjistä ja Japanista, joten demokraattiset suurvallat Englanti, Ranska ja Yhdysvallat jäisivät paljoo helpommin syrjään kuin Kansainliiton nykyisessä kokoonpanossa on mahdollista.

Jos nämä selitykset Mussolinin k.o. politiikan todellisista tarkoitusperistä ovat suunnilleenkaan oikeat, voitaneen lopputulokseksi vetää johtopäätös, joka tarjoaa samalla tilaisuuden sanaleikkiin: hän epäilemättä luulee tällä ehdotuksellaan olevansa suurikin neropatti, mutta hän suokoon anteeksi, jos maailma sanoo hänestä paljoo suorasukaisemmin, että hän on neuropaatti.

Niin kirpeä kuin tämä arvostelu onkin ollut, pyydän lopuksi palata tämän raportin alkuosan johtavaan ajatukseen, että jokaista ehdotusta, joka tarkoittaa Kansainliiton rakenteen lujittamista ja Liiton toiminnan täydellistytämistä, on tietysti sinänsä tervehdittävä vilpittömällä ilolla. Täytyy sen vuoksi toivoa, että Mussolini kuulee lähikuukasien aikana siksi paljoo rehellistä arvostelua että hän loppujen lopuksi huomaa antaa tulevalle ehdotukselleen todellakin konstruktiiivisen eikä destruktiiivisen sisällön.

Ruudolf Heide

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5^r

OSASTO: C 31

ASIA: _____

Bermisä olevan lähetystön rap. no 4.

ministeri Holsti.

14/8-33

SUOMEN LÄHETYSTÖ
KANSAINLIITTOSSA

14, RUE CHARLES-BONNET
GENÈVE

No 796.

14 p:nä elokuuta 1933.

	28	29/8	33
21/8-33			
	5	C 91	

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille
Bernin-lähetystön raportin n:o 4, jonka otsakkeena
on:

Levoton mieliala Sveitsissä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Rusekka.

Herra Ulkoasiainministeri

Antti HACKZELL,

Helsinki.

B e r n i **SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.****RAPORTTI** n:o 4.

Geneve' i ssa 14 p:nä elo - kuuta 19 33.

Asia: Levoton mieliala Sveitsissä.

Kolmessa raportissa olen tänä vuonna antanut erinäisiä tietoja siitä miten Hitlerin valtaantulo Saksassa on nostattanut Sveitsissä vakavaa pelkoa, että tätä maata ainakin vähitellen voi uhata sama kohtalo kuin Itävaltaa. Viime päivinä tämä levottomuus Sveitsissä on yltynyt siihen määrin, että jotkut maan tunnetuimmista lehdistä alkavat julkisesti moittia suurvaltoja liiallisesta heikkoudesta Saksan edessä ja samaan menoon vaativat, että Kansainliiton olisi kiireimmästi ryhdyttävä vakaviin toimenpiteisiin Itävallan pelastamiseksi.

Tätä sveitsiläistä hermostuneisuutta ei sovi pitää aivan aiheettomana. Viime kuukausien aikana ovat eräät Saksan johtavimmista hallitusmiehistä ja politikoista selittäneet sekä puheissaan, että kirjoituksissaan miten kansallissosialistisen politiikan päämääränä on saada kaikki germaaniset kansat kuulumaan valtiollisesti täysin saman vallan alle. Toisinaan näitä väkautuksia täydennetään vielä ilmoituksella, että tämä Saksan erinäisten naapurimaiden valtaaminen tulee tapahtumaan väkivaltaisoin keinoin, toisinaan taas tyydytään uskomaan, että kaikki tulee tapahtumaan rauhallisen kehityksen kautta.

Samaa esiintymisen tapaa ovat käyttäneet viime aikoina monet natsilaiset sanomalehdet. Milloin on niissä selitetty, että

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

Sveitsissä on 2,8 miljoonaa "koditonta saksalaista", jotka kai-
paavat päästä emämaan yhteyteen. Erinäisissä natsien kokouksissa
Saksan eteläosissa on esiintynyt joitakin pienempiä ryhmiä Sveit-
sin omia natseja ja tästä on saatu natsilehtiin tuo nerokas
aihe selittää, että kaikki Sveitsin saksaa puhuvat asukkaat
"ikävöivät päästä kodittomasta asemastaan Sveitsissä yhtymään suu-
reen isänmaahan". Milloin ei natsilehdissä mennä röyhkeydessä
näin pitkälle, silloinkin on kirjoitusten perusajatus sama:
Sveitsin koko saksalaisen osan tulee liittyä ilman muuta Sak-
saan. Joskus ikäänkuin poikkeuksena saattaa näistä saksalaisista
lehdistä lukea sen viittauksen, että Sveitsin yhdistäminen Sak-
saan voi sentään tapahtua vasta jonkun ajan kuluttua, jolloin
Saksa jälleen muutenkin jo on suuri ja mahtava.

Onhan itsestään selvää, että kun Saksa toisten suurvaltain
painostuksesta huolimatta uhkaa Itävaltaa anastuksella, tämä Itä-
vallan mahdollinen kohtalo aivan lähimmässä naapuristossa pakottaa
Sveitsin asettumaan varuilleen.

Mutta lukuunottamatta rajavartioston vahvistamista ja raja-
liikenteen tarkastuksen tiukentamista eivät sveitsiläiset viranomai-
set ole voineet ainakaan näkyvästi ryhtyä mihinkään vakavampiin
varokeinoin. Maallahan ei ole ainoatakaan vakinaista sotilasta
ja siis sotilaallisen rajan vartiointin järjestäminen vaatisi suo-
ranaista joukkojen liikekannalle panoa. Mutta sellainen toimenpide
taas tuntuisi liialliselta hätiköimiseltä siitä huolimatta, että
Saksan ja Itävallan rajalla amuskellaan tuon tuostakin.

Miten hermostuneita sveitsiläiset ovat k.o. suhteessa, ilme-
nee m.m. siitä, että kun pari päivää sitten pieni joukko nat-
seja tunkeutui Baselissa Sveitsin alueelle toimeenpannen siellä
kotitarkastuksen, moittivat nyt sveitsiläiset lehdet Baselin kant-
toonin viranomaisia siitä, että Bernin hallitus sai tietää tapah-
tumasta tavallisen hitaan virastokirjeenvaihdon kautta, sen sijaan
että siitä olisi viipymättä telefonitse tiedoitettu keskushalli-
tukselle.

Tapasin muutama päivä sitten erään saksalaisen lakit.trin
joka kertoi minulle sangen avoimesti hitleriläisyyden väkivaltai-

suuksista j.n.e. Hän oli viime aikoina oleskellut Hollannissa, Belgiassa, Englannissa, Ranskassa ja Italiassa ja kaikkialla saksalaiset pakolaiset olivat hänen vakuutustensa mukaan saaneet nauttia melkoista myötätuntoa ja olivat myös voineet vapaasti järjestää toimintansa nykyistä järjestelmää vastaan Saksassa. Mutta Sveitsissä, hän väitti, ollaan niin pelokkaita tässä suhteessa, että jos saksalainen edes yrittää sveitsiläisen kuullen valittaa nykyisiä oloja kotimaassaan, sveitsiläinen kääntää puheenaiheen kokonaan toisaalle. Mistään saksalaisten pakolaisten keskenäisestä toiminnasta Sveitsistä Saksaan päin ei voi olla puhettakaan, sillä Sveitsin viranomaiset estävät sen. Hänen käsityksensä mukaan ovat sveitsiläiset yllämainituissa suhteissa kovin paljota aremmat kuin ennen maailmansotaa, jolloin Sveitsissä oli hyvinkin paljon venäläisiä pakolaisia, jopa suoranaisia rikkolisiakin aineksia, mutta Sveitsin viranomaiset eivät erikoisemmin välittäneet hätäntyä heidän oleskelustaan tässä maassa.

Tosiasiata joka tapauksessa on, että sveitsiläiset ovat syystäkkin ylpeitä ikivanhasta vapaudestaan ja asylioikeutensa ulottamisesta poliittisiin pakolaisiin, kunhan nämä puolestaan eivät koeta sotkea Sveitsiä selkkauksiin muiden maiden kanssa. Tuo yllämainitun saksalaisen tohtorin tekemä viittaus sveitsiläisten paljota suurempaan arkuuteen saksalaisia kuin aikaisemmin venäläisiä pakolaisia kohtaan saa luonnollisen selityksensä siitä, ettei Sveitsin koskaan tarvinnut peljätä aseellista esiintymistä Venäjän puolelta. Sitävastoin tahdotaan kaikin keinoin välttää vakavien selkkausten syntyminen nykyisen Saksan kanssa ja senvuoksi pidetään myös saksalaisia pakolaisia paljota tiukemmin silmällä kuin aikoinaan venäläisiä pakolaisia.

Olen tavannut sveitsiläisiä, jotka kahdenkeskisessä keskustelussa sanovat suoraan pelkäävänsä, ettei Kansainliiton esiintymisestä Saksaa vastaan voi tulla mitään positiivista tulosta, vaan olisi suurvaltain esiinnyttävä Kansainliiton mandataäreinä Saksan kurittamiseksi. Tavallaan tässä puheessa on jotain perää: Jos Hitler kaikista ulkonaisista varoituksista huolimatta jatkaa

nykyistä politiikkaansa varustautumalla kiireellisesti, uhkaamalla Itävallan itsenäisyyttä y.m.s., voi lähinnä juuri toisten suurvaltain kärsivällisyys joutua liian kovaan koetukseen ja silloin Englannin, Ranskan ja Italian "nyrkinnäyttäminen" voisi aivan lyhyessä ajassa tuottaa paljon parempia tuloksia kuin pitkät neuvottelut Kansainliiton kaikkien jäsenvaltioiden kesken. Mutta toisaalta on myös otettava varteen se tosiasia, että kaikkien Kansainliiton jäsenvaltioiden on saatava olla mukana päättämässä toimenpiteistä milloin jonkun jäsenvaltion esiintymistä voidaan pitää uhkana rauhan säilymiselle, jonkun maan itsenäisyyden säilymiselle j.n.e.

Joka tapauksessa näyttää tilanne Euroopassa kehittyvän yhä huonompaan suuntaan, niin että ehkä jo ennen vuoden loppua olemme uusien mitä tärkeimpien tapahtumien keskellä.

Ruudolf Heiskala

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA: .....

Pöytäkirjassa olevan lähetystön rap. n:o 5.

Ministeri Kolehmainen.

26/9 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
BERNISSÄ

N:o 929.

ENGLISCHE ANLAGE-6

26 p:nä syyskuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
32	295	33
2/10.33	9	LIT.
5	OSASTO	ASIA
	081	

Herra Ulkoasiainministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeriö, Bernin-lähetystön raportti
n:o 5, jonka otsakkeena on:

Eräitä huhuja Sveitsin uhanalaisesta asemasta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kun-
nioitukseni uudistettu vakuutus.

A. Hackzell

Herra Ulkoasiainministeri

A. H a c k z e l l,

Helsinki.

B e r n i - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Genèveissa 26 p:nä syys-kuuta 1933.

ULKOASIAINTIIVISTÄ	
32/295 he	33
2/10-33	
5	031

Asia: Eräitä huhuja Sveitsin
uhanalaisesta asemasta.

Neljässä eri raportissa kuluvan vuoden aikana, viimeinen päivätty v.k. 14 p:nä, olen käsitellyt kysymystä Sveitsin ulkopoliittisesta asemasta sen jälkeen kun Hitler kumppaneineen sai vallan käsiinsä Saksassa. Puuttuessani jälleen asiaan johtuu se ennen kaikkea siitä syystä, että levoton mieliala Sveitsissä on näinä päivinä saanut uutta ja ehkä entistä vieläkin vakavampaa harkitsemisen aihetta.

Tähän saakka on Sveitsissä seurattu tapahtumien kehitystä Itävallassa ikäänkuin välittömimpänä vaarana, joskin paljon mustetta on tšekäläisissä lehdissä käytetty myös analysoimaan natsien moninaisia julistuksia ja selittelyitä, että Sveitsin saksalaisten osien on joko hyvällä tai pahalla alistuttava natsien tavoittelemaan ulkopoliittiseen suurvoittoon, nim. kaikkien germaanista rotua olevien kansojen saattamiseen Berlinin hallituksen poliittiseen ylivaltaan. Mutta viime päivinä on tälle valloitussuunnitelmalle tahdottu antaa suorastaan täsmällinen muoto, olkoon, että erinäiset huhut tässä suhteessa ovat olleet mahdollisesti kokonaan aiheettomat.

Tunnettu englantilainen sanomalehtimies, syntyperältään venäläinen, hra Poljakoff, joka kirjoittelee useiden maiden sanomalehtiin salanimellä "Augur" (viime vuosina hänen kirjoituksiaan

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi .....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Tavallinen.

näki verrattain usein myös "Uuden Suomen" palstoilla) on näinä päivinä ~~julkaissut~~ m.m. Petit Parisien'issä julkaissut kautta maailman suurta huomiota herättäneen artikkelin Sveitsiä Saksan taholta uhkaavasta sotilaallisesta vaarasta. Kirjoituksen pääkohdat ovat seuraavat:

Maailmansodan edellä Saksa laski, että välitön hyökkäys Elsas-Lotringista Ranskaan tulisi vaatimaan ranskalaisten rajalinnoitusten vuoksi tavattoman suuria uhrauksia ja aiheuttaisi myös suuremman ajanhukan kuin olisi edullista Saksan nopealle esiintymiselle Ranskan häviön jälkeen itäistä vihollista Venäjää vastaan. Silloisissa olosuhteissa tuntui Saksalle luonnollisimmalta kiertää ranskalaisten linnoitusrintama pohjoisesta päin ja siitä aiheutui Saksan sotajoukkojen suorittama kiertoliike Belgian kautta. Mutta nyt Ranskan ja Belgian linnoitettua rajansa Saksaa vastaan entistä vielä lujemmin ei hyökkäystä Ranskaa vastaan voida enää suunnitella Belgian kautta, vaan vastaisuudessa on tämä kiertoliike Ranskan puolustusrintaman selkään suoritettava Sveitsin kautta.

Tätä suurisuuntaista hyökkäysliikettä Saksan yleisesikunta perustelee "Augurin" tietämän mukaan tarkemmin seuraavasti:

Sveitsin pohjoinen raja on helposti ylitettävissä. Maan pohjoisosassa sijaitsevat Sveitsin tärkeimmät teollisuuskeskukset, ase-
tehtaat y.m. sotatarveteollisuuden tehtaat ja laitokset. Kaikki nämä alueet voi Saksan armeija vallata mitä lyhimmissä ajassa ja sillä paralysoidaan Sveitsin armeijan varsinaisin vastarinta. Samalla työnnetään Sveitsin armeijan päävoimat maan itäisten osien hankaliin ja köyhiin vuoristoseutuihin. Näin saadaan äkkiä avatuksi Saksan armeijalle jokseenkin vaivaton tunkeutuminen Sveitsin koko läntisen rajan poikki Ranskaan. Pääosan Saksan armeijaa tulee marssia Genève'in kautta Lyon'iin ja siellä tapahtuvien ratkaisevien taistelujen kautta on koetettava saada hävitetyksi myös Ranskan sikäläinen tärkein sotatarveteollisuus.

Koska tällainen erittäin nopea saksalainen voitto ei voi olla vaikuttamatta kiihoittavasti Italiaan, täytyy voida edellyttää, että Italiakin kiirehtii tällöin hyökkäämään Ranskan kimppuun. Maailmansodan alkaessa Englanti otti sodanjulistuksen aiheeksi saks-

laisten omavaltaisen hyökkäämisen Belgiaan. Mutta, niin väittää "Augur" Berliinissä laskettavan, Englantia ei mitenkään kiinnosta vastaavassa suhteessa Sveitsin puolueettomuuden säilyttäminen ja sen vuoksi Englanti tuskin puuttuisi aseellisella tavalla tähän uuteen hyökkäykseen Ranskaa vastaan. Kerran päästyään voitollisesti Rhône laaksoon ja siellä yhdyttyään Italian sotavoimiin pitäisi Saksan armeijan ennättää verrattain helposti lyödä lopullisesti Ranskan kotimainen armeija ennen kuin Ranska ennättäisi saada tarpeellisia lisävoimia Pohjois-Afrikasta.

Sveitsin sanomalehdistössä on heti kiirehditty pohtimaan sangen vakavassa äänilajissa kaikkia näitä huhuja ja väitteitä. Esim. "Journal de Genève" käsittelee asiaa tänään pääkirjoituksessaan. Luonnollisesti tahtomatta lausua lopullista sanaansa siitä ovatko "Augurin" paljastukset oikeita, vaiko vain vilkasta mielikuvistusta lehti kuitenkin toteaa, että puhtaasti sotilaalliselta kannalta täytyy tällaista saksalaista sotasuunnitelmaa pitää täysien mahdollisuuksien joukkoon kuuluvana: "Sauf certaines invraisemblances de détail, le plan est logique du point de vue purement militaire . . . ."

Mutta "Journal de Genève" tahtoo kuitenkin heti esittää muutamia vastaväitteitä. Ensiksikin lehti sanoo olevansa täysin vakuutettu siitä, ettei Italia olisi niin vain helposti valmis yhtymään Saksaan Sveitsiä ja Ranskaa vastaan. Toiseksi lehden mielestä ei suinkaan ole itsestään selvää, että Ranska sallisi Saksan armeijan jokseenkin vapaasti tunkeutua Sveitsin kautta aivan Genève'iin ja Lyoniin saakka heti tekemättä voimakasta iskua Sveitsin rajan poikki Saksan armeijan oikeaa sivustaa vastaan, tai sitten ainakin Ranska ennättäisi koota riittävän suuret voimat Lyonin seuduille tuottaakseen siellä Saksan armeijalle tappion.

Joka tapauksessa on "Journal de Genève'in" mielestä tilanne siksi vakava, että Sveitsin hallituksen on vaadittava Saksan hallitukselta mitä varmimpia ja täsmällisimpiä selityksiä, jotta Sveitsin kansa tietäisi millainen sen nykyinen ulkopoliittinen turvallisuus on. Toiseksi ja riippumatta Saksalta ehkä saatavista selityksistä Sveitsin on kiireesti ryhdyttävä täydentämään varustuksiansa ollakseen vaaran hetkellä mahdollisimman voimakas torjumaan jokaisen yri-

tyksen loukata sen alueellista koskemattomuutta.

Jo ennenkuin mistään Hitlerin valtaanpääsystä Saksassa oli mirkäänlaista aavistusta katsoin asiakseni eräissä viime vuosina Ministeriölle lähettämissäni raporteissa kosketella kysymystä Sveitsin sotilaallisesta asemasta. Huomautin eräissä silloisissa raporteissani miten Sveitsissä ilmeisesti lasketaan, että sen itsenäisyyden säilyminen on toteutettavissa yhteistoiminnan kautta lähinnä Ranskan kanssa. Tällä hetkellä, kuten näkyy, käsitellään tätä arkaluontoista asiaa nyt jo aivan julkisesti Sveitsin sanomalehtien palstoilla. Siten tulevat n.s. kansan syvät rivitkin nyttemmin laskemaan ulkopoliittikansa kulmakiviksi kolme otaksumaa ja näkökohtaa: 1) varsinaisimmaksi viholliseksi on katsottava Saksa, joka uhkaa Sveitsiä kahdessa suhteessa nim. välittömässä valloituksen tarkoituksessa ja lisäksi vielä välillisessä suhteessa päästäkseen Sveitsin alueen kautta helpoimmin Ranskan kimppuun; 2) Sveitsin itsenäisyyden säilymiselle on mitä välttämättömintä, että Italia saadaan pysytetyksi saksalaisten sotaliikkeiden suhteen puolueettomana, ellei Italiaa suorastaan voida saada Sveitsin auttajaksi Saksaa vastaan; 3) ainoa varma auttaja voi näissä olosuhteissa olla Ranska, jolle Sveitsin joutuminen Saksan valtaan muodostaisi mitä suurimman vaaran. Samalla täytyy Sveitsin toivoa, että Itävalta saa säilyä itsenäisenä ja ettei siitä siis tulisi Saksan valtakunnan osaa uhkaamaan idästäkin päin Sveitsin itsenäisyyden säilymistä.

Mitä lopuksi tulee Berlinin hallitukselta ehkä saataviin rauhoittaviin selityksiin, näyttää Sveitsin hallitus jo ryhtyneen paljoo tehokkaampiin toimenpiteisiin valmistettuaan aivan näinä aikoina äkisti uuden puolustusohjelman. Ettei keskellä Varustusten supistamiskonferenssin ponnistuksia saada yleinen varustusten supistamissopimus aikaan Sveitsiä helposti syytettäisi päinvastoin varustusten kiireellisestä lisäämisestä, Sveitsin hallitus on pukenut uuden varustusten täydentämishjelmansa sangen viattomaan muotoon: tullaan käyttämään 20 miljoonaa Sveitsin frangia lisätöihin työttömyyden supistamiseksi. Näillä lisätöillä tarkoitetaan itse asiassa puolustuslinjain rakentamista maan pohjoisiin osiin ja erinäisten varusteiden täydentämistä muussa vähän näkyvässä muodossa. "Journal de Genève'in" viittaus

että armeijan puolustusmahdollisuuksia on kiireesti täydennettävä tarkoittaa siis lähinnä sitä ohjelmaa, joka hallituksella jo on valmiina.

Mitä näin nyt pohditaan jo julkisuudessakin Sveitsissä, sitä täydentävät vielä eräät uudet levottomuutta luovat huhut, jotka Ranskasta tulleina kiertävät Sveitsissä miehestä mieheen. Väitetään nim. Ranskassa edellytettävän, ettei Saksa sille otollisen hetken tullen jätä Kansainliitolle aikaa koettaa sovittaa Saksan ja Ranskan välistä poliittisia riitaisuuksia, vaan että Saksa iskee aavistamattomalla nopeudella asettaakseen Euroopan ja koko Kansainliitonkin sotilaallisesti jo ratkaistujen tosiasian eteen. Kun italialaiset sotilaskirjailijat ovat miltei poikkeuksetta samalla tavalla laskeneet, että tulevaisuuden sota on käytävä äärimmäisellä nopeudella ja mahdollisimman suurella iskuvoimalla heti ensi hetkestä saakka, täytyy ymmärtää sveitsiläisten hermostuneisuus. Maallahan ei ole säännöllisesti aseissa ainoatakaan sotilasta, vaan pienimmätkin osastot ovat saatava kokoon mobilisoinnin kautta. Sveitsin koko armeijan saattaminen puolustusrintamaan vaatisi vähintäinkin useita päiviä ja kysymys on loppujen lopuksi siitä ennättävätkö sveitsiläiset joukot miehittää pohjoisen rajan ennen kuin Saksan armeijan kärkijoukot jo ovat tunkeutuneet liian kauvaksi rajan ylitse häiritsemaan Sveitsin armeijan suhteellisen hidadista mobilisointia.

Tahtomatta omasta puolestani esittää arveluita tässä raportissa koskettelemieni kysymysten eri puolista, olen kuitenkin pitänyt välttämättömänä selostaa niitä antaakseni tässäkin muodossa eräitä lisä nykyisen todellisen poliittisen tilanteen tuntemiseen Euroopassa hetkellä, jolloin Varustusten supistamiskonferenssin onnistuminen edellyttäisi mahdollisimman suurta kansainvälistä yhteisymmärrystä ja lujaa luottamusta rauhan varmaan säilymiseen.

Rudolf Hultén

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C^o 31.

ASIA: _____

Perussäädösten lähtöselvitysraportti n:o 6.

Ministeri Kolehmainen.

7/11 1933.

No 1059.

7 p:nä marraskuuta 1933.

Herra Ulkoasiainministeri,

37 296 he. 33
13/11.33
5 C31

Ohellisena on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ulkoasiainministeri, Bernin-lähetystön raportti
n:o 6, jonka otsakkeena on:

Eräitä Sveitsiä koskevia kaupallisia näkökohtia.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

Axel Matti.

Herra Ulkoasiainministeri

A. H a c k z e l l,

Helsinki.

B e r n ' SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 6.

Genève' issa 7 p:nä marraskuuta 19.33.

13/11.33 37 296 me. 33
5 C 31.

Asia: Eräitä Sveitsiä koskevia
kaupallisia näkökohtia.

Päästyäni vähän vapaammaksi eri konferensseista Genève'issä olen kahteen kertaan viime päivinä käynyt Volkswirtschaftdepartementissa Bernissä neuvottelemassa osaksi vielä kuluvan vuoden, osaksi jo ensi vuodenkin kontingenteista erinäisille suomalaisille tuotteille. Tuloksista katson olevan syytä tämän raportin puitteissa mainita lyhyesti seuraavaa:

Mitä kuluvaan vuoteen tulee, alkoi viime kesänä Volkswirtschaftdepartementissa päästä vallalle se käsitys, että tänä vuonna Suomi tulisi Sveitsin kauppatilaston mukaan todennäköisesti vientivoittoiseksi. Kuten tietty, on Suomi aina ollut suuresti tuontivoittoinen, vaikka siitä saakka kuin kaupallisia suhteitamme varsinaisesti vuodesta 1929 saakka on alettu Suomen puolelta järjestelmällisesti hoitaa, ostovoittoisuutemme on vuosi vuodelta vähentynyt. Kun sitäpaitsi parina viime vuotena Suomen tuonti Sveitsistä myös on tuntuvasti supistunut, on ollut sitäkin helpompi pyrkiä tuonnin ja viennin tasapainoon saattamiseen Sveitsin kauppatilaston laskelmien mukaan arvossa. Luonnollisesti Suomen vastaavassa tilastossa esiintyy epäsuhte vieläkin verrattain suurena vahingoksemme. Viime vuonna oli siten Sveitsin tilaston mukaan tuonti Suomesta arvoltaan 1,4 miljoonaa frangia, jota vas-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi ..... 3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta .....]:

Ei julkisuuteen.

toin Sveitsin vienti Suomeen oli arvoltaan 1,7 miljoonaa frangia. Kauppataaseemme passiivisuus, joka aikaisempina vuosina oli tehnyt vähintäinkin 2,5 miljoonaa frangia (v. 1925) ja kerran jopa yli 6 miljoonaa frangia (1928), oli viime vuonna enää ai-noastaan 300.000 frangia.

Vastaavat tilastot kuluvan vuoden 9 ensimmäiseltä kuukaudelta ovat: Suomen viennin arvo 1.400.000 ja Sveitsin viennin arvo 1.430.000 frangia, joten tasapaino on jo tullut jokseenkin saavutetuksi. On sen vuoksi pidettävä mahdollisena, että vuoden viimeisellä neljänneksellä Suomi todellakin voi ensi kerran tulla jollain pienemmällä summalla suorastaan vientivoittoiseksi. Mutta joka tapauksessa on varmaa, että koska koko vientimme arvo Sveitsin tilaston mukaan viime vuonna oli 1,4 miljoonaa frangia ja me jo tämän vuoden 9 ensimmäisenä kuukautena olemme saavuttaneet saman vientiarvon, me tulemme tänä vuonna saavuttamaan kaupassamme Sveitsin kanssa suuremman tuloksen kuin koskaan aikaisemmin.

Kun Suomen puolelta on tuon tuostakin huomautettu Sveitsin viranomaisille, että niiden olisi tullut, ryhtyessään säännöstelemään tuontiansa, osoittaa kontingenttien myöntämisessä suurempaa myötämielisyyttä kuin on tapahtunut, on aina Sveitsin taholta vastattu, että Suomen päinvastoin tulee kiittää Sveitsiä tästä säännöstelystä, koska sen kautta on pakotettu sveitsiläisiä ostajia suuntautumaan uusille ostomarkkinoille, kun heidän aikaisemmin käyttämiään ostomarkkinoita on kohdannut rajoitus.

Omasta puolestani en ole koskaan ottanut täyteen arvoonsa tätä sveitsiläistä virallista vastaväitettä. Kieltämättä on jonkun verran perää siinä, että seluloosan, paperin, lankarullien y.m.s. tuonnin tultua säännösteltyksi sveitsiläiset ostajat ovat johonkin määrin tulleet pakotetuiksi korvaamaan supistetun tuontinsa Saksasta, Tšhekkoslovakiasta, Ruotsista, Puolasta j.n.e., mutta tämä tulkinta on sittenkin pääosaltaan liian yksipuolinen. Meille viime ja tänä vuonna myönnetty 1.300 tonnin kontingentti seluloosalle perustuu Sveitsissä voimassaolevan säännöstelylain mukaan 5 edellisen vuoden keskimääräiseen myyntiimme. Mitään apua seluloosamme viennin edistämiseksi tähän maahan toisten maiden kustan-

nuksella emme siis ole saaneet. Jos seluloosamme on painoltaan ollut suurin vientituotteemme Sveitsiin, olemme taas arvosta viime vuonna päässeet kummituotteillamme ensi sijaan. On vaikea käsittää, että tälläkään alalla olisimme hyötyneet toisten maiden vahingoksi. Samaten mitä tulee niihin paperilajeihin, joita Sveitsin säännöstely ei vielä ole kohdannut, olemme viime ja tänä vuonna, jolloin vasta ensi kertaa olemme toimineet Sveitsin paperimarkkinoilla, hyvästi voineet kilpailla toisten maiden kanssa. Ainoastaan mitä tulee pariin säännöstelynalaiseen paperilajiin, saatoimme viime vuonna hyötyä niistä kuukausista, jolloin säännöstely täällä oli kohdannut eräitä paperia tuottavia maita, mutta meitä ei vielä oltu ennätetty ottaa säännöstelyssä lainkaan huomioon ja siten rajoitus sovellettiin meihin vasta viime vuoden elokuusta alkaen. Se 175 tonnin kontingentti, minkä tänä vuonna olemme saaneet naille molemmille paperilajeille, on itsessään niin vähäpätöinen, ettei se kelpaa miksikään todistukseksi siitä, että vientimme yleensä Sveitsiin olisi kauttaaltaan hyötynyt takäläisestä kontingenttipolitiikasta. Pääasiassa kaupparamme elpyminen tänne päin on ehdottomasti johtunut siitä määrätietoisestä työstä, jota pääkonsulaattimme lähetystön tukemana on harjoittanut.

Mitä taas ensi vuoteen tulee, sain viimeisen käyntini aikana Bernissä eilen Volkswirtschaftsdepartementin lupaamaan, että ensi vuodeksi Suomelle myönnetään suunnilleen samat kontingentit kuin tänä vuonna. Kysymykseeni suunnitellaanko ensi vuodeksi joi-takin uusia rajoituksia, jotka koskevat nimenomaan suomalaisia tuotteita, vastattiin kieltävästi kuitenkin sillä varauksella, että tällä hetkellä on mahdoton tietää mihin toimenpiteisiin mahdollisesti täytyy ryhtyä myöhemmin ensi vuonna.

Niin ilhaduttava kuin tämä vastaus sinänsä onkin, pääkonsuli Schauwecker luuli tietävänsä, että suomalaiset seluloosatehtaat mahdollisesti tulevat suuntaamaan vientinsä eräisiin muihin maihin suhteellisesti suuremmin määrin kuin tähän saakka, minkä vuoksi ehkä ei liikeneäkään Sveitsiin 1.300 tonnia. Tiedustelimme sen vuoksi voitaisiinko joka tapauksessa saada paperikontingenttim-

me ensi vuodeksi niin tuntuvasti korotetuksi kuin tahtoimme täksi vuodeksi. Siihen saimme kieltävän vastauksen lähinnä sillä syyllä, että Sveitsin maataloustuottajat entistä yhä jyrkemmin vaativat kotimaisten metsien käyttämistä paperin tuotantoon. Tämä antoi vuorostaan aihetta vastaväitteeseen, että jos ensi vuoden kuluessa osoittautuisi, että seluloosaamme tulee Sveitsiin vähemmän kuin tänä vuonna, silloin automaattisesti tietysti paperin kontingenttiamme on ainakin vastaavalta arvolta korotettava. Mutta tähänkin saimme torjuvan vastauksen.

Joka tapauksessa olisi mitä välttämättömintä, että Ministeriö viipymättä tiedoittaisi jatkoneuvotteluja varten, onko toiveita olemassa, että seluloosatehtaamme ensi vuonnakin tulevat käyttämään loppuun 1.300 tonnin kontingentin. Ellei näin ole laita, silloin mielestäni meidän olisi sitäkin suuremmalla syyllä koitettava saada paperikontingenttimme korotetuksi.

Erikseen on ensi vuoden suhteen otettava vielä huomioon paperipuun tuonti. Tänä vuonna on ensi kerran tuotu Suomesta Sveitsiin suuret määrät paperipuuta, 2.400 vaununlastia. Eilisisissä neuvotteluissa ilmeni, että saisimme ensi vuonnakin näin suuren kontingentin; pääkonsuli Schauwecker on parhaillaan neuvotteluissa takäläisten paperitehtaitten kanssa näistä kaupoista.

Tahdon lopuksi mainita miten Venäjän ja Sveitsin välinen kauppa nyttemmin on järjestetty sen jälkeen kuin erinäisten sveitsiläisten vientiliikkeiden yritys saada Valaliiton takuu kauppoilleen Venäjän kanssa on mennyt myttyyn.

Kuulin Volkswirtschaftsdepartementissa, että kauppa Sveitsin ja Venäjän välillä on tullut säännöstellyksi siten, että jokaisesta Venäjän Sveitsistä tekemää ostoa tai tilausta vastaan Sveitsin hallitus myöntää arvoltaan 140 % suuremmalle venäläisten tuotteiden myynnille luvan tuoda tavarat maahan. Tätä jakoperustaa, jonka mukaan Sveitsin osalle tulee 100 % ja Venäjän osalle 140 % arvosta, motivoidaan ensiksi sillä, että venäläiset ostot Sveitsistä koskevat täysin valmiita tuotteita, kuten koneita y.m.s., jota vastoin Venäjä myy Sveitsiin pääosalta sellaisia tuotteita, kuten

puutavaraa, hiiliä y.m.s., joita ei voi pitää vastaavan arvoluokan tavaroina. Mutta ennen kaikkea on otettava huomioon, että tämän tavaravaihdon arvo lasketaan Sveitsin rajalla, jolloin siis sveitsiläisten tuotteiden rahti- y.m. kustannukset vielä ovat sangen vähäiset, kun taas venäläisten tuotteiden rahti- y.m. kustannukset ovat nousseet mitä korkeimmiksi. Näin lasketaan siis, että tosiasiallisesti kumpikin maa hyötyy tästä kaupasta suunnilleen saman verran.

Suomen kannalta tämä järjestely Venäjän kanssa on sikäli huomioonottamisen arvoinen, että Venäjälle jää aina melkoinen mahdollisuus pakottaa Sveitsi ottamaan maksun vastaan puutavarassa, seluloosassa y.m. tuotteissa, jotka kilpailevat meidän vientituotteittemme kanssa. Niin kauvan kuin tätä sveitsiläis-venäläissopimusta ei ollut olemassa, täytyi venäläisten vapaasti kilpailla Sveitsin markkinoilla.

Mutta ehkä vielä enemmän kuin tämä Sveitsin ja Venäjän välinen sopimus voi ensi vuonna tuottaa meille ainakin jonkinlaista haittaa, on sittenkin odotettavissa pahimpia vaikeuksia Saksan ja Sveitsin välisten uusien järjestelyjen kautta. Viime keväästä lähtien Sveitsi on tullut pakoitetuksi kaikessa salaisuudessa perimään saataviaan Saksasta suurempien tavaraostojen kautta kuin julkisesti sisältyy Sveitsin kontingenttipolitiikan puitteisiin. Sveitsillä on saatavia Saksasta noin 2,7 miljaardia Rmk. Korot tekevät sveitsiläisten laskelmien mukaan noin 200 miljoonaa frangia. Saadakseen Saksasta edes melkoisen osan näitä korkoja irti sveitsiläisten pankkien ja liikehuoneiden on täytynyt suosia kaikenlaisia manipulaatioita tavarain ostojen muodossa. On hyvin vähän luultavaa, että Sveitsin onnistuisi ensi vuonna tätä paremmalla tavalla periä saataviaan. Vaikka siis meille myönnetäänkin suurin piirtein katsoen ensi vuodeksi samat kontingentit kuin meillä on ollut kuluvana vuotena, voi pahimmassa tapauksessa käydä niin, että saksalainen kilpailu tulee tuottamaan entistä suurempia vaikeuksia kontingenttitemme sijoituksille. Suotavinta sen vuoksi olisi, että vientiliikkeemme jo heti ensi vuoden alusta ryhtyisivät huolehtimaan tšekäläisten edus-

tajainsa kautta kontingenttiemme käyttämisestä loppuun niin pian kuin mahdollista.

Vihdoin tahdon uudistaa saman kehoituksen kuin olen tehnyt niin monta kertaa aikaisemmin: mikäli ensi vuoden kuluessa tehtaamme tekevät suurempia kone- y.m. tilauksia Sveitsistä, pitäisi lähetystön saada siitä tieto niin pian kuin mahdollista. Edelleenkin on voimassa Volkswirtschaftdepartementin lupaus, että milloin tällaisia tavallista suurempia tilauksia tulee Suomesta, Sveitsin hallitus on valmis harkitsemaan missä sopivassa muodossa siitä on annettava Suomen viennille vastaavaa hyvitystä.

Rudolf Saastamoinen